

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

32120 g

42. 2.

OPERA ACADEMIAE SCIENTIARUM
ET ARTIUM SLAVORUM MERIDIONALIUM

DJELA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

KNJIGA 42.

UREDNIK

Akademik ANTUN BARAC

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Dr. MATIJA MURKO

TRAGOM SRPSKO-HRVATSKE
NARODNE EPIKE

Putovanja u godinama 1930-1932

II. knjiga

Z A G R E B

1 9 5 1

C II E 32120 g

+

C II E g
32120

095204008

04008/1952

PREVELI-SA ČESKOG
JELKA ARNERI i dr. LJUDEVIT JONKE

FONOGRAFIJANJE

Objasnio sam već (pogl. II.), zašto sam za snimanje obrazaca epskoga pjevanja uzeo na putovanja stari Edisonov fonograf, a ne kakav gramofon ili drugi vredniji aparat. Iskustva su me uvjerila, da sam postupao ispravno. Tako sam skupio 349 valjaka¹ sa snimcima epskoga pjevanja ili recitacijâ, guslanja, tužbalica i lirskih pjesama, naročito obrednih, uvijek na licu mjesta i usred samih pjevača.² Sačuvan je materijal za studij poglavito epskoga pjevanja s različitih mjesta i od mnogih pjevača, koji se međusobno razlikuju i na istom mjestu.

Edisonovim fonografom³ morali su se zadovoljiti i drugi istraživači, naročito sekcija za narodnu glazbu Etnografskog muzeja u Zagrebu, gdje su se etnograf dr. Milovan Gavazzi i muzikolog dr. Božidar Širola odlučili za suradnju s Phonogramm-Archivom bečke Akademije i za upotrebljavanje njezina usavršenog fonografa.⁴ S neprikladnim fonografom radila je još i godine 1931. ekspedicija za studij narodne epike u Makedoniji pod vodstvom prof. dra. G. Gesemanna.⁵ Kao što je poznato, prof. G. Gesemann doveo je godine 1929. u Berlin epskoga pjevača Tanasija Vučića (vidi pogl. V.), od koga je savršeno snimljeno na gramofon 20 ploča.⁶ Savršenije snimanje gramofonom upotrebila je i znanstvena ekspedicija Münchenske Deutsche Akademie, koja je pod vodstvom prof. Gesemanna studirala godine 1937. u Sarajevu bosanske narodne lirske pjesme, naročito sevdalinke kao važan dio balkanske orijentalne muzike i također posvetila pažnju desetorici guslara.⁷ Guslar Borisav Ristić iz okoline Rogatice, koji je čitavu

¹ No nekoliko ih se razbilo ili pokvarilo.

² Navodim samo jedan primjer, da se vidi, kako je važna sredina. U Topoli u Srbiji rekao mi je jedan pjevač: »Ja sam u visoku društvu, to me plaši«.

³ Valja upozoriti na to, da je snimanje guslarskih pjesama Edisonovim fonografom prvi preporučio L. Kuba u Znž IV, 1899., str. 25.

⁴ Muzikološki rad etnografskog muzeja u Zagrebu. U Zagrebu 1931. Str. 22.—24.

⁵ Ppnp IV, 273.

⁶ Vidi potanji izvještaj G. Gesemanna, Književni sever IV, 1928., 287 i d.

⁷ Ppnp IV, 222—240 (Prolegomena povodom gramofonskog snimanja bosanske narodne pesme); na istom mjestu 272—275 (Rad. Medenica: Fonografsko snimanje naših narodnih pesama u Sarajevu).

ekspediciju iznenadio⁸ svojom elementarnom snagom, bio je prikazan i fonografiran i od mene.⁹ Materijal, pribran u Sarajevu, nije dosada poznat.

Unaprijed sam bio svijestan slabosti svojih fonografskih snimaka, ali one nisu tako velike i apsolutne, kako se čini nekim kritikima.¹⁰ Meni najviše smeta, što se po njima ne mogu studirati tekstovi epskih pjesama, ali to se objašnjava poglavito time, što je epsko pjevanje, osobito u početku, zbog svojih naročitosti nerazumljivo strancima, a i domaćim ljudima. Već godine 1912. uvjerio sam se u sjeverozapadnoj Bosni, da muslimani s visokoškolskom naobrazbom ne razumiju lako narodne epske pjesme.¹¹ Pjevanje Crnogoraca i Hercegovaca jest doduše jasnije, ali ipak zadaje poteškoće, jer je i različito stilizirano, posljednji se slog stiha oslabljuje, guta ili prenosi u slijedeći stih i t. d. Najbolji je dokaz za to potpuna razumljivost tužbalica (vidi fonogram broj 104—107 iz godine 1930.) ili recitacija, naročito pjevačica, i uopće pjevanja bez instrumenta. Ipak za studij muzičke i metričko-ritmičke strane moji su snimci prikladan materijal, kao što dokazuje analiza mojih snimaka »Hasanaginice« Pavle Kuvelić sa Šipana, koju su izvršili prof. Becking i L. Kuba.¹²

Nesreća je i to, što se Edisonov aparat nije više proizvodio u prvobitnoj i boljoj kvaliteti. Tako je na pr. direktor gimnazije u Užicu, po struci fizičar, rekao, da je godine 1900. kupio mnogo bolji aparat, koji je mogao čuti čitav razred. Kod mojih je aparata kritizirao membranu (»ne valja«), cijev, t. j. zvukovod (lijevak), trebala bi da bude veća, valjci nisu dobri, tako da se neka mjesta preskakuju, ali to može skriviti i vrućina, prijevoz, tvrdoća voska na nekim mjestima. Zanimljivo je, da je godine 1931. priznao Širola u Etnografskom muzeju u Zagrebu, da i usavršeni fonograf bečke Akademije ima dosta slab glas, tako da su za slušanje potrebne slušalice, kako je to bilo već godine 1912. i 1913., kad sam za Phonogramm-Archiv bečke Akademije radio snimke u Bosni i Hercegovini, od kojih su neki bili u toku vremena zbog slabosti glasa neispravno uništeni.

Svojim su me nedostacima iznenadile gramofonske ploče tečevnih poduzeća. »Srpsko kolo« u Sarajevu naručilo je godine 1920. od tvrtke »Odeon«, da izradi ploče s obrascima pjevanja Jevrema Ušćumlića. Tako su bile snimljene na gramofonske ploče kosovske pjesme i od novijih srpskih pjesama »Boj na Mi-

⁸ Ppnp VI, 275.

⁹ Fonogram br. 64 iz godine 1931.

¹⁰ Na pr. Ppnp IV, 237.

¹¹ Bericht I, 21.

¹² M. Murko, Das Original von Goethes »Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga« (Asanaginica) in der Literatur und im Volksmunde durch 150 Jahre, str. 50.—54.

šaru». Ove snimljene pjesme vrlo su se svidale publici, a i pjevačima, tako da su neki učili pjesme s gramofonskih ploča. S naučnog gledišta isticalo se, da valja s njima biti na oprezu,¹³ jer se Ušćumlić ne drži tradicije, nego je već modernist. No i s gledišta reprodukcije ploče nisu najbolje. Čuo sam ih u Donjoj Rečici kod Prokuplja u popa Sekule Dobričanina, koji je rekao, da je »Kosovska večera« vrlo glasna i da se riječi teško razumiju, da se treba naviknuti i dva do tri puta slušati. To je izvrsna potvrda meni, a i drugim istraživačima poznatog opažanja, da epska pjesma nije dosta razumljiva. I »Smrt majke Jugovića« bila je glasna i teško razumljiva, pjevač je vikao i jednolično »sjekao«, glasna vika nije odgovarala sadržaju, pa nije imao prirodni akcent. Firma »Penkala« u Zagrebu pozvala je godine 1928. pjevača učitelja Skurića iz Čilipa pod Dubrovnikom i snimila je na gramofonske ploče četiri pjesme: »Kosovku djevojku«, »Marka Kraljevića i bega Kostadina«, »Bana Nikolu Zrinskog od Sigeta« i »Pretpjev gusala«. Kad su pjevači i slušači u Mihanićima (Konavle) čuli moje snimke, rekli su za jednu pjesmu: »Bolja nego Skurićeva« (t. j. ploča), što je za me bila neočekivana zadovoljština. Pjevač Perunović (vidi pogl. V.), dovezao je iz Amerike samo jednu epsku pjesmu. U jednoj knjižari u Sarajevu bilo je deset pjesama muslimanskog pjevača Šerifa Hajdarovića iz Rogatice, po 30—40 stihova, ali kao što se čini, nisu bile dane u prodaju.

Fonografiranje pjesama s pratnjom instrumenta otežano je poglavito time, što su pjevanje i sviranje nerazdjeljiva cjelina, ali ne mogu biti odjednom fonografirani. Pjevač drži gusle među nogama, opirući tijelo gusala o lijevo koljeno, a muslimanski pjevač, sjedeći s prekrštenim koljenima, stavlja i tamburu na njih. Na taj način nastaje dosta velika udaljenost od pjevačevih usta do instrumenta, tako da obično nije moguće malim Edisonovim instrumentom zahvaćati u isto vrijeme i pjevanje i sviranje. Samo se izuzetno mogu čuti gusle zajedno s pjevanjem, inače se dobro čuju pri prijelazu od pretpjeva na pjevanje i pri sviranju poslije pojedinih odlomaka. Inače je sviranje uz gusle bilo fonografirano na kraju bez pjevanja, pri čemu je često fonograf bio položen na stolicu nasuprot pjevaču ili se držao u prikladnoj visini rukom (to je već dakako bilo opasno, da bi se čule gusle), a muslimana smo s tamburom smjestili na stolicu, da bi se čulo pjevanje i sviranje.¹⁴

Također je bilo teško prema glasu odrediti pravu udaljenost pjevača od aparata, koju opet nije bilo uputno mijenjati pri pjevanju. I sami pjevači nisu se držali uputa, tako da su jedni pjevali

¹³ Slavische Rundschau II, str. 72.

¹⁴ Treba imati na umu i to, da prostorije za fonografiranje nisu uvijek bile prikladne i tihe, a u Dalmaciji se vršilo fonografiranje i uz otvorena vrata.

preblizu, od čega se glas lomio, a drugi predaleko. Jedan je sasvim pjevao u cijev, tako da nisu uspjele neke nijanse, drugi je pjevao prema aparatu, a ne prema cijevi, mnogi su pomicali glavu amo tamo, tako da glas nije ostao isti. Tako se mogu objasniti različna slaba mjesta, naročito štopot (treska), kad je pjevač bio preblizu ili je imao prejak glas. Kadikad je takav pjevač ili pjevačica pjevao bolje prema kraju ili pri drugom fonografiranju, na pr. Jela Markić (vidi fonogram br. 91 i 96 iz godine 1931.). Pjevače s preslabim glasom obično nismo fonografirali (na pr. kipara Ivana Meštrovića), no pokazalo se i to, da su neke snimke pjevača sa slabim glasom uspjele mnogo bolje nego se očekivalo. Bilo je teško izabirati pjevače, na pr. u Nikšiću je jedan profesor doveo i preporučio za fonografiranje pjevača, koji za to nije bio prikladan. Drugi su se uvrjedili, kad nisu bili fonografirani kao ostali pjevači; na pr. u Kolašinu trinaestgodišnji Božidar Janković nije uopće htio da ode, ako ne bude fonografiran, isprasio se i pjevao je zaista bolje i jačim glasom nego pri prvom pjevanju, tako da je reprodukcija fonograma vrlo uspjela.

Od dugih epskih pjesama obično je fonografiran samo početak, oko 30—40 stihova. Samo su neke pjesme snimljene u većem opsegu ili potpuno. U praksi je i ovdje bilo poteškoća, jer neki pjevači nisu htjeli shvatiti, da je potrebno pjesmu, koju su prije pjevali za pokus, pjevati ponovo od početka, nego su nastavljali ondje, gdje su prestali, a drugi pjevač, koji je trebao nastaviti, pjevao je opet od početka. Jedan se pjevač pomogao tako, da je nakon prekida zapisao posljednji stih. Budući da sam unaprijed znao za ove poteškoće, obično je za nastavak bio pripremljen drugi aparat. No često smo upotrebili jedan valjak za različne pjevače ili načine pjevanja i sviranja, osobito na drugom i trećem putovanju, kad je bilo potrebno štedjeti valjke. Na posljednjim putovanjima moj je sin Stanislav, koji je kao tehničar i muzičar gledao na svoj fonografski posao vrlo kritički, označio neke snimke u svojim popisima kao suvišne. Ne donose dakako ništa novo, ali ostaju svjedoci epskoga pjevanja na različnim mjestima i u različnih pjevača, što ima svoje značenje za sistematski i temeljit studij. Stoga još više zaslužuje pažnju i korisna je njegova ocjena različnih snimaka i pjevača, odštampana u popisima, odakle se vidi, da među fonografskim snimcima ima i mnogo vrlo dobrih, pa čak i izvrsnih i sjajnih.

Sami su pjevači bili vrlo zadivljeni i u najvećoj mjeri zadovoljni mojim fonografskim snimcima. Svi su isticali, da fonograf u potpunosti daje njihovo pjevanje: »Zapamtio je sve bolje nego ja«, »sve je dobro, ništa nije falilo«, »sve kao ja«, »sve je točno, svaka riječ«, »nije pogriješio ni u jednoj riječi« (niti jednu riječ nepogrišil, Bol), »kao ja, tako i on«, »nisam mogao ja bolje, ne može ni on« i slično. Pjevači su dobro zapažali i svoje pogreške, a jedan je u

Dalmaciji rekao: »Točno, gdje god sam ja pogriješio, pogriješilo je i ono«. Jedna je pjevačica na Hvaru dala aparatu ženski oblik: »Sve je odgovarala kao i ja«. Pjevači su i hvalili, da se reprodukcija dobro čuje, jedan je čuo svaku riječ; samo su u Dalmaciji dva pjevača, koja su otprije poznavala gramofonske ploče, primijetila, da je slab aparat i da okolni ljudi ne čuju pjevanje. Pjevači i pjevačice bili su zadivljeni i ljepotom snimljenih pjesama. U Crnoj Gori jedan je viknuo: »Vrlo lijepo!« a građanka Nina Katić iz Dubrovnika izrazila je svoje divljenje ovako: »Kako lijepo poje, kako lijepo, aj meni, kako lijepo odgovara!« Tako je i jedan pjevač u Spuzi u Crnoj Gori izrazio svoju sreću ovim riječima: »Da sam umro, bilo bi mi žao, što to nisam čuo«. Pažnju zaslužuje sud staroga pjevača muslimana Ibra Vrapca u Vlasenici (sâm je bio iz Glasinca), da aparat nema ni vjere ni duše,¹⁵ ali glas mu je uhvatio (»nema ni vjere ni duše, ali glas moj uhvati«). »Da si mi to rekao pred pedeset godina, ubio bih te!«

Pjevači su svojem velikom divljenju, pa čak i oduševljenju pri slušanju svojega glasa, kojeg nisu nikada čuli, davali izražaja i svojim vladanjem: smješkali su se, smijali se i naglas, češkali se, klimali glavom, Arnauti su na Kosovu pljeskali rukama i podizali ramena. Arnautski su se slušaoci i zaprepastili, jedna mlada pjevačica u Crnoj Gori začudila se i pobjegla, vratila se i ponovo pobjegla, bivši komandant drobnjačkoga bataljona milicije u Crnoj Gori salutirao je pred fonografom, a isto je uradio i jedan pjevač u Kalinoviku u Bosni. Drugi je opet završio svoje zahvaljivanje riječima: »Hvala ti!« Pjevačica »Hasanaginice« na Šipanu smijala se, klimala je glavom i povikala: »Tako lijep glas!« I na kraju: pjevač, koji je pri pjevanju zakašljao, nasmijsao se, kad je to čuo.

Razumljivo je, da su pjevači željeli imati ploče sa svojim snimljenim pjevanjem. Ni učitelju ni odvjetniku nije bilo lako objasniti, da je to nemoguće, a još manje vlasnicima kafana, koji su bili spremni da plate za ploče bilo koje novce.

Sami su pjevači odabirali pjesme, koje su fonografirane. Samo sam nekoliko puta odbio fonografiranje osobito omiljene pjesme »Ropstvo Stojana Jankovića«, da ne bude previše fonograma ove krasne pjesme. Pjevači su obično odabirali za fonografiranje i drugu pjesmu, a ne onu, koju su prije pjevali u odlomcima ili koje su sadržaj često pripovijedali prema mojim pitanjima. Stoga fonografirane pjesme pripadaju među najomiljenije pjesme samih pjevača, što slijedećim popisima fonograma daje naročitu vrijednost. Zato preporučujem, da ih prostudiraju ne samo oni, koji se zanimaju za glazbeni i metodičku stranu, nego i književni historici i etnografi, da saznaju, kako su omiljene i proširene različne

¹⁵ Već godine 1912. čudio se jedan muslimanski pjevač u sjeverozapadnoj Bosni, da je moj aparat bez duše pjevao kao i on, koji ima dušu. Phonogramm-Bericht I, str. 3.

pjesme iz »starijega doba«, zatim iz »srednjega« doba, t. j. poglavito pjesme iz 16. i 17. stoljeća, i nove i najnovije pjesme sve do svjetskoga rata. Za moj prikaz stvarnih prilika narodne epike nalaze se u popisima fonograma mnogi zanimljivi i važni dokazi. Među fonografiranim pjesmama svakako ima i pjesama, koje dosad nisu štampane, na što su kod nekih upozorili sami pjevači.

Za naučne svrhe dosad su bili upotrebljeni samo fonogrami »Hasanaginice«, i to upotrebilo ih je prof. G. Becking i Ludvík Kuba (vidi gore). Naročito brojne fonograme iz godine 1930. studirali su u prvoj polovini godine 1931. profesori G. Gesemann i G. Becking s praškog njemačkog sveučilišta, Dr. Gojko Ružičić, lektor srpsko-hrvatskog jezika na istom sveučilištu, i ruski filolog dr. Roman Jakobson, kojega je zanimao osobito metrički dio. Oni su bar većinom bili potpuno pod utjecajem pjevača Tanasija Vučića, čije je pjevanje bilo u Berlinu gramofonski snimljeno, pa su bili veoma iznenađeni mojim fonogramima iz Srbije i istočne Bosne, kojih su se osobitosti objašnjavale periferijom, pa ih je kao prvi dobar pjevač zadovoljio tek Labud Simović sa Cetinja (fonogram br. 40), čiji je stih bio istovetan s Vučićevim stihom. No već je o Četku Goluboviću iz Nikšića (fonogram br. 53) izjavio prof. Becking, da je to sasvim nešto drugo, da on nema Vučićeve tehnike, ali da ipak ima nešto prvobitno (ursprüngliches) i stari epski stil. I ostali fonografski snimci uvjerili su ove slušaoce, da i među vrlo dobrim pjevačima ima različnih individualnosti, koje je naročito prof. G. Becking iscrpno ocijenio s muzičkoga gledišta. A mnoge je fonograme preporučio za galvaniziranje. Ne ponavljam ovdje neke vrlo zanimljive sudove, jer ne mogu točno odrediti njihove autore, no znam, da profesori Gesemann i Becking žele da posvete mojim fonogramima sistematski i potanji studij.

Da bi krhki materijal na voštanim valjcima valjalo osigurati za češću upotrebu i za doglednu budućnost, tom se mišlju bavilo i predsjedništvo Slavenskoga instituta (Slovanský ústav v Praze), koje se obratilo na tadašnju najbolju firmu »Elektrotechnu«, no ona nije mogla zadovoljiti njegove želje i obrazložila je to u svojem pismu od 27. VII. 1933. ovako:

»Ovih dana završili smo pokuse s fonografskim aparatom, koji ste nam posudili u ove svrhe. Nažalost nismo došli ni do kakvih povoljnih rezultata, jer su valjci od tako mekog materijala, da i drvena igla, koju smo upotrebili u električnoj membrani, reže valjke i time zapravo oštećuje snimljeni sloj. Sama reprodukcija je unatoč pojačanju vrlo nejasna pod utjecajem nedovoljno oštrem snimke, a još je kvari i šum, koji nastaje tako, što gramofonska igla reže valjkovu masu«.

Tako onda galvaniziranje ili pojačana i trajnija reprodukcija čeka nova bolja sredstva. Zasad se s negalvaniziranim fonogra-

mima mora postupati vrlo oprezno, da bi se omogućila njihova dalja upotreba. S radošću sam konstatirao, da su fonogrami iz godine 1932. nakon deset godina vrlo dobro sačuvani, zahvaljujući tome, što se stalno drže na blagoj temperaturi od 14—16 C.

Poželjno je, da bi nakon mojeg pregleda epskoga područja ubuduće bili snimljeni samo bolji pjevači pomoću najboljih aparata i zvučnoga filma. Osobito njihovi različni tipovi, i to s čitavim pjesmama, da bi se sve strane pjevanja i muzike mogle temeljito studirati. Preporučio sam već ovakvu djelatnost muzikološkom odjelu Etnografskog muzeja u Zagrebu, koji dosad posvećuje vrlo slabu pažnju epskome pjevanju s guslama, a uopće se ne obazire na pjevanje bez instrumenata i na pjevanje pjevačica.¹⁶

Naročitu bi pažnju bilo potrebno posvetiti pjevačicama, koje izumiru, i uopće krajevima, u kojima epske pjesme brzo nestaje.

¹⁶ B. Sirola - M. Gavazzi: Muzikološki rad Etnografskog muzeja u Zagrebu, str. 38.—39.

POPIS FONOGRAMA

Sve do valjka br. 113 iz godine 1930. fonografirao je do Savnika u Crnoj Gori dr. Vladimir Murko. Fonograf nismo uzeli sa sobom u Zabljak pod Durmitorom, jer smo jahali na konjima. Od valjka br. 114 iz godine 1930. i kasnije sve je fonografirao Ing. C. Stanko Murko. Obojica su bilježila nazive pjesama na kutijama (futrolama) valjaka i u posebnim bilježnicama prema navodima pjevača, slušalaca, prema našim zaključcima iz ispričanog sadržaja i prema našem znanju. Nazive štampanih zbirki znali su obično sami pjevači. Vladimir Murko i Stanko Murko dali su popise i uz valjke u Slavenskom institutu iz godine 1930. i 1931. Popis iz godine 1932. sastavljen je nepotpuno prema natpisima na valjcima u kancelariji Slavenskoga instituta, ali poslije se našla i bilježnica Stanka Murka s popisom iz godine 1932. Ove je popise popravio, dopunio i redigirao prema bilježnicama svojih sinova i svojim vlastitim pisac ove knjige, tako da samo oni mogu služiti kao definitivna podloga za studij fonograma, koji se čuvaju u Slavenskom institutu. Bilježnice Vladimira Murka i Stanka Murka zadržavaju također svoju vrijednost u slučajevima, ako se pojave sumnje, a isto tako i kritičke bilješke Stanka Murka, koje nije ni on, a nisam ni ja potpuno iskoristio pri popisima.

Poredak fonogramâ odredio je sâm pravac puta. Kod svakog je pjevača zabilježeno mjesto fonografiranja, a često i njegovo podrijetlo. Ostali podaci o različnim pjevačima mogu se naći u V. i VI. poglavlju, koje govori o pjevačima i pjevačicama prema različnim područjima i mjestima.

Godina 1930.

1. Lazić, Petar, Beograd, rodom iz Ogara u Srijemu, student filozofije: Za ispitivanje aparata pjeva lirske pjesme.
2. Telebanović, Jovan, Beograd, učitelj. — Vidi pogl. V.
3. Banjović, Mirko, Beograd, student filozofije 3. godine, iz Pješivaca kod Nikšića: Ropstvo Stojana Jankovića.
- 4—5. Telebanović, Jovan, (v. br. 2): Vrdanka devojka I.—II. — Rukopisni tekst nalazi se među mojim listićima. Na valjku br. 5 od 23 dalje »Priskočica«.
6. Banjević, Mirko (v. br. 3): Pogibija Perović Batrića.
7. Elaković, Uroš, Brčko: Starac Vujadin. — Ovu je pjesmu najbolje zapamtio (v. br. 16 i 17). Vidi o njemu pogl. V.
8. Cetković, Ilija, Tuzla, vlasnik autobusa, rodom iz Podgorice: Poljem se vije oj ordelije.
9. Ristanović, Miloš, Loznica: Večera cara Lazara. — Početak ponovljen, jer je valjak bio slabo postavljen.

10. Grujić, Ljubisav, Loznica: Ropstvo Stojana Jankovića.
11. Dr. Stanišić, Vladimir, Bijeljina: »Ravna« pjesma.
12. Vretenarević, Suljo, Bijeljina, kafedžija: »Ravna« pjesma.
13. Grdalić, Suljo, Tuzla: Gojeni Halil izbavlja sestru Bojičića Alije.
14. Mašić, Avdo, Kladanj: Osman-paša.
15. Mitrović, Andrija, Drinjača: Sastala se gospoda hrišćanska kod bijele Gračanice crkve. — U Vuka Karadžića (Srp. nar. pj. II, br. 22) pjesma »Sveti Savo« počinje ovako:

Zbor zborila gospoda rišćanska
kod bijele crkve Gračanice.

16. Cetković, Ilija (vidi br. 8): Bosanska sevdalinka »Begovi jadi«. — Komponirana.
17. Isti: Poljem se vije oj ordelije.
18. Ilić, Radovan, Srebrenica: Bitka na Dobrudži I.
19. Isti: Bitka na Dobrudži II. — Uvod s guslama od 33.
20. Mijatović, Petko, Srebrenica: Ropstvo Jankovića Stojana.
21. Tomić, Mićorad, Ljubovija-Uzovnica: Bitka na Kajmakčalanu I.
- 22—23. Isti: Bitka na Kajmakčalanu II—III. — Ova pjesma slavi osobito generaia Smiljanica i njegovu drinsku diviziju.
24. Valjak je bio predebeo.
25. Va'jak je bio slomljen.
26. Mitrović, Jovan, Han-Pijesak: Ustanak na dahije.
27. Rundić, Kosta, Vlasenica-Knežina: Crni Arapine.
28. Vrabac, Ibrahim, Vlasenica-Knežina: Azgin Marijan (uvod). — Pjevač je tvrdio, da pjesma nije štampana. — Ovog pjevača i Adem-bega Čengića iz Ustikoline (vidi fonogram br. 73 iz g. 1931.) preporučilo je za snimanje muslimanskog pjevanja sarajevsko muslimansko kulturno društvo »Gajret« na upit dra. Smausa (Ppnp I, 143) iz Beograda, a osim toga Ibrahima Muhića, po mojim bilješkama iz Rogatice Mušovića, iz sela Vragolovi, kotar Rogatica, što dokazuje, da su za mene potražili istaknute muslimanske pjevače istočne Bosne. Nije dakako isključeno, da su ih iz Sarajeva preporučili već pod utjecajem mog putovanja. Moram također upozoriti, da je prof. Becking označio fonogram Ibra Vrapca kao »ganz kunstlos«. No Dr. Vlad. Murko je pribilježio, da je to bio najljepši opis turske djevojke, koji je čuo.
29. Cvijetić, Bogdan, Vlasenica-Babljak (kotar Rogatica): Marko Kraljević i Musa Kesedžija.
30. Bjelaković, Komljen, Sokolac: Boj na Mišaru.
31. Perović, Nedjeljko, Han-Pijesak: Svjetska (evropska) mobilizacija.
32. Dragić, Vidak, Han-Pijesak: Bitka kod Beča.
33. Dragić, Drago, Han-Pijesak, sin predašnjega: Boj kod Vlasenice 1914. — Vlastita »kompozicija«.
34. Mitrović, Nikola, Han-Pijesak-Japage: Knjigu piše paša sa Zagorja.
35. Stanišić, Vaso, Sokolac: Car Stjepan. Dioba carstva. — »Za gospodu«.
36. Isti: Humoristično-agitaciona pjesma. — »Za seljake«.
37. Isti: Dioba carstva. — »Po seljačkom«.

38. Isti: Balkanski rat 1912.—1913. — Ispjevao je sam.
39. Pajović, Lakić, Cetinje-Vasojevići: Pjesma o M. Drekaloviću.
40. Simović, Labud, Cetinje-Cuce: Boj na Vučjem dolu.
41. Asović, Marko, Cetinje: Udar Omer-paše na Crnu Goru.
42. Bošković, Mirko, Podgorica: Dolazak kralja Aleksandra na Crnu Goru 1925.
43. Mirković, Radoje, Podgorica: San Vuka Mandušića (iz »Gorskog vijenca«).
44. Radosinović, Stevan, Podgorica (v. 127): Grujić Mara. — Pjesma Mićuna Pavićevića.
45. Isti: Grujić Mara II.
46. Lazović, Velimir, Podgorica: Kosovka djevojka I.
47. Isti: Kosovka djevojka II.
48. Lazarević, Vido, Podgorica: Pripjevak. — Uvod pjesme kapetana Janka Dragičevića »Boj na Novčicama«.
49. Petrović, Radovan, Podgorica: Pogibija Ferdinandova.
50. Bošković, Mirko, Podgorica: Početak pjesme br. 42.
51. Radetić, Blagoje, Spuž: Boj na Carevom Lazu.
52. Vukićević, Dušan, Spuž: Boj na Skadru.
53. Golubović, Cetko, Nikšić: Rasulo Lazara Pecirepa.
54. Korać, Boško, Nikšić: Pogibija Vuka Lopušića.
55. Nikčević, Miloš, Nikšić-Pješivci: Knjigu piše bosanski vezire (iz »Srpskog ogledala«).
56. Jošanović, Jovo, Nikšić-Drobnjaci: Smrt Cengića Smail-age.
57. Aleksić, Rade, Nikšić-Drobnjaci: O uskoku Radovanu.
58. Roganović, Miloš, Nikšić-Cuce: Boj na Doljani. — 1.—3. pokvareno.
59. Zeković, Dušan, Nikšić-Tušina-Drobnjak: Marko Kraljević i Musa Kešedžija.
60. Isti: Isto iz veće daljine.
61. Bulajić, Milko, Nikšić-Grahovo: Buna na dahije.
62. Jošanović, Rađe, Nikšić-Drobnjak: Pogibija Vitkovića Sima.
63. Roganović, Andrija, Nikšić-Pješivci: Bitka na Grahovu. — 1.—4. neupotrebljivo.
64. Mandić, Milan, Nikšić: Boj na Skadru 1.—20.
65. Golubović, Cetko (vidi br. 53): Pripjevak.
66. Sabović, Đorđe, Nikšić.
67. Bulajić, Mirko (vidi br. 61): Tužbalica iz »Gorskog vijenca«.
68. Đukanović, Mašan, Nikšić-Cevo: Pogibija Mila Jovovića 1877.
69. Isti: Isto.
70. Zurovac, Sava, Nikšić-Nevesinje: Sirotak Lazar.
71. Nikčević, Vidak, Nikšić-Pješivci: Brdani i Vuk Mrvarević.
72. Nikčević, Jovan, Nikšić-Pješivci: Stradanje Crne Gore pod pritiskom Austrije.
73. Lakčević, Dimitrije, Nikšić-Pješivci: Boj na Grahovu. — U zbirci manjka.
74. Poleksić, Nikola, Nikšić-Drobnjaci: Dolazak kralja Aleksandra na Crnu Goru.
75. Kontić, Milivoj, Nikšić — općina Trebješka: Crnogorci na Skadru od M. Pavićevića.
- 76—82. Isti: Rusko-japanski rat I—VII. Od dra. Milovana Marušića 1907.

83. 1.—5. Isti: Rusko-japanski rat VIII.
7.—40. Drugi dio slijedećeg valjka.
84. Koprivica, Petar, Nikšić-Banjani: Kako Crnogorci kretaju na Bugarsku (1915.). Svršetak na predašnjem valjku.
- 85—91. Nikčević, Blažo, Nikšić-Pješivci: Pogibija Murata Borčanina I.-VII.-85. Ne čuje se dobro, jer je držao glavu uz zvukovod.
92. Ponovljeni valjak br. 85. — Blažo Nikčević je po podne ponovio početak pjesme »Pogibija Murata Borčanina«, jer je prije podne izostavio nekoliko stihova.
93. Lakčević, Dimitrije, Nikšić: Smrt Nikca od Rovina I.
94. Isti: Isto II.
95. Vučinić, Jovica, Nikšić-Pješivci: Boj na Vučjem dolu.
96. Nikčević, Marko, Nikšić-Pješivci: Sinovi Obilića.
97. Janković, Cetko, Nikšić — općina Trebješka: Ropstvo triju vojvoda u Skadar.
98. Stefanović, Rade, Nikšić: Druga trebješka razura.
99. Banović, Milan, Nikšić: Ropstvo Stojana Jankovića I.
100. Isti: Isto II.
101. 1.—7. Miljanić, Lazar, Nikšić-Banjani: Boj na Pilatovcu. — Preplašio se i poslije sedmog stiha prestao.
8. i dalje Šurbatović, Obrad, Nikšić-Bršno: Svjetski rat I.
102. Isti: 1.—15. Svjetski rat II.
19. i dalje: Pogibija Mila Jovovića.
103. Bošković, Petar, Nikšić-općina Trebješka: Ropstvo Jankovića Stojana.
104. Lubarda, Jovanka, Nikšić-Ljubotinj: Tužbalica I.
105. Ista: Tužbalica II.
106. Glušica, Ljeposava, Nikšić — općina Trebješka: Tužbalica I.
107. Ista: Tužbalica II.
108. Vuković, Petko, Savnik: Od Smail-age Čengića.
109. Ružić, Nikola, Previš: Boj na Orgadenici.
110. Ružić, Arsenije, Previš: Boj na Jezera 1887.
111. Ružić, Mihajlo, Previš: Strahinić-ban.
112. Ružić, Marko, Previš: Boj na Mojkovcu. — 1.—5. pokvareno.
113. Ružić, Andrija, Previš: Vojvoda Momčilo.
114. Mitrović, Stanko, Podgorica: Pogibija Mahumeta vezira na Crnoj Gori.
115. Ivanović, Novak, Podgorica: Boj u Pućima.
116. Vukotić, Đorđe, Podgorica: Bitka na Vučjem dolu.
117. Ivanović, Novak (vidi br. 115): Megdan Stojana Jankovića i silnog kuman-age.
118. Krstović, Simo, Podgorica: Bitka na Bardanjolu 1912.
119. Vukotić, Đorđe (v. br. 116): Pjesma iz »Srpskog ogledala«.
120. Krstović, Simo (vidi br. 118): Prelazak Vasojevića u Srbiju.
121. Jovanović, Miluša, Podgorica: Guđenje.
122. Ista: Pjesma iz vremena okupacije.
123. Bakić, Bogić, Kolašin: Dolazak kralja Aleksandra na Crnu Goru.
124. Drljević, Drago, Kolašin: Pripjevak Crnoj Gori.
125. Četković, Antonije, Kolašin: Bitka na Vučjem dolu.

126. Radojević, Mićovan, Kolašin: Pogibija Franja Ferdinanda.
127. Radosinović, Stevan (v. br. 44), Kolašin: Boj na Bardanjolu.
128. Isti: Isto II i Pripjevnik.
129. Janković, Božidar, Kolašin: Bitka na Mojkovcu.
130. Dulović, Mašan, Kolašin: Pogibija Frana Ferdinanda. Smrt majke Jugovića.
131. Radunović, Darinka, Kolašin-Drndari: Interniranje Crnogoraca.
132. Milačić, Miladin, Andrijević: Prelazak Vasojevića u Srbiju.
133. Dedić, Dušan, Andrijević: Iz »Gorskog vijenca«: Cevo ravno, Boj na Skadru.
134. Isti: »Gorski vijenac«: Pismo Selim-vezira.
135. Arsenijević, Arso, Andrijević: Pozdrav kralju Aleksandru.
136. Soškić, Ljubomir, Murino: Pismo cara turskog knezu Nikoli 1862.
137. Zogović, Rade, Murino: Objava turskog rata.
138. Vučetić, Radosav, Plav: Mučki napad Bugara na Srbe.
139. Samanović, Amza, Plav: Zenidba Đura Nikolića sa Zlatijom bega Ljubovića (sestrom).
140. Guberinić, Bojo, Plav: Zenidba Đura Nikolića sa Zlatijom bega Ljubovića (sestrom). — Nije isključeno, da se pogrešno ponavlja. Pjesma pjeva o ličko-kotorskoj ženidbi, u kojoj se spominju Nikoča Serdar iz Kotora i Zorić Anđelija.
141. Bakić, Vidak, Plav-Vasojevići: Početak rata Austrije sa Srbijom.
142. Vučelić, Nika, Gusinje-Vasojevići: Prelaz Vasojevića u Srbiju.
143. Babović, Dragiša, Gusinje: Boj na Medunu u Kućima.
144. Doda, Nikola Nikeč, Gusinje, iz sjeverne Albanije: Kraljević Marko i Musa Kesedžija. — Albanski.
145. Komarica, Osman, Peć: Od Janoka Jana.
146. Vasoović, Drago, Peć: Zauzeće Plevlja.
147. Isti: Rusko-japanski rat (kraj uvoda).
148. Zeračić, Milan Dr., Peć: Tri suze (Smrt kralja Petra, iz časopisa »Vojnički glasnik«).
149. Račić, Ivan, Dečani: Boj na Skadar.
150. Fazlija, Mađun, Đakovica: Borba Zuj Selmana sa Crnogorcima (pjevanje).
151. Isti: Isto s tamburicom. — Prof. Wollman i Stanko Murko izrekoše mišljenje, da je pjevanje uz tamburicu bilo kompliciranije, drugačije po tempu i melodiji. Pri reprodukciji vrlo su se dobro čuli glavni udarci tambure.
152. Derviš, Nimon (ćemane), Maluš, Imer (bugarija sa četiri žice), Riza, Imer (šarkija s 12 žica): Pjesma o junaku Da Pološka.
153. Bajkić, Ognjen, Prizren: Marko Kraljević i vila Raviojla.
154. Stojković, Đorđe, Prizren: Miloš čobanin i car stambulski I.
- 155—156. Isti: Isto II.—III.
157. Janković, Blagoje, Prizren: Nešić Koja i Jovanović Sava.
158. Vukanović, Todor, Prizren: Smrt đakona Milutina.
159. Bajkić, Ognjen (vidi br. 153): Razbijen valjak.
160. Isti: Bolestan Dojčin (gusle).
161. Osmanović, Jusa, Prizren: Kopčić Alija u ropstvu.
162. Isti: Isto.

164. Stavički, Behtula, Orahovac: Dan iz Retimlja.
165. Liman, Hamza Bidak (nadimak), Orahovac: Asima osvetila brata.
166. Ašanović, Adem, Orahovac (šarkija i pjevanje), Jupić, Osman (tamburica): Došao beg Ilija delija.
167. Perić, Vasilije, Lipljan: Bolan Dojčin. — Nije pjevao pjesmu od početka, nego je nastavio u onome, što je prije pjevao za pokus.
168. Stojanović, Maksim, Dobrotin: Smrt majke Jugovića.
169. Spasić, Vukadin, Dobrotin: Smrt majke Jugovića.
170. Arlonović, Stajko, Gračanica: Zenidba Ajkune devojke.
171. Košanin, Ljubomir, Stari Kolašin: Nestor Brnjačanin.
172. Ljutić, Jefto Dilber, Stari Kolašin: Pripjevak; Početak opklada momka i devojke.
173. Durović, Nešo, Stari Kolašin: Otimanje Jelice devojke. — Nastavak, nije mogao početi iznova.
174. Božović, Nikola, Stari Kolašin: Zenidba Soko Radojice.
175. Đorđević, Jerotije, Stari Kolašin: Seljačke ljubavne pjesme.
176. Popović, Milentije, Stari Kolašin: Pobuna Asembeita. (Azem-beita?, Asan-beita?)
177. Isti: a) Smrt majke Jugovića, b) Bolan Dojčin.
178. Razbijeni valjak.
179. Đurić, Miloš, Slatina: Carica Milica i Vladeta vojvoda.
180. Milenković, Petar, Slatina: Ropstvo Jankovića Stojana.
181. Radovanović, Pavle, Slatina: Zmija mladoženja.
182. Radićević, Radovan, Slatina: Boj na Kumanovu.
183. Fičović-Molović, Dobrosav, Zvečan: Objava rata Austriji.
184. Isti: Maksim Senjanin.
185. Miladinović, Cvetko, Vučitrn: Bane Svilajine (Marko pošao na mejdan banu Svilajinu).
186. Radivojević, Milan, Vučitrn: O balkanskom ratu.
187. Imerović, Isa, Vučitrn: Zanelj-beg iz Peći. — Albanski, »čivtelija« (tambura). Tekst odštampan u Prilozima.
188. Amitović, Jětula, Vučitrn: Asimiji ubili brata. — Albanski, tambura, t. zv. čivtelija.
189. Imerović, Isa, (v. br. 187): — Mujo, Halil i Galjan kapetan. — Albanski, uz gusle, tekst odštampan u Prilozima.
190. Ugljanin, Salih, Novi Pazar: Zenidba Halila sa Zlatijom iz Budima. — Prema mojem zapisu »Mujova«; nije isključeno: »Mujova Halila«, usporedi popis iz godine 1931., br. 23.
191. Luković, Tijodor Avrama, Novi Pazar: Jakšić Dimitrije i bijela Ružica.
192. Ugljanin, Salih (vidi 190): Dojčić kapetan iz Senja odveo ljubav Mujovu. — Srpski, gusle.
193. Isti: Dojčić kapetan iz Senja odveo ljubav Mujovu. — Arnautski, gusle.
194. Džabasanović, Đoko, Novi Pazar: Jadikovanje Jerinino. Lirsko-epska.
195. Isti: Udarac Omer-paše na Crnu Goru. — Od polovice dobro.
196. Veljović, Jerotije, Osaonica: Vojvoda Miloš i troglavi Arapin.

197. Božović, Petar, Osaonica: Miloš Stojičević i Meho Orugdžijć. — Vidi Vuk Karadžić, S. n. p. IV, 210.
198. Ljajić, Said, Osaonica: Dulić barjaktar.
199. Petrović, Rajko, Sjenica: Bitka na Mojkovcu.
200. Jerinić, Dušan, Sjenica: Boj na Sjenici 1912.
201. a) Džagarija, Simo, Sjenica: Početak balkanskog rata.
b) Rajković, Sretko, Sjenica: Boj na Skadru.
202. a) Alihadžić, Rešo, Sjenica: Boj na Temešvaru.
b) Asotić, Rašid, Sjenica: Zenidba kapetana Ivana iz Senja.
203. Mušović, Ahmed, Prijepolje: Zenidba Mahmed Čejvana sa Zlatijom Bišćanin Bašage.
204. Hadžibegović, Bećir-aga, Nova Varoš: Od Kladuše Mujo u tamnici zadraskog bana.
205. Zečirović, Muharem, Nova Varoš: Bosanske sevdalinke. — Bez instrumenta. — Nije pjevač epskih pjesama, pa zato nije naveden među pjevačima.
206. a) Dulanović, Rade, Nova Varoš: Carica Milica i Bajazit.
b) Petrović Nikola, Nova Varoš: Dimitrije Jakšić dvori dubrovačkog kralja. — Nije naveden među pjevačima.
207. a) Hazić, Serif-aga, Priboj: Mujo i Ciro od Džirita.
b) Derikonja, Miroslav, Priboj: Zenidba Kraljevića Marka sa sestrom Leke kapetana.
208. a) Janjušević, Đorđe, Bučje: Zenidba Iva Senjanina sa Zlatijom, sestrom Mujovom. — Brzina 140.
b) Koldžić, Simo, Bučje: Ustanak na dahije. — Brzina 110.

Godina 1931.

1. Mladenović, Borisav, Dedina: Smrt Mijata harambaše. — Slabo, glas mu je bio vrlo slab, promukao. Gusle su također bile vrlo slabe.
2. Veljković, Serafim, Dedina: Strahinjić ban. — Dobro.
3. Zivić, Hranislav, Dedina: Bolan Dojčin. — Vrlo dobro, ima samo nekoliko slabih mjesta.
4. Miljković, Radojko, Dedina: Zenidba Novaković Gruje. — Dobro, 15.—20. izgrebeno.
5. Milosavljević, Izidor, Kraljevo: Boj na Bregalnici. — Pjevanje vrlo dobro, ali gusle djelomično kvare zvuk.
6. Isti: Isto. Gusle. — Gusle se čuju vrlo dobro, glas vrlo slabo.
7. Jaćimović, Svetislav, Trstenik: Zenidba Mitra Đurđevića. — Staro pjevanje. Vrlo dobro, premda je sjedio razmjerno daleko od fonografa. Na kraju (30.—42.) čuju se gusle i glas vrlo dobro.
8. Isti: Bitka na Ceru. — Izvrsno, dosad uopće najbolji, ali mjestimično praskav glas.
9. 1.—20. Ivanović, Milan, Trstenik: Starina Novak i Deli Radivoje. — Gusle, vrlo slabo.
21.—42. Đorić, Velimir, Trstenik: Car Sulejman i Urošić Janko. Dobro, na kraju gusle se čuju dobro.

10. 1.—20. Radić, Vladimir, Trstenik: Bitka na Kajmakčalanu. — Vrlo dobro, glas mu je visok, 1.—2. pomutnjom brzina od 160, tako da pri reprodukciji izlazi vrlo nisko.
- 21.—41. Savić, Ognjan, Trstenik: Boj na Gučevu. — Dobro.
11. 1.—15. Poskić, Dimitrije, Trstenik: Pohod srpske vojske na Sarajevo. — Dobro.
- 16.—29. Jovanović, Vitomir, Trstenik: Boj na Kumanovu. — Dobro.
- 30.—41. Stanojlović, Dobrivoj: Napad Austrije na Srbiju. — Dobro.
12. Pavlićević, Milorad, Topola: Smrt cara Lazara. — Brzina 130, vrlo dobro, gusle na kraju vrlo dobro.
13. Milovančević, Arandel, Topola: Početak austrijskog rata. — Dobro, premda je bio slaba glasa.
14. Maksimović, Svetomir, Lužnice: Ustanak na Takovu 1815. — Dobro je, premda je starac bio slaba glasa.
15. 1.—15. Maksimović, Milentije, Lužnice: Boj na Novom Pazaru 1912. — Vrlo slabo.
- 16.—30. Isti: Gusle. — Slabo.
- 31.—42. Maksimović, Svetomir, Lužnice (v. br. 14): Gusle — dobro.
16. Bogdanović, Pavle, Ivanjica: Zenidba Komnena barjaktara. — Vrlo dobro, od 28.—40. gusle se čuju vrlo dobro.
17. Ristić, Marjan, Ivanjica: Car Stjepan i Milutin ban. — Vrlo dobro, od 30.—40. gusle se čuju vrlo dobro.
18. Dimitrijević, Mića, Ivanjica: Pogibija Muja od Udbine. — Vrlo dobro, od 30. stiha gusle se čuju izvrsno. Način pjevanja: »guta«.
19. Isti: Isto, 1.—20. prenosi »prenaša«, 21.—41. izgovara sve. — Izvrsno, praskav glas.
20. Radović, Milutin, Javor: Obretnje glave cara Lazara. — Većinom slabo.
21. Novković, Mile, Javor: Boj na Plijevni. — Vrlo dobro, od 30. stiha gusle se čuju vrlo dobro.
22. Beširović, Salih, Javor: Zenidba Starine Novaka. — Dobro.
23. Zorać (Zornić?), Smail, Javor: Zenidba Mujoya Halla. — Vrlo dobro.
24. Radović, Milutin, (vidi br. 20): Boj na Javoru 1876. — Slabo.
25. Taslak, Ivan, Metković: Bitka na Kosovu. — Aparat pokvaren. Početak slab, kasnije bolje.
26. Jerković, Mijo, Kula Norinska: Aga od Ribnika i Senjković Juro. — Vrlo slabo.
27. Grgić, Joso, Nova Sela: 1.—20. Kačić, Pisma od Kobilića i Vuka Brankovića. 21.—41. Pisma od Vukotina Vladimirovića. — Bez gusala. Slabo, ali mjestimično se vrlo dobro čuje naglasak i pauze.
28. Isti: Senjanin Ivo i sestra Jelica. — Od 30. stiha gusle. Pjevanje je samo mjestimično dobro. Gusle su dobre u početku.¹
29. Božinović, Milan, Mali Prolog: Zenidba od Zadra Todora. — Izvrsno, glas je jasan, samo se na mjestima ne čuje. Gusle izvrsne.

¹ Razbio se jedan reproduktor, a drugi je slab, tako da su od toga stradale dalje reprodukcije.

30. Vladimir Ante, Mali Prolog: Ajkuna djevojka i bečar Jovan. Izvrsno i pjevanje i gusle.
31. Božinović, Milan (vidi br. 29): 2 šaljive pjesme. Izvrsno, ali ima nekoliko slabih mjesta.
32. Bandur, Markulin Marko, Humac: Zenidba od Zadra Todora. Nastavak. — Vrlo dobro, nekoliko slabih mjesta.
33. Čakarević, Jevrem, Užice: Biljen arambaša. — Dobro, gusle su izvrsne.
34. Čutović, Nedeljko, Užice: Ropstvo Janković Stojana. — Izvrsno i pjevanje i gusle.
35. Marjanović, Batrić, Užice: Sveti Sava. — Izvrsno i pjevanje i gusle.
36. Kokorina, Vladimir, Čajetina: Početak srpsko-turskog rata. (Iz »Kosovske osvete«.) — Izvrsno, i riječi (od 7.). Od 30. stiha gusle vrlo dobre.
37. Vesković, Aleksije, Gornji Milanovac: Kraljević Marko i vila. — Dobro, 1.—25. stih pjeva bez pauze, 26.—41. »presjeka«.
38. Mihajlović, Dušan, Gornji Milanovac: Moravka devojka. — Izvrsna mjesta, ali mnogo ispušta. Gusle vrlo dobre.
39. Jokić, Antonije, Gornji Milanovac: Zenidba od Janoka bana. — Slabo, bio je vrlo slaba glasa. Od 22. stiha gusle su vrlo dobre.
40. Vukajlović, Kosta, Rudnik: Boj na Kumanovu. — Dobro i pjevanje i gusle.
41. Jevtić, Radomir, Rudnik: Boj na Kosovu. — Izvrsno, vrlo glasno.
42. Vukajlović, Kosta (vidi br. 40): Kraljević Marko i Ala od Planine. — Vrlo dobro, jasan glas.
43. Milutinović, Milutin, Markovac: Iz »Kosovske osvete«. — Pjevao je čitajući iz »Kosovske osvete« dobro, gusle su slabije, limene.
44. Marković, Miloje, Stojnik: Poraz austrijske vojske 1914. — Izvrsno, gusle dosad najbolje.
45. 1.—20. Simić, Vidoje, Stojnik: Starina Novak i Grujica. — Dobro.
21.—40. Perišić, Aleksa, Stojnik: Šaljive pjesme. — Izvrsno, no svršetak vrlo loš.
46. Micić, Ljubomir, Mladenovac: Mijat harambaša. Nastavak. — Izvrsno. Gusle se čuju vrlo dobro. Povezuje uvijek dva i dva stiha.
47. Tomićević, Svetislav, Mladenovac: Boj na Kajmakčalanu. — Vrlo dobro.
48. Arambašić, Blagoje, Mladenovac: Propast Srbije 1915. — Izvrsno, vlastita pjesma, vrlo melodični srokov. Od 30. stiha gusle se čuju vrlo dobro.
49. Kilibarda, Marko C., Balinovac: Pripjev o dolasku prof. Murka. — Vrlo dobro, ali tiho.
50. 1.—20. Martinović, Miloš, Balinovac: Zenidba od Zadra Todora.
21.—40. Kandić, Vladimir, Balinovac: Zenidba Janković Stojana. — Dobro.
51. Dobričanin, Sekula, Prokuplje: Pripjev i početak »Gorskog vijenca«. Glasno, ali škripavo.
52. Vučković, Stevan, Balinovac: Mlada Pavlovica. — Izvrsno.
53. 1.—23. Zuvich, Života, Kuršumlja: Ajkuna djevojka i Jovan bečar. — Izvrsno i pjevanje i riječi.
24.—40. Jovanović, Milan, Kuršumlja: Bjelić Jovan i Arapin. — Dobro i pjevanje i riječi.

54. J o k o v i ć, Marko, Kuršumlja: Početak dolaska Pećanca u Toplice. — Izvrsno, vrlo raznoliko. Malo se opio.
55. 1.—20. S t o ž i n i ć, Puniša, Kuršumlja: Miloš Obilić i 300 Arapa. — U početku dobro, poslije vrlo dobro.
21.—35. I v a n o v i ć, Budimir, Svilajnac: Guslanje, na starinski način. — Dobro.
36.—40. I v a n o v i ć, sin predašnjega. Svilajnac: Guslanje. — Otac i sin ne sviraju nikada osnovni ton gusala, nego uvijek barem za jedan ton više.
56. I v a n o v i ć, Budimir (vidi br. 55), 21.—35.: Boj na Kumanovu. — Slabo, pjevač je imao slabo srce. Od 28. stiha gusle se dobro čuju. Valjak je bio na nekim mjestima razbijen, tako da je reprodukcija još gora.
57. S t a n k o v i ć, Adam, Sedlari: Bolan Mića. Vlastita pjesma. 1.—30. pjevanje, a onda gusle s pjevanjem. Imao je veliku tremu, pa je zato brzo pjevao u fonograf, bez pauza. Inače je pjevao polaganije i uvijek je prekidao nakon 4—10 stihova. Pjevao je »sa razdelom«; podsjećao je na pjevače na Kosovu. Vrlo dobro, ali ima mnogo slabih mjesta. Uz gusle je već oko 30. stiha pjevao pravilno. Guslao je vrlo primitivno, samo sa dva prsta. Gusle su imale na sebi lim.
58. B l a g o j e v i ć, Milinko, Rača: Moravka devojka. — Vrlo glasno. Praskav glas.
59. Isti: Isto. — No sjedio je malo dalje i pomutnjom je brzina iznosila 132. — Vrlo dobro.
60. D a v i d o v i ć, Obren, Dobrun, iz Foče: Početak rusko-turskog rata (»Kosovska osveta«). — Dobro, i gusle se čuju dobro.
61. 1.—20. Isti: Nastavak. — Izvrsno, glasno.
21.—40. L a l o v i ć, Vaso, Kalinovik (vidi br. 76): Objava rusko-turskog rata (izvrsno).
62. A l j u š e v i ć, Halil, Višegrad: Filip Madžarin i Adidar Ajkuna. — Gusle izvrsne. Vrlo glasne.
63. O p r a š i ć, Avdija, Višegrad: Sužanjstvo Mustajbega Ličkog. — Dobro, gusle se dobro čuju, no čuje se i glas.
64. R i s t i ć, Borislav, Rogatica: Slijepac Grgur. — Od 21. stiha gusle. Sve izvrsno, glasno, bez manâ. Moderni pjevač. Ide na natjecanja. Nije to dakle narodno pjevanje.
65. K o j i ć, Nikola, Rogatica: 1.—30. Kosovska djevojka. 31.—40. Gusle. — Sve izvrsno. Polazi na utakmice, prema tome i ovo je pjevanje naučeno prema Ušćumliću.
66. M i l i n k o v i ć, Milinko, Rogatica: Tri pobratima (Marko Kraljević, Relja od Pazara i vojvoda Miloš). — Vrlo slabo. Starac je pjevao starinski.
67. 1.—20. M u š o v i ć, Ibro, Rogatica: Trka Muje i Mate u svatovima. Isti: 21.—28. Gusle. — Vrlo dobro. — Starinski.
29.—40. H a j d a r o v i ć, Serif, Rogatica: Djevojka ličkog Mustajbega zarobljena u Janjoku. — Vrlo slabo. Učio se kod Crnogoraca. Utakmičar.
68. S t o j a n o v i ć, Arso, Goražde: Pogibija Frana Ferdinanda. — Ima izvrsnih mjesta, no ponekad se ništa ne čuje.
69. T u r u l j a, Ragib, Goražde: Hrnjica Halil izbavio Mitru Kraljevića (s popom Milovanom od Mletaka grada). — 30.—41. Gusle. Vrlo slabo.

70. 1.—20. Čengić, Usein-beg, Goražde: Buljubaša Mujo i Jajčanin Vuk. — Vrlo dobro.
- 21.—40. Sudić, Salko, Goražde: Tri pobratima: Gavran kapetan, Smiljanić Ilija, Vid barjaktar. — Vrlo glasno, ali praskavo.
71. 1.—19. Joković, Dušan, Foča: Godina 1914. — Praskavo.
- 21.—40. Elčić, Risto, Foča: Početak rata. — Dobro.
72. Čengić, Smail-beg, Foča: Beg Ljubović i Mijat Harambašić. — Izvrsna mjesta, praskavo, no kadikad se gotovo ništa ne čuje. Gusle se čuju. Bilo je to dosad najraznoličnije pjevanje, to je valjda najvredniji valjak, premda nije najbolji.
73. Čengić, Adem-beg, Ustikolina: Smail Borišić. — Početak izgreben. Od 30. stiha gusle. Izvrsno.
74. Škrkar, Milan, Kalinovik: Banović Sekula. — Izvrsno, vrlo glasno, ali kadikad praskavo. 30.—41. Gusle izvrsne; gusle se čuju i pri pjevanju.²
75. Ahmedhodžić, Meša, Kalinovik: Lepušina Vuk, pop Zimonjić i Bilaj barjaktar (probili kulu begu Ljuboviću u Nevesinju). — 1.—13. »stari način«, 14.—23. turski način, »pjeva uz ramazan«, 24. kraj, »crnogorski način«. Izvrsno poglavito od 24. stiha.
76. Kalajdžić, Triko, Kalinovik: Zdravica, koju je govorio generalu Smiljanicu na utakmici 1924. — Tiho, ali jasno.
77. Aškraća, Vlado, Kalinovik: Boj na Vučjem dolu. Najprije pjevanje, a zatim gusle. Izvrsno.
78. Lendić, Jozo, Korčula: Marko Kraljević ukinio svadbarinu. — Pjevao je bez gusala vrlo tiho, razmjerno dobro.
79. Salečić, Mara, Baničević-Lucić, Frana, obadvije iz Smokvice:
1. Sinoć paša na Grahovo pade. 2. Livno robi Zadrane Janko. — Vrlo slabo, ali važno. Pjevaju uvijek 4—6 deseteraca, pa se onda odmaraju. Jedna rekne stih, a onda obadvije zapjevaju vrlo razvučeno. Pri žetvi, samo dijelovi.
80. Iste: 1. Došao sam ti, duše, dušo? (Bilj. prevodioca) iz daleka larga. — Lirska. — Tiho, ali dobro; dvanaesterac.
2. 21.—24. prvi način pomutnjom.
3. Pisma od Valone grada. — Drugi način, izvrsno. Zene su pjevale dvoglasno gotovo određeni (isti? M. M.) tekst, tako da je to već bilo blizu deklamiranja, ali redovno se jedna drži druge. Znaju također pjevati dvoglasno u terci na prvi način.
81. 19.—41. Salečić, Petar, Smokvica: Kačićeva (Radmanova) Pisma od Bosne i svetoga Jurja. — 1.—18. stih onako, kako je pjevao njegov otac uz gusle.
- 19.—41. Način, koji je preuzela omladina iz starih vremena, kad je naučila čitati, i koji je modernizirala. Izvrsno.
82. Tomašić, Ivan, Smokvica, i Pecotić, Todor, Smokvica: Popivanje: Pjeva se »uz kumpaniju« (junačka narodna igra), u doba karnevala (navečer, jer u to se vrijeme igra kumpanija). Način: Dva po dva pjevaju jedan deseterac, a dotle

² Imao je mnogo cezura, poglavito — — — / — — — — / — — — —, a zatim nakon svakoga stiha gudi, no imao je i cezure — — — / — — — — / — — — — s gutanjem posljednjega sloga. Za cezuru nakon trećega sloga ne jamčim potpuno, jer sam na to kasno obratio pažnju. St. M.

se druga dvojica dogovore da pjevaju iza njih, a tako ih može biti i više. Tekst je redovno potpuno nerazumljiv, malo ima takvih pjesama, tekst je već nekako vezan. (Uspor. B. Sirola — M. Gavazzi: Muzikološki rad etnografskog muzeja u Zagrebu, str. 18., iz Blata na Korčuli).

83. 1.—20. Zagorac, Nikola, Otišić, i Jolčić, Todor, Otišić: Zdravica. — Izvršno, ali praskavo.

21.—40. Zagorac, Nikola, i Katić, Alekša, Otišić: Pirlitor. Lirska pjesma u osmercima, no neke njezine riječi nisu razumjeli ni sami pjevači.³ — Izvršno, ali praskavo.

84. Isti: 1.—25. Putnički način. — Na putu u tišini jedan pjeva unaprijed, a drugi nastavlja bez preduška istu pjesmu. Izvršno, malo praskavo.

26.—40. Nastavlja samo Zagorac, Nikola.

85. Tomašić, Mihovil, Otišić: 1.—15. Starina Novak i Bogusav. — Izvršno.

16.—29. Početak balkanskog rata (iz knjige Jurja Kapića). — Izvršno.

30.—40. Gusle. — Slabo, ali se čuje.

86. Zagorac, Nikola (vidi br. 83 i 84): 1.—29. Smrt majke Jugovića.

30.—40. Gusle. — Razabira se, ali je tiho. Na guslama je svirao samo osnovni ton.

87. Simac, Božo, Sinj: Ivo Senjanin i aga od Ribnika. — Također gusle. Vrlo dobro.

88. Zuljević Ivan, Sinj: Zenidba Smiljanića Ilije i Janković Stojana. — Isto gusle. Tiho, ali jasno.

89. 1.—20. Barač, Jozo, Sinj: Zenidba Luke bajraktara. — Jasno, ali promjenljivo.

21.—41. Knez, Ante, Sinj: Od Karlovca ban i Uzak Radovan. — Izvršno, pjeva s odsijecanjima.

90. Kukuž, Jakov, Sinj: Kako su Turci na Sinj udarili (Božo Vučković, iz Kačića). — Izvršno, samo pjevanje.

91. Markić, Jela, Donji Dolac: Sibinjanin Janko i Sekula u Stambulu. — Glasno, praskavo.

³ Primjer je tako poučan, da navodim početak pjesme:

Ja usadih vitku jelu
Pokraj puta u kamen,
Kalin vi'e vitko perje,
sa zelenim, domadar Pirlitar,
Pilin ko'e Pilindar,
Pokraj jele bijelu lozu,
Kalin vile vitko perje,
A uz lozu struk bosilja,
Kalin vile vitko perje,
Sa zelenim, domadar Pirlitar.

Pirlitar se ponavlja kao refren u likovima Pilintar, Pilindar, u kojima je sačuvano ime sijela makedonskoga vojvode Momčila (grčki Perithérion, vidi Rj A Pilitor, Pirlitor i Pirlitor). Domadar, zatim domodar (oba su lika potvrđena u Rj A VI), koju riječ pjevači nisu razumjeli, znači kućni gospodar (dom + tur. dar) i ne može se spajati s predašnjim »sa zelenim«. Kalin vile u trećem stihu postaje razumljivo po jednoj Vukovoj pjesmi: »Tekla voda kroz Kalinu, kalino, kalin vilin vitopero zeleno« (Rj A IV, 771). Usto rječnik Jugoslavenske akademije označuje kalin kao »riječ bez osobitoga značenja«. Prema svemu imamo pred sobom staru iskvarenu pjesmu ili barem njezine elemente.

92. 1.—20. Markić, Jela (vidi br. 91): Zapivale dvi kršne delije.
21.—40. Radić, Ambroz, »nazivao« i Markić, Jela, »prihvatila« (putnički način). Izvrsno.
93. Smajić, Milan, Donji Dolac: 1.—15. seljačka: Slušaj, vilo, želju srca moga.
16.—31. Platno bile kotarske djevojke, Zenidba Mijata Pivića (iz Jukićeva zbornika).
32.—40. Gusle. — Izvrsno.
94. Radić, Ambroz, Donji Dolac (vidi br. 92): Zenidba Ivana Senjanina sa sestrom Mustajbega Ličkog. — Izvrsno, jasno.
21.—40. Banić, Marko, Donji Dolac: Ivan Zadrani. — Dobro.
95. Radić, Ambroz, i Jakul, Mate, Donji Dolac: Putnički način (vidi br. 92). — Nije pjevao tekst ispravno, nije se pravilno izmjenjivao. Izvrsno, ali kadikad praskavo. No način pjevanja je ispravan.
96. 1.—21. Dagelić, Ivan, Donji Dolac: Način pjevanja Kačića: Zenidba Senjanina Iva. — Jasno, izvrsno.
22.—40. Markić, Jela (vidi br. 91 i 92): Zenidba Gavrana Sinjanina. — Dosta jasno.

Godina 1932.

1. 1.—10. Dr. Marušić, Filip, Otavice: Gusla. — Slabo, gusle s limom.
11.—29. Rakitić, Đuro, Otavice: Diple (dude). — Izvrsno.
30.— svršetak. Meštrović, Toša (ojka), i Hreljanović, Boja (treska), Otavice: Ojkanje. — Izvrsno.
2. Iste: Ojkanje. — Izvrsno. Sadržaj pjesme, koja počinje: »Lipa Mare cvijeć brala« i šest stihova objelodanio sam u časopisu »Nova Evropa«, knj. XXVI. (Zagreb 15. VIII. 1933.). Citav tekst je zapisan u mojoj knjižici za bilješke I, iz godine 1932., na strani 31.—32.
3. Fra Plepel, Lujo, župnik, i (H)Reljanović, Ilija, Otavice: Vuk Mandušić i Senjanin Ivan. — »Ojkanje epsko«, izvrsno.
4. (H)Reljanović, Ilija, Otavice: Ivo Senjanin i Tomić Mihovil. — Bez gusala, izvrsno.
5. 1.—25. Sonko, Mate, Visovac: Smiljanić Ilija. — Bez gusala, vrlo dobro.
26.— svršetak fra Slavica, Simun, Visovac: Kraljević Marko. — Bez gusala, vrlo glasno, praskavo.
6. 1.—20. Isti i fra Perišić, Pavao, gvardijan, Visovac: Vino pije 30 serdara. — Izvrsno.
21.— svršetak. Slavica, Simun, Visovac: Mijat Tomić odmeće se u hajduke (čita, vidi Jukić-Martić, Narodne pjesme bosanske i hercegovačke, str. 556.). Izvrsno, zanimljivo pjevanje.
7. Dorotić, Jela, Hvar: Jugovića Kate i Bu(n)garin Ive. — Pjeva 84-godišnja starica. Ima još dobar glas, nema zubâ. Pjevala je sasvim u zvukovod, tako da je pjevanje ispalo vrlo glasno, ali glas više nije potpuno jasan. Na valjak su stala 23 stiha, pjeva razmjerno polagano. Ostali pjevaju brže.
- 8.—11. i 12. 1.—4. Ista: Jele Bošković izbavi muža iz sužanjstva Smail-age. — Tekst odštampan u Prilozima. O brzini vidi bilješku St. Murka.

12. 5.—24. Miličić, Mate, Hvar: Zenidba Sibirjanina Janka. — Prve tri kitice iz Kačića. — Izvrsno, krasno melodično, »starinsko, dugi način«.
- 25.—35. Miličić, Stipe, Hvar: Isto kao predašnji. — »Na kratki način«. — svršetak pokvaren.
13. 1.—18. Dulčić, Juraj,⁴ kanonik, Hvar, i Miličić, Stipe, Hvar: »Dulje pjevanje junačkih pjesama«. — Dvoglasno, don Juraj drži drugi glas. 1.—18. izvrsno. Jednako se pjeva i jednoglasno. Sve ima malo ritma.
19. — kraj, Miličić, Stipe: Sunce moje, je l' vele do noći? — Način pjevanja lirske pjesme »uz gusle«. Tekst u mojoj knjižici bilježaka I, iz g. 1932. na str. 95.
14. Miličić, Stipe, Hvar, Brusje: 1.—6. loše.
- 7.—16. Gorom jaše Kraljeviću Marko. — Putnički način. Izvrsno, samo je početak jednom vrlo praskav.
- 17.—37. Putničko sviranje uz surlu (»kada gone mast«, kad prenose mošt). — Izvrsno.
15. 1.—9. Miličić, Stipe, i Miličić, Mate: Ojkanje. Nazdravice na piru. »Sve u slavu Boga jedinoga, juvenglija (mladoženja),⁵ na Tvoje poštenje.
- 10.—19. Miličić, Stipe, i Dulčić, Juraj: Nazdravice na piru, Da nam Bog da zdravlje i veselje.
- 20.—37. Miličić, Stipe: Poleti sokol iz Bosne, pade divojci na rame. — Izvrsno.
16. Miličić, Stipe, i Miličić, Mate: 1.—15. Lipo ti je rano uraniti, u prozorje, kad slavuji poje. — Vrlo stara pjesma, koja se pjeva na svadbi (piru).
16. — svršetak. Pjesme pri radu. — 16.—29. Kad se melje u žorna (žrvnja). Dvoglasno, ali i jednoglasno. Slabo, zato je iznova fonografirano.
30. — svršetak: U jematvi (berbi). — Dobro.
17. Isti: 1.—13. Iznova, vidi prediduću broj, 16.—19. — Izmjenjuju se u pjevanju.
- 14.—23. Miličić, Mate: Uspavanke. — Izvrsno.
24. — svršetak. Miličić, Stipe: Uspavanke. — Dobro.
18. Isti: Kolede (2 zbora). 1.—15. Uvečer Nove godine. — Izvrsno.
- 16.—30. Na Tri kralja. — Izvrsno.
19. Dujmović, Sima, Hvar: Kad se ženi Ivo Senjanine. — Dva po dva stiha. Slabo.
20. 1.—21. Barhanović, Ante, Bol: Zenidba od Janoka bana. — Izvrsno, vrlo glasno.
22. — kraj: Katić, Pravdan, Bol: Iz pjesme »Andrija Simić⁶ traži pravicu«. — Izvrsno, glasno.
21. Katić, Pravdan, Bol, i Marinković, Dinko, Bol (svira uz gusle »i niže drži«): 1.—23. Ban Zrinović u Sigetu (iz Kačića). — Izvrsno.
24. — svršetak: Predašnji i Karninčić, Dinko, Marinković, Dinko, i Brešković, Ivan pjevaju zajedno čitajući Kačića. — Praskavo, inače odlično.

⁴ Kanonik Juraj Dulčić, školovani glazbenik, suradnik časopisa »Sv. Cecilija«, bio je 26 godina župnik u Brusju (6 km od Hvara), odakle je pozvao pjevače Mata i Stipa Miličića, s kojima smo radili u franjevačkom samostanu uz njegovu suradnju.

⁵ Čakavski i nazalizirani lik za obično duveglja (turskoga podrijetla).

⁶ Hajduk iz suvremenog doba, vidi o njemu u poglavlju VIII.

22. 1.—18. Cvitanić, Marija, Bol: Rođenje Skender-bega. — Odlično.
19. — kraj: Bezerić, Vica, Bol: Piju vino Senjani junaci. — Izvrsno, navodno još dosad nezapisano.
23. Cvitanić, Ivan, Bol: 1.—13. Grujica hajduče. — Odlično.
14.—30. Kolo (staro). — 14.—22. slabo, od 23. izvrsno.
24. Bezerić, Vica (v. br. 22): Senjski junaci. — Vrlo žurna recitacija.
25. Skurić, Niko, učitelj u mirovini, Čilipi: Smrt majke Jugovića. — Prema knjiži, izvrsno.
26. Isti: 1.—23. Sužanj Vladimire (iz Kačića). — S dvostrunim guslama.
24. — kraj: Smrt majke Jugovića. — Izvrsno, način natjecatelja.
27. 1.—22. Šabadin, Đuro, Čilipi: Jakšići. — Vrlo slabo.
23.—32. Novak, Stjepo, Čilipi: Čitanje Kačića. — Izvrsno, vrlo glasno.
33.—38. Zovko, Joso, Čilipi: Nikola Zrinski. — Odlično.
- 28.—30. Kuvelić, Pavle, Luka Šipanska: Asanaginica. — Odlično, premda starica nije pjevala glasno. Čuje se vrlo dobro.
31. 1.—21. Ista: Priča (»kaziva«) »Asanaginicu«. — Slabo, ali ipak jasno.
22. — kraj: Dobud, Ljubica, Luka Šipanska, i Gvozdenović, Vinka, Luka Šipanska: Pjesma kod radovanja.⁷ — Počinje: »Ja pošetam krajem mora, čujem zuke divne kola«. — Tekst pjesme je na listiću, umetnutom između 98. i 99. strane moje knjižice za bilješke br. II iz godine 1932.
32. Đuka Frano, Luka Šipanska: Kraljević Marko i crni Arapin (ispod glasa?). Razlika između »naglas« i »ispod glasa« kod njega je samo u jakosti glasa. Svršetak je pokvaren (22. i dalje).
33. Vranjac, Danica, Luka Šipanska: 1.—14. Mlada Anđelija (Hrnja od Udbine odveo Anđelinu Smiljanića). — Dobro, polagano.
15.—25. priča (»kaziva«) isto. — Slabo.
26. — kraj: Fortunić, Vlaho, Luka Šipanska, učitelj: Vezak vezla lijepa djevojka. Lirska pjesma. — Izvrsno. Riječi pjesme nalaze se u mojoj knjižici s bilješkama br. II iz godine 1932. na strani 111.
34. Đurjan, Ivo, Slano: Nikola oslobađa babu Sibinjanin Janka i daidžu Sima Vitkovića i oboje djece Boturića. — Glasno, ali nejasno. Tekst ove pjesme, koja broji 493 stiha, nalazi se među mojim papirima iz godine 1932.
35. Đurjan, Ivo, i Milić, Ivo, »prisednik« općine, Slano: 1.—16. Zdravice u slavu »domaćina«.
17. — svršetak: Pjesma na piru: Majka Jugovića i Zdravica. — Izvrsno sve do kraja, koji je malo pokvaren.
36. Mišić, Nikola, Čibača: 1.—15. Pisma od Bosne i svetoga Jurja.⁸
16.—17. pokvareno.
18. — svršetak: Katić, Nina, Dubrovnik: Recitira (pripovijeda) Marjan bolesni.
37. Katić, Nina, Dubrovnik: Mladi Marjan bolova devet godina. — Tri fragmenta pjesme, slabo, ali ipak jasno.

⁷ Uoči blagdana sv. Ivana, Petra i Vida. Usporedi Andrić: Glas Matice Hrvatske IV. (1909.), 110.: radi se o zabavama pri svetoivanskim kresovima. Đuka je kao junake ovakvih pjesama spomenuo Iva Senjanina, Kraljevića Marka, Sibinjanina Janka i bana Strahinića.

⁸ Dodatak Fr. Radmana uz Kačićev »Razgovor ugodni naroda slovinskog«.

38. 1.—15. Lujčić, Ivo, Cavtat: Bogdan Lasić buni se protiv dubrovačke gospoštine. — Pucketavo, »uz gusle«.
- 16.—30. Miljas, Miho, Mihanići: Piju vino do dva pobratima... Tanković Osman, Bojičić Alija. — Izvrsno, uz gusle.
- 31.—32. pokvareno.
33. — svršetak: Šiša, Pero, Mihanići: Pjesma od Josa Paljetka iz Grude. — Glasno, izvrsno.
39. 1.—21. Mantalica, Duro, Mihanići: Početak svjetskog rata. — Izvrsno.
- 22.—27. Mršula, Stevo, Grbalj, i Cetković, Savo, Grbalj: »Iz glasa«. — Dvoglasno, praskavo.
- 28.—31. Mršula, Stevo, sam. — Izvrsno.
32. — svršetak: Dvije žene iz Orahovca pjevaju kolo. — Izvrsno.
40. 1.—15. Perak, Stjepan, Mrcine: Banović Sekula i turski car. — Izvrsno.
- 17.—26. Tri žene, Mrcine: Žetelačka pjesma. — Izvrsno.
- 28.—37. Demović, Ivo, Mrcine: »Putnički«. — Izvrsno.
41. Mršula, Stevo, Grbalj: 1.—23. Zenidba Smiljanić Ilije sa Zlatijom, kćerkom od Udbine Rudan Mehmet-age. — Početak loše, zatim izvrsno, a na kraju opet loše.
24. — svršetak: Cetković, Savo, Grbalj: O Bajkoviću Radu. — Izvrsno.
42. Radojčić, Blažo Petkov, Risan: 1.—20. Pogibija Ferdinanda. — Izvrsno, ali suvišno. — Način, iskvaren u svijetu, ništa domaće. Ujedno i mišljenje slušača, naročito starijih.
21. — svršetak: Dr. Šaranović, Sulja, Bar: Krsna slava knjaza Nikole. — Glasno, praskavo, sve u svemu: običan iskvareni način Crnogoraca takmičara, suvišno.
43. 21. — svršetak: Peročević, Haidar, Stari Bar: Pogibija Mahmut-paše Bušatlije. — Vrlo glasno, jasno, a kraj vrlo praskav. Suvišno, novo pjevanje, ništa muslimanskoga.
44. Radonić, Joko, Mašov, Budva-Ma(j)ine; Smrt Đulek-bega bana. — Početak praskav, izvrsno. Krasno pjevanje.
45. 1.—20. pokvareno.
- 21.—30. Milić, Simo, Budva-Ma(j)ine: Boj na Mišaru. — Izvrsno, prema Ušćumliću.
31. — svršetak: Zetsko kolo. — Pjevaju tri pjevača.

⁹ Geografski poredak nije očuvan. Vidi fonogram br. 41.

FOTOGRAFIJE

Život srpsko-hrvatske narodne epike prikazuju, objašnjaju i dopunjuju brojne fotografije. Najveću pažnju posvećivao sam pjevačima i pjevačicama i fotografirao sam ih u skupinama, koliko je to bilo moguće, a često i pojedinačno, premda je bilo na okupu više pjevača, jer su s jedne strane željeli, da ih fotografiramo posebno, a s druge strane bilo je dobro ugoditi im samim snimkama. Kod drugih je bilo poželjno, da ih zbog njihova značenja i zbog karakteristike njihove individualnosti potanje snimim. S toga su razloga na pr. u Kolašinu svi pjevači osim u skupini fotografirani i pojedinačno, kao predstavnici pjevanja znamenitog epskog kraja. Na drugom sam opet mjestu jednog istog pjevača s važnih razloga fotografirao dvaput i višeput, na pr. kako sluša svoj glas ili kako se vlada pri pjevanju i u različnim trenucima u razgovoru, na radu, u različnim položajima i slično. U dva slučaja fotografirali smo iste pjevače na različnim mjestima, gdje su se sami prijavili ili kamo su bili pozvani. No uz najbolju volju nije bilo moguće fotografirati sve pjevače s različitih razloga. Na pr. u Nikšiću smo jednom fonografirali sedam pjevača, ali sutradan su na fotografiranje došla samo trojica. Odatle se vidi, da im je bilo više stalo do reproduciranja njihova glasa nego do fotografiranja, premda je i fotografiranje pjevače veoma privlačilo, tako da su se često sami javljali. No zato nalazimo u skupinama i takve pjevače, s kojima zbog oskudice vremena nismo radili. Drugi nisu navedeni među pjevačima zato, što ne pjevaju epske pjesme. Većinu pjevača mogli smo fotografirati s instrumentima, obično vlastitim ili bar mjesnim. Često su fotografirani i sami instrumenti, naročito iz muzejskih zbirki.

Važna je bila i okolina pjevača. Pritom moram upozoriti, da su njihovi slušaoci često bili slučajni, i to više iz krugova inteligencije, koja je u ljetno doba imala vremena i zanimalo ju je, da bude prisutna pri radu s pjevačima. No uglavnom fotografirana publika je sastavljena iz raznorodnih staleža i društvenih redova, jednako kao i sami pjevači, osobito u Crnoj Gori i u Dalmaciji, premda su to pretežnom većinom zemljoradnici s vrlo različnim imetkom i društvenim položajem, što se nije moglo u dovoljnoj mjeri istaći ni u poglavlju o pjevačima. Mnogi pjevači zemljoradnici imaju i druga zanimanja, a pjevači iz redova inteligencije, zanatlije, obrtnici i drugi često su seljačkoga podrijetla.

Koliko je bilo moguće, fotografirao sam i kućnu okolinu pjevača i pjevačica, njihov stan i životne prilike. Najzanimljiviji primjer pružaju fotografije stana bogatoga seljaka u Lužnicama kod Kragujevca u Srbiji, koje često pokazuju, da pjevači nisu samo bilo kakvi muzikanti.

Za pjevače i epsko pjevanje veliko značenje imaju krajobrazi, no iz tehničkih razloga (v. d.) donosim ih manje, nego bi bilo poželjno, ali neki krajevi, kao Sandžak, Novi Pazar, Stara Srbija i Crna Gora, vrlo su dobro zastupani. Historijska i kulturna mjesta fotografirana su po izboru, a i od ovih izabranih snimaka sve nisu mogle biti upotrebljene. No dajem fotografije glavnih srednjovjekovnih manastira i njihovih crkava, koje se spominju u narodnim pjesmama, ostavljajući po strani njihove krasne umjetničke ukrase, naročito razmjerno dobro sačuvane freske, koje su često utjecale na narodne pjesme. S te strane upućujem na bogatu stručnu literaturu.

Za epski su život značajne vrlo primitivne prilike, koje su često sačuvane. Tako vidimo dopremanje vina u mjevovima, potpuno drvena kola, i bez željeznih obruča, mlaćenje žita konjskim kopitima, čišćenje žita vjetrom, košnice, načinjene od šupljega drva, prirodne vile i slično. No upozorujem, da se kulturno stanje srpsko-hrvatskih zemalja ne smije samo po tome prosuđivati, jer je baš socijalni i gospodarski napredak jedan od uzroka potiskivanju narodne epike. Tako sam čak na Kosovu vidio veliku vršalicu.

Na srednjovjekovne epise podsjeća omiljeno bacanje kamena s ramena. Slike srednjovjekovnoga junačkog dvoboja, djevojačkoga kola i drugih stvari, poznatih iz narodnih pjesama, nalazimo već na starijim nadgrobnim kamenima, t. zv. bogumilskim. Suvremena etnografija može crpsti iz slika narodnoga plesa kola, vašara, proštenja, pastirskoga života na planinama i naročito nošnje, kod koje se može vidjeti i jak utjecaj turske gospode, tako da smo kod nekih pravoslavnih i katoličkih pjevača morali upozoriti na to, da oni nisu »Turci«. Od drugih ostataka inovjernoga gospodstva snimljene su samo katoličke crkve u Dalmaciji, koje su postale od bivših muslimanskih džamija. Od Konzervatorskog ureda u Splitu dobio sam veću množinu ovakva materijala, ali osim kapelice sv. Vida u bivšoj tvrđavi Klis donosim samo fotografiju tamošnje sačuvane »česme«, t. j. bunara, koje su Turci podizali iz religioznog uvjerenja za putnike na cestama i koji se spominju i u narodnim pjesmama.

Pri fotografiranju pjevača nisam imao naročitih poteškoća. Samo je jedan beg tankočutne kulture u Foči bio još tako konzervativan, da se nije dao fotografirati, jer nema svečeve, t. j. Muhamedove slike. Inače su se i stari muslimanski pjevači veselili svojim slikama.

Gore je bilo sa ženama. Jedina pjevačica iz građansko-gospodskih krugova u Dubrovniku nije htjela u svojoj 85. godini ni čuti o fotografiranju. A djevojke u okolici Dubrovnika nisu htjele, da ih netko raznosi po svijetu. Slike lijepih žena s krasnom nošnjom u Konavlima, gdje se, kao i drugdje na bivšem dubrovačkom teritoriju, očituje utjecaj visoke kulture staroga Dubrovnika, uhvatili smo samo kradimice »Leicom«. Izvrstan fotografski aparat, koji sam imao sa sobom, u takvim slučajevima nije mi ništa koristio: na pr. muslimanke su bježale, a kršćanke su odjurile na konjima, čim su primijetile, da se priprema aparat. Jedinствену priliku, da fotografiram muslimanke, sâm sam upropastio: u jednom gradiću u istočnoj Bosni promatrale su muslimanke izdaleka život na ne-

djeljnom tržištu i kad su primijetile, da mi fotografiramo, poslale su dječaka, da pita, što stoje fotografije. Iznenađen brzo sam odgovorio, da se ne bavimo fotografiranjem za novce, ali mi je prekasno palo na um, da sam mogao jednom lako doći do fotografiranja muslimanskih žena.

Fotografski aparat s pločama i filmom loše mi je služio i pri fotografiranju krajobraza. Ni stručnome, ni domaćem fotografu nije lako da odabere zgodno mjesto, a još manje strancu, koji se mora mučiti po svakakvim putovima, da uhvati pogled na kakav gradić. Pri takvu prenošenju i pretrčavanju aparat se također lako pokvari. Fotografije iz prvog dijela puta godine 1930. većinom nisu dosta oštre, osobito krajobrazi, jer na fotografskom aparatu nije bilo u redu zaoštrenje, a na putu se nije dalo popraviti. Osim toga valja uzeti u obzir, da su neke fotografije snimljene po kiši, u tami prije jake oluje, u sumraku, a i noću. Naročito se nije posrećilo fotografiranje uz magnezijsku svjetlost, tako na pr. ne mogu pokazati pjevače i veliko društvo u jednoj većoj kavani u Nikšiću.

Pregled kopija u Slavenskom institutu :

Godina	Autor	Broj kopija
1930.	Dr. Vladimir Murko	186
	Ing. C. Stanko Murko	218
1931.	Ing. C. Stanko Murko	250
1932.	Ing. C. Stanko Murko	93
Cjelokupan broj kopija s putovanja 1930./1932.		747

S oba putovanja godine 1930. manji je broj kopija nego negativa, jer su neki negativni uloženi dvaput ili se ne daju upotrebiti. S puta godine 1931. veći je broj kopija, jer je među kopije uvršteno oko 90 povećanja negativâ »Leice«. Isto vrijedi i za 93 izabrane kopije iz godine 1932.

Slike su poredane po teritoriju i mjestima, gdje su pjevači i pjevačice bili fotografirani, pa ih je stoga lako tražiti u dotičnim poglavljima (V.—VII). Snimci dra. Vladimira Murka označeni su na kraju legende značkom VI. M. Uz neznatni broj tuđih snimaka autori su navedeni potpunim imenom. Svi ostali neoznačeni snimci potječu od ing. C. Stanka Murka.

Tako je pri strogom izboru uopće otpao gdje koji snimak s nedostacima. Izuzete su od toga samo one fotografije, koje su s različitih razloga važne, a neke je sačuvalo i reproduktivno umijeće »Češke grafičke unije« u Pragu upotrebom negativâ. Stavljeni su na stranu i mnogi dobri snimci,

koji nisu bili u izravnoj vezi s narodnom epikom ili koji bi se unekoliko ponavljali. Ako se komu bude činilo, da etnografskih fotografija ima previše, neka uzme u obzir, da ih je fotografirao autor rasprave o jugoslavenskoj kući (s kulturno-historijskim poglavljem o stolu) i bivši suradnik časopisa »Wörter und Sachen«, koji je obraćao pažnju na to i na posljednjim putovanjima.

No sav materijal, koji može imati vrijednost s različitih razloga, čuva se u Slavenskom institutu (»Slovanský ústav«) u Pragu.

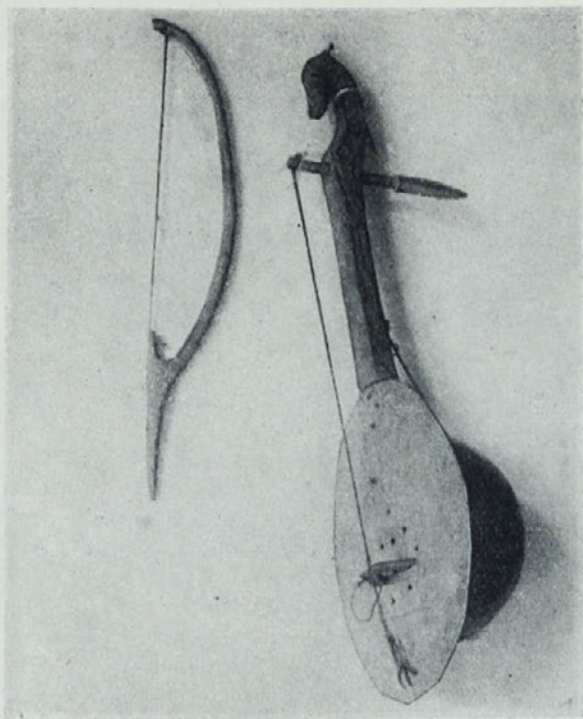
Pregled negativa u Slavenskom institutu:

Godina	A'utor	Broj		Cjelokupan broj negativa
		ploča	filmova	
1930.	Dr. Vladimir Murko	37	160	197
	Ing. C. Stanko Murko	85	165	250
1931.	Ing. C. Stanko Murko	76	108	184
1932.	Ing. C. Stanko Murko	37	28	65
Cjelokupan broj s putovanja 1930./32.		235	461	696

R E P R O D U K C I J E

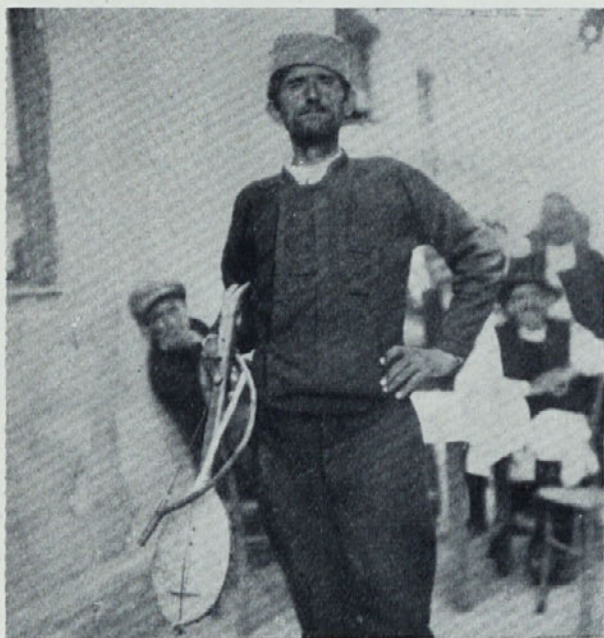
Sl. 1—1

Sl. 1—2

Sl. 2—1

Sl. 2—2

Sl. 3—1

Sl. 3—2

Sl. 4—1

Sl. 4—2

Sl. 4—3

Sl. 4—4

Sl. 5—1

Sl. 5—2

Sl. 5—3

Sl. 5—4

Sl. 6-1

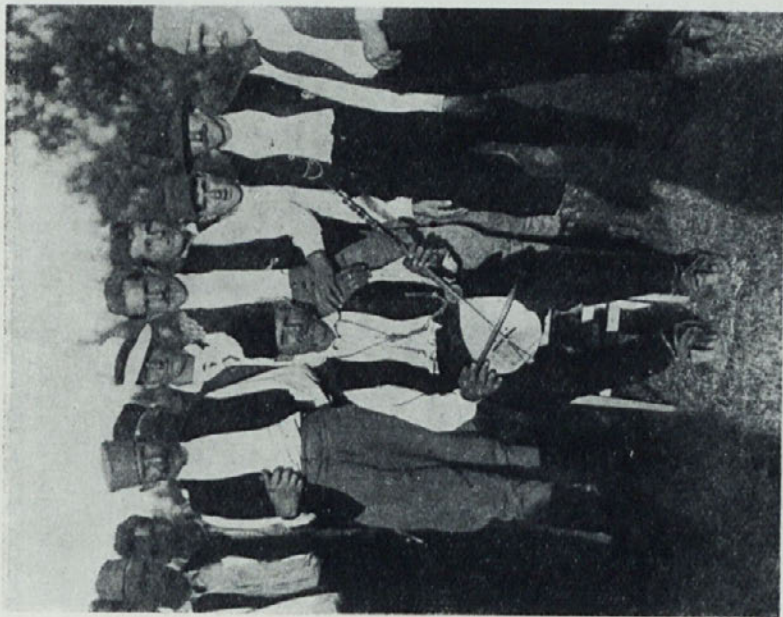
Sl. 6—2

Sl. 6—3

Sl. 6—4

Sl. 6-5

Sl. 6-6

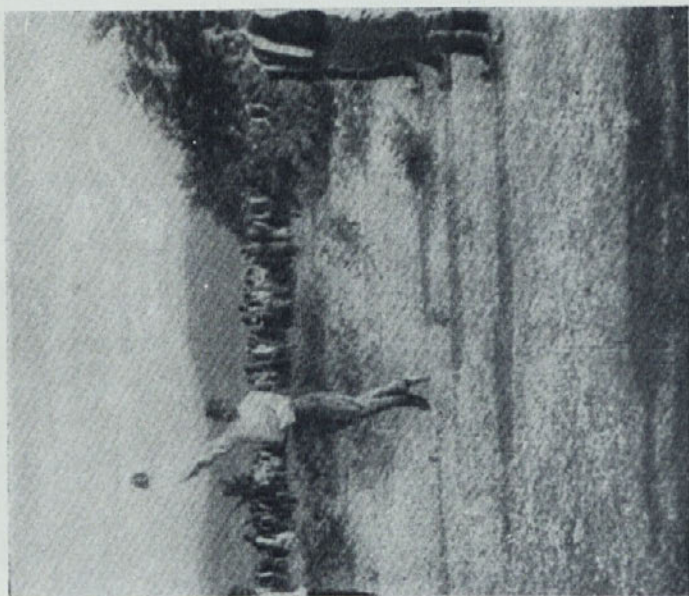
Sl. 6—7

Sl. 6—8

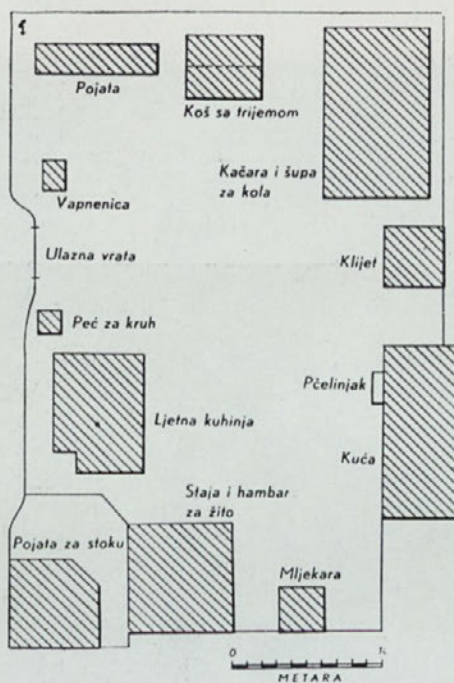
Sl. 7-1

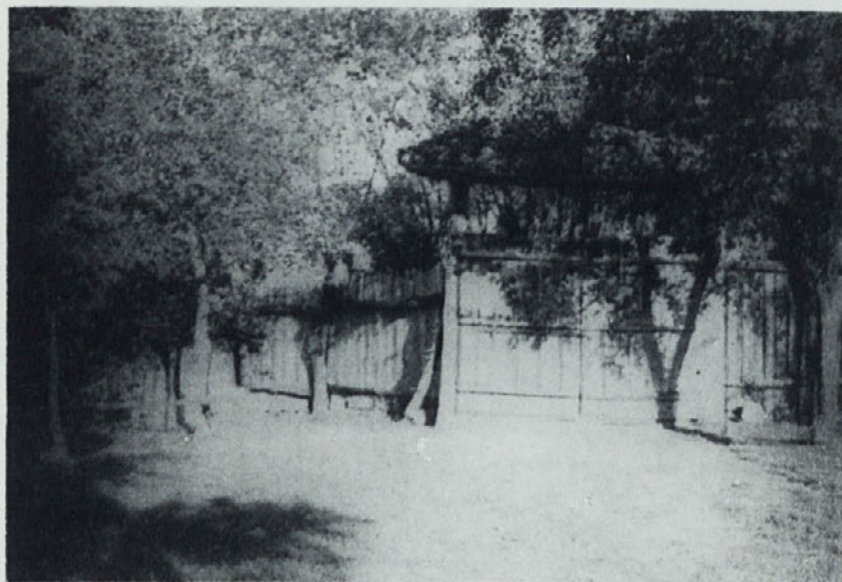
Sl. 6-9

Sl. 7—2

Sl. 7—3

Sl. 7—4

Sl. 7-5

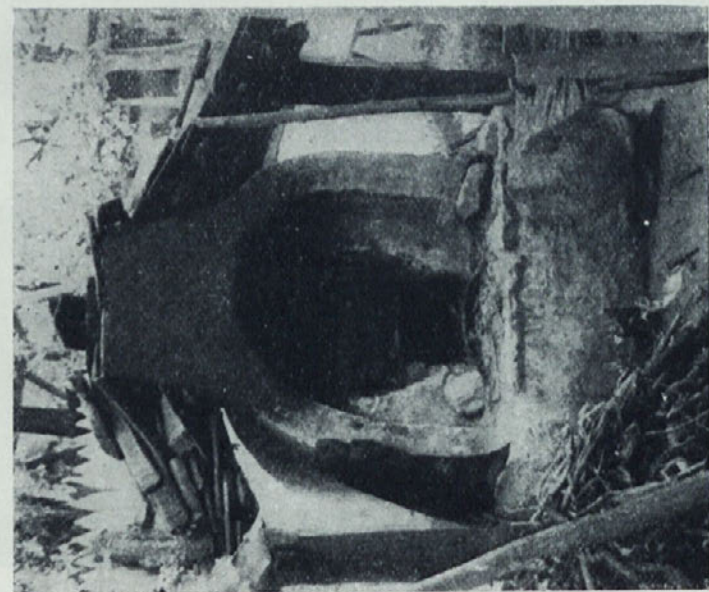
Sl. 7-6

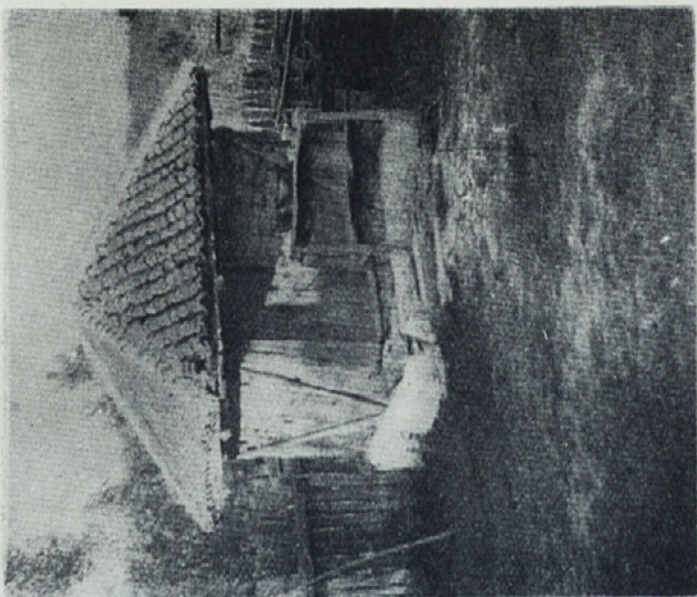
Sl. 7—7

Sl. 7—8

Sl. 7-9

Sl. 7-10

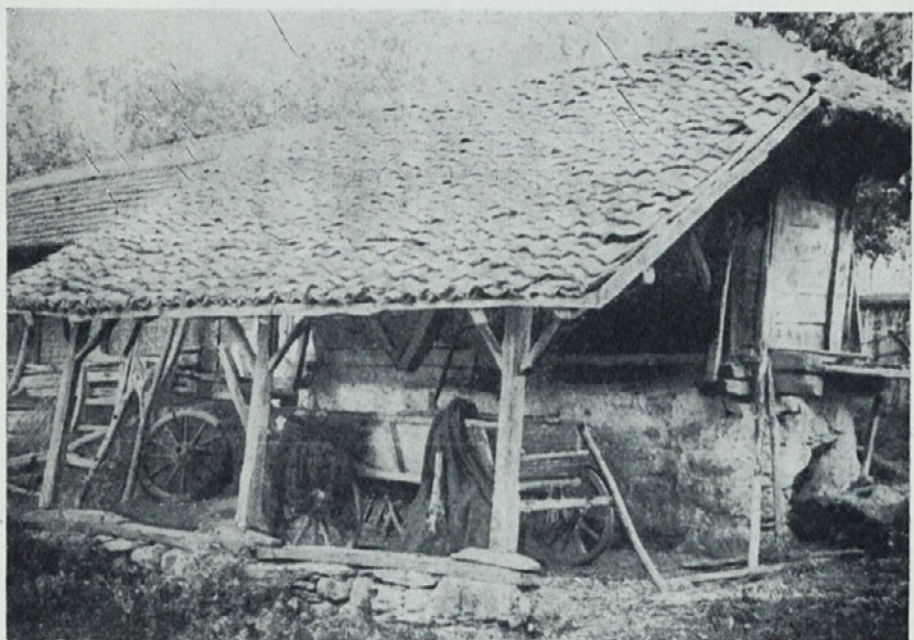
Sl. 7—11

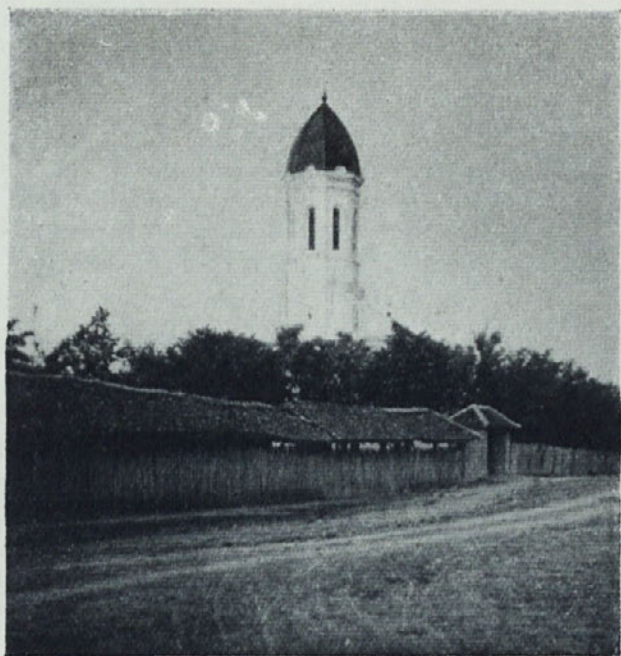
Sl. 7—12

Sl. 7—13

Sl. 7—14

Sl. 7—15

Sl. 8—1

Sl. 8—2

Sl. 9—1

Sl. 9—2

Sl. 10—1

Sl. 10—2

Sl. 10—3

Sl. 10—4

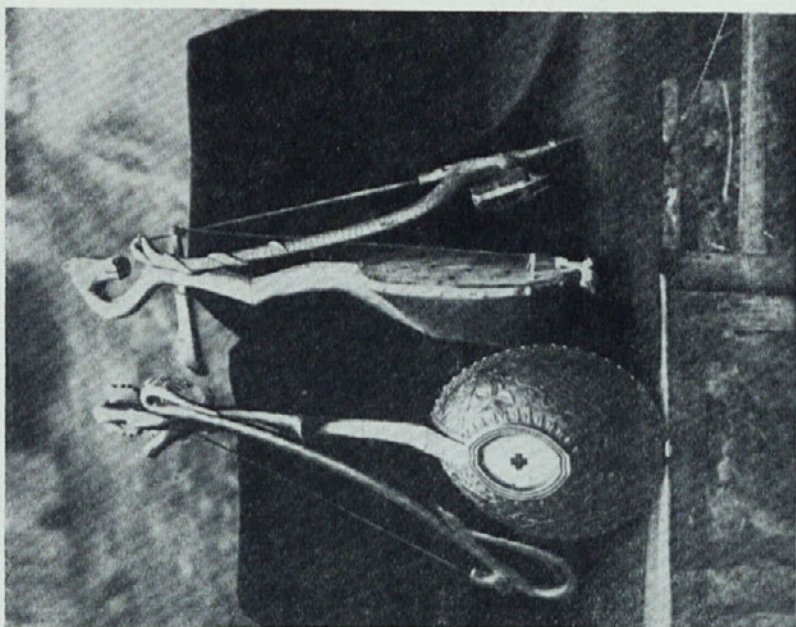
Sl. 10—5

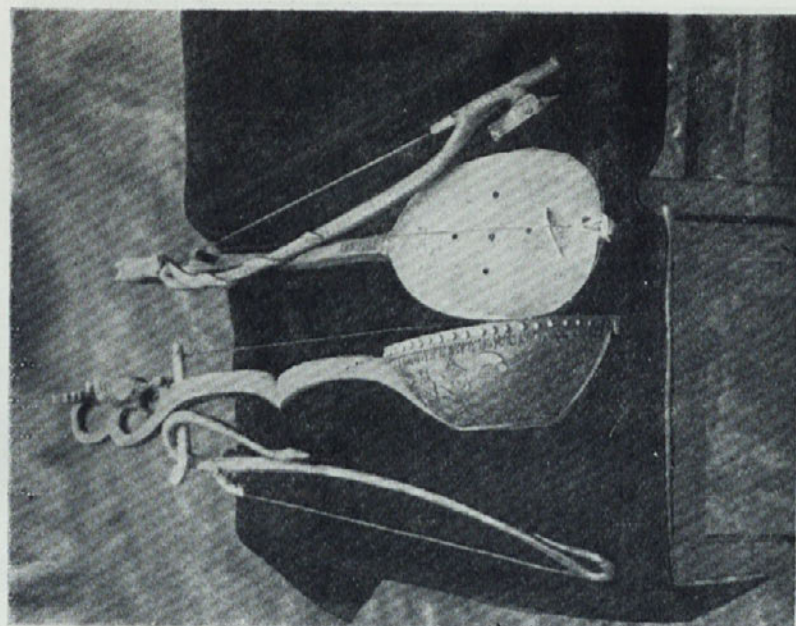
Sl. 11—1

Sl. 11—2

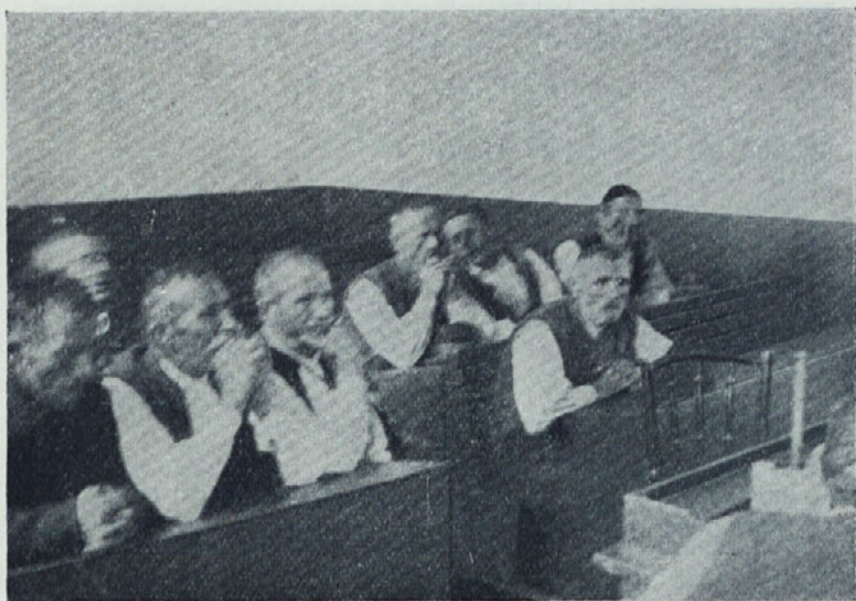
Sl. 11-3

Sl. 11-4

Sl. 12—1

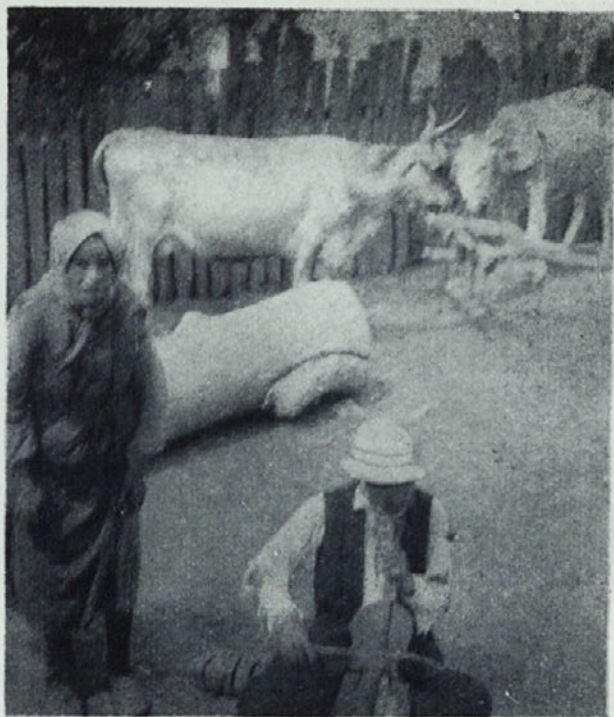
Sl. 12—2

Sl. 12—3

Sl. 12—4

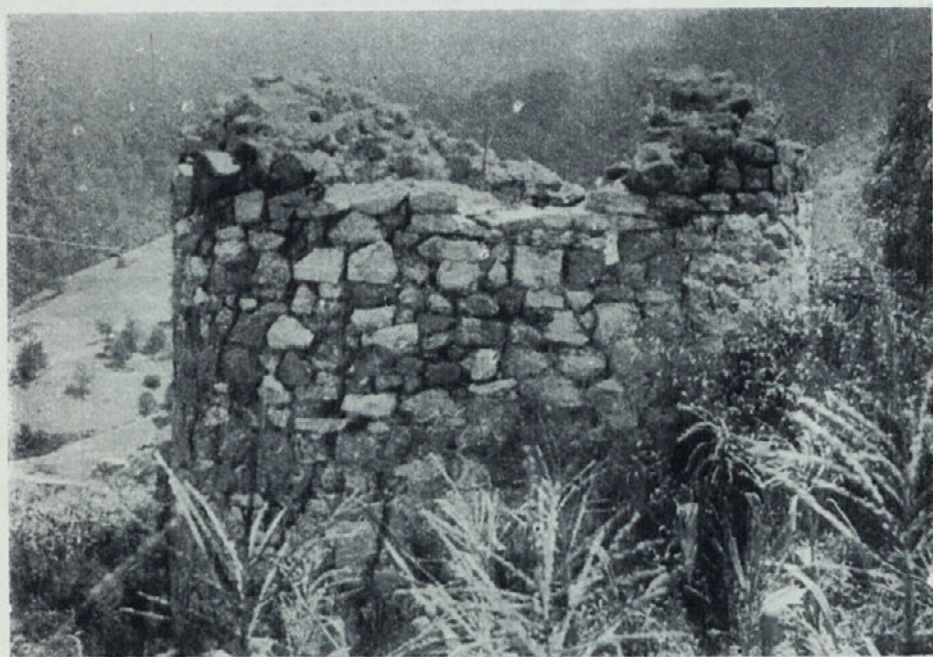
Sl. 12—5

Sl. 13—1

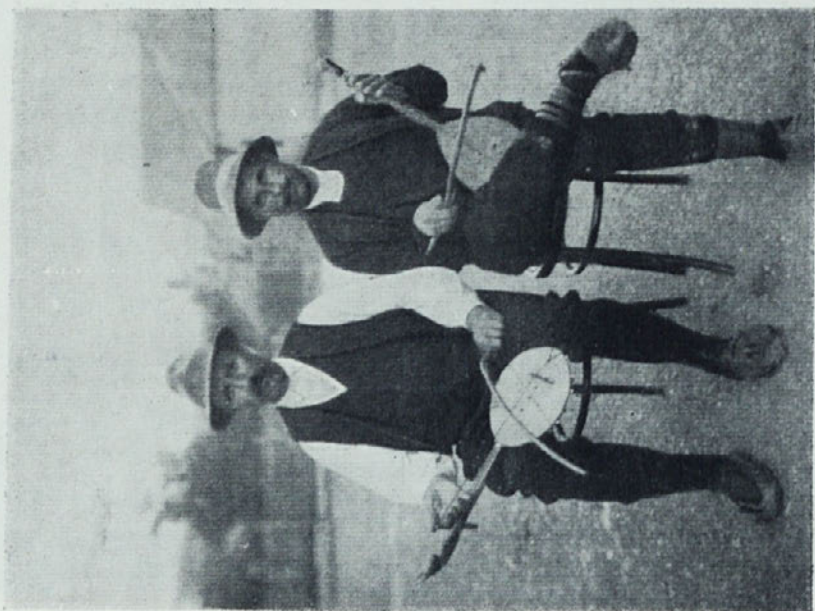
Sl. 13—2

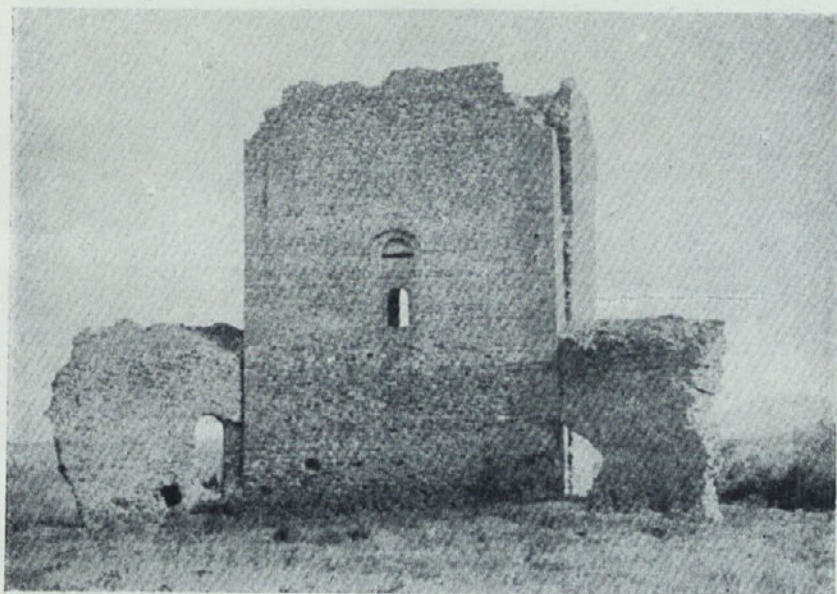
Sl. 13—3

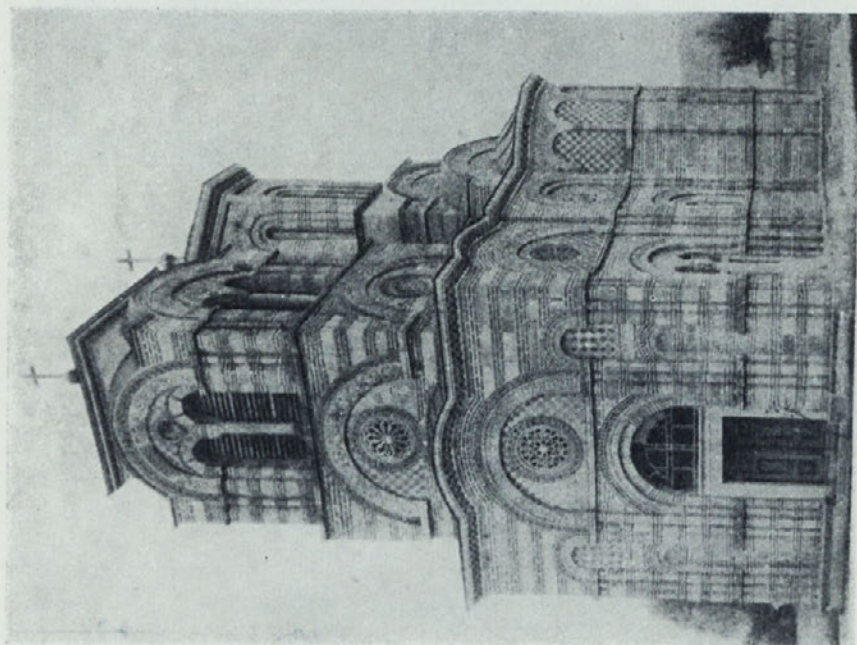
Sl. 14-2

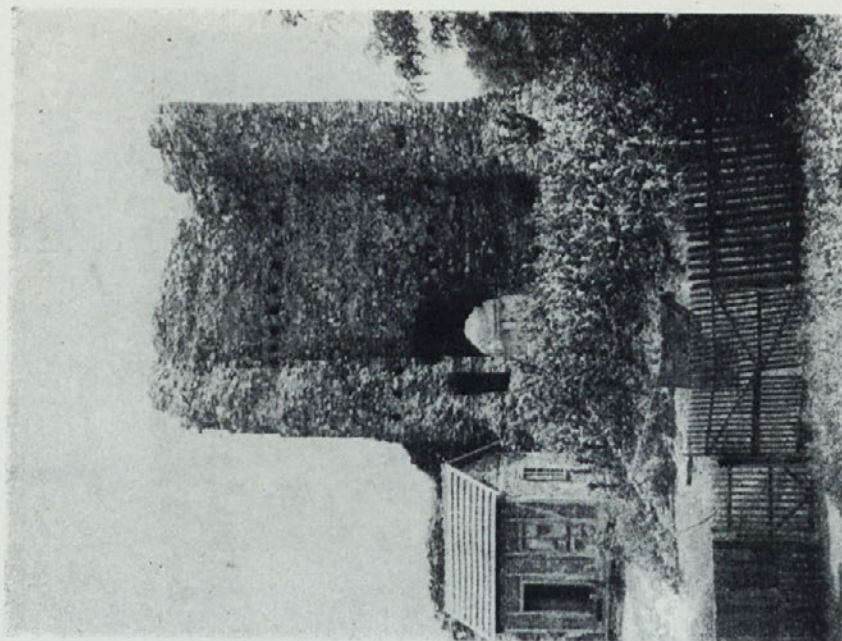
Sl. 14-1

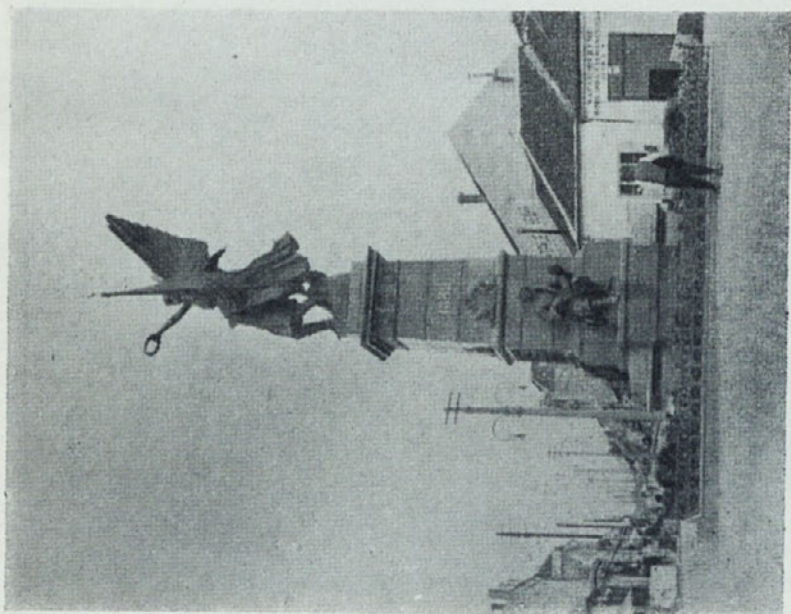
Sl. 15—1

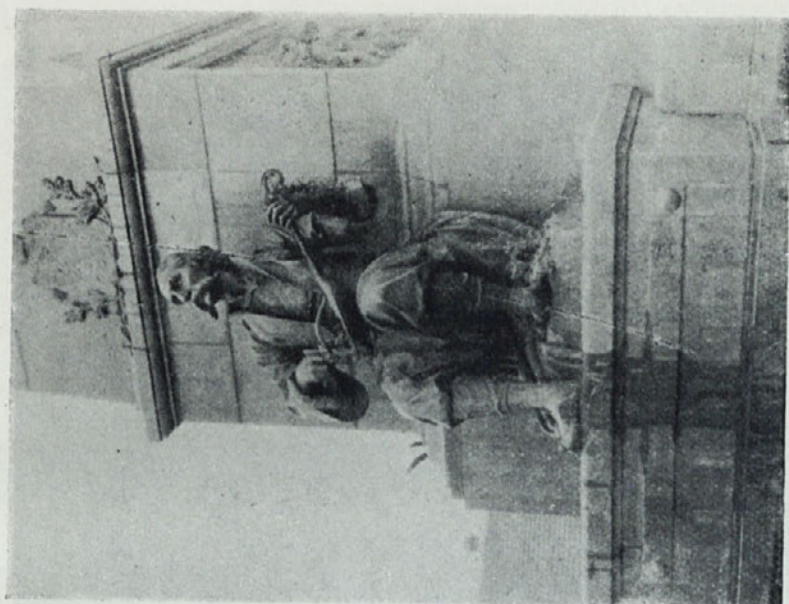
Sl. 16-1

Sl. 16-2

Sl. 16—3

Sl. 16—4

Sl. 16—5

Sl. 17—1

Sl. 17—2

Sl. 18—1

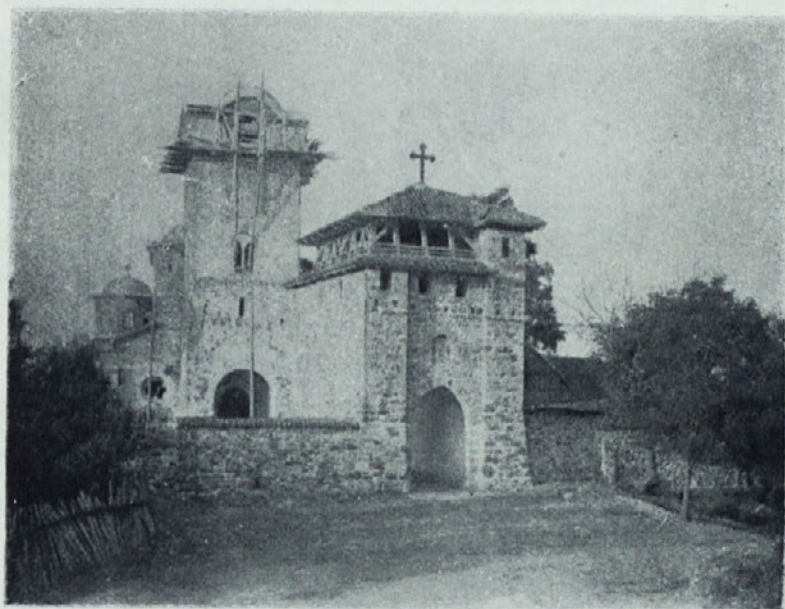
Sl. 18—2

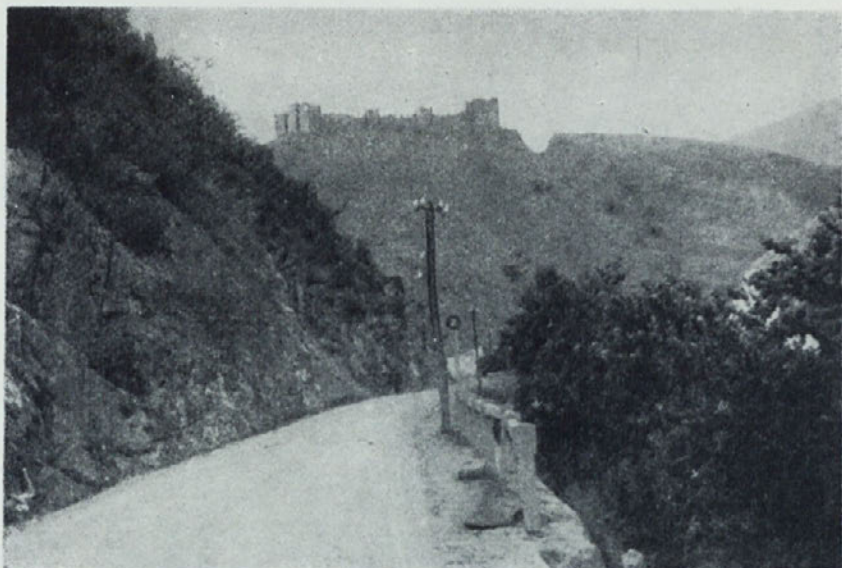
Sl. 18—3

Sl. 18—4

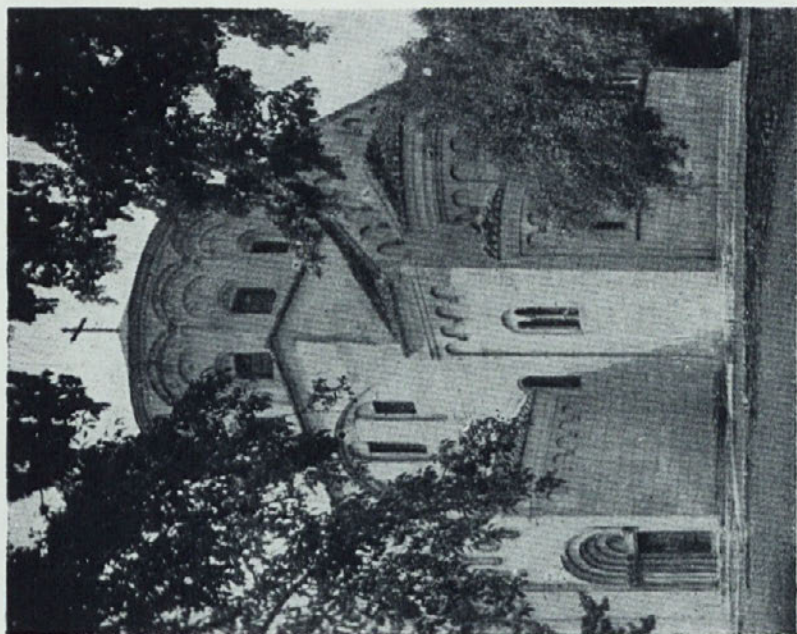
Sl. 18—5

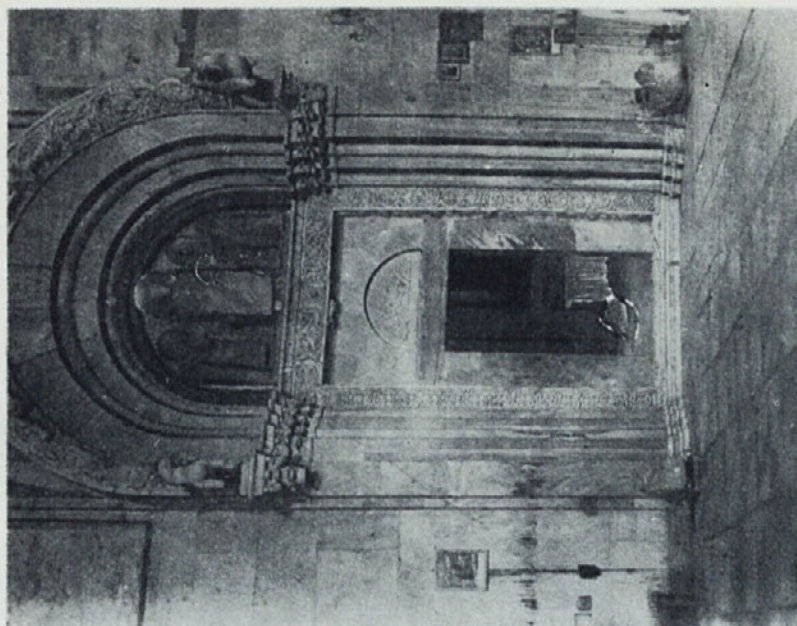
Sl. 18—6

Sl. 19—1

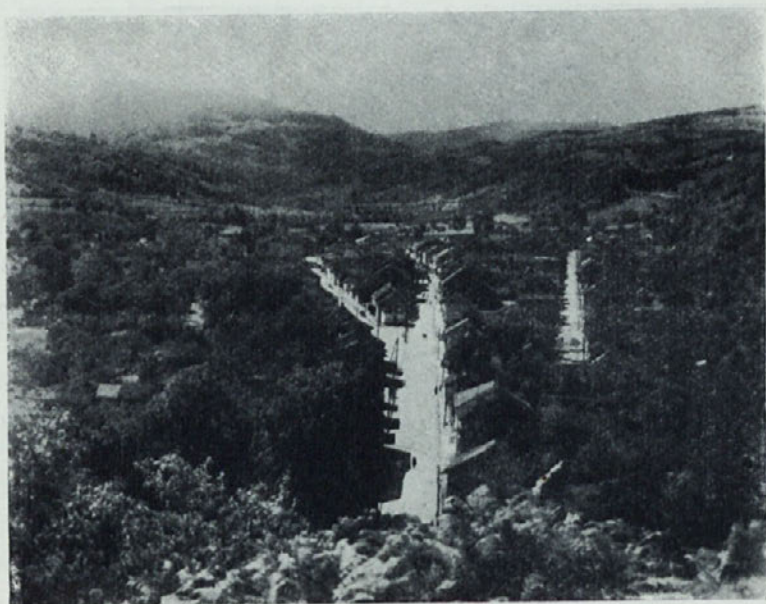
Sl. 19-2

Sl. 19-3

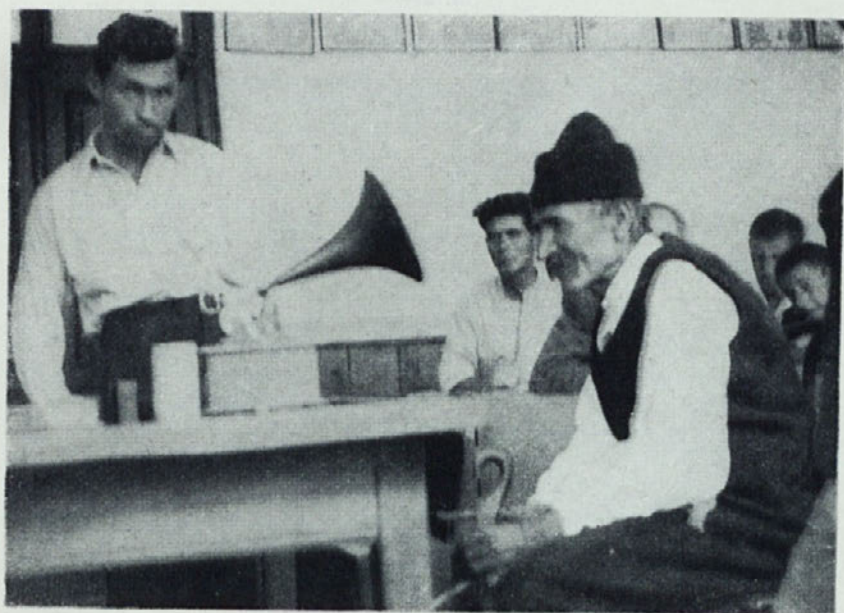
Sl. 20—1

Sl. 21—1

Sl. 21—2

Sl. 21—3

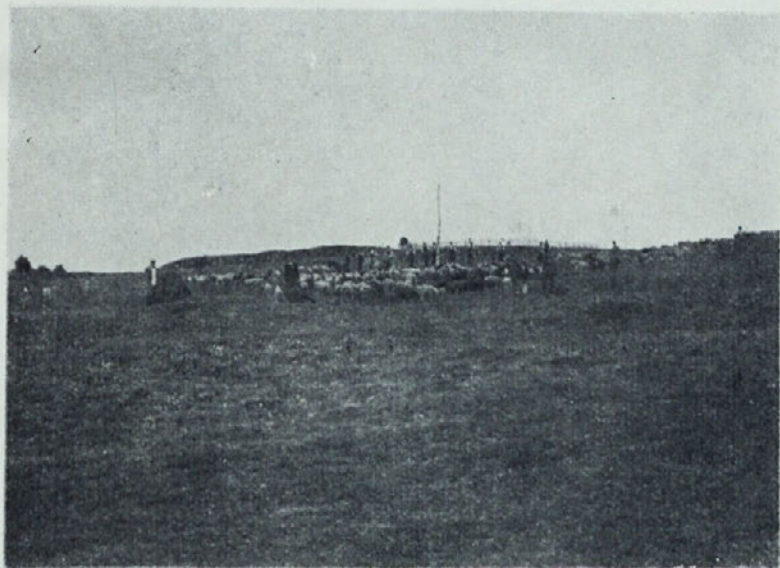
Sl. 21—4

Sl. 22—1

Sl. 22—2

Sl. 22—3

Sl. 22—4

Sl. 22—5

Sl. 22—6

Sl. 22—7

Sl. 22—8

Sl. 22—9

Sl. 23—1

Sl. 23—2

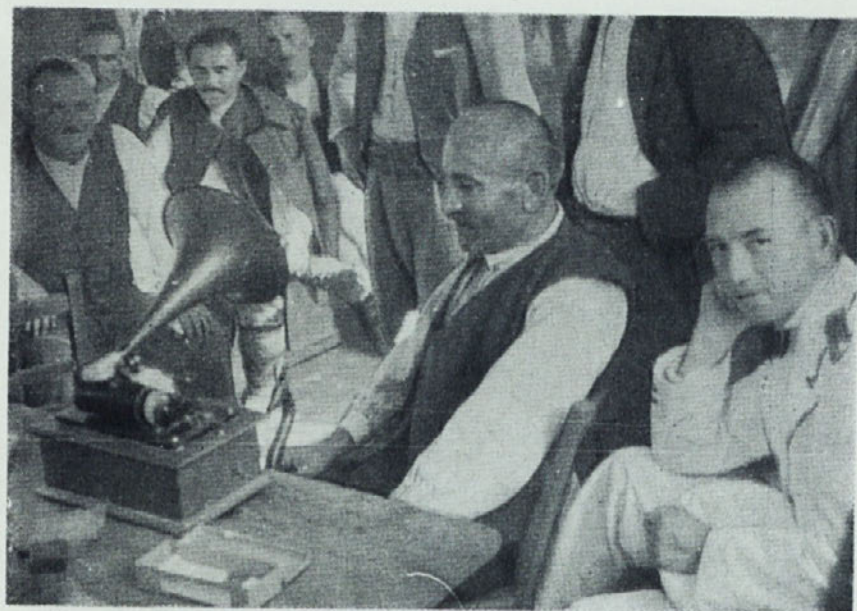
Sl. 23—3

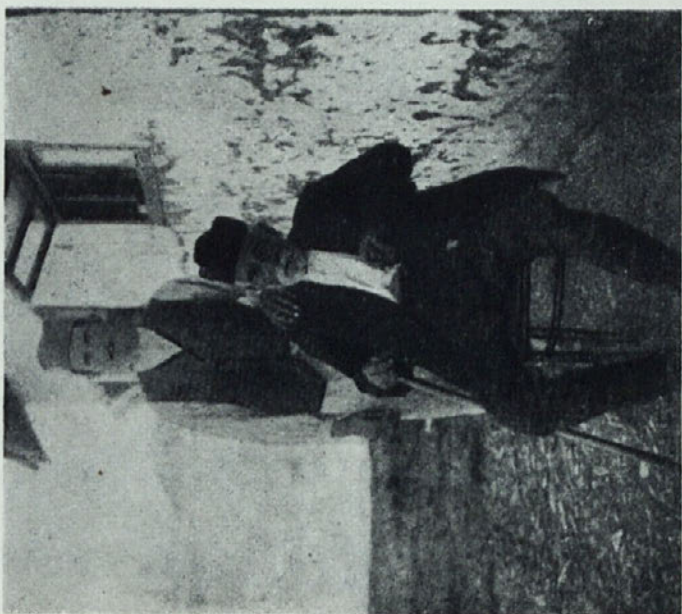
Sl. 23—4

Sl. 24—1

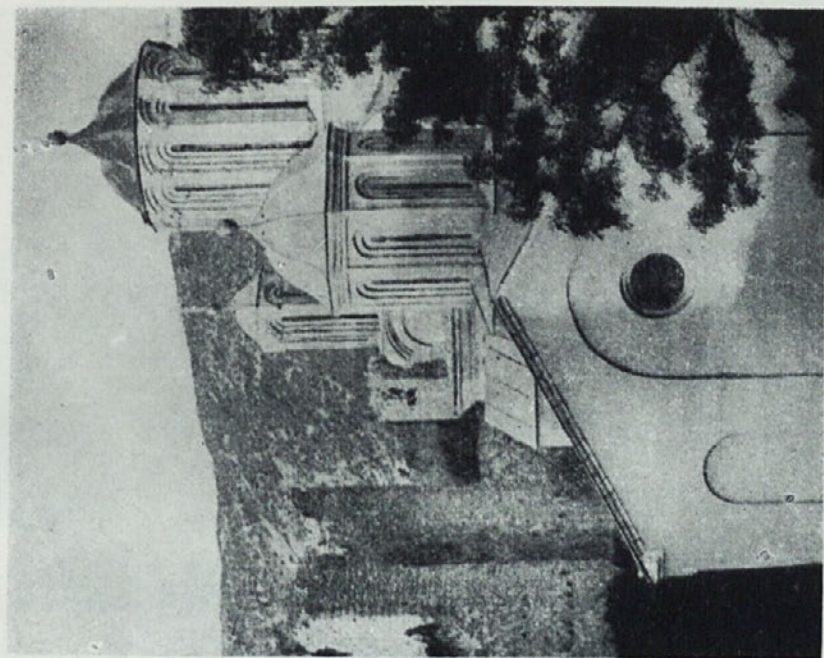
Sl. 24—2

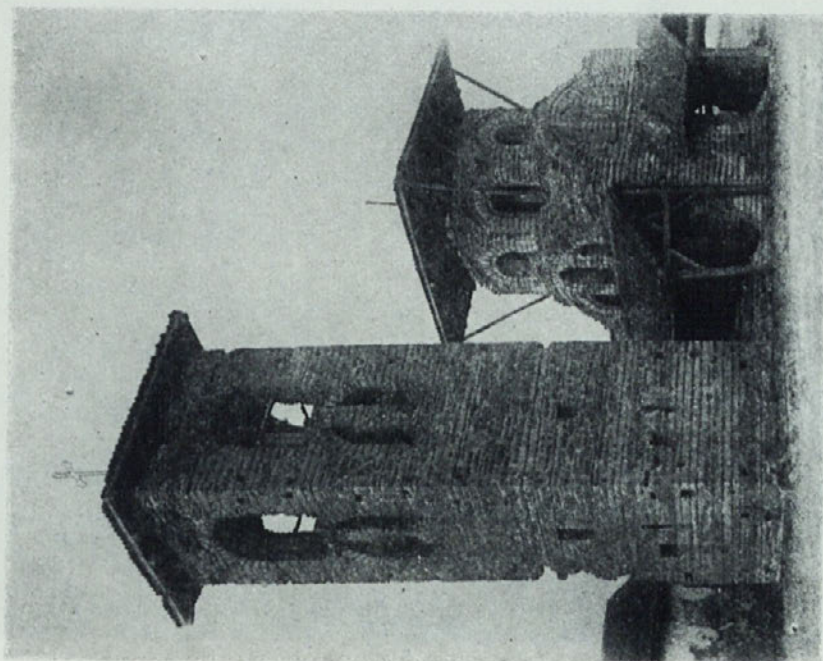
Sl. 24—3

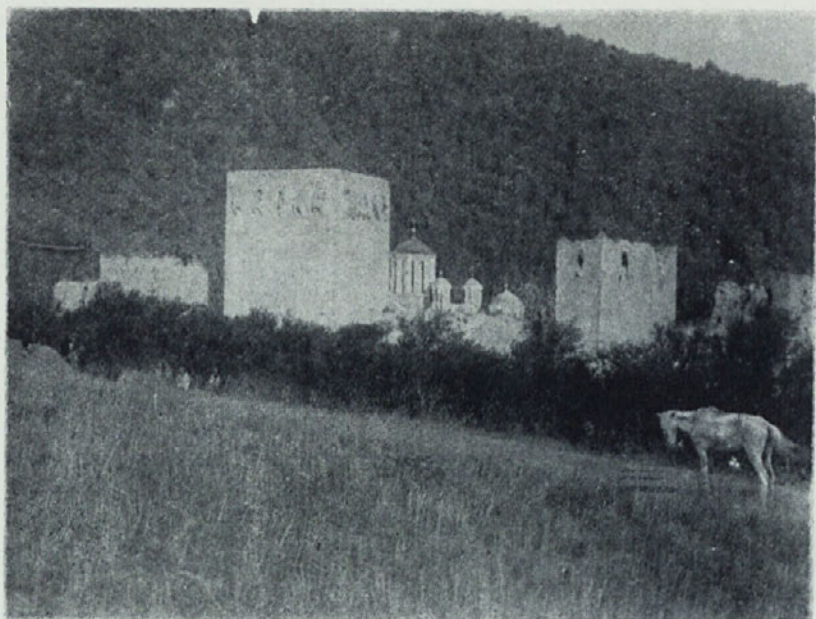
Sl. 24—4

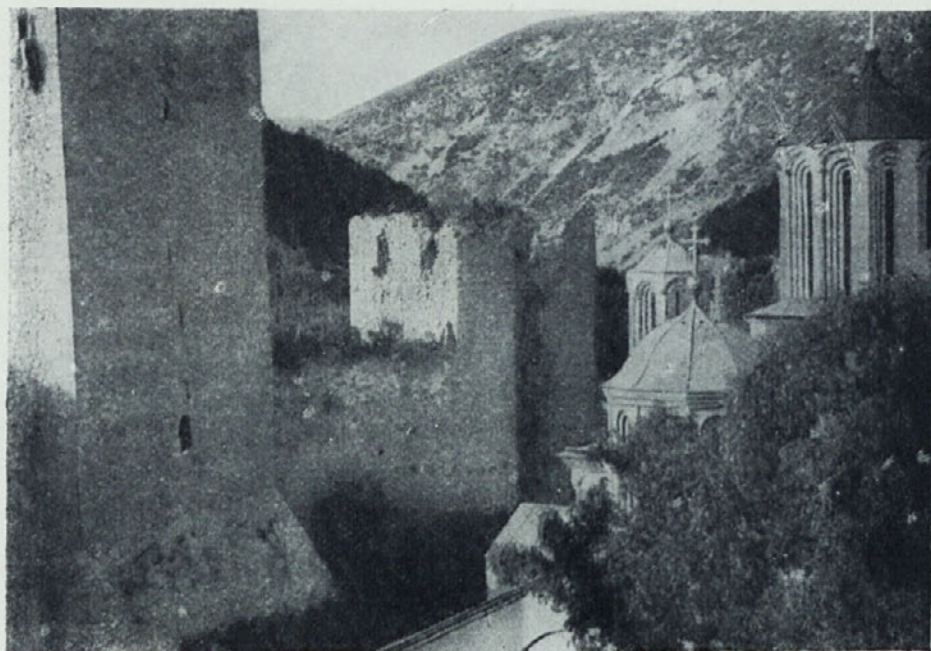
Sl. 25—1

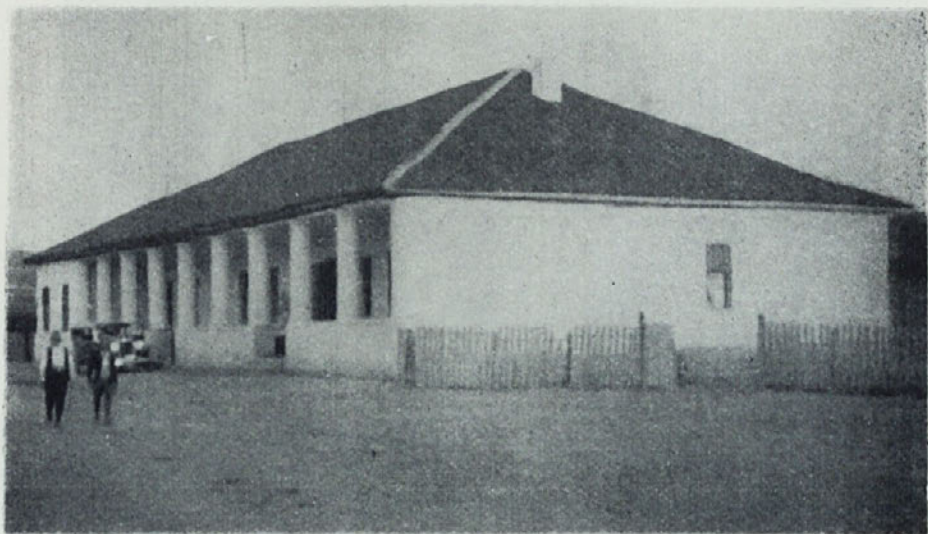
Sl. 24—5

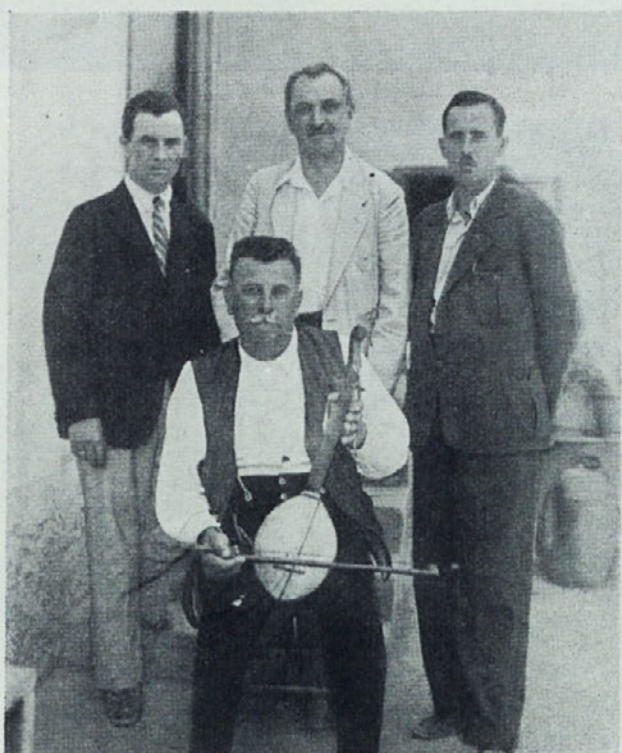
Sl. 25—2

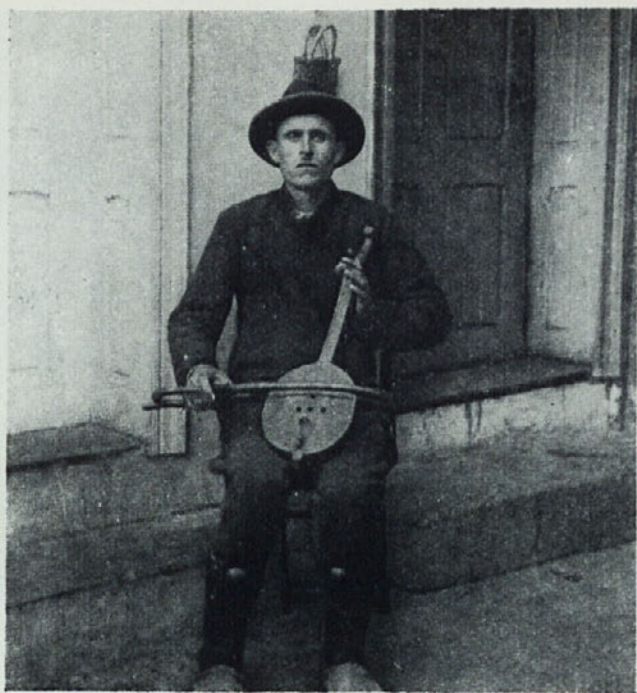
Sl. 25—3

Sl. 25—4

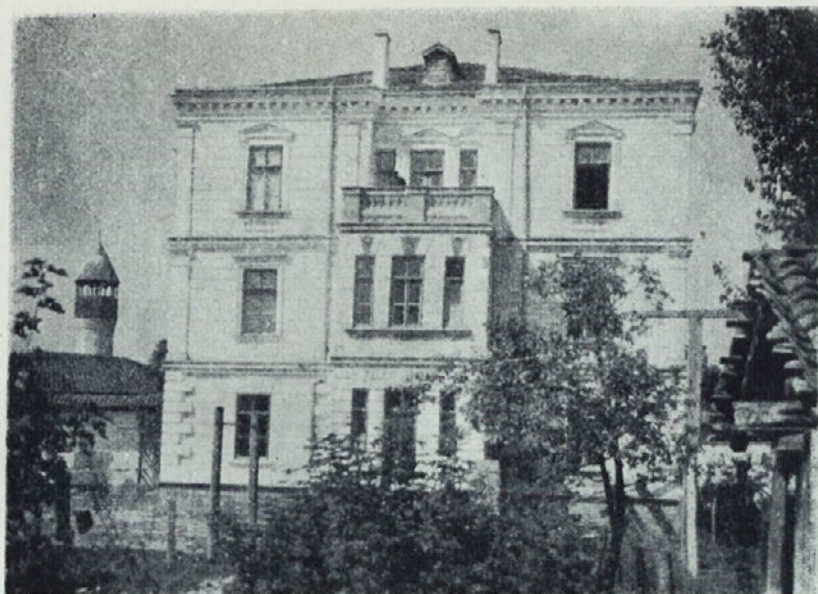
Sl. 26—1

Sl. 26—2

Sl. 27—1

Sl. 27—2

Sl. 27—3

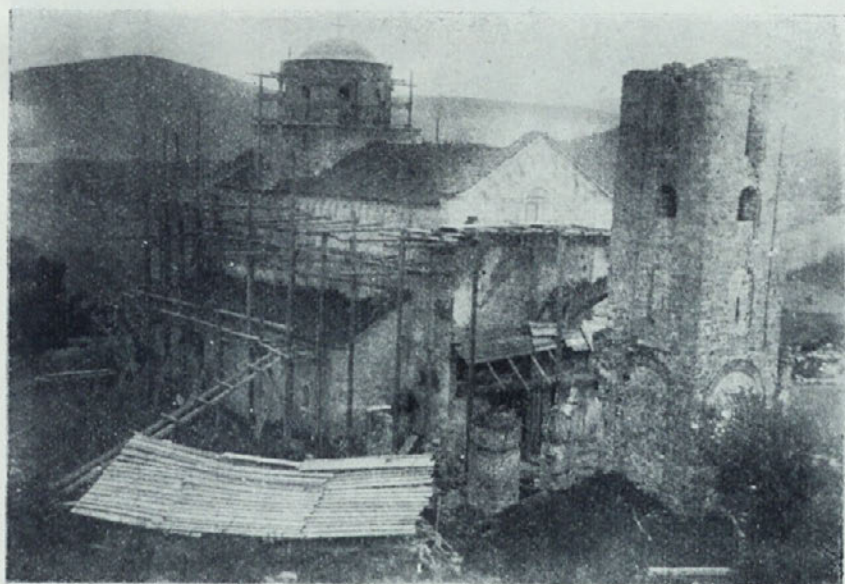
Sl. 27—4

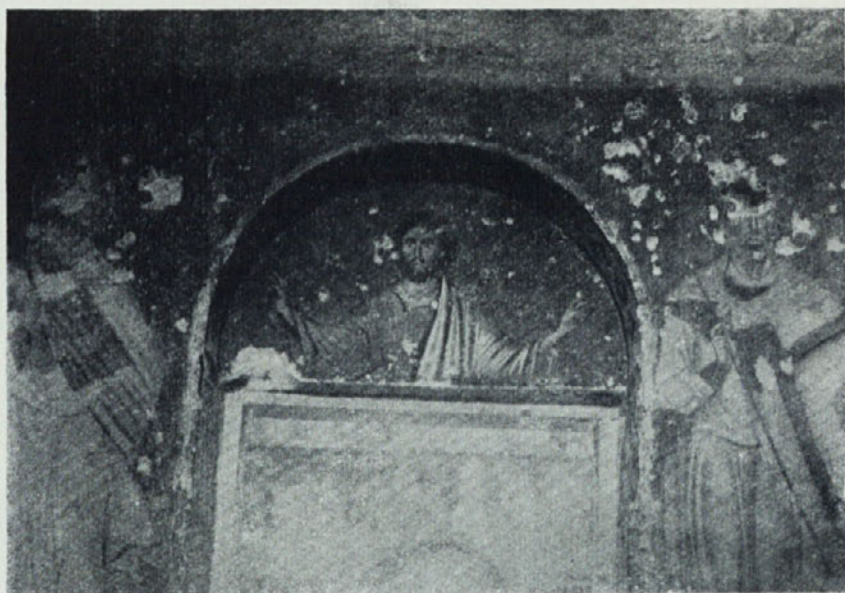
Sl. 27—5

Sl. 27—6

Sl. 28—1

Sl. 28—2

Sl. 29—1

Sl. 30—1a

Sl. 30—1b

Sl. 30—2

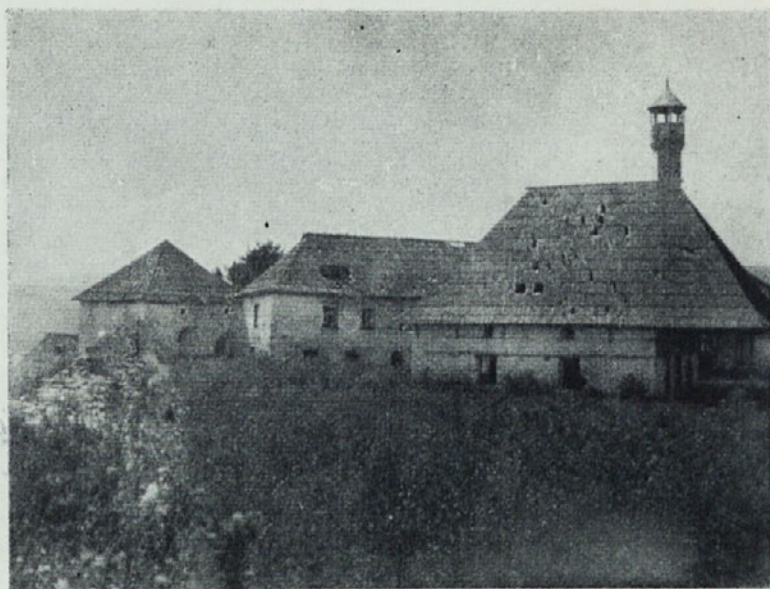
Sl. 30—3

Sl. 30—4

Sl. 30—5

Sl. 30—6

Sl. 30—7

Sl. 30—8

Sl. 30—9

Sl. 30—10

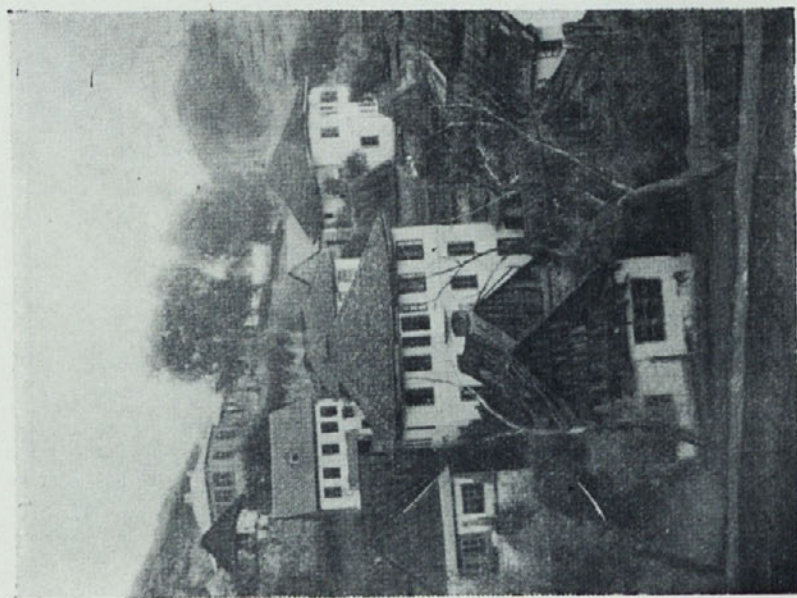
Sl. 30—11

Sl. 30—12

Sl. 31—1

Sl. 32-1

Sl. 32-2

Sl. 33—1

Sl. 33—2

Sl. 34—1

Sl. 34—2

Sl. 34—3

Sl. 34—4

Sl. 34-5

Sl. 34-6

Sl. 35—1

Sl. 35—2

Sl. 35—3

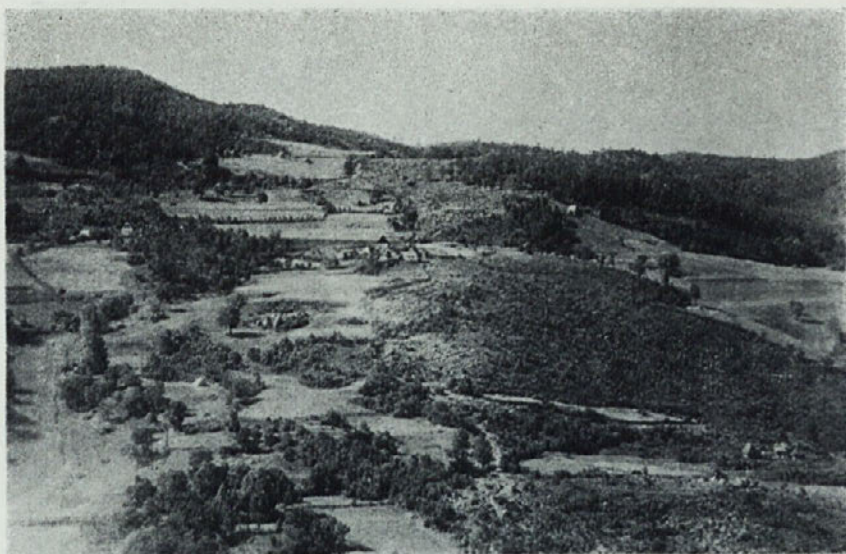
Sl. 35—4

Sl. 36—1

Sl. 36—2

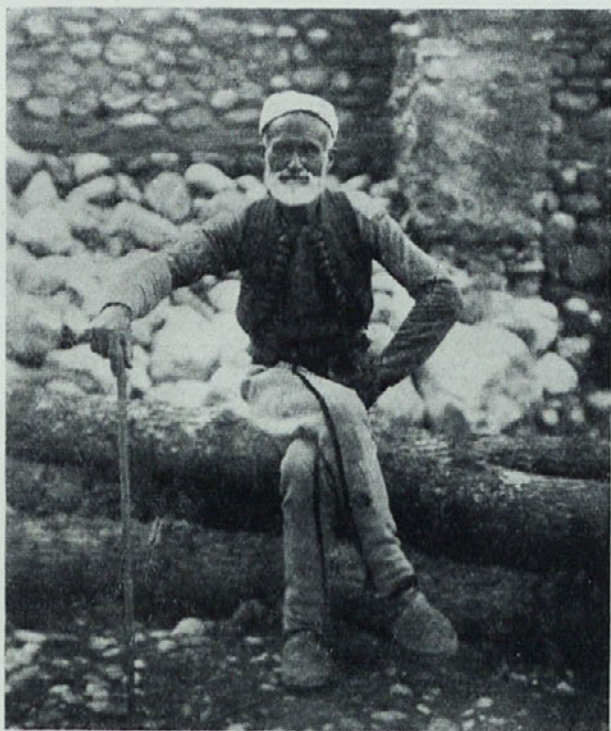
Sl. 36—3

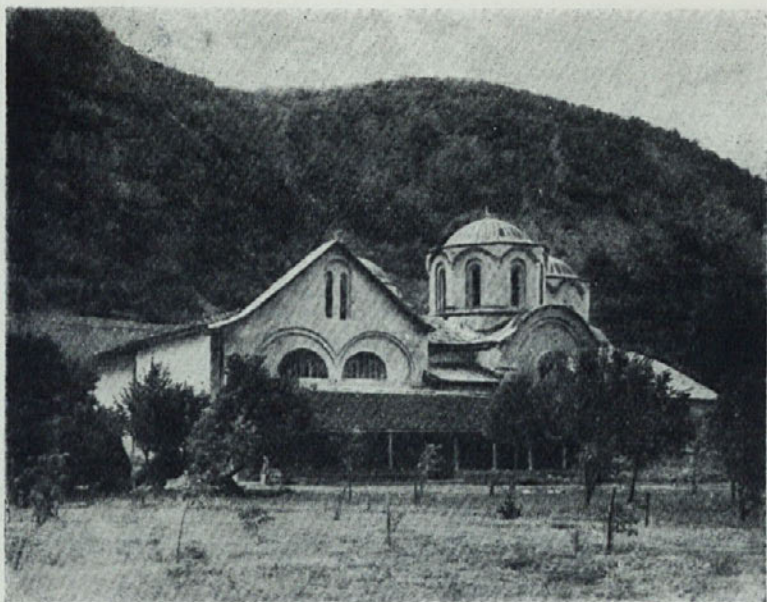
Sl. 37—1

Sl. 38—1

Sl. 38—2

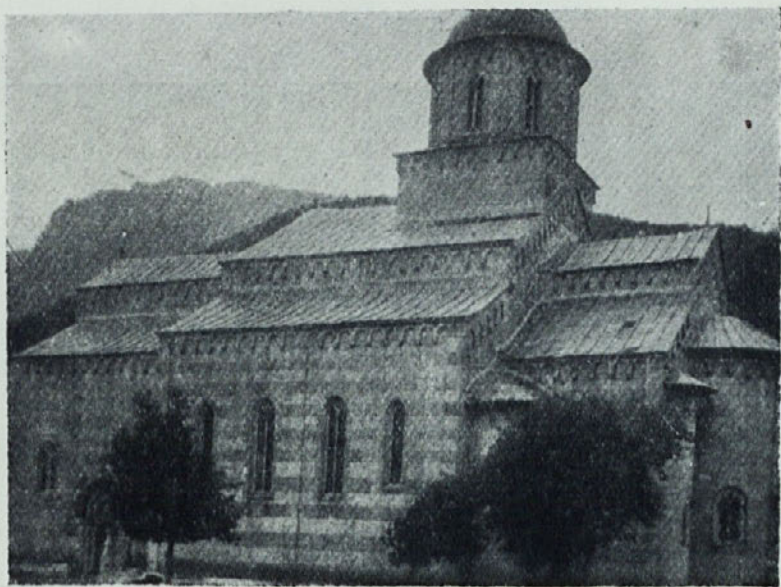
Sl. 38—3

Sl. 38—4

Sl. 38—5

Sl. 39—1

Sl. 39—2

Sl. 39—3

Sl. 40—1

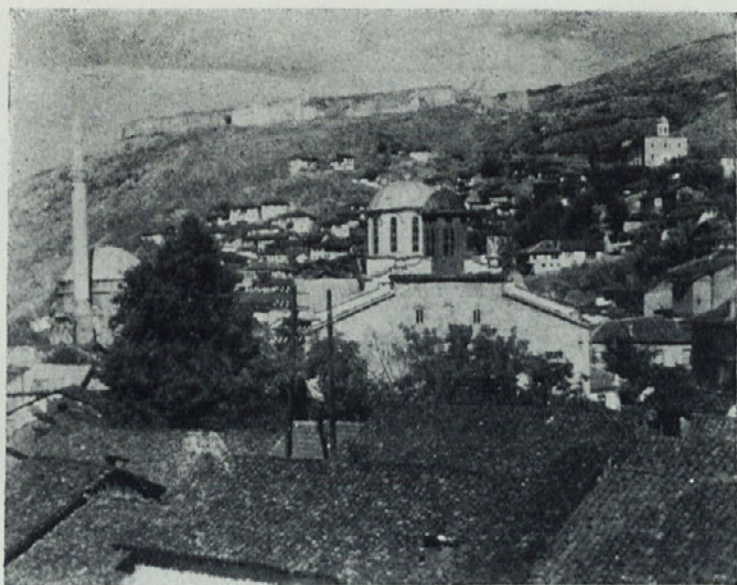
Sl. 40—2

Sl. 40—3

Sl. 40—4

Sl. 41—1

Sl. 41—2

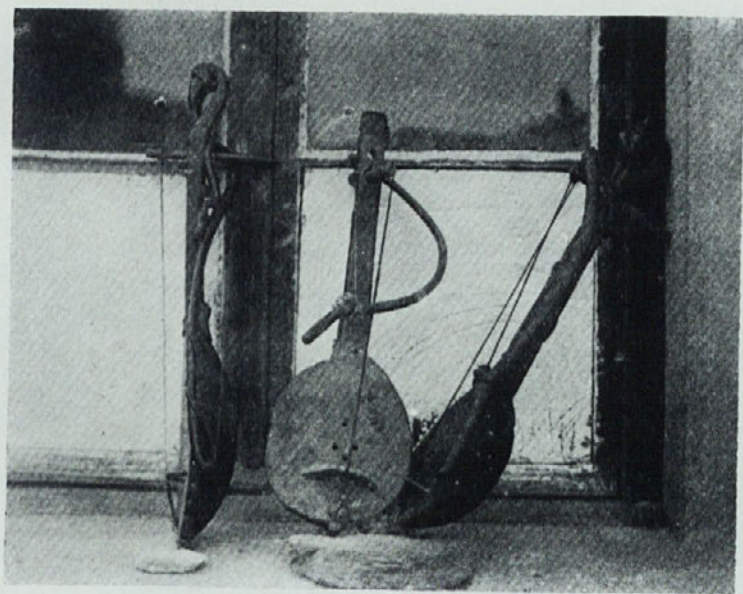
Sl. 41—3

Sl. 41—4

Sl. 41—5

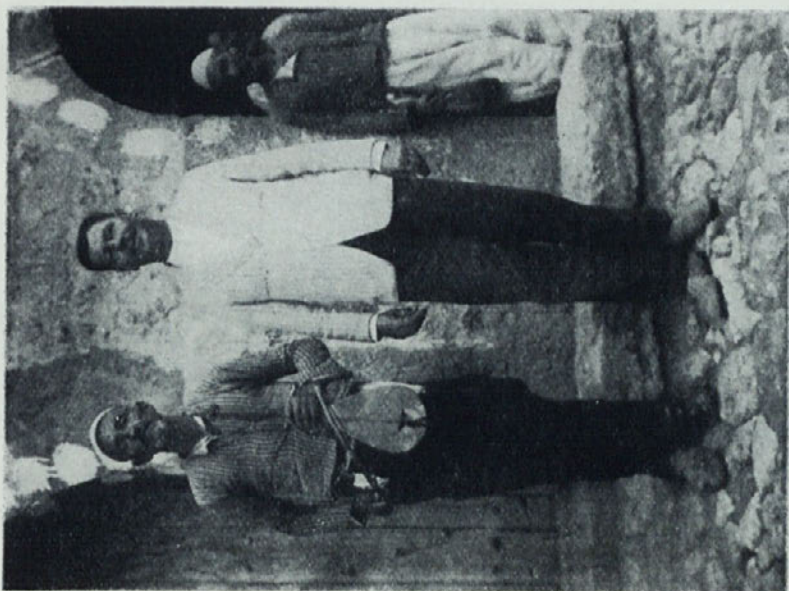
Sl. 41—6

Sl. 41—7

Sl. 41—8

Sl. 42-1

Sl. 42-2

Sl. 42—3

Sl. 43—1

Sl. 43—2

Sl. 44—1

Sl. 45—1

Sl. 46—1

Sl. 46—2

Sl. 46—3

Sl. 46—4

Sl. 47—1

Sl. 47—2

Sl. 48—1

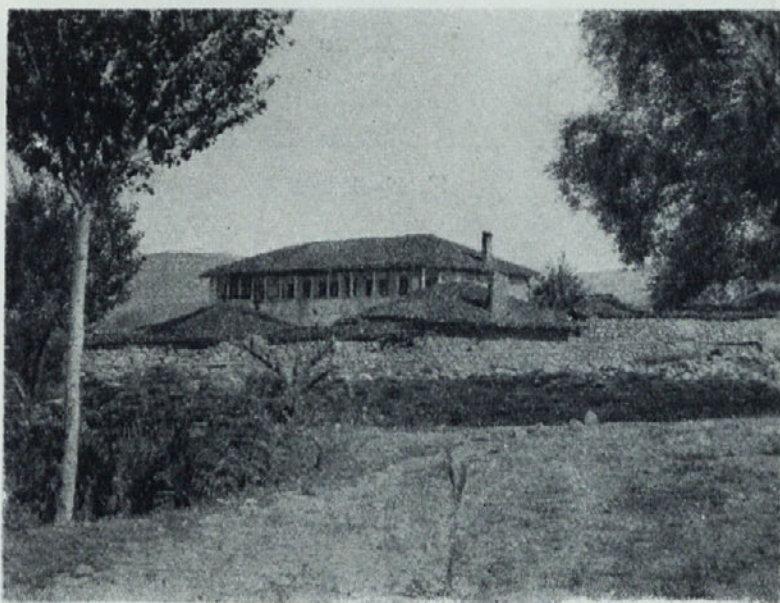
Sl. 48—2

Sl. 48—3

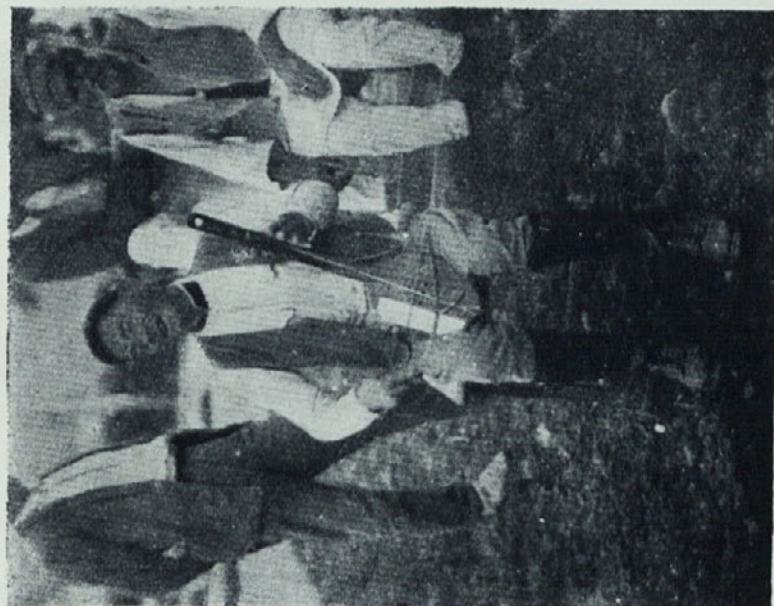
Sl. 48—4

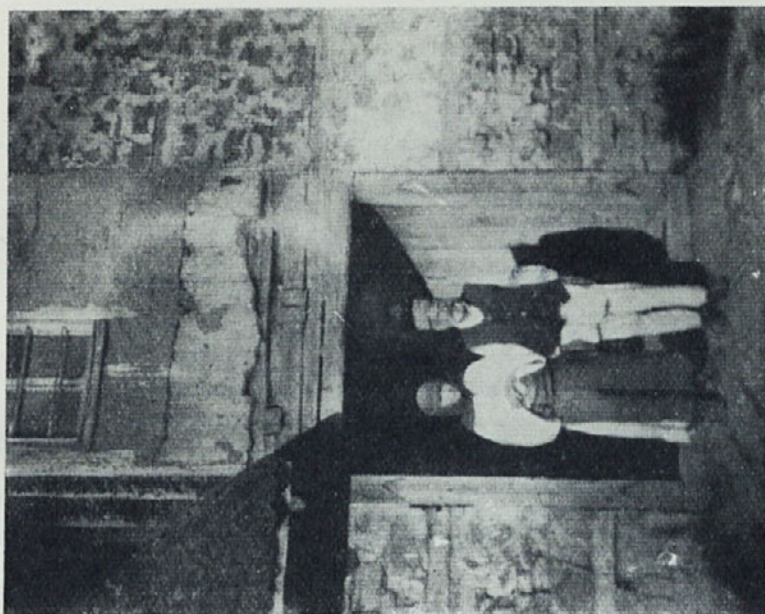
Sl. 48—5

Sl. 49—1

Sl. 49—2

Sl. 49—3

Sl. 49—4

Sl. 50—1

Sl. 51—1

Sl. 51—2

Sl. 52—1

Sl. 52—2

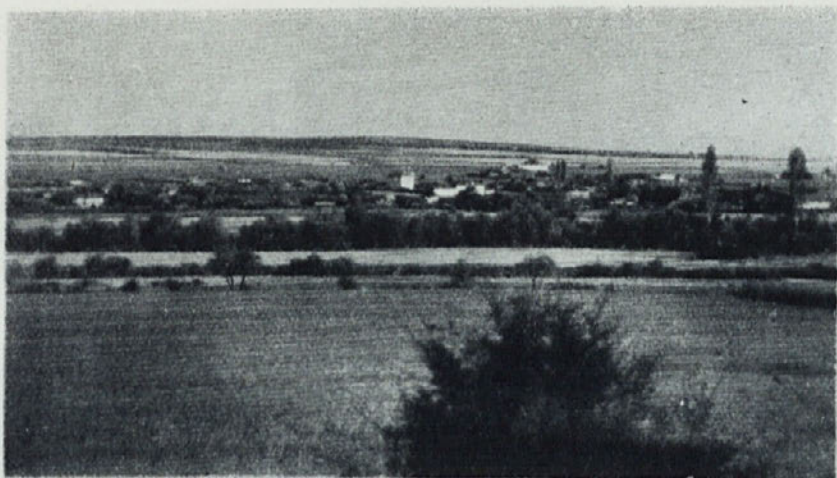
Sl. 53—1

Sl. 53—2

Sl. 53—3

Sl. 54—1

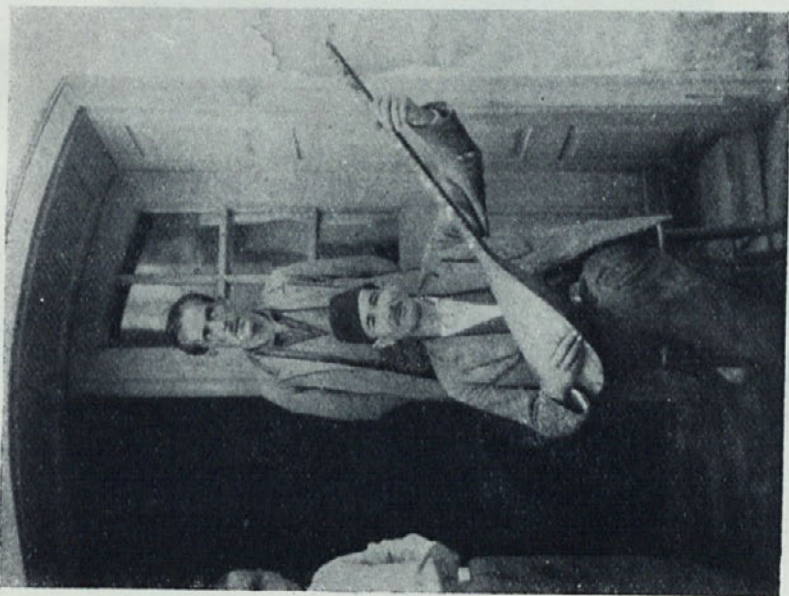
Sl. 55—1

SL 55-2

SL 55-3

Sl. 55—4

Sl. 55—5

Sl. 55—6

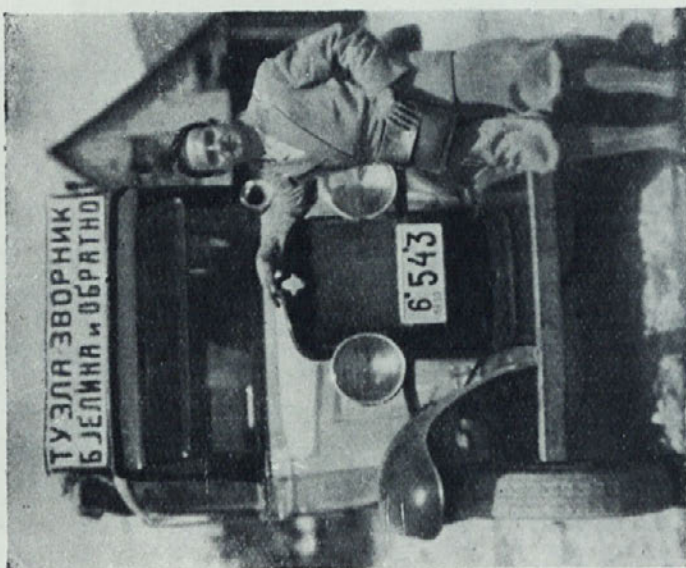
Sl. 55—7

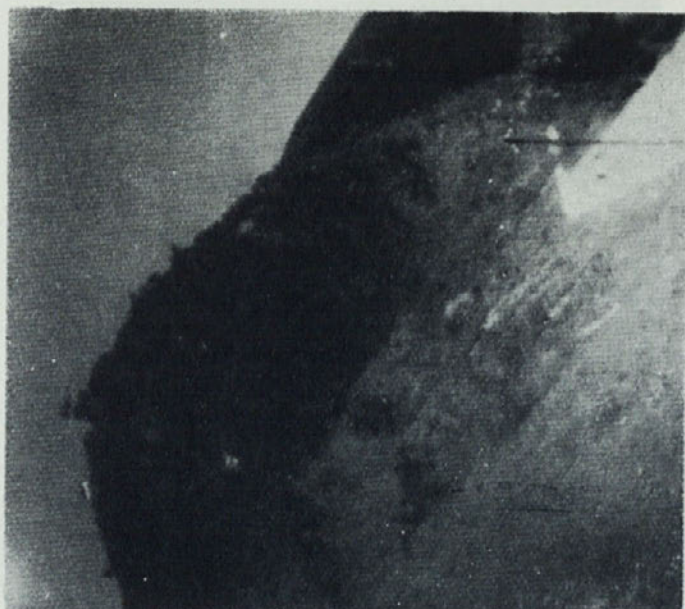
Sl. 56—1

Sl. 56—2

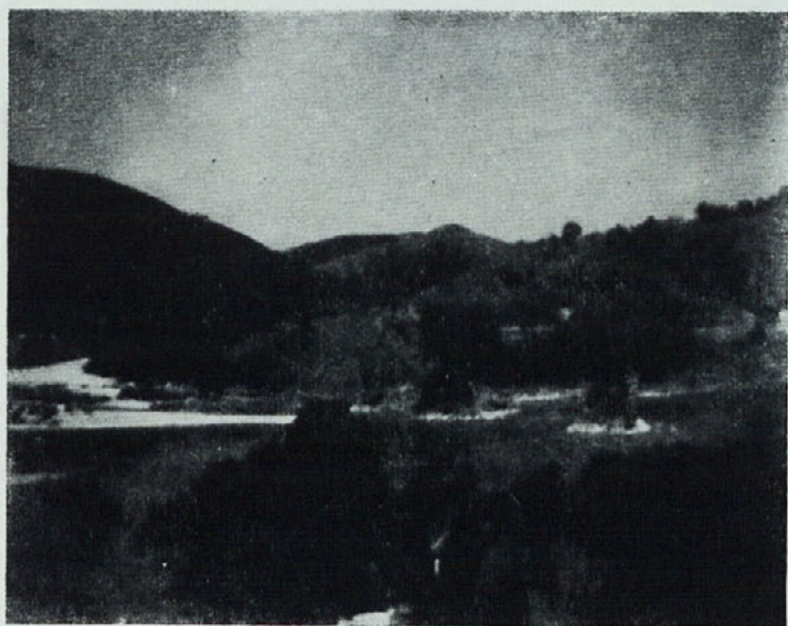
Sl. 56—3

Sl. 57—1

Sl. 57—2

Sl. 57—3

Sl. 58—1

Sl. 58—2

Sl. 59—1

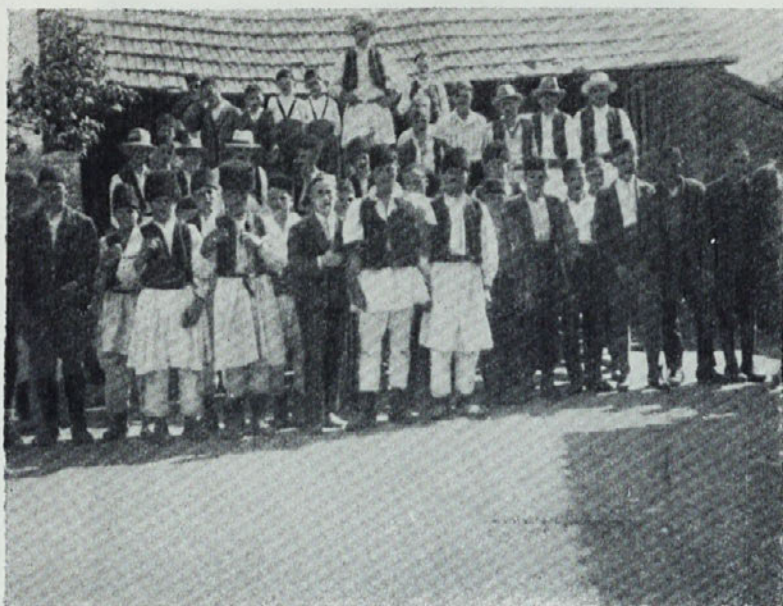
Sl. 59—2

SL. 59-3

SL. 60-1

Sl. 61—1

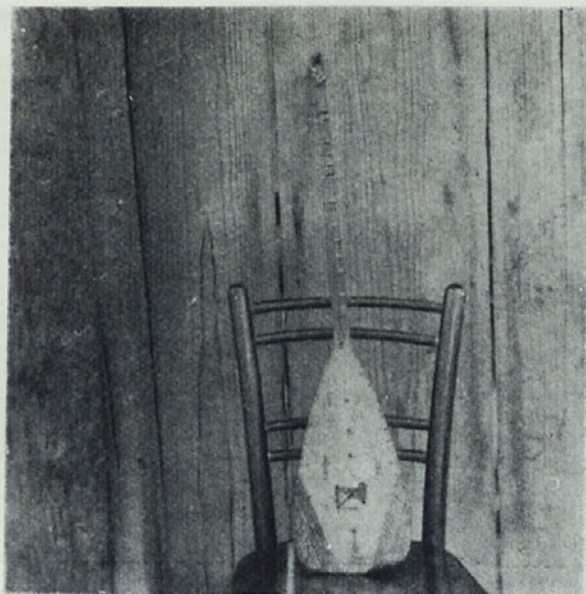
Sl. 61—2

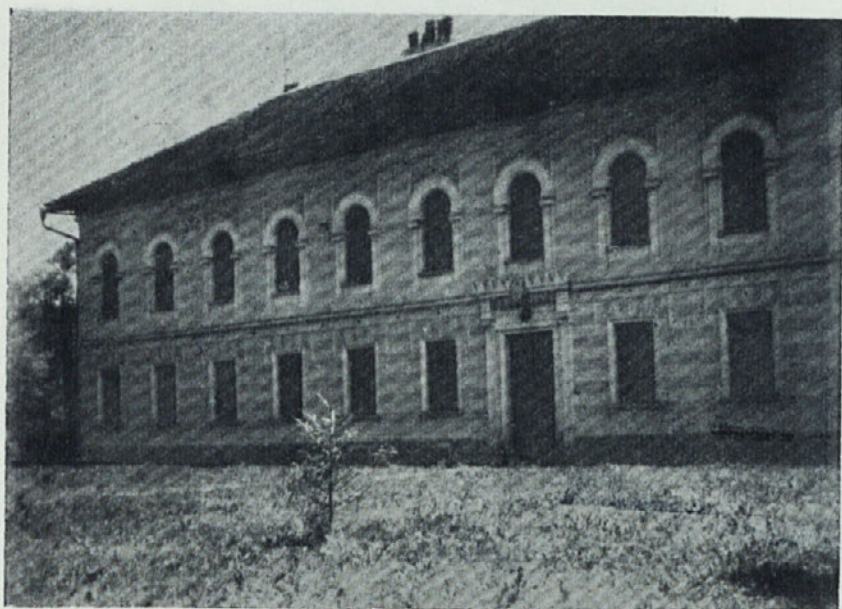
Sl. 61—3

Sl. 61—4

Sl. 61—5

Sl. 61—6

Sl. 61—7

Sl. 61—8

Sl. 61—9

Sl. 61—10

Sl. 61—11

Sl. 62—1

Sl. 62-2

Sl. 62-3

Sl. 62—4

Sl. 62—5

Sl. 62—6

Sl. 62—7

Sl. 62—8

Sl. 62—9

Sl. 62—10

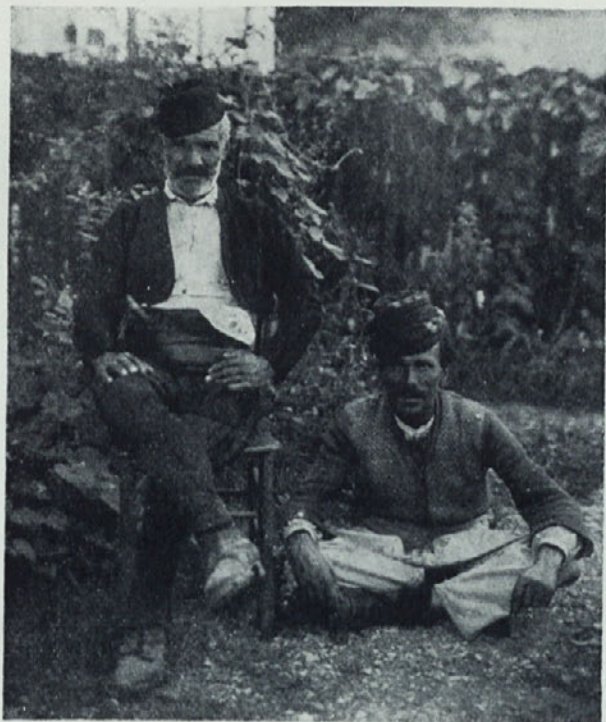
Sl. 63—1

Sl. 63—2

Sl. 64—1

Sl. 65—1

Sl. 65—2

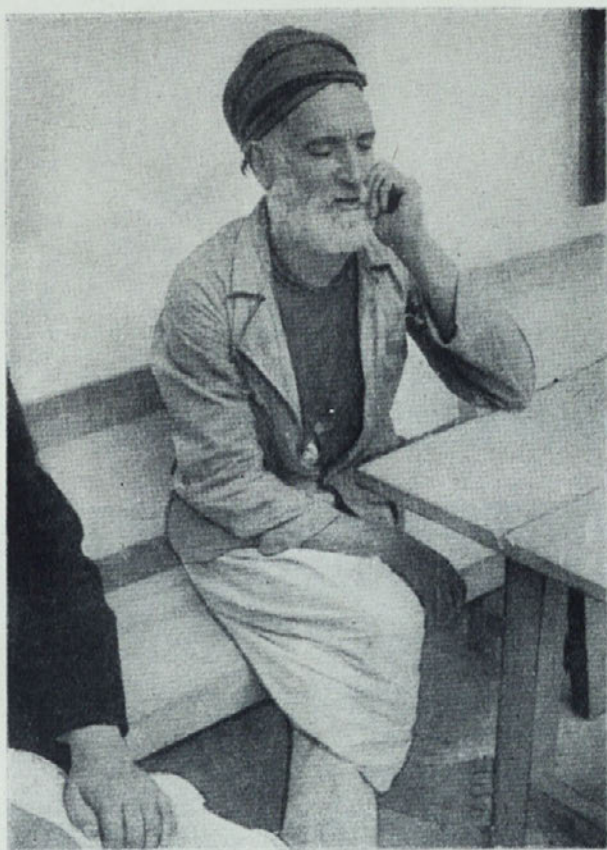
Sl. 66—1

Sl. 66-2

Sl. 66-3

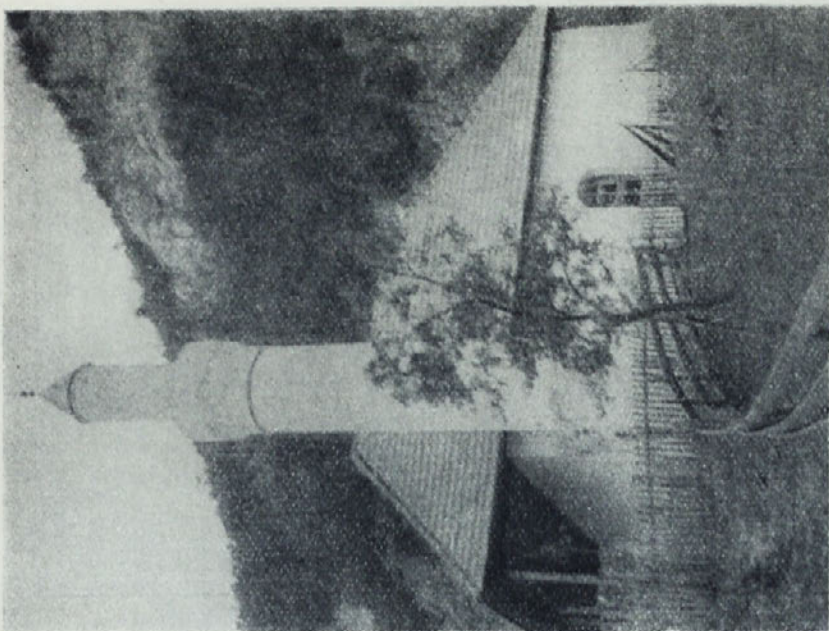
Sl. 66—4

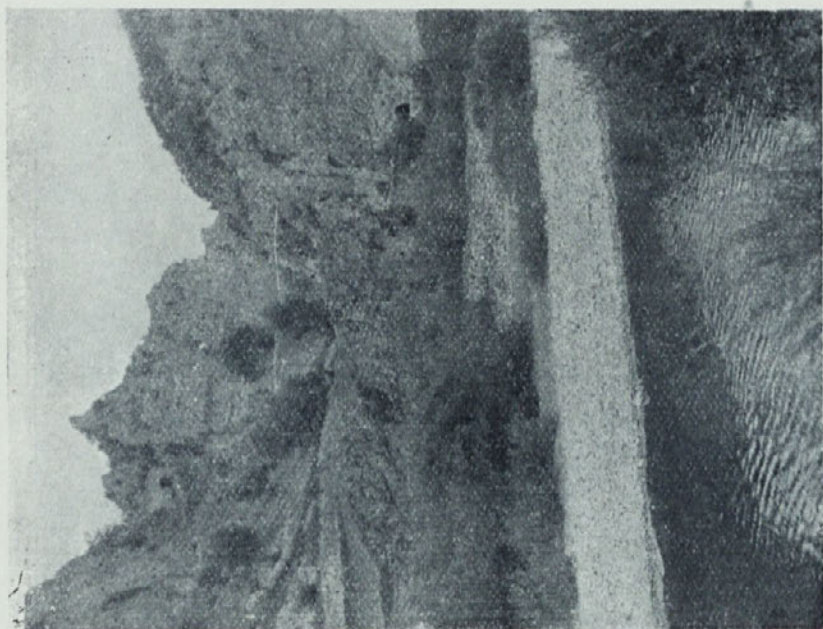
Sl. 66—5

Sl. 66—6

Sl. 66-8

Sl. 66-7

Sl. 67--1

Sl. 67--2

Sl. 68—1

Sl. 68—2

Sl. 68—3

Sl. 69—1

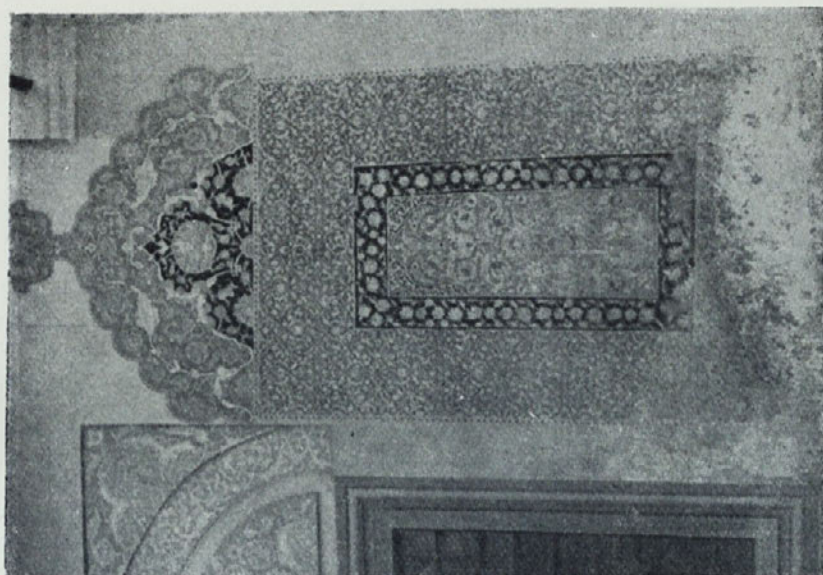
Sl. 69—2

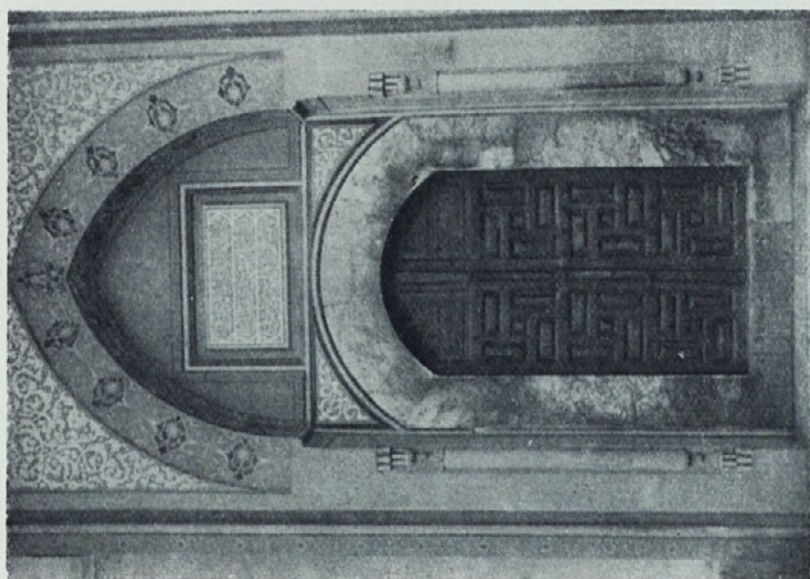
Sl. 70—1

Sl. 70—2

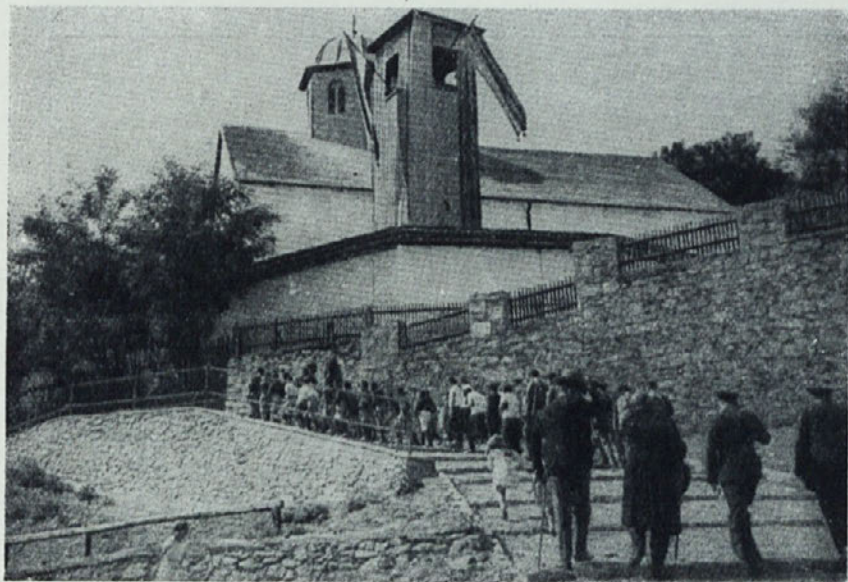
Sl. 70—4

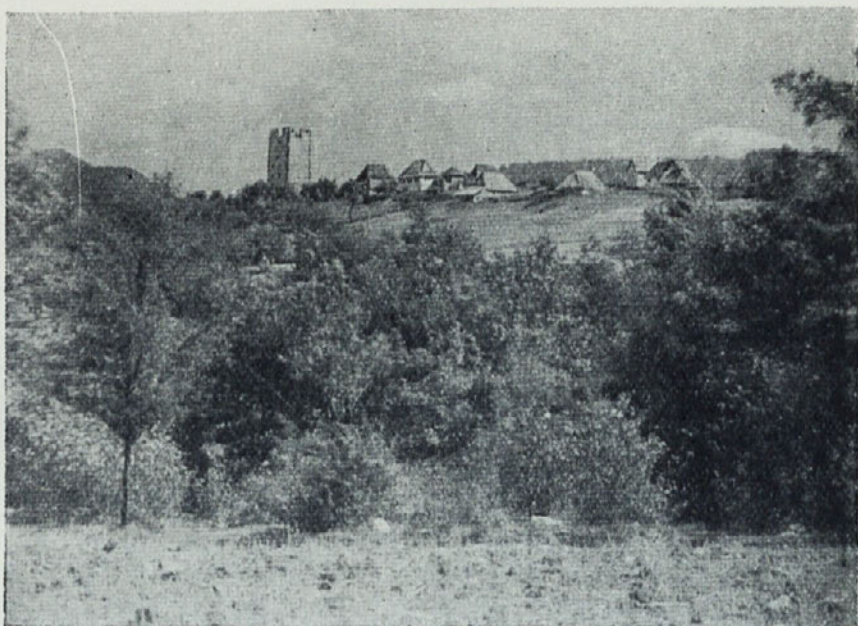
Sl. 70—3

Sl. 70—5

Sl. 70—6

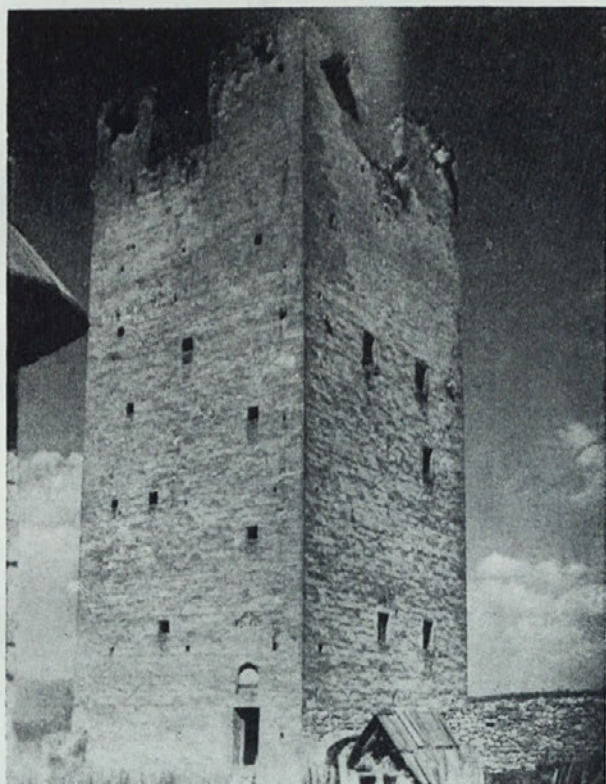
Sl. 71—1

Sl. 71—2

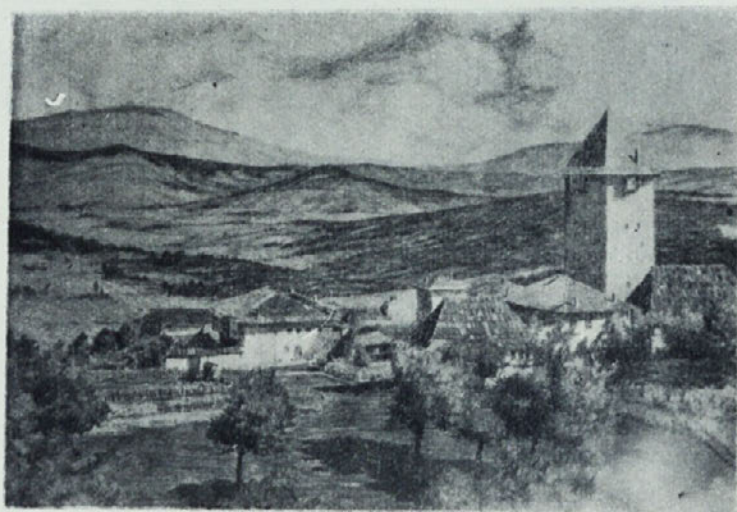
Sl. 71—3

Sl. 71—4

Sl. 71—5

Sl. 71—6

Sl. 71—7

Sl. 72—1

Sl. 72—2

Sl. 72—3

Sl. 72—4

Sl. 72—5

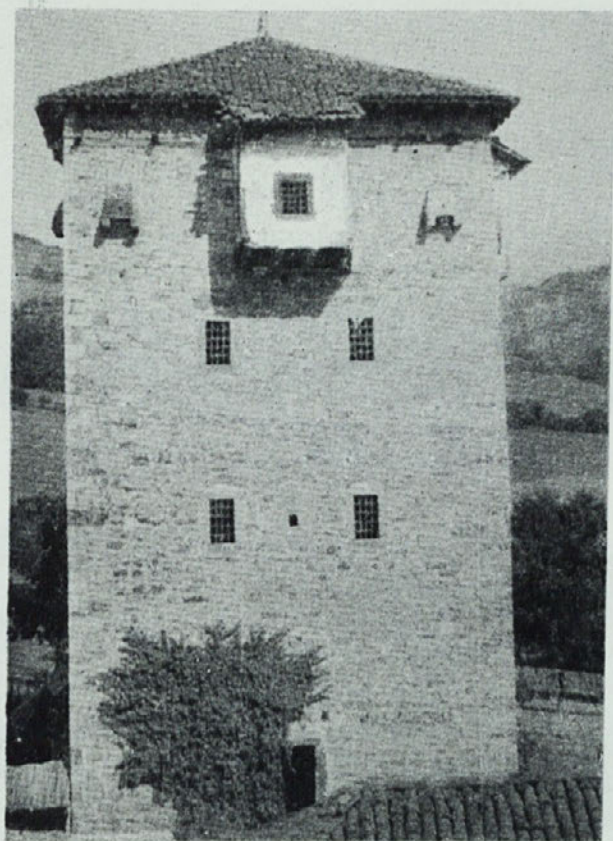
Sl. 72—6

Sl. 72—7

Sl. 72—8

Sl. 72—9

Sl. 72—10

Sl. 72—11

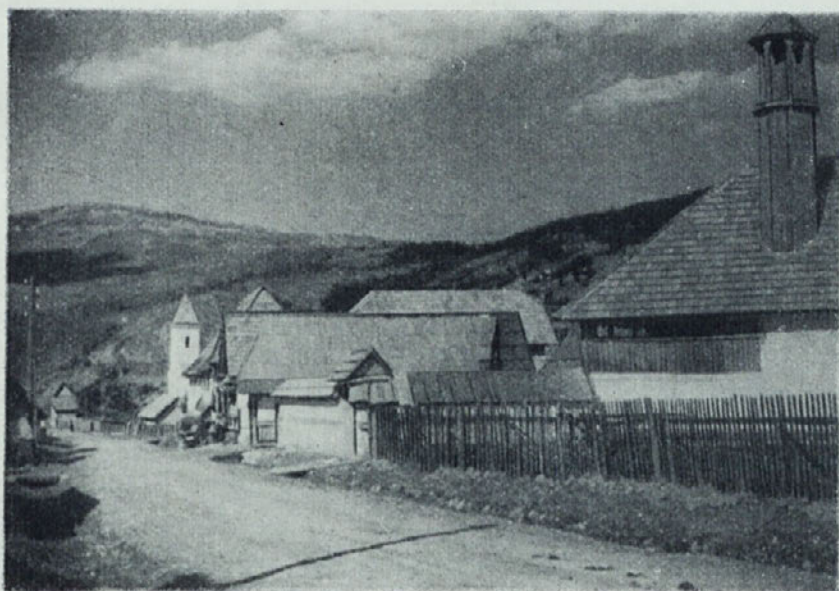
Sl. 73—1

Sl. 73—2

Sl. 73—3

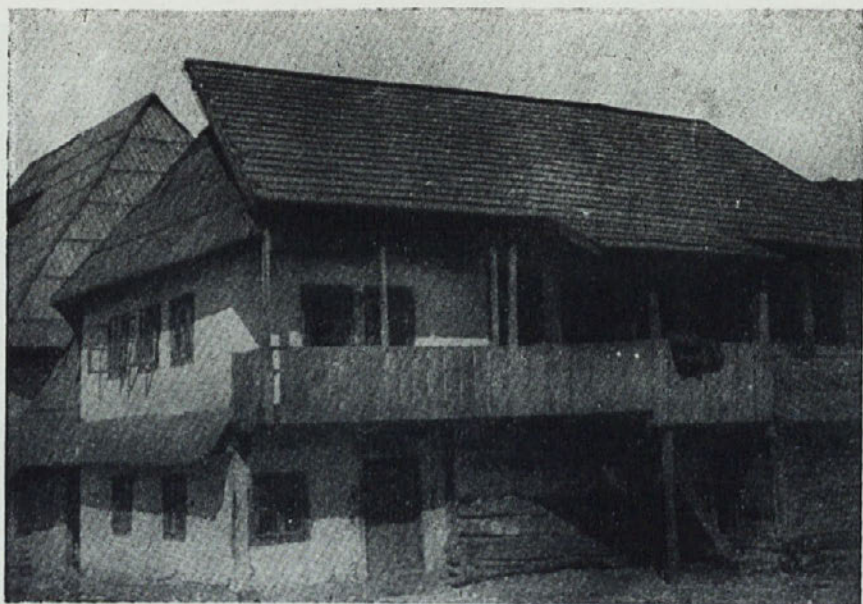
Sl. 74—1

Sl. 74—2

Sl. 74—3

Sl. 74—4

Sl. 74—5

Sl. 74—6

Sl. 74—7

Sl. 74—8

Sl. 75—1

Sl. 75—2

Sl. 75—3

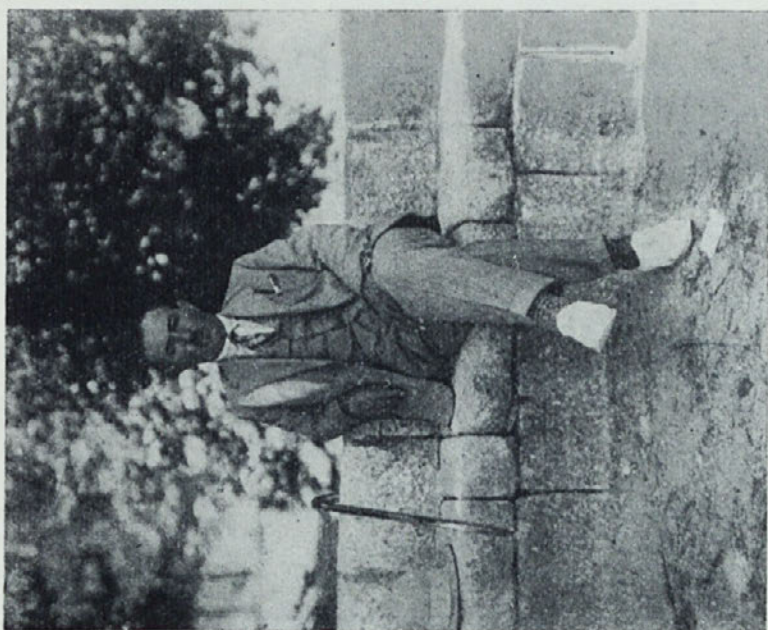
Sl. 76—1

Sl. 76—2

Sl. 76—3

Sl. 76—4

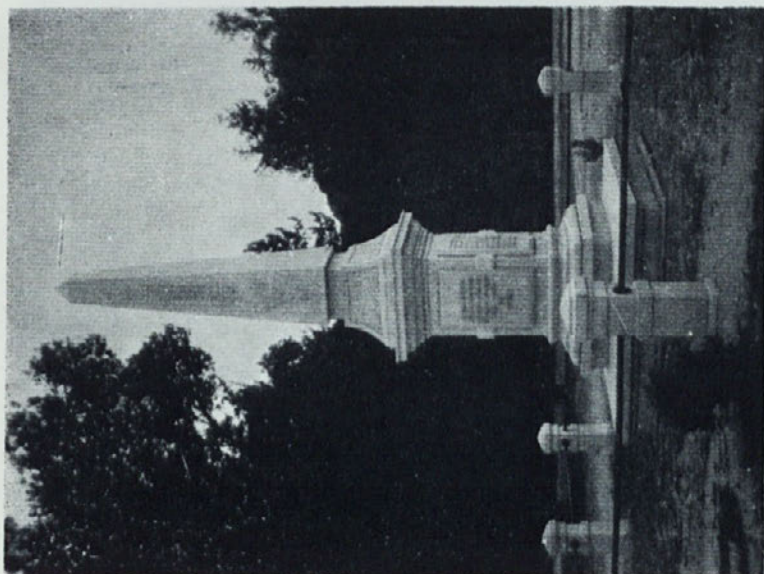
Sl. 76—5

Sl. 76—6

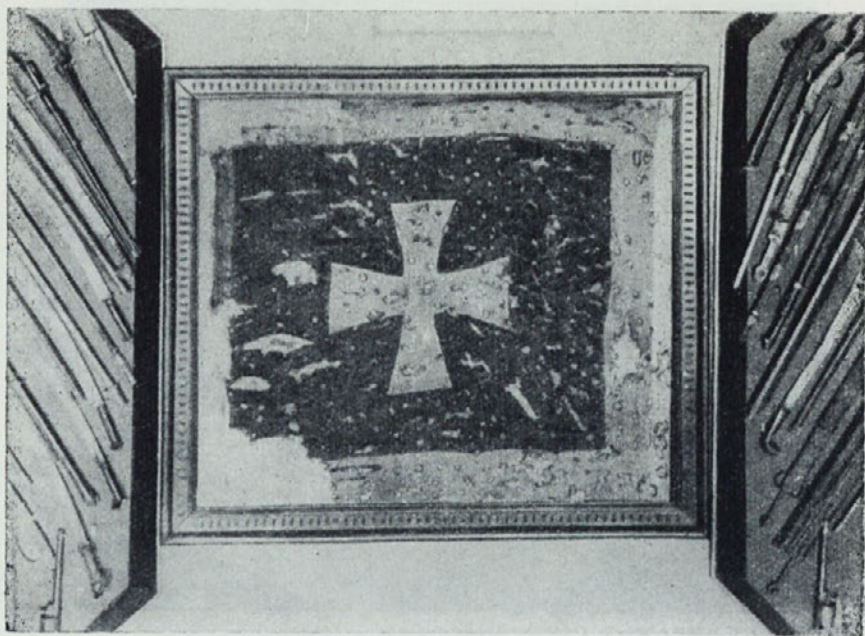
Sl. 76—7

Sl. 76—8

Sl. 76—9

Sl. 76—10

Sl. 76—11

Sl. 77-1

Sl. 77-2

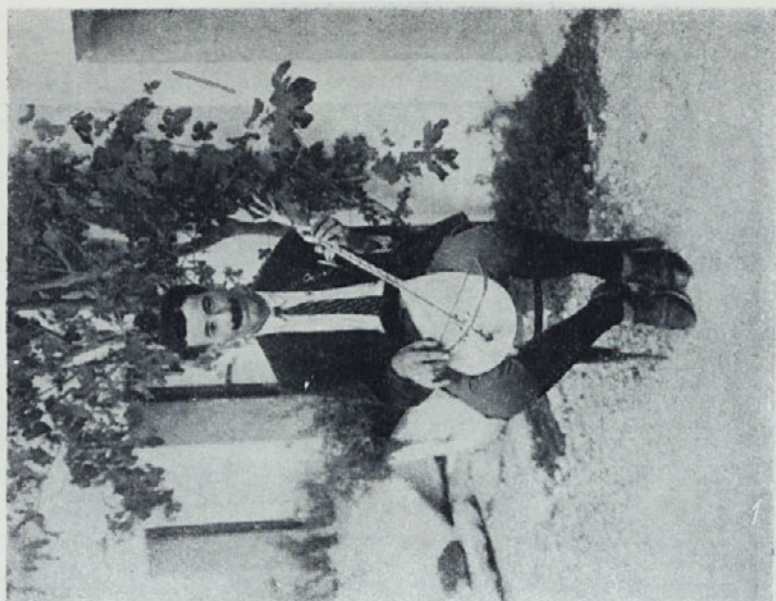
Sl. 77-3

Sl. 77-4

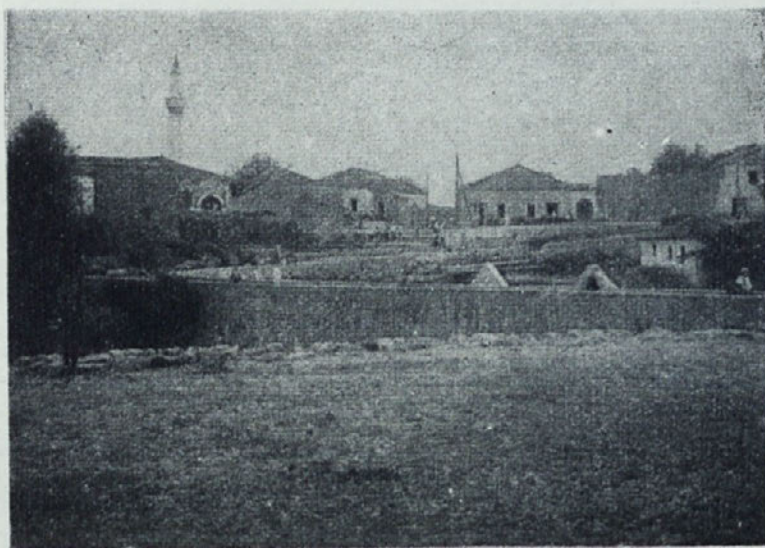
Sl. 77-5

Sl. 77-6

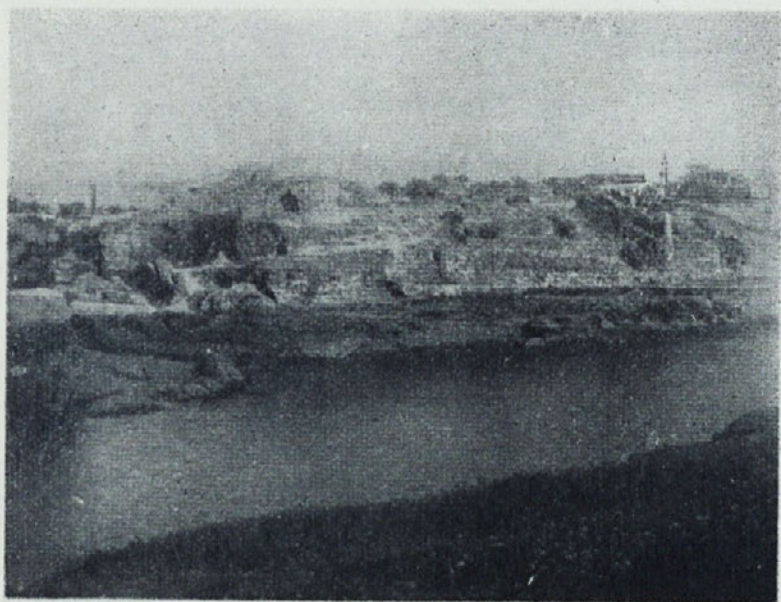
Sl. 77—7

Sl. 77—8

Sl. 77—9

Sl. 77—10

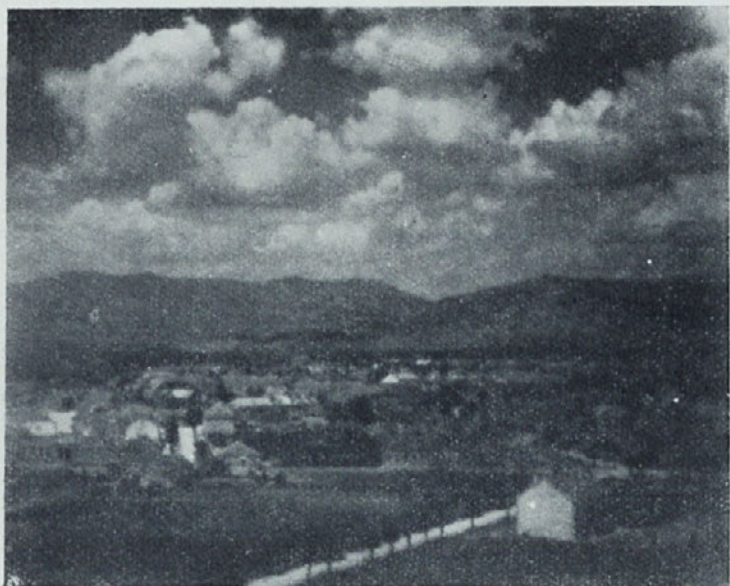
Sl. 78-1

Sl. 78-2

Sl. 79—1

Sl. 79—2

Sl. 79—3

Sl. 79—4

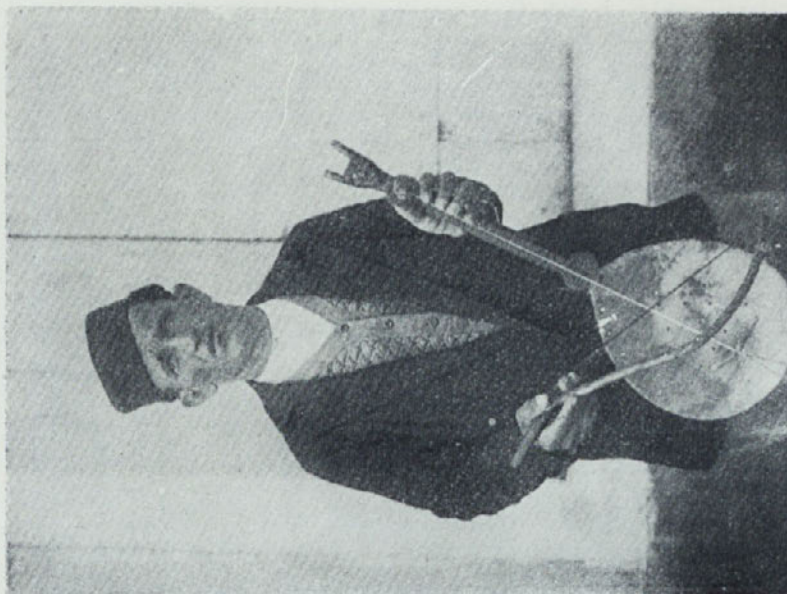
Sl. 79—5

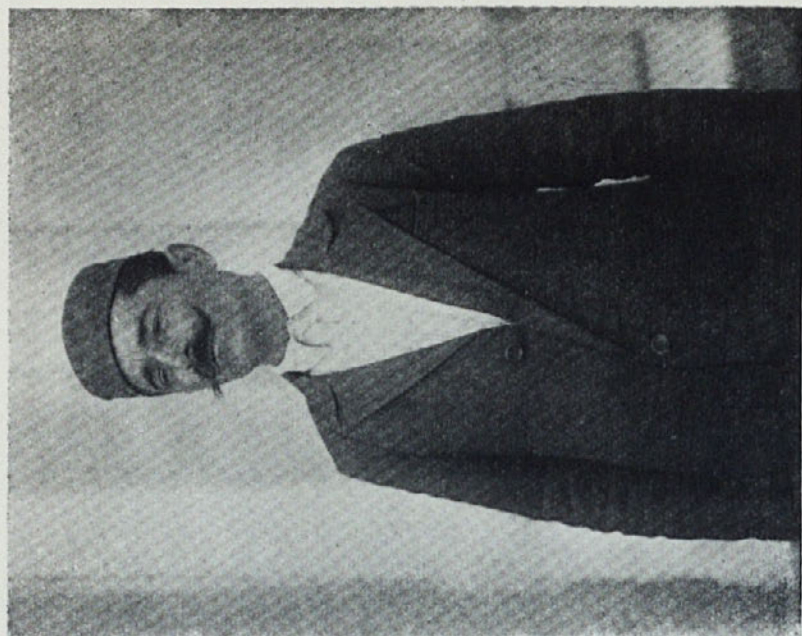
Sl. 79—6

Sl. 79—7

Sl. 79—8

Sl. 79—10

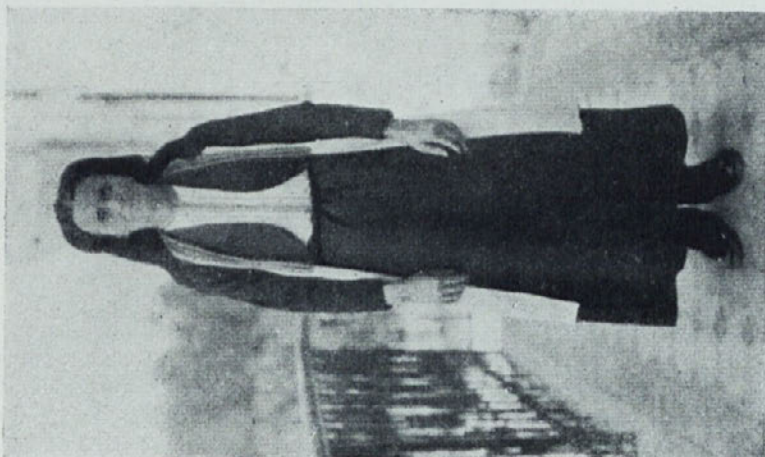
Sl. 79—9

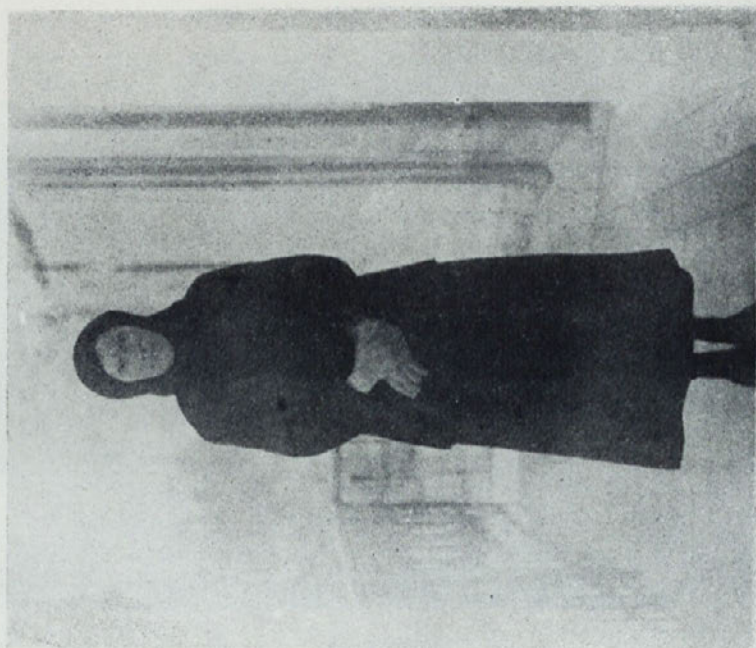
Sl. 79—11

Sl. 79—12a

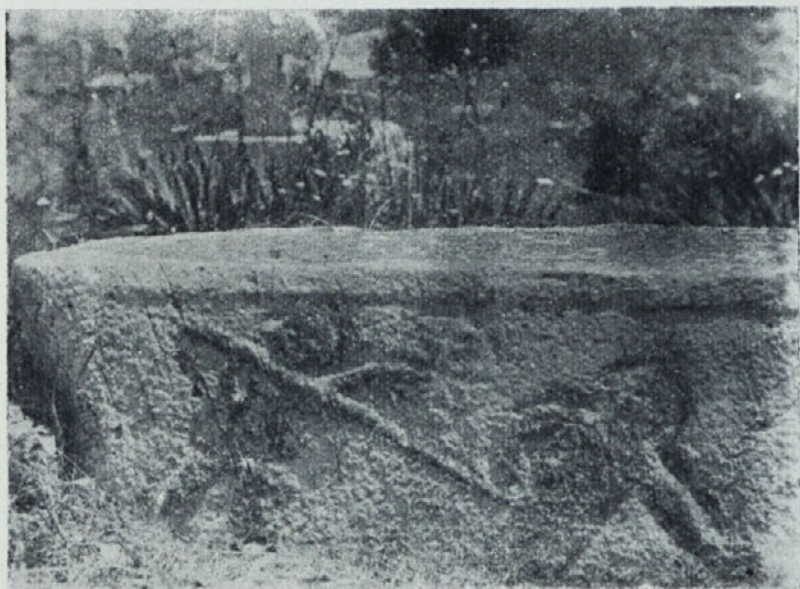
Sl. 79-12b

Sl. 79-13

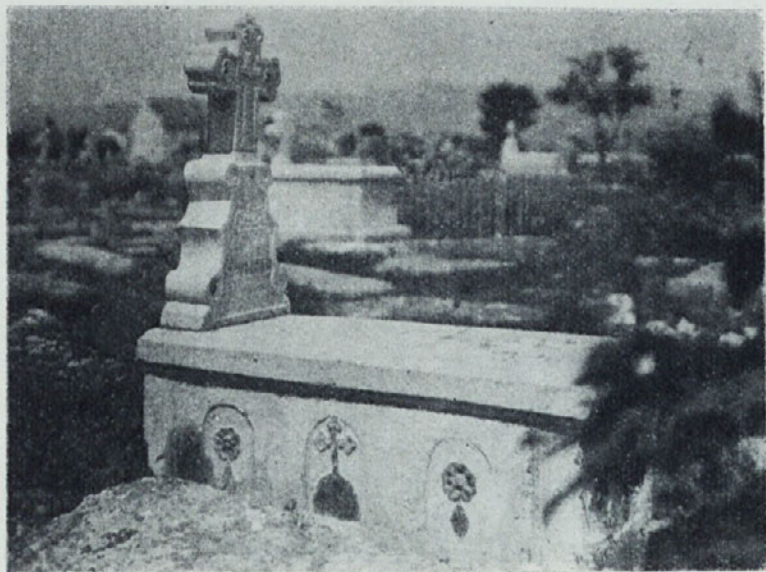
Sl. 79—14

Sl. 79—15

Sl. 79—16

Sl. 79—17

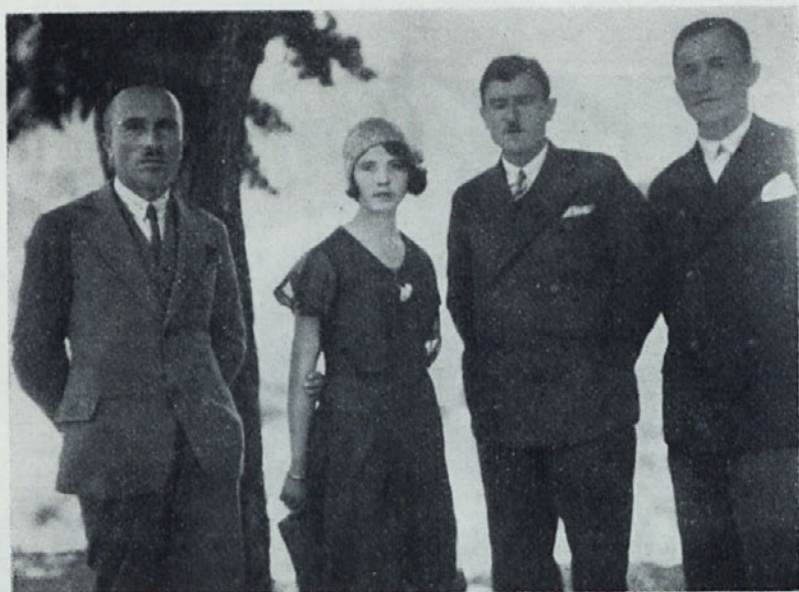
Sl. 79—18

Sl. 80—1

Sl. 80—2

Sl. 80—3

Sl. 80—4

Sl. 80—5

Sl. 80—6

Sl. 81—1

Sl. 81—2

Sl. 81—3

Sl. 81—4

Sl. 81—5

Sl. 81—6

Sl. 82—1

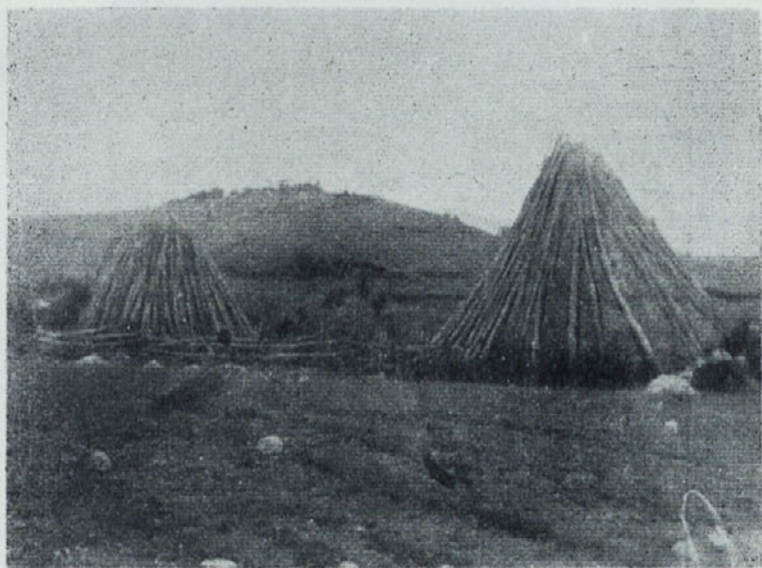
Sl. 82—2

Sl. 82—3

Sl. 82—4

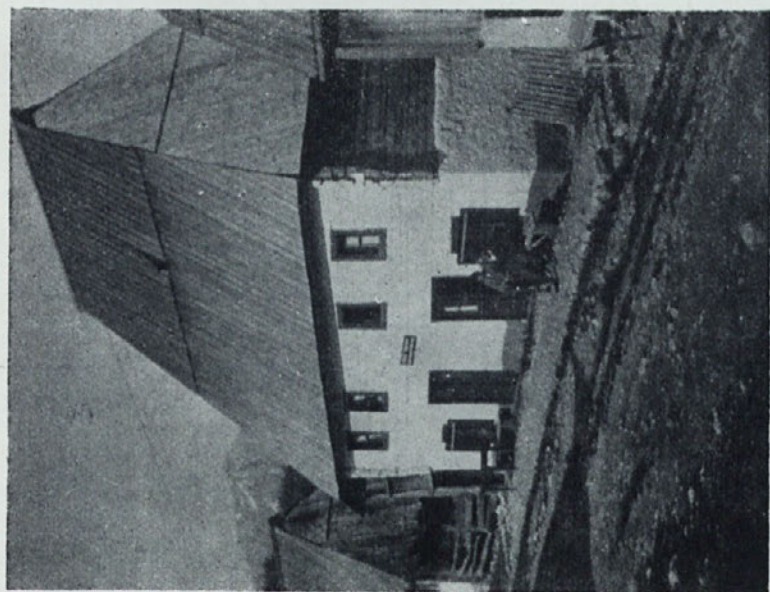
Sl. 82—5

Sl. 83—1

Sl. 84—1

Sl. 84-2

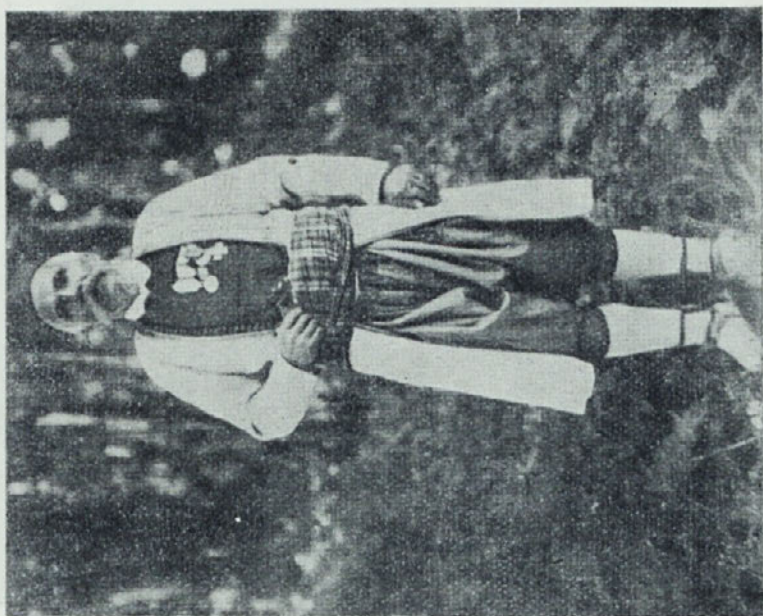
Sl. 84-3

Sl. 84—4

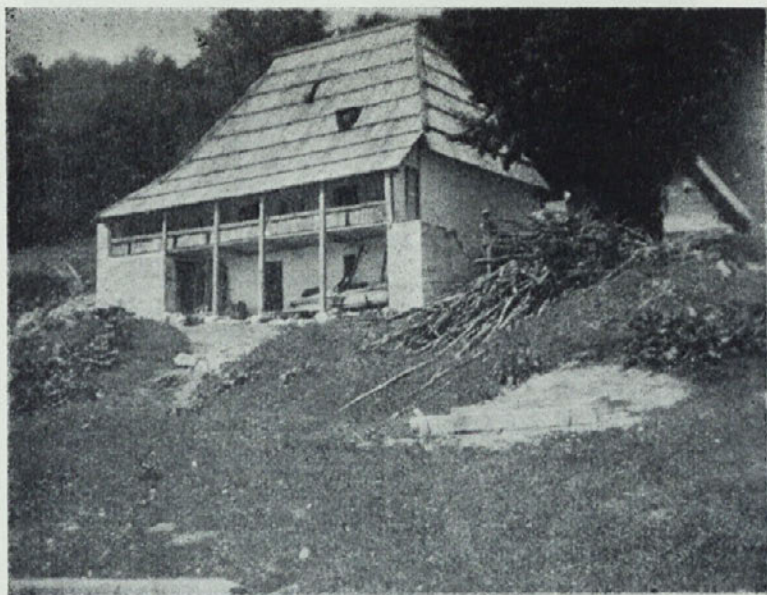
Sl. 84—5

Sl. 85-1

Sl. 85-2

Sl. 85—3

Sl. 86—1

Sl. 86—2

Sl. 86—3

Sl. 86—4

Sl. 86—5

Sl. 86—6

Sl. 86—7

Sl. 86—8

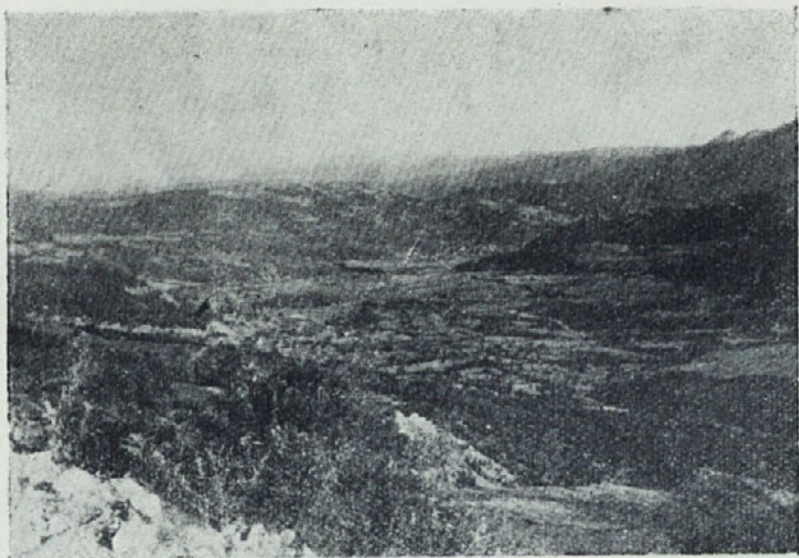
Sl. 86—9

Sl. 86—10

Sl. 87—1

Sl. 87—2

Sl. 87—3

Sl. 87—4

Sl. 87—5

Sl. 87—6

Sl. 87—7

Sl. 87—8

Sl. 87—9

Sl. 88—1

Sl. 89—1

Sl. 89—2

Sl. 89—3

Sl. 89—4

Sl. 90—1

Sl. 90—2

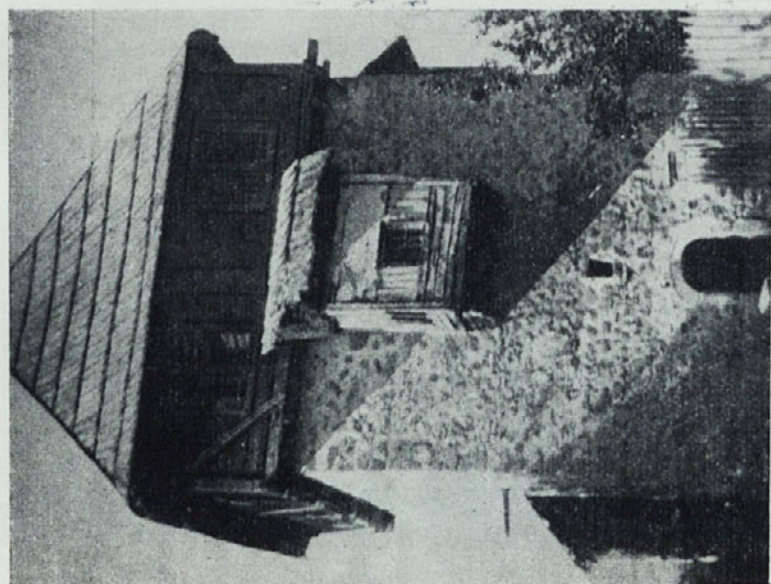
Sl. 90—3

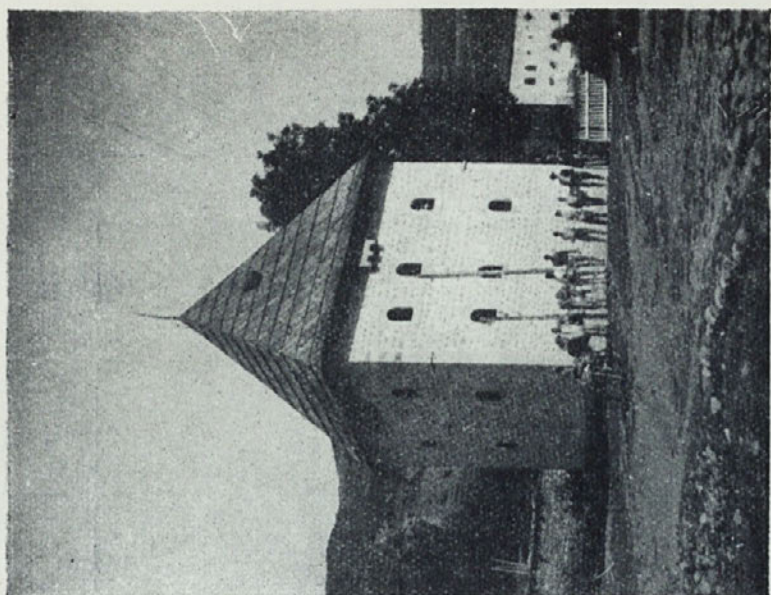
Sl. 90—4

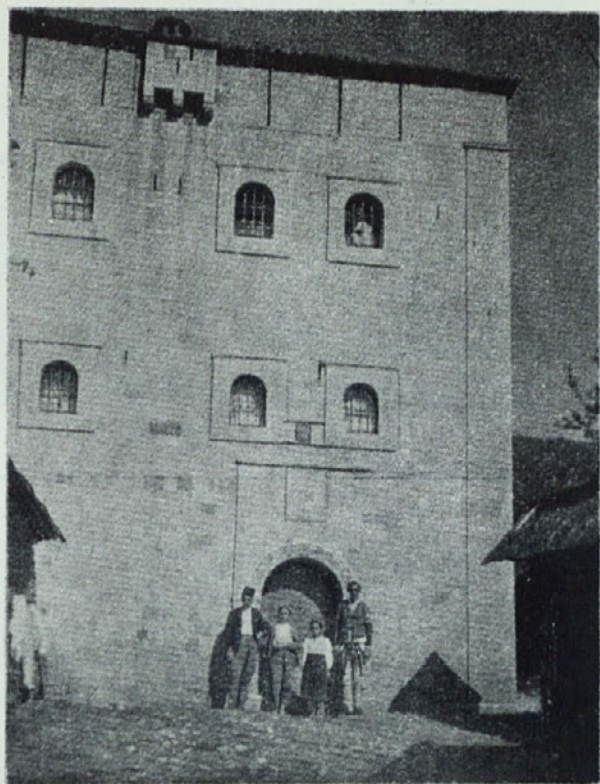
Sl. 90—5

Sl. 90-6

Sl. 90-7

Sl. 90—8

Sl. 90—9

Sl. 91—1

Sl. 91—2

Sl. 91—3

Sl. 91—4

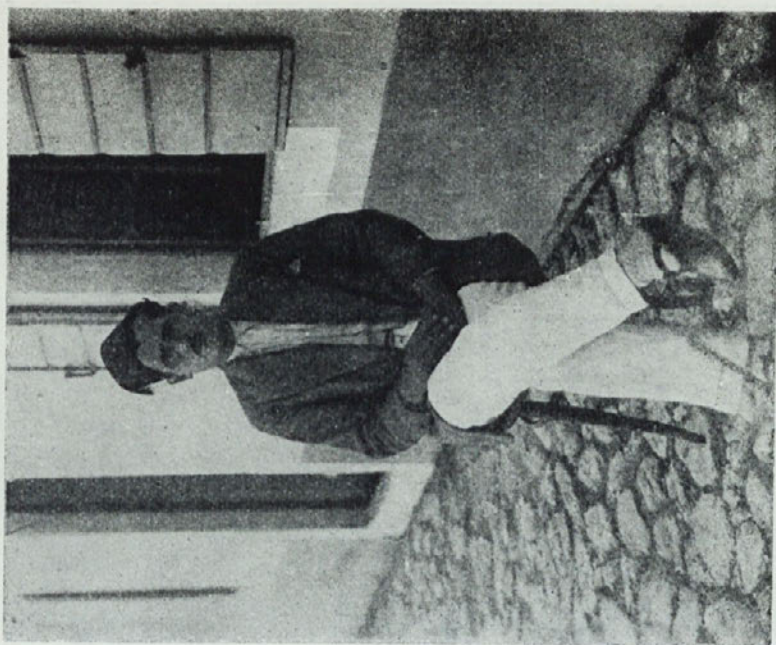
Sl. 91—5

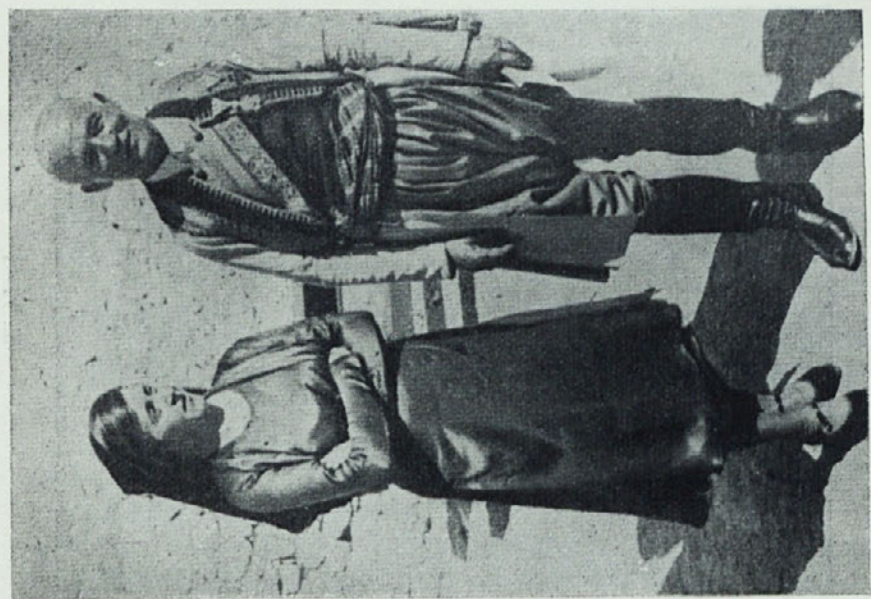
Sl. 91—6

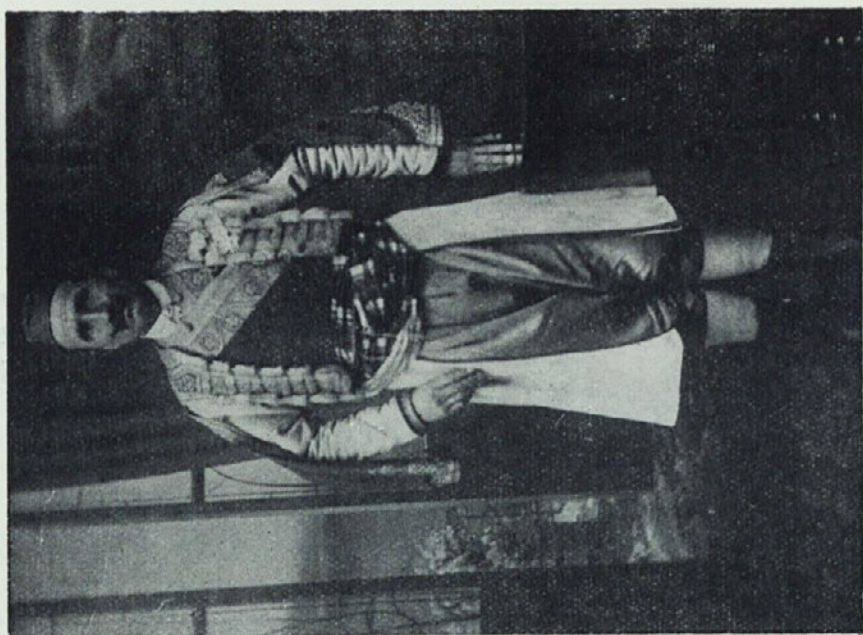
SL 92-1

SL 92-2

Sl. 92—3

Sl. 93—1

Sl. 93—2

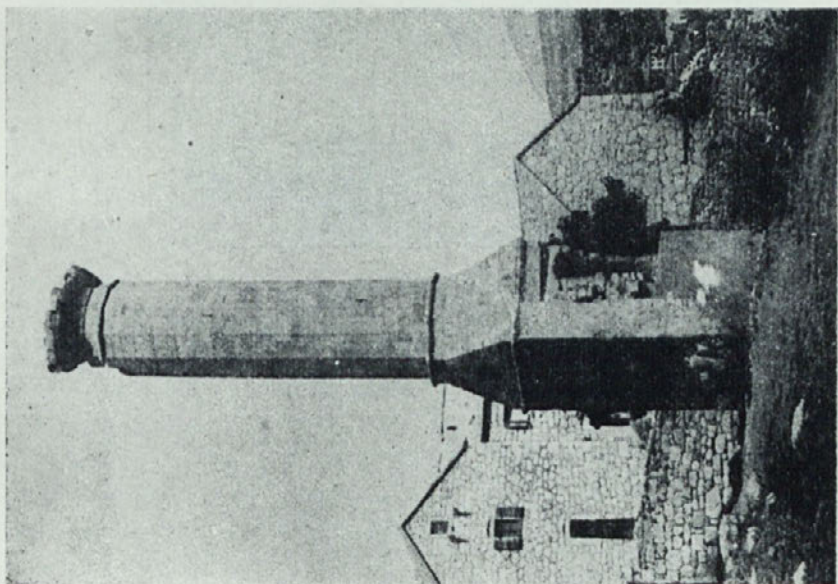
Sl. 93—3

Sl. 94—1

Sl. 94—2

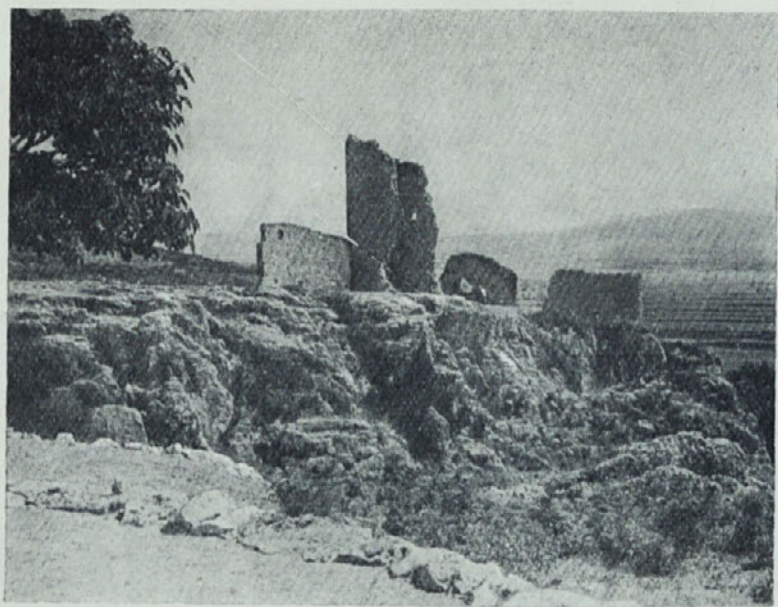
Sl. 94—3

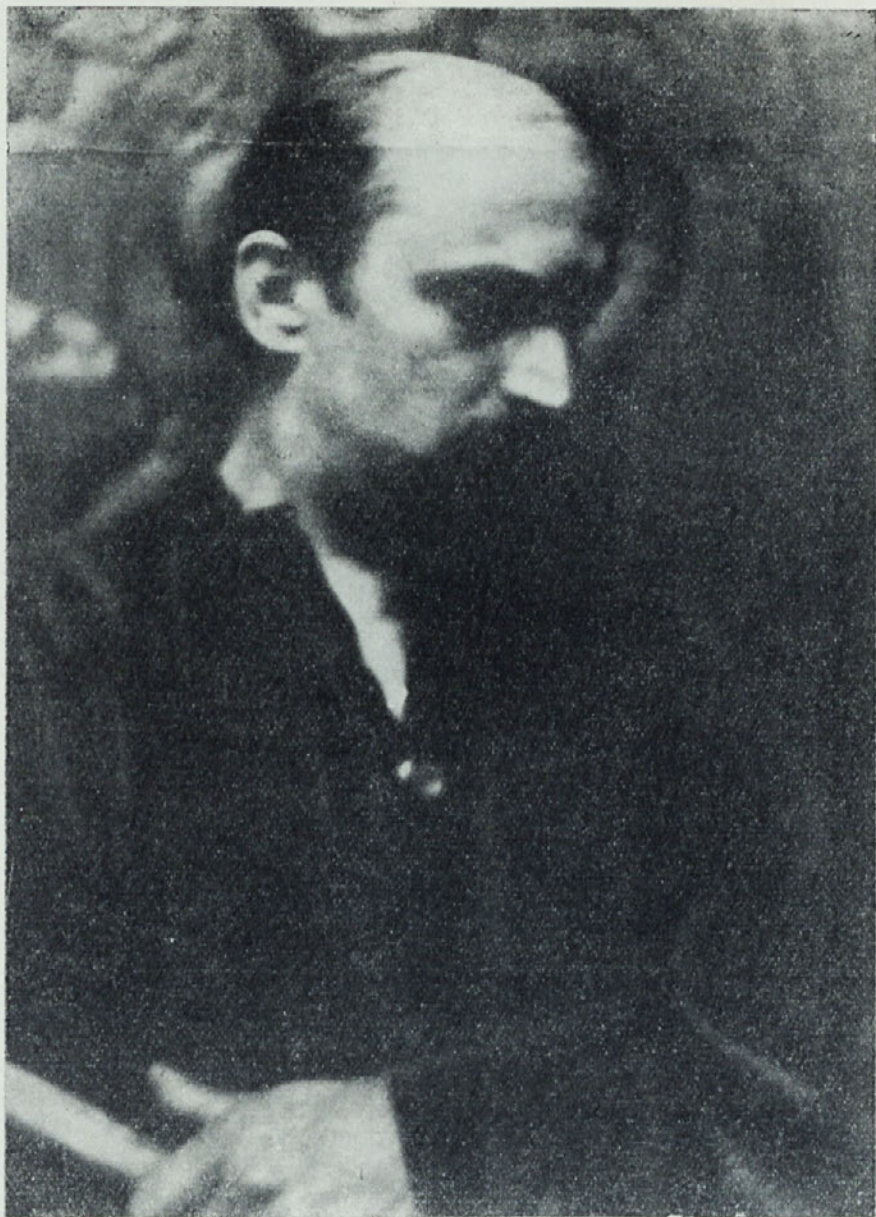
Sl. 94—4

Sl. 94—5

Sl. 94—6

Sl. 94—6a

Sl. 95—1

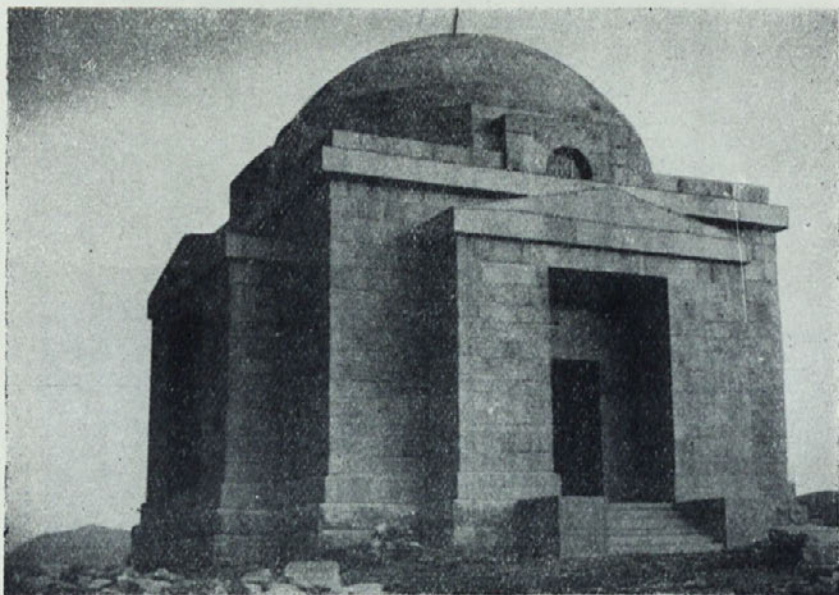
Sl. 95—2

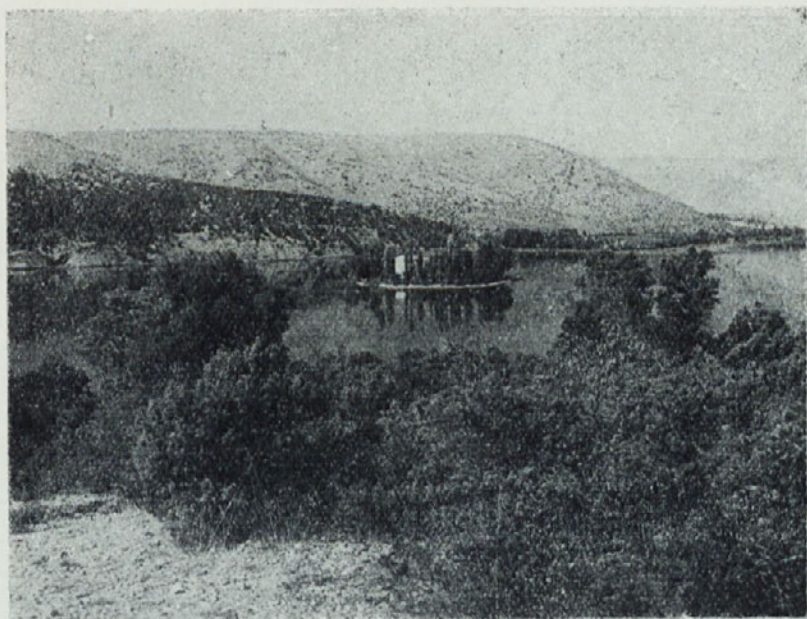
Sl. 95—3

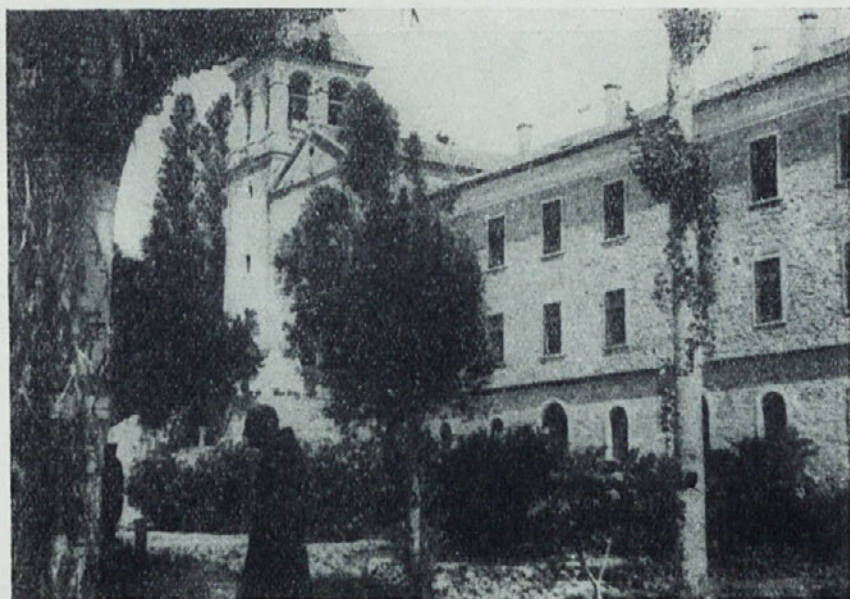
Sl. 95—4

Sl. 95—5

Sl. 96—1

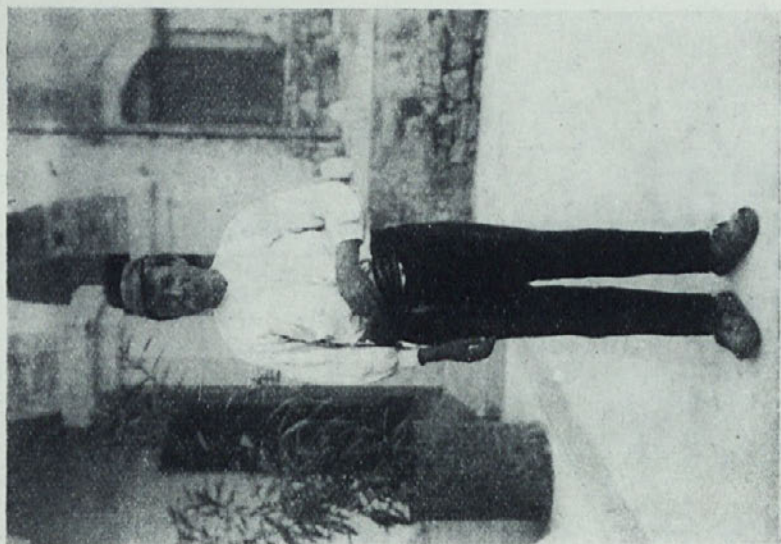
Sl. 96—2

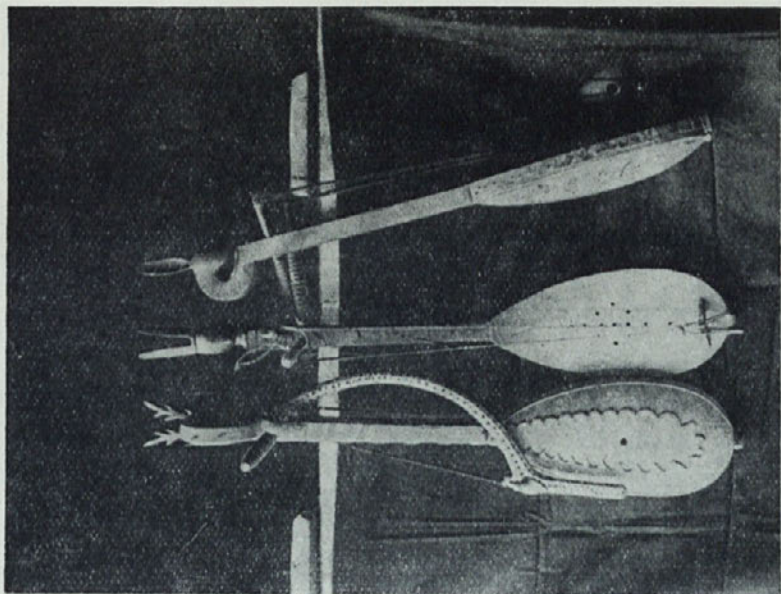
Sl. 96—3

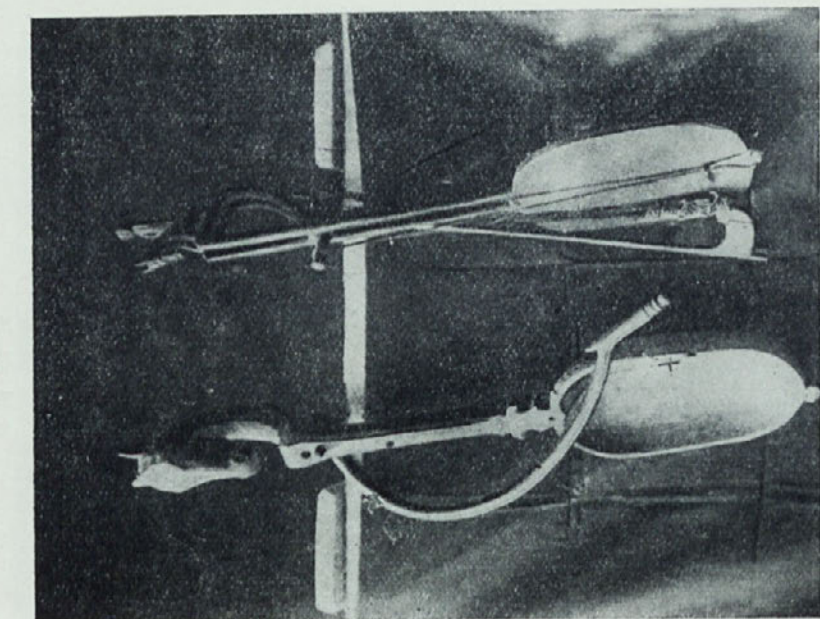
Sl. 96—4

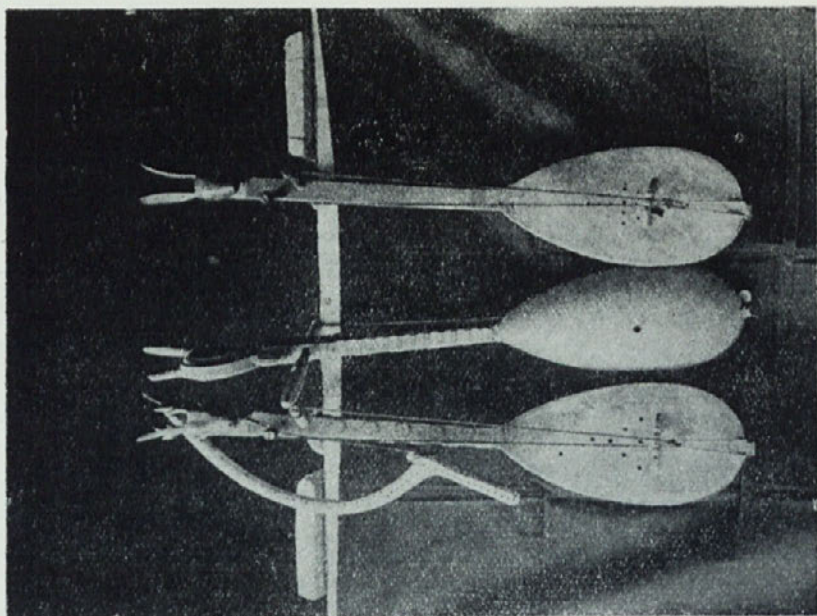
Sl. 96-5

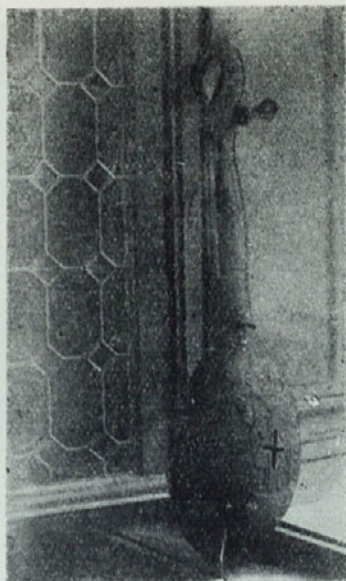
Sl. 97-1

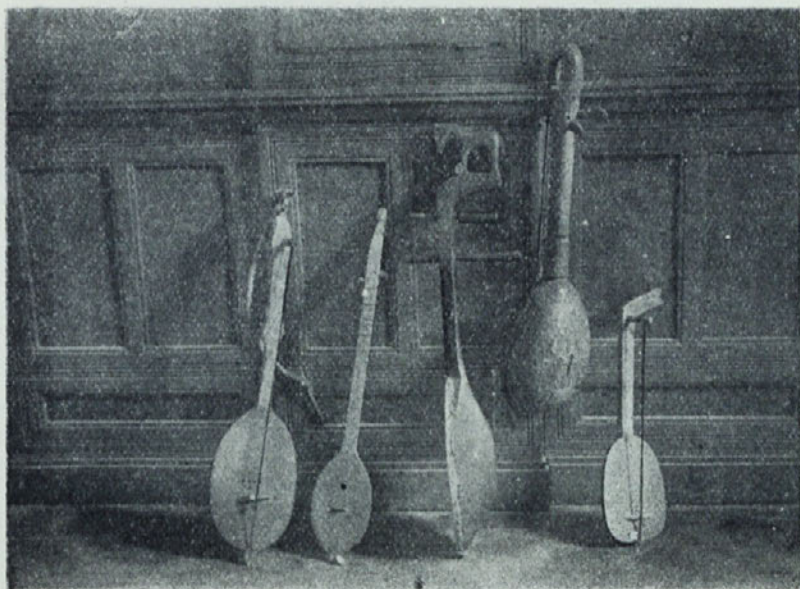
Sl. 97-2

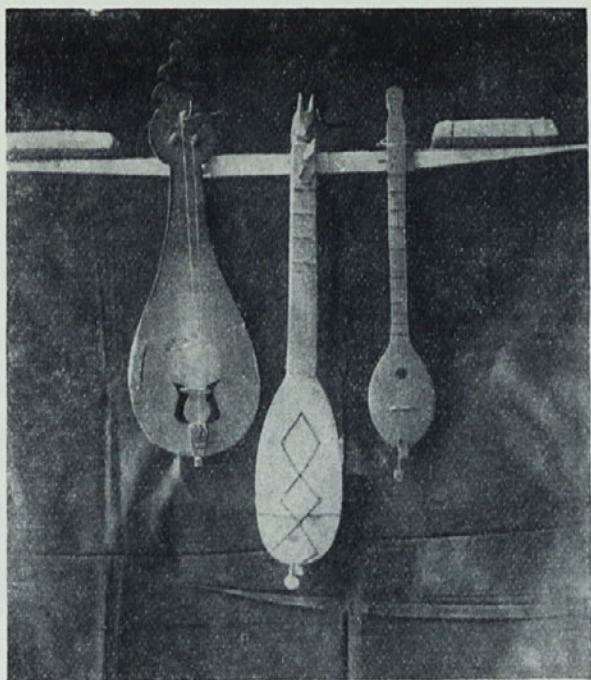
Sl. 97-3

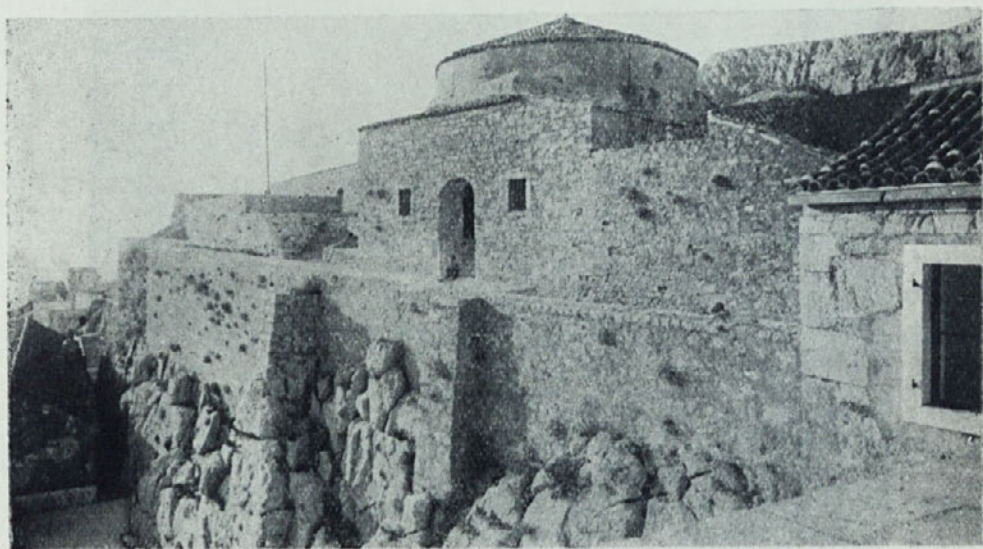
Sl. 97—4

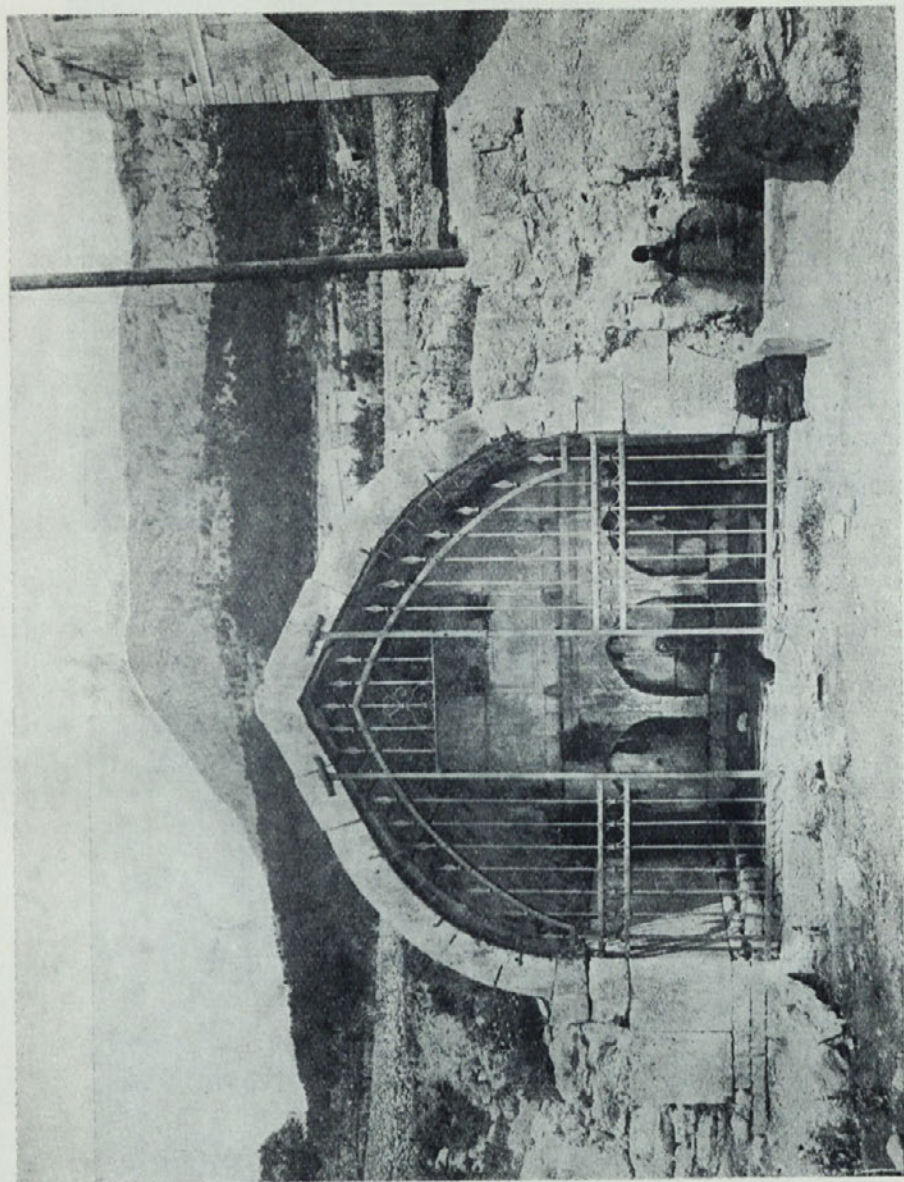
Sl. 97—5

Sl. 97—6

Sl. 97—7a

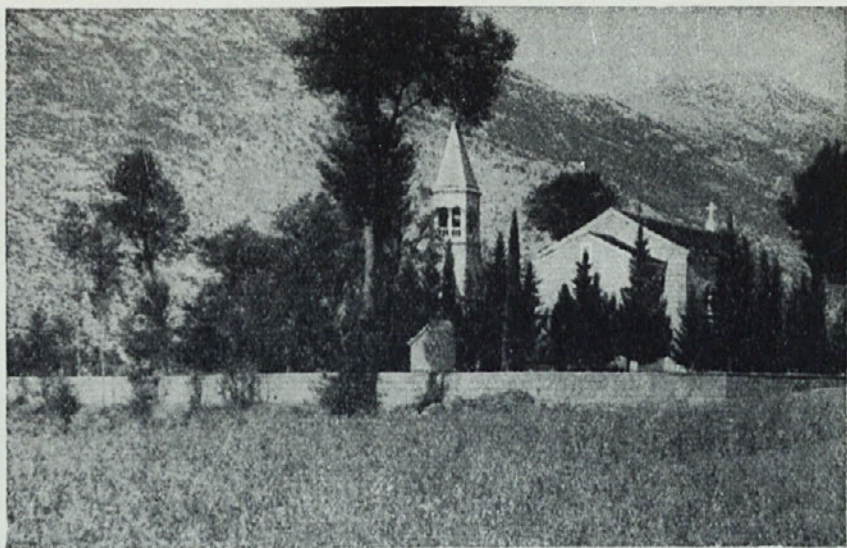
Sl. 97-7b

Sl. 98—1

Sl. 98—2

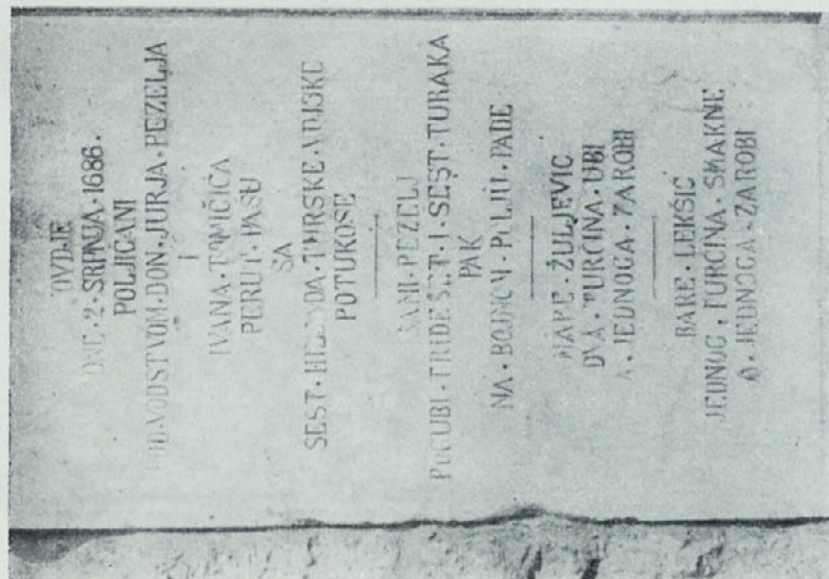
Sl. 98—3

Sl. 98—4

Sl. 98—5

Sl. 98—6

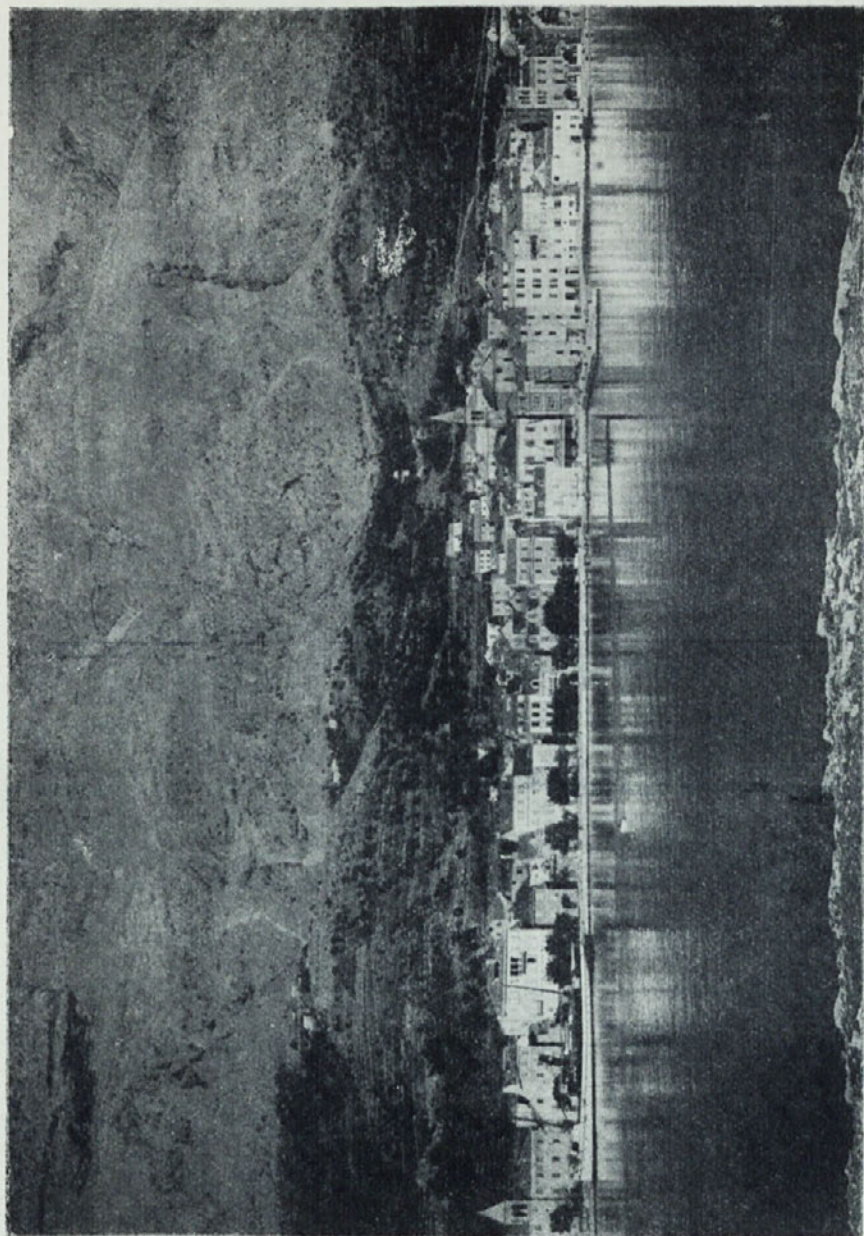
Sl. 98—7

Sl. 99—1

Sl. 100—1

SL 101-1

Sl. 101—2

Sl. 101—3

Sl. 102—1

Sl. 102-2

Sl. 102-3

Sl. 102—4

Sl. 102—5

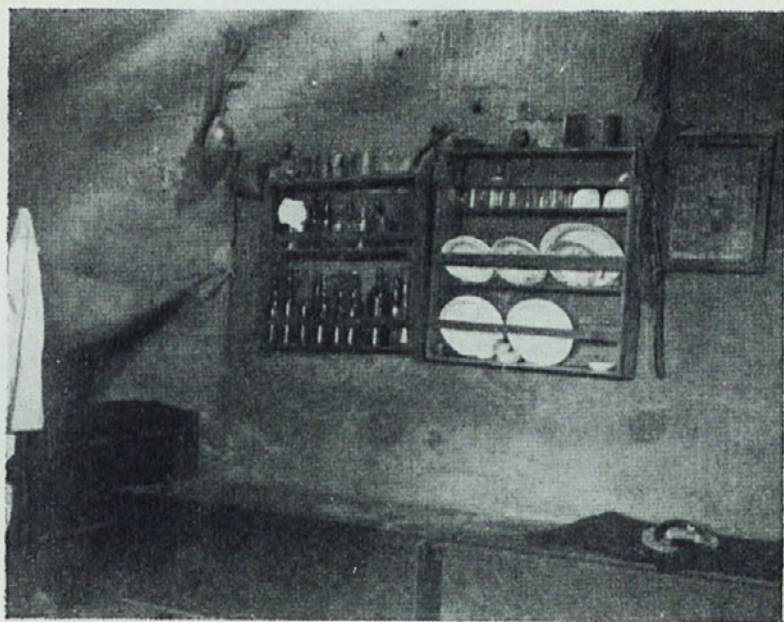
Sl. 102—6

Sl. 103—1

Sl. 103—2

Sl. 103—3

Sl. 104—1

Sl. 105—1

Sl. 106—1

Sl. 106—2

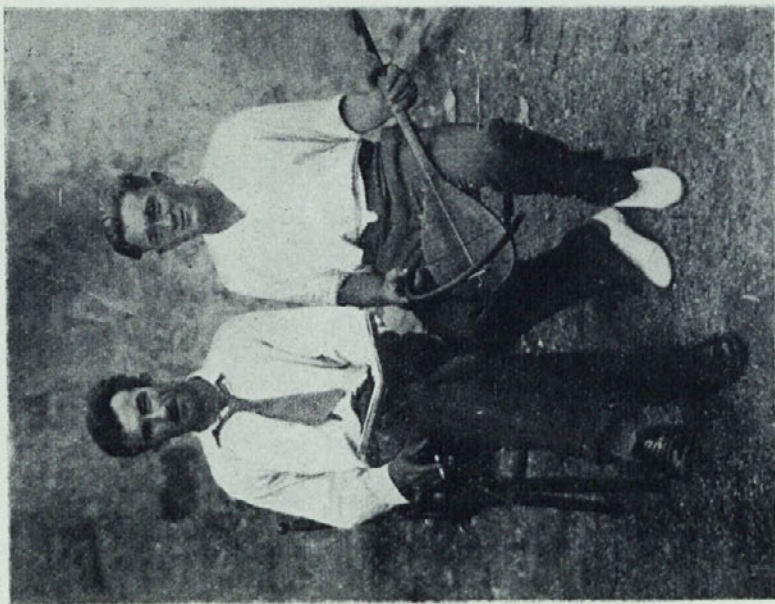
Sl. 106—3

Sl. 106—4

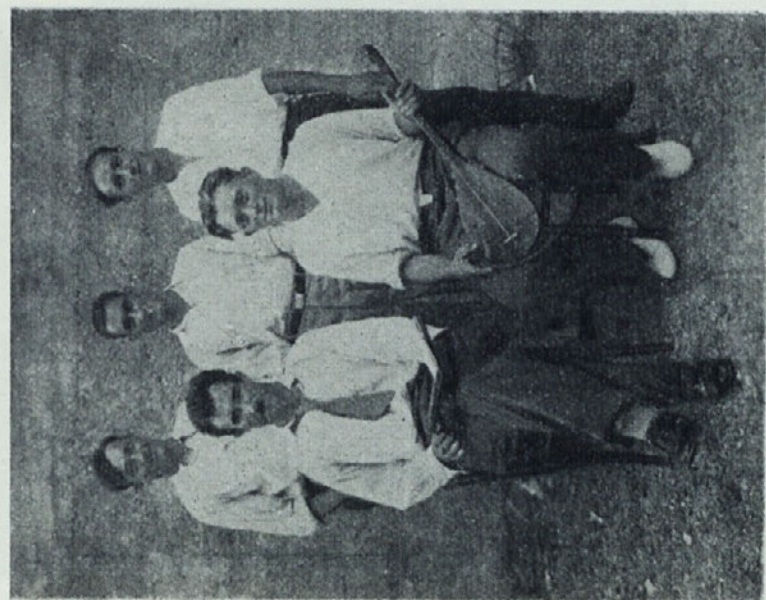
Sl. 107—1

Sl. 108—1

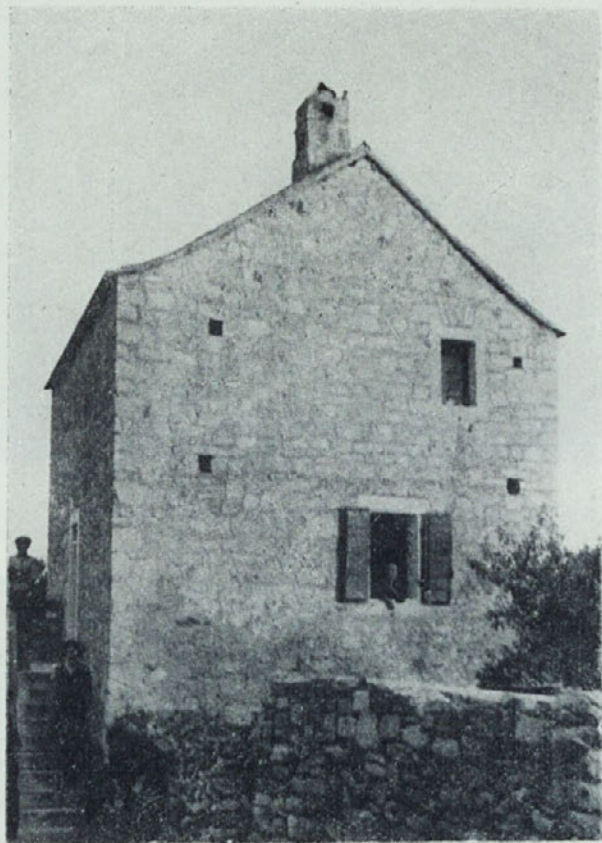
Sl. 108—2

Sl. 108—3

Sl. 108—4

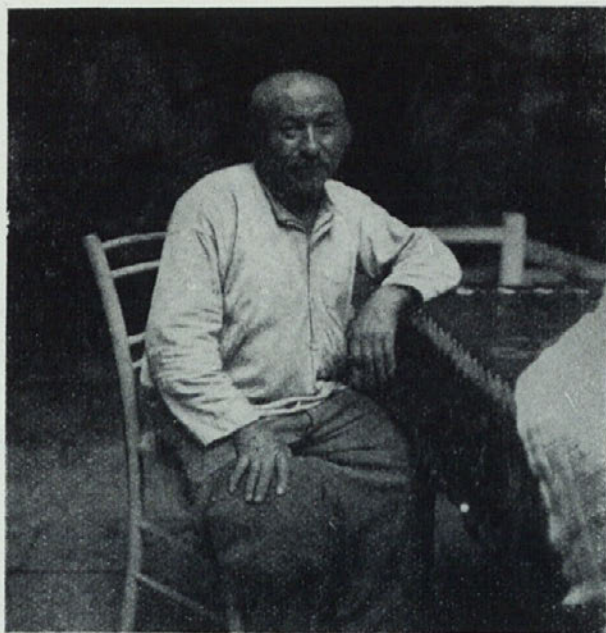
Sl. 108—5

Sl. 108—6

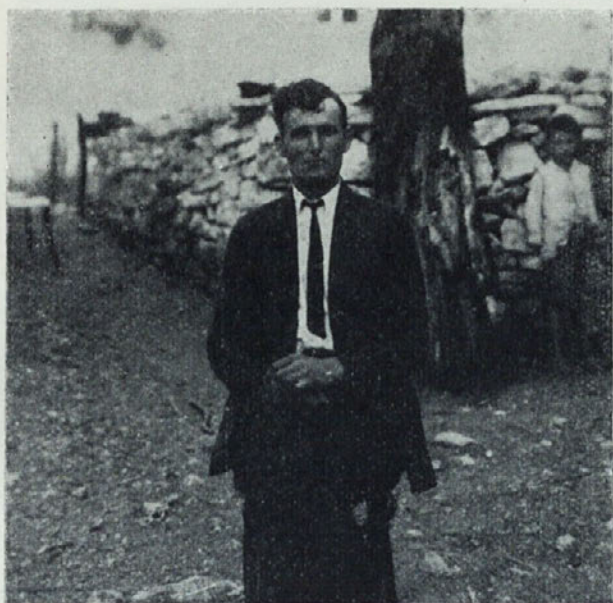
Sl. 108—7

Sl. 109—1

Sl. 110—1

Sl. 110—2

Sl. 110—3

Sl. 110—4

Sl. 110—5

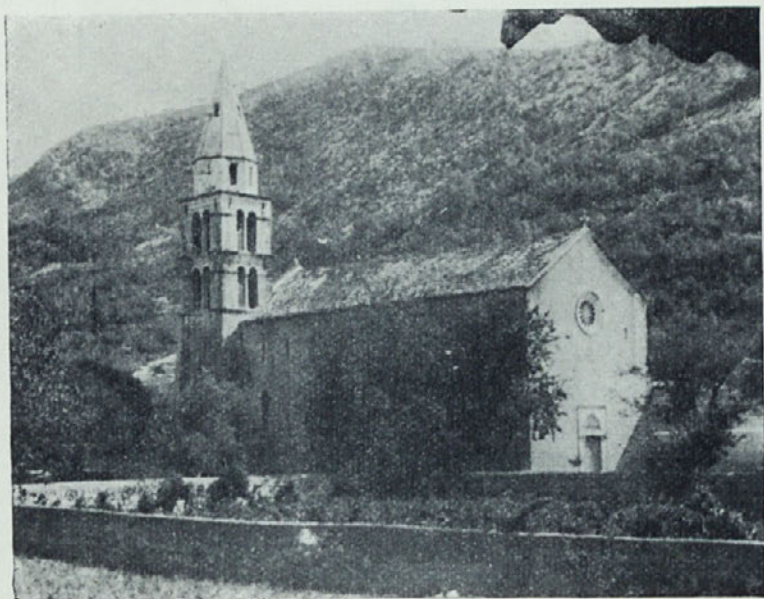
Sl. 111-1

Sl. 112-1

Sl. 112—2

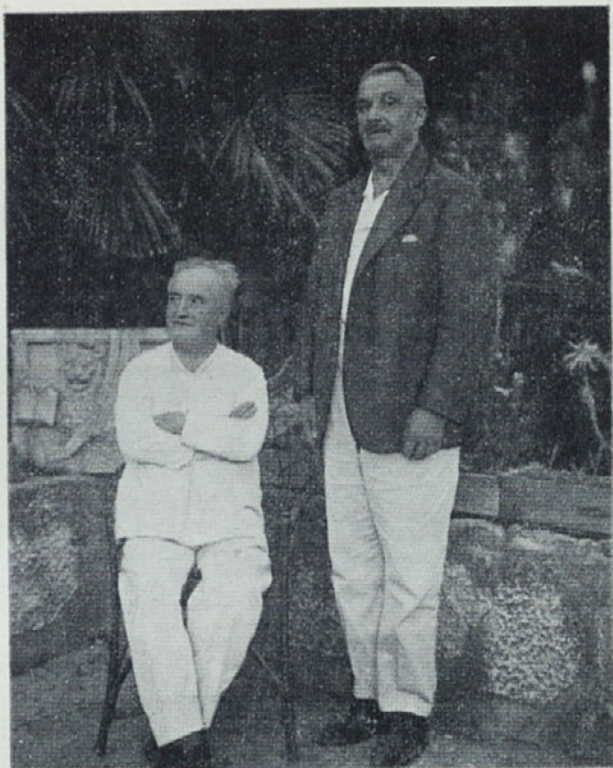
Sl. 112—3

Sl. 112—4

Sl. 113—1

Sl. 113—2

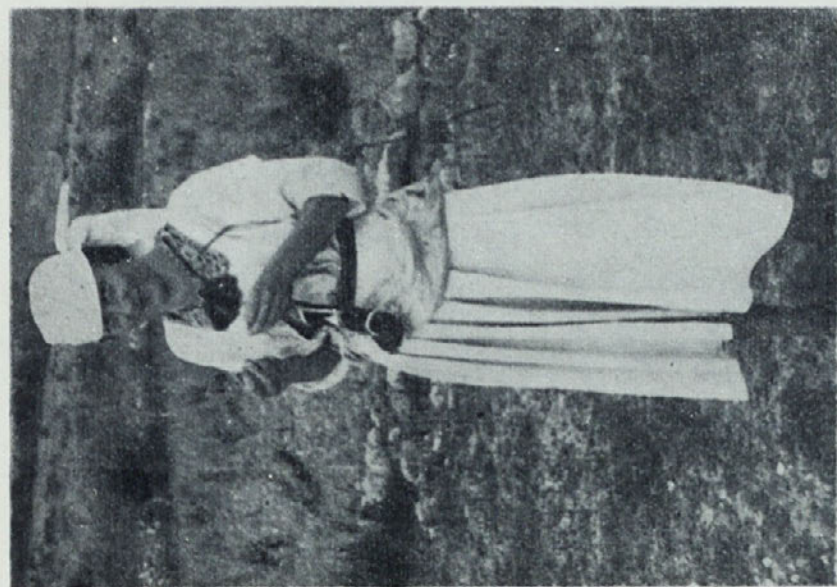
Sl. 113—3

Sl. 114-1

Sl. 115-1

SL 115-2

SL 115-3

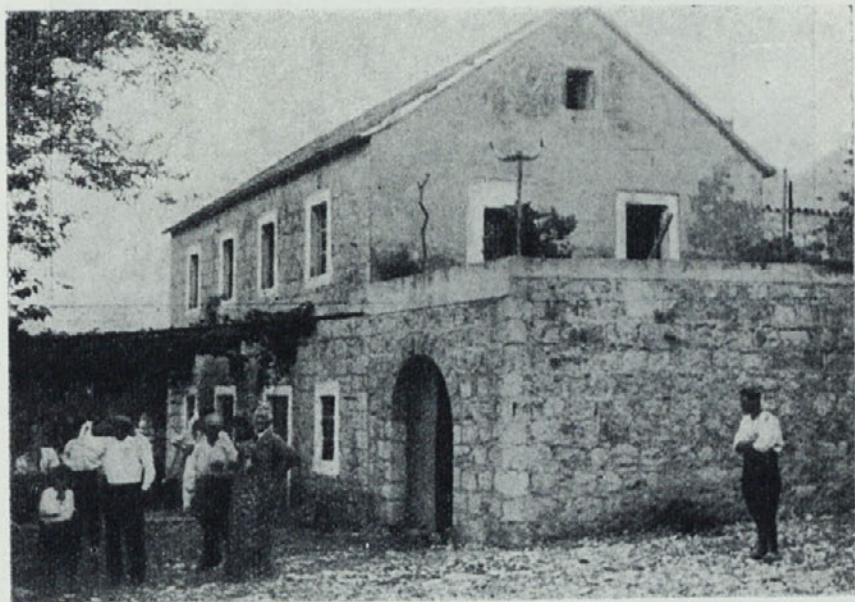
Sl. 115—4

Sl. 116—1

Sl. 116—2

Sl. 116—3

Sl. 116-4

Sl. 117-1

Sl. 117—2

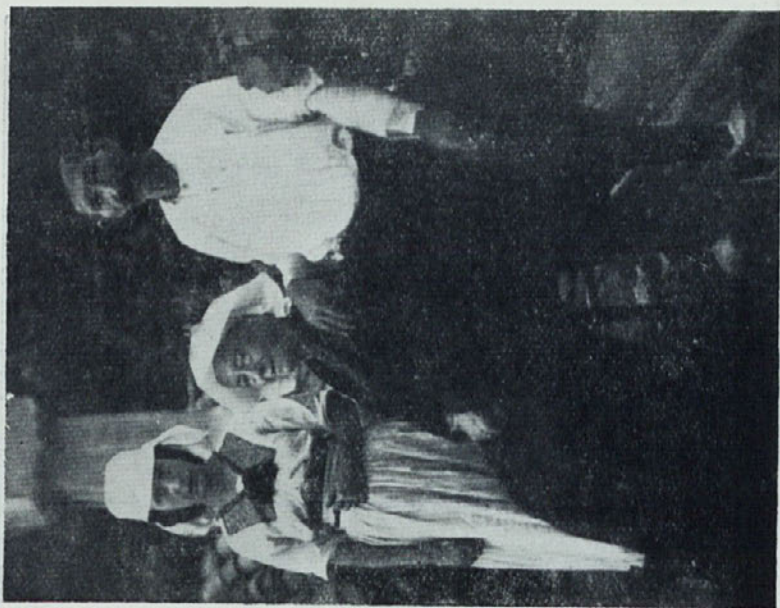
Sl. 117—3

Sl. 117—4

Sl. 117—5

Sl. 118-1

Sl. 119-1

Sl. 119-2

Sl. 119-3

Sl. 119—4

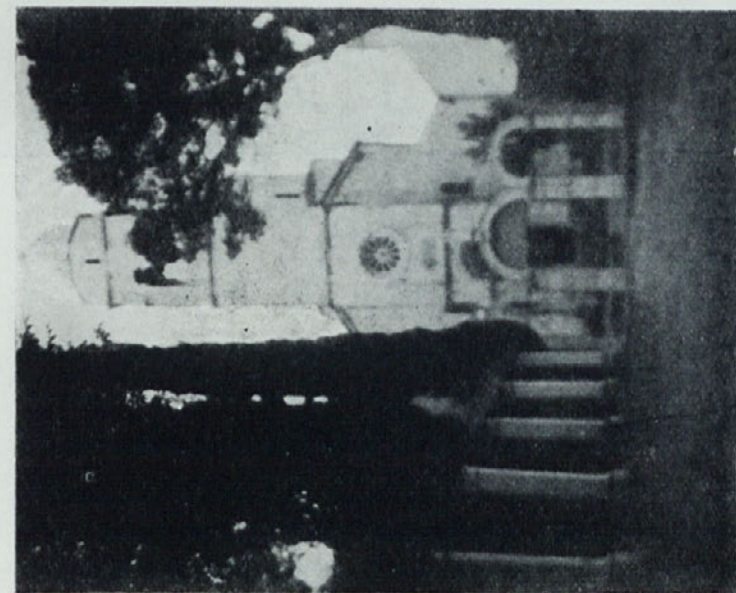
Sl. 119—5

Sl. 119—6

Sl. 119—7

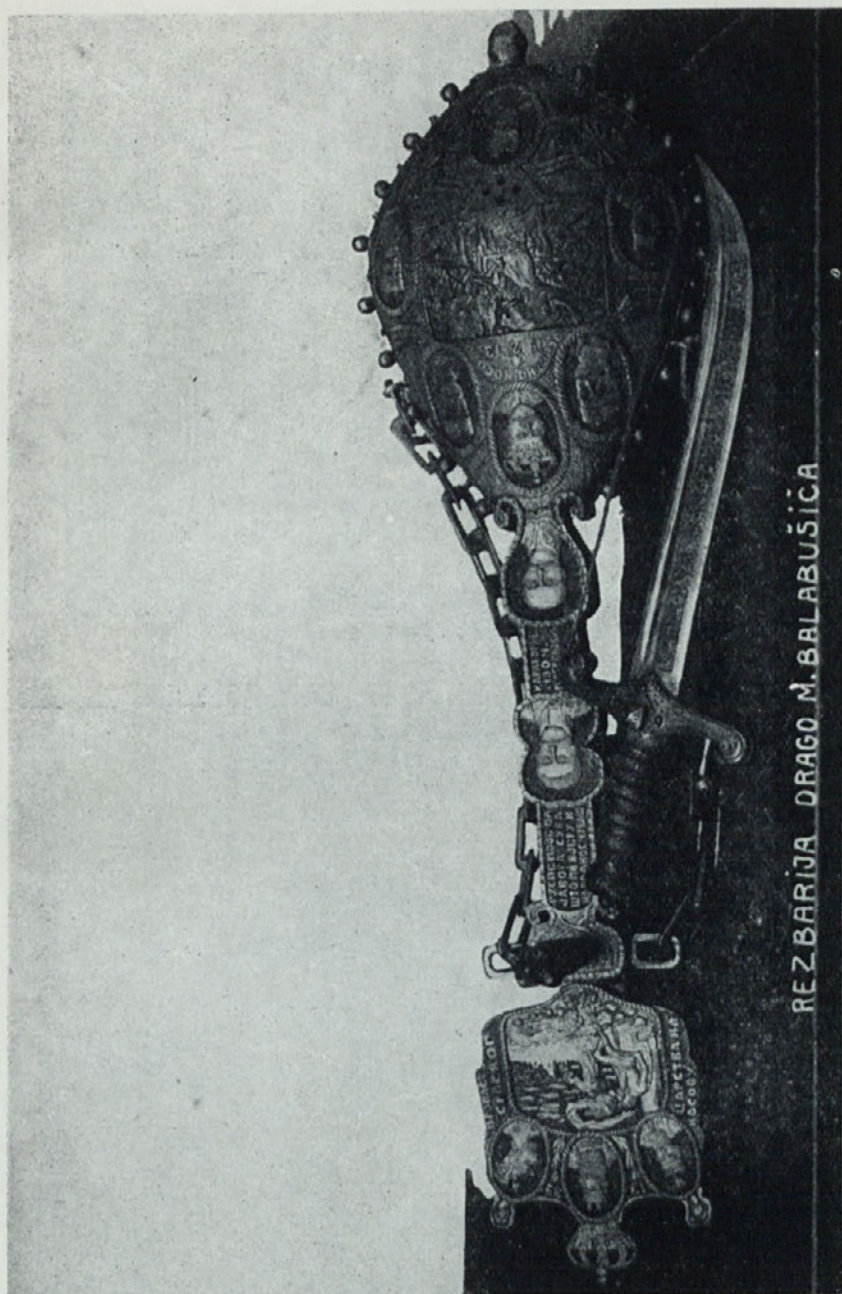
Sl. 120-1

Sl. 121-1

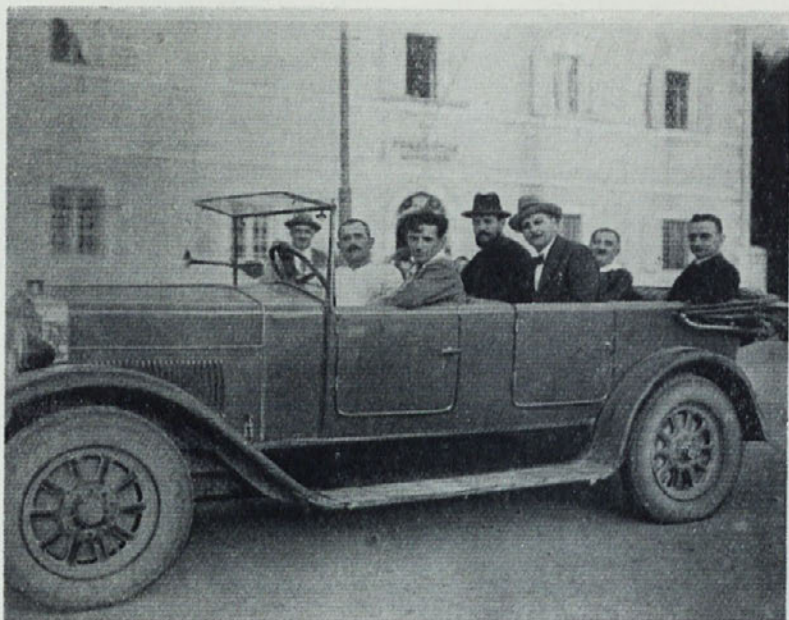

Sl. 121—2

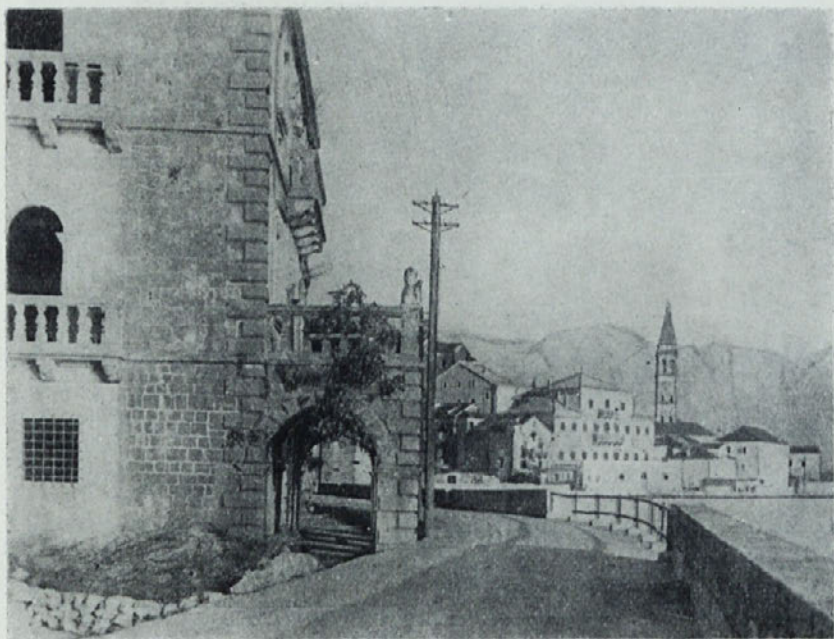

REZBARIJA DRAGO M. BALABUŠIĆA

Sl. 121—3

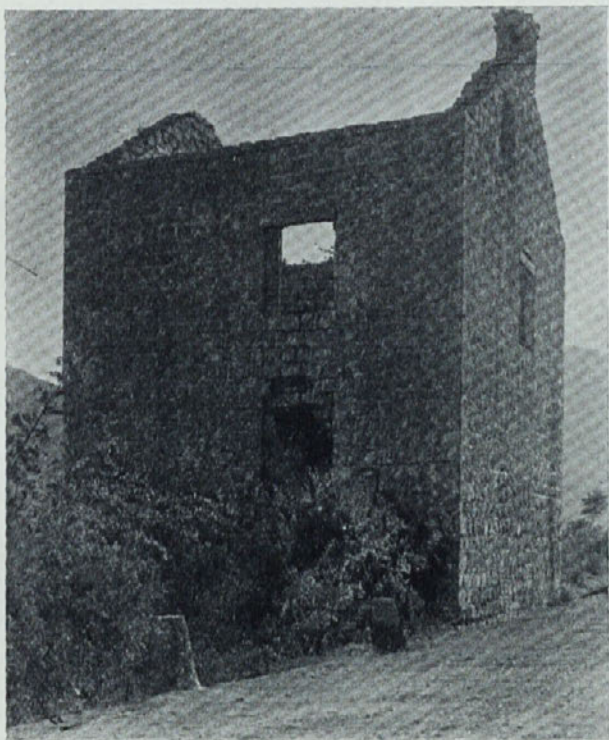
Sl. 121—4

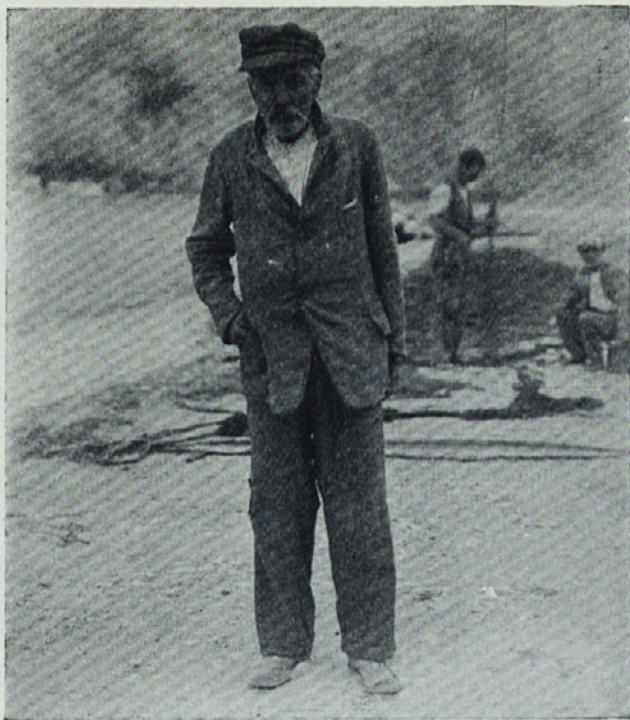
Sl. 122—1

Sl. 123—1

Sl. 123—2

Sl. 124—1

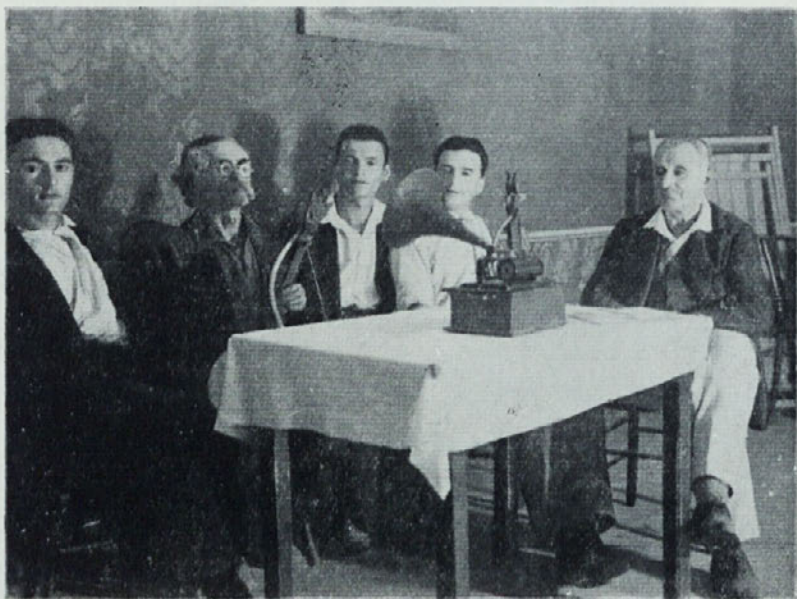
Sl. 124—2

Sl. 125—1

Sl. 125—2

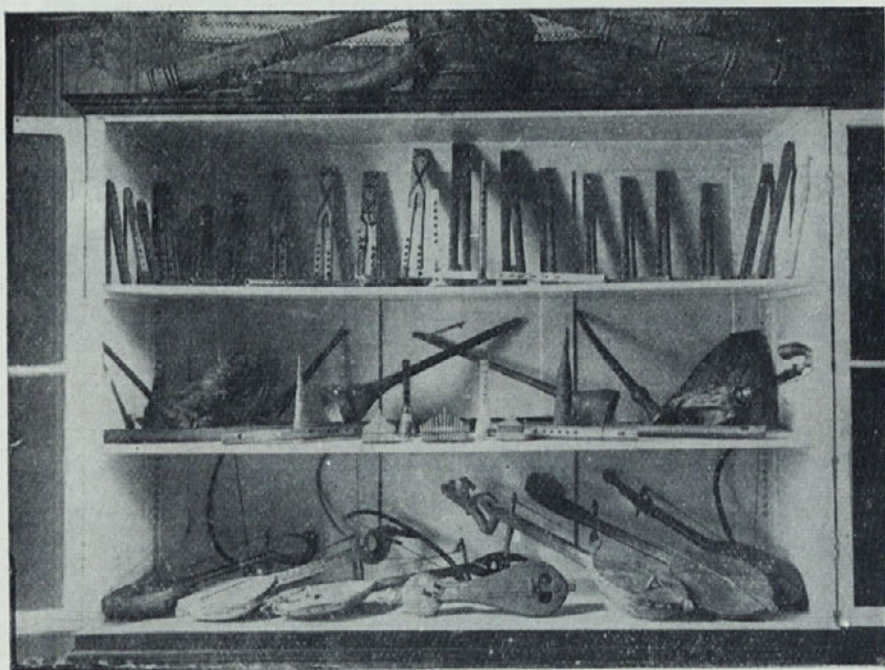
Sl. 126—1

Sl. 126—3

Sl. 126—2

Sl. 127—1

SRBIJA

- Sl. 1—1 Beograd. Mirko Banjević, student filozofije, iz Nikšića. (VI. M.)
- Sl. 1—2 Beograd. Gusle, koje je napravio srpski vojnik u Biserti (sjev. Afrika) godine 1917. od vojničkoga šljema. Čuvaju se u Etnografskom muzeju u Beogradu (inv. broj 9268). Snimak Muzeja.
- Sl. 2—1 Loznica. Ljubisav Grujić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 2—2 Loznica. Miloš Ristanović, zemljoradnik, rezervni oficir. (VI. M.)
- Sl. 3—1 Ljubovija. Milorad Tomić i Božidar Mitrović, zemljoradnici. — Gusle imaju natpis s imenom vlasnika i proizvođača: »Milorad Tomić, guslar i / pesnik iz svih ratova / izradili Ivan i Jovan braća Samardžići / Planina 1928.«. (VI. M.)
- Sl. 3—2 Ljubovija. Živko Savić, pjevač i seoski mecena guslara. Božidar Mitrović (vidi sl. br. 3—1). Sreten Vasić, kafanar i pjevač. Srećko Nikolić. (VI. M.)
- Sl. 4—1 Rača, selo i manastir. Pjevači Trivun Blagojević (otac) i Milinko Blagojević (sin) sa skupinom slušalaca u nedjelju po podne pred »Zadrugom«.
- Sl. 4—2 Rača. Trivun Blagojević i Milinko Blagojević, zemljoradnici (vidi sl. br. 4—1).
- Sl. 4—3 Manastir Rača iz srednjega vijeka, nekoliko puta obnovljen. Nakon pada Srbije godine 1813. Turci su sasjekli kaludere pred »carskim dverima«, t. j. pred oltarom.
- Sl. 4—4 Rača. Spomen-ploča, koja prikazuje posljednjeg obnovitelja (1818.), junačkog igumana Milentija s križem i mačem. U donjem dijelu ploče tradicionalni slijepi guslar. Prema jednoj razglednici spomenik je načinio kipar (vajar) Kovačević, ali domaći mi je informator tvrdio, da sve potječe od slikara Mihajla Milovanovića u Užicu, koji se zaista bavi podizanjem spomenika palim junacima svoga kraja (Nar. enciklopedija II, 927).
- Sl. 5—1 Užice. Nedeljko Čutović, zemljoradnik, sada crkvenjak.
- Sl. 5—2 Užice. Jevrem Čakarević, učitelj.
- Sl. 5—3 Užice. Batrić Marjanović, gimnazijski profesor.
- Sl. 5—4 Kod Bajine Bašte. Vršenje žita konjskim kopitima.

- Sl. 6—1 Čajetina. Na crkvenoj slavi. Vladimir Kokorina, zemljoradnik.
- Sl. 6—2 Nikojevići kod Čajetine pri otvaranju nove ceste. Bojo Bojović, Mihajlo Zečević i Vidosav Dunjić, zemljoradnici.
- Sl. 6—3 Nikojevići. Bojo Bojović pjeva društvu pjesmu sjedeći na kolima.
- Sl. 6—4 Nikojevići. Zarja Ristanović pjeva društvu improviziranu pjesmu sjedeći na kolima.
- Sl. 6—5 Nikojevići. Ristanović pred užom publikom.
- Sl. 6—6 Nikojevići. Zarja Bacetić, cipelar.
- Sl. 6—7 Nikojevići. Narod radije pleše kolo, nego da sluša pjevače.
- Sl. 6—8 Kraj Čajetine. Kolonija Oko na Zlatiboru. Kolo kao dopuna uz predašnju sliku. Fotografirao sreski načelnik Arsenijević u Čajetini.
- Sl. 6—9 Nikojevići. Bacanje kamena s ramena, poznato iz srednjovjekovnih eposa. Jedinu snimak ove vrste s mojih putovanja, koji je uspio.
- Sl. 7—1 Lužnice kod Kragujevca. Svetomir Maksimović, zemljoradnik i njegov sin Milentije, pjevači.
- Sl. 7—2 Lužnice. Svetomir Maksimović častio nas crvenim vinom iz svoga vinograda. Uz obitelj prof. Murko, gospođa Jela Murkova, Dobrica Pavlović, školski nadzornik iz Kragujevca, stoji Stanko Murko.
- Sl. 7—3 Lužnice. Tloris kuće i pokrajnjih zgrada Svetomira Maksimovića.
- Sl. 7—4 Lužnice. Kapija, ulaz na imanje S. Maksimovića.
- Sl. 7—5 Lužnice. Pogled na imanju S. Maksimovića.
- Sl. 7—6 Lužnice. Kuća S. Maksimovića.
- Sl. 7—7 Lužnice. Pčelinjak pred kućom S. Maksimovića.
- Sl. 7—8 Lužnice. Ljetna kuhinja S. Maksimovića.
- Sl. 7—9 Lužnice. Peć za kruh (hleb) S. Maksimovića.
- Sl. 7—10 Lužnice. Mljekarstvo i sirarstvo S. Maksimovića.
- Sl. 7—11 Lužnice. Staja i ambar za žito S. Maksimovića.
- Sl. 7—12 Lužnice. Košara za stoku S. Maksimovića. Sprijeda plot, pa stoga slika nije dosta jasna.
- Sl. 7—13 Lužnice. Koš (za kukuruz) S. Maksimovića.
- Sl. 7—14 Lužnice. Koš za kukuruz, trijem (za kola) S. Maksimovića.

- Sl. 7—15 Lužnice. Crkva.
- Sl. 8—1 Gruža. Opći pogled. No sijelo je kotara u Kragujevcu, a crkva je daleko sat hoda. Gostioničar je to ovako protumačio: »Stari su gradili crkve, mi gradimo kafane«.
- Sl. 8—2 Gruža. Pjevač Dimitrije Mihajlović, sveštenik.
- Sl. 9—1 Topola. Milorad Pavlićević i Arandel Milovančević, zemljoradnici.
- Sl. 9—2 Stara crkva u Topoli, gdje je živio Karađorđe, vođa prvoga srpskog ustanka i osnivač dinastije.
- Sl. 10—1 Markovac između Arandelovca i Mladenovca. Milutin Milutinović s porodicom. Pjevač je pjevao iz knjige, a uz gusle od lima.
- Sl. 10—2 Markovac. Kuća Milutina Milutinovića. Tip »moravske kuće« kvadratnoga tlorisa, pokrivene čeramidom.
- Sl. 10—3 Markovac. Ista kuća s druge strane, gdje su prozori.
- Sl. 10—4 Markovac. Vajat, pokrajnja zgrada kuće M. Milutinovića. Ajat, vajat je obično određen za oženjene članove gazdine porodice i za spremanje različitih stvari. Na slici se pred njim nalaze ljetni kreveti.
- Sl. 10—5 Markovac. Koš za kukuruz kraj kuće M. Milutinovića.
- Sl. 11—1 Stojnik. Sjede: Vidoje Simić, Miloje Marković i Milisav Jovanović, proizvođač gusala. Stoje: Milisav Šarčević (treći s lijeva), Aleksa Perišić (peti zdesna) i slušaoci.
- Sl. 11—2 Stojnik. Sjede: Vidoje Simić i Miloje Marković. Stoje: Milisav Šarčević i Aleksa Perišić.
- Sl. 11—3 Stojnik. Gusle, koje je napravio Milisav Jovanović. Zanimljiv oblik i ukras.
- Sl. 11—4 Stojnik. Iste gusle.
- Sl. 12—1 Mladenovac. Tihomir Petrović, Blagoje Arambašić, Svetislav Tomićević i Ljubomir A. Mičić, svi zemljoradnici. No Arambašić je sada čuvar kolâ na željeznici.
- Sl. 12—2 Mladenovac. Starci slušaju pjevača, koji nam je pjevao u školi. Ovdje se vidi, što još u životu naroda znači narodna epika.
- Sl. 12—3 Mladenovac. Tužan lik slijepca na sajmu. Da se ljudi na njega mnogo ne obaziru, vidi se po tome, što su mu četiri čovjeka okrenula leđa.
- Sl. 12—4 Mladenovac. Slijepci.
- Sl. 12—5 Mladenovac. Slijepac s guslama. Svira kao uz gusle, držeći ih na koljenima.

- Sl. 13—1 Rudnik. Okolica Rudnika uzorak je brežuljkaste Šumadije, koja je danas već vrlo obrađena i plodna.
- Sl. 13—2 Rudnik. Kosta Vukajlović i Radomil Jevtić, zemljoradnici.
- Sl. 13—3 Rudnik. Ostaci utvrde. Temelji antički, pregradili su je Bizantinci i Srbi, osvojio ju je od Turaka princ Eugen, a kad su je Turci godine 1739. ponovo zauzeli, spalili su je. Godine 1804. osvojio ju je Karađorđe, od 1813.—1815. bila je još u njoj turska posada, a nakon toga je napuštena. Sad se sasvim gubi u kukuruzu.
- Sl. 14—1 Gornji Milanovac. Aleksa Vesković, sreski službenik, i Dušan Mihajlović, zemljoradnik.
- Sl. 14—2 Gornji Milanovac. Antonije Jokić, bankovni činovnik. No prije je živio na selu, gdje se sada bave gospodarstvom njegova djeca.
- Sl. 15—1 Stalać. Na slivu zapadne i južne Morave, odakle vodi uskotračna željeznica u Užice i u Bosnu. Ruševine staroga grada, koji se spominje u narodnim pjesmama.
- Sl. 16—1 Kruševac, prijestolnica kneza (cara) Lazara, koji je pao u bitki na Kosovu godine 1389. Stara crkva sv. Stevana, obnovljena u starom stilu i sačuvana do danas pod imenom Lazarica.
- Sl. 16—2 Kruševac. Ostaci grada kneza Lazara.
- Sl. 16—3 Kruševac. Spomenik kosovskim junacima, djelo Paje Jovanovića. Na prednjoj strani natpis: »Srpstvo kosovskim junacima«.
- Sl. 16—4 Kruševac. Detalj slijepega guslara sa spomenika.
- Sl. 16—5 Dedina, selo 2½ km od Kruševca. Borisav Mladenović (s guslama) i Serafim Veljković (nadesno), zemljoradnici. Između prvog pjevača i profesora Murka nalazi se pjevač Stanislav Živić, predsjednik općine. Kotarski načelnik (nalijevo) bio je svim tim vrlo iznenađen, a naročito time, da je tek nakon 2½ godine saznao, da je podređeni mu predsjednik općine pjevač i guslar.
- Sl. 17—1 Trstenik. U prvom redu Vladimir Radić, Milan Ivanović i Dimitrije Poskić; u drugom redu Dobrivoj Stanojlović, poznati pjevač Tisa Jaćimović, Vitomir Jovanović i Ognjan Savić, sve zemljoradnici.
- Sl. 17—2 Trstenik. Tisa Jaćimović, čuveni pjevač, sa svojim omiljenim učenicom Milanom Ivanovićem.
- Sl. 18—1 Kraljevo — danas Rankovićevo. Izidor Milosavljević iz sela Jačujka, zemljoradnik.
- Sl. 18—2 Kraljevo. Slijepci na sajmu, koje smo vidjeli u Mladenovcu, koji je udaljen željeznicom oko 140 km. I ovdje se može vidjeti, da oni ne promiču slavu narodnih pjesama.
- Sl. 18—3 Kraljevo. Dio godišnjeg sajma: stočni sajam.

- Sl. 18—4 Manastir Žiča, podignut od kralja Stevana Prvovjenčanoga, sijelo prvoga srpskoga autokefalnog arhiepiskopa sv. Save. Ovdje su se krunili srpski kraljevi. Crkvu su popravljali, ali ne uvijek sretno.
- Sl. 18—5 Manastir Žiča. Zapadni ulaz.
- Sl. 18—6 »Jerinin grad« na putu iz Kraljeva do Ušća i Studenice, u dolini Ibra; karakteristično za srpske rijeke.
- Sl. 19—1 Manastir Studenica, podignut od Stevana Nemanje nakon godine 1183.
- Sl. 19—2 Manastir Studenica, Bogorodičina crkva.
- Sl. 19—3 Manastir Studenica. Zapadni unutrašnji ulaz. Gore Bogorodica sa dva arhandela (uspor. Gabriel Millet, L'ancien art serbe, str. 83.).
- Sl. 20—1 Čačak. Učitelj Milivoj Filipović s obitelji.
- Sl. 21—1 Ivanjica. Pogled.
- Sl. 21—2 Ivanjica. Pavle Bogdanović, zemljoradnik.
- Sl. 21—3 Ivanjica. Pavle Bogdanović sluša svoj glas.
- Sl. 21—4 Ivanjica. Mića Dimitrijević i Marjan Ristić, zemljoradnici.
- Sl. 22—1 Javor na granici Sandžaka. Sjede pjevači musliman Salih Beširević, žandarmerijski kaplar, musliman Smail Zornić, zemljoradnik i mlinar iz susjedne Kladnice u Novopazarskom Sandžaku, Mile Novković, zemljoradnik (dodao je: ekonom), i Milutin Radović, zemljoradnik (dodao je: ekonom).
- Sl. 22—2 Javor. Žandarmerijska stanica.
- Sl. 22—3 Javor. Imanje jednoga seljaka.
- Sl. 22—4 Javor. Prepisivanje natpisa na grobu jednoga od junaka iz godine 1876., 1877. i 1912.: »Ovdje počiva Maksim Laušević, čuveni buljubaša Javorske granice, koji je odolio Turcima, ali su ga godine 1880. ubili domaći hajduci«.
- Sl. 22—5 Javor. Društvo kod seljaka Krivokuće s muslimanskim pjevačem (ima bijelu albansku kapu).
- Sl. 22—6 Javor. Smail Zornić odlazi jašući. Odostrag na sedlu pričvršćene su gusle.
- Sl. 22—7 Javor. Smail Zornić pjevajući.
- Sl. 22—8 Javor. Pečenje janjca na ražnju nama za gozbu.
- Sl. 22—9 Javor. Sirarstvo (bačija) našega domaćina Jovana Krivokuće.

- Sl. 23—1 Balinovac kod Prokuplja. Na crkvenoj slavi. Pjevači Vladimir Kandić, zemljoradnik, Marko C. Kilibarda, učitelj, Stevan M. Vučković, učitelj, i Miloš M. Martinović, zemljoradnik.
- Sl. 23—2 Balinovac. Društvo, koje je bilo kod učitelja Savkovića na ručku, na kojem je učitelj Kilibarda pjevao svoju improvizaciju o dolasku prof. Murka.
- Sl. 23—3 Balinovac. Seljaci na hodočašću priredili sebi bogat ručak u prirodi.
- Sl. 23—4 Balinovac. Povratak s crkvene slave u Prokuplje. Pop Sekula Dobričanin, koji se u Balinovcu nije dao fotografirati s ostalim pjevačima, bio je tako oprezan, da je ponio gusle sa sobom, jer nije znao, da li će ih donijeti drugi pjevač. Profesor Murko nosi zvukovod fonografa, zamotan u papir, a učitelj nosi fonograf.
- Sl. 24—1 Kuršumlija. Nikola Tijanić, općinski pisar. Života Zuvic, općinski pisar, Milan Jovanović, zemljoradnik, Marko Joković, zemljoradnik. i Milan Milenković, zemljoradnik.
- Sl. 24—2 Kuršumlija. Marko Joković sluša svoj glas.
- Sl. 24—3 Kuršumlija. Radenko Stevanović, 120-godišnji pjevač, s praunukom.
- Sl. 24—4 Kuršumlija. Puniša Stožinić, zemljoradnik.
- Sl. 24—5 Kuršumlija. Manastir sv. Nikole, zadužbina Stevana Nemanje.
- Sl. 25—1 Manasija. Crkva, koju je podigao despot Stefan Lazarević od 1407.—1418. godine.
- Sl. 25—2 Manasija (ili Resava). Utvrđeni manastir. Utvrda je zadovoljavala sve zahtjeve srednjovjekovne tvrđave u početku 15. stoljeća. Ruševine su djelomično učvršćene betonom.
- Sl. 25—3 Manasija. Dio utvrde oko crkve.
- Sl. 25—4 Despotovac. Gostionica, vlasništvo manastira Manasije. Prema tipu moravskih kuća.
- Sl. 26—1 Svilajnac. Budimir Ivanović, općinski tajnik («delovoda») u penziji.
- Sl. 26—2 Sedlari. Adam Stanković, zemljoradnik. Najistočniji pjevač, kojega sam uopće vidio.

SANDŽAK NOVI PAZAR

- Sl. 27—1 Novi Pazar. Pogled iz gimnazije.
- Sl. 27—2 Novi Pazar. Gimnazija u kući, koju je sagradio jedan beg prije rata.
- Sl. 27—3 Novi Pazar. Đorđe Džabasanović, pjevač, bivši četnik u Makedoniji.
- Sl. 27—4 Novi Pazar. Ulica.

- Sl. 27—5 Novi Pazar. Ulica.
- Sl. 27—6 Novi Pazar. Sajam (pazar).
- Sl. 28—1 Sopoćani. Manastir, sagrađen oko 1265., u popravku. Iznutra su već rasla stabla.
- Sl. 28—2 Sopoćani. Krist nad ulazom.
- Sl. 29—1 Osaonica. općina Stitari. Jerotije Veljović, Petar Božović i musliman Sait Ljajić, zemljoradnici.
- Sl. 30—1a Sjenica. Sijelo paše za turskoga gospodstva. Pogled.
- Sl. 30—1b Sjenica. Lumić mahala (dio grada).
- Sl. 30—2 Sjenica. U prvom redu: Rašid Asotić, zemljoradnik, Rešo Alihadžić, zemljoradnik, Simo Džagarija, zemljoradnik, Sretko Rajković, zemljoradnik. U drugom redu: Panto Milenković, bivši narednik, Rajko Petrović, podvornik osnovne škole, Ilija Vranić, zemljoradnik, i Dušan Jerinić, zemljoradnik.
- Sl. 30—3 Sjenica. Guslari u dvorani, gdje je paša primao i gdje se sada drže predavanja i zabave.
- Sl. 30—4 Sjenica. U pašinoj sobi na radu.
- Sl. 30—5 Sjenica. Izvanjski dio turskoga grada.
- Sl. 30—6 Sjenica. Dio turskih vojarni: toranj i džamija.
- Sl. 30—7 Sjenica. Ornamenti iz džamije u turskim vojarnama.
- Sl. 30—8 Sjenica. Bivše turske vojarnje. S fotografija vojarni i grada vidi se trošnost ovih građevina, koje su bile glavna brana između Crne Gore i Srbije i držale kršćanski narod u strahu.
- Sl. 30—9 Sjenica. Bivša kuća age, koji se odselio u Malu Aziju, sada vlasništvo finansijskog ureda.
- Sl. 30—10 Sjenica. »Hotel« Uvac.
- Sl. 30—11 Sjenica. Stočni sajam.
- Sl. 30—12 S puta iz Sjenice u Prijepolje, na kojem smo se drndali u kočiji sedam sati i rado iz nje izašli.
- Sl. 31—1 Selo Karaula, koje je po imenu nastalo od bivše turske stražarnice.
- Sl. 32—1 Prijepolje. Skup kuća.
- Sl. 32—2 Prijepolje. Ahmed Mušović, radnik.

- Sl. 33—1 Jerinin grad kod Mileševa. Pod gradom je Hizardžik, muslimansko selo s džamijom.
- Sl. 33—2 Manastir Mileševo (službeno i ispravnije nego Mileševa). Manastir je sagrađen od 1234.—1243. Amo je godine 1236. preneseno tijelo sv. Save, odakle su ga godine 1595. odnijeli Turci i spalili kod Beograda.
- Sl. 34—1 Nova Varoš. Pogled.
- Sl. 34—2 Nova Varoš. Pogled.
- Sl. 34—3 Nova Varoš. Milan Romarđić, Rade Dulanović, zemljoradnici, i Rade Jojić iz zlatiborskog kotara u Srbiji.
- Sl. 34—4 Nova Varoš. Bećir-aga Hadžibegović, bivši veleposjednik, danas trgovčić.
- Sl. 34—5 Nova Varoš. Muharem Zečirović, radnik. Pjeva bosanske sevdalinke uz gusle i zato nije naveden među pjevačima.
- Sl. 34—6 Jerinin grad između Prijepolja i Nove Varoši.
- Sl. 35—1 Priboj. Šerif-aga Hazirović i Milosav Derikonja, zemljoradnici iz Kalafate. Žive deset minuta daleko jedan od drugoga, i premda je jedan musliman, a drugi pravoslavac, oni su kumovi. Svojim pjevanjem oni se potpuno razlikuju.
- Sl. 35—2 Priboj. Marinko Mijatović i musliman Sinan Trbović, zemljoradnici.
- Sl. 35—3 Priboj. Nikola Petrović, žandarmerijski podnarednik.
- Sl. 35—4 Banja. Manastir sv. Nikole, koji se prvi put spominje godine 1153. Ovdje je sv. Sava osnovao dabarsku episkopiju, koja je u 18. stoljeću prenesena u Sarajevo. Zato se i zove dabro-bosanskom episkopijom. Manastir je u početku 20. stoljeća obnovljen vrlo loše.
- Sl. 36—1 Bučje. Sjede: Jovan Ječmenica, Mihajlo Koldžić, Đorđe Janjušević; stoje: Dušan Radović, Simo Koldžić, predsjednik općine, i Jovan Lazarević, sve zemljoradnici.
- Sl. 36—2 Bučje. Mihajlo Koldžić i njegov sin Simo Koldžić.
- Sl. 36—3 Bučje. Pogled iz općinskog poglavarstva na selo Kaluderiće, odakle potječe pjevač Janjušević.
- Sl. 37—1 Sastavci. Todor Radović, narednik žandarmerijske stanice, podrijetlom iz Vlasenice u Bosni.

STARA SRBIJA

- Sl. 38—1 Peć, bivše sjedište srpske patrijaršije. Pogled iz hotela.
- Sl. 38—2 Peć. Osman Komarica, bivši općinski vagar (kantardžija).
- Sl. 38—3 Peć. Patrijaršija (patrijaršijski hram) sjeverno od Peći.

- Sl. 38—4 Peć. Sajam (pazar).
- Sl. 38—5 Peć. Srпкиnje iz sela Rakoša, Novog sela i Zlokućana.
- Sl. 39—1 Dečani. Manastir, sazidan između 1327. i 1335., a sagradio ga je poglavito franjevac Vid iz Kotora, tako da su razumljivi romanski detalji i dekoracija bazilike. Manastir je bio pod zaštitom sultana, pa se tako sačuvao i među muslimanskim Arnautima.
- Sl. 39—2 Dečani. Skupina pred katedralom s arhimandritom Leontijem Ninkovićem, Hercegovcem, vrlo obrazovanim kaluderom, kakvih ima malo, osobito među onima, kojima su povjereni krasni srpski građevni spomenici. Prva do njega, žena direktora gimnazije u Prizrenu dra. Milorada Soškića, Crnogorca (na kraju lijevo), potječe iz Jene. Među njima je prof. Frank Wollman iz Bratislave.
- Sl. 39—3 Dečani. Ivan Račić, zemljoradnik crnogorskog podrijetla, pjeva pred kafanom.
- Sl. 40—1 Đakovica. Madun Fazlija, muslimanski zemljoradnik, pjeva uz tamburu sa dvije kovne žice.
- Sl. 40—2 Đakovica. Kapela, koju vodi čigani Nimon Derviš s violinom (ćemane); Imer Malaš svira na bugariju sa četiri žice, a Imer Riza na šarkiju s 12 žica. Pri fonografiranju pjevali su pripovjedačku pjesmu (vidi fonogram br. 152 iz godine 1930.).
- Sl. 40—3 Đakovica. Predsjedništvo općinskog vijeća, u sredini predsjednik — musliman Albanac Ćarim Ćur.
- Sl. 40—4 Đakovica. Pravoslavna crkva iz turskoga doba. Zvonik je prigraden. Po narodnoj tradiciji crkva je stara 300 godina, izgleda kao obična kuća, udešena za crkvu. Rečeno mi je, da je od cjelokupnog broja kuća (285) u Đakovici 40 kuća srpskih starosjedilaca.
- Sl. 41—1 Prizren, sjedište srpskih kraljeva i cara Dušana, proslavljeno u narodnim pjesmama.
- Sl. 41—2 Prizren. Ognjen Bajkić, zemljoradnik.
- Sl. 41—3 Prizren. Đorđe Stojković i Blagoje Janković, zemljoradnici.
- Sl. 41—4 Prizren. Todor Vukanović, tajnik (delovoda) iz obližnje općine.
- Sl. 41—5 Prizren. Jusa Osmanović, »srpski musliman«, zemljoradnik.
- Sl. 41—6 Prizren. Mjesne gusle.
- Sl. 41—7 Prizren. Razvaline grada.
- Sl. 41—8 Prizren. Turska ulica.
- Sl. 42—1 Orahovac. Behtula Stavički, musliman, zemljoradnik, i Petar Dedić, učitelj.

- Sl. 42—2 Orahovac. Hamza Limán Bidaki, pletač rogoza (asurdžija).
- Sl. 42—3. Orahovac. Džame Ljatić (tamburica s dvije žice), Osman Jupić (karadizen, tambura s četiri žice), Adem Asanović-Kadirić (šarkija s 10 žica). Svirala su posljednja dvojica, a jedan je od njih pjevao (vidi fonogram br. 166 iz godine 1930.).
- Sl. 43—1 Okolica Prištine, danas sjedište građaničkog kotara, najznačajnijeg grada na Kosovu u srednjovjekovnoj srpskoj državi. Laplje selo. Pogled.
- Sl. 43—2 Laplje selo. Skupina seljaka, koji su u nedjelju pred općinskom upravom iščekivali kotarskog načelnika. Pjevač nije došao ni na njegov poziv. Na ploči općinske uprave nalijevo vidi se, kako je bila temeljito provedena ravnopravnost ćirilice i latinice. Potpuni natpis na desnoj strani glasi: »Opština lapljeselska...«. Na lijevoj strani je isti tekst, a pismo je u obrnutom poretku.
- Sl. 44—1 Okolica Prištine. Lipljan. Vasa Perić, zemljoradnik. Vrijedan je pažnje dugi i uski oblik tijela i kratki vrat gusala, tako da one podsjećaju na dalmatinsku liricu i bugarsku gadulku. Stoga je ovu sliku posudio mladi bugarski istraživač Paunčev.
- Sl. 45—1 Okolica Prištine. Dobroćin. Milan Jovanović s kavalom (dugom pištaljkom), Maksim Stojanović (gusle), zemljoradnik, Vukadin Spasić, zemljoradnik.
- Sl. 46—1 Okolica Prištine. Donja Gušterica. Slavko Vučić, zemljoradnik.
- Sl. 46—2 Donja Gušterica. Crkva, zvonik (zvonar) i skupina djevojaka.
- Sl. 46—3 Donja Gušterica. Današnje kosovske djevojke.
- Sl. 46—4 Donja Gušterica. Kolo.
- Sl. 47—1 Gračanica. Manastirska crkva u sumraku. Ova veličanstvena, a i u narodnim pjesmama proslavljena crkva sagrađena je godine 1321.
- Sl. 47—2 Gračanica. Stajko Ariftonović, zemljoradnik. Fotografiran u tami.
- Sl. 48—1 Kosovska Mitrovica. Sa sjevera.
- Sl. 48—2 Kosovska Mitrovica i Zvečan.
- Sl. 48—3 Kosovska Mitrovica. Engleska kolonija pod Zvečanom.
- Sl. 48—4 Šupkovac kraj Kosovske Mitrovice na putu u Vučitrn. Kula Sulje Šabjana s puškarnicama.
- Sl. 48—5 Šupkovac kraj Kosovske Mitrovice. Kula Čuka Ličanina, koga je ubio arnautski zločinac godine 1923. zato, što se doselio.
- Sl. 49—1 Stari Kolašin. Jevto Ljutić Dilber, Milentije Popović, Nešo Đurović, Nikola Božović, Ljubomir Košanin i Jerotije Đorđević, zemljoradnici.

- Sl. 49—2 Stari Kolašin. Jevto Ljutić Dilber pjeva. Ovog je pjevača ovjekovječio etnografski pripovjedač Gligorije Božović u crtici »Dilber-aga Ljutić« (Uzredni zapisi).
- Sl. 49—3 Stari Kolašin. Nikola Božović, stric književnika Gligorija Božovića, sa ženom pred svojom kućom.
- Sl. 49—4 Stari Kolašin. Kuća Nikole Božovića, bivši han. Staja nalijevo bila je za konje.
- Sl. 50—1 Slatina. Pavle Radovanović, Petar Milenković, Miloš Đurić i Radovan Radićević, zemljoradnici.
- Sl. 51—1 Zvečan, mjesto kraj Kosovske Mitrovice. Jordan Anđelković, koji nije naveden među pjevačima, i Dobrosav Fičović Molović.
- Sl. 51—2 Pogled sa Zvečana na selo Rudare i dio engleske kolonije.
- Sl. 52—1 Vučitrn. Guslari Janko Vučinić, Cvetko Miladinović, Milan Radivojević i Isa Imerović.
- Sl. 52—2 Vučitrn. Arnauti. U prvom redu Redžep Šerif, Alil Pejzulo, Isa Imirović, u drugom redu Jetula Amitović i Me(h)met Šabanović.
- Sl. 53—1 Samodreža na Kosovu, kotar Vučitrn. Crkva, u kojoj su se prema narodnoj pjesmi kosovski junaci pričestili prije bitke; obnavlja se navodno na temeljima stare crkve.
- Sl. 53—2 Samodreža. Graditelj crkve Svetožar Arizanović iz Leskovca u istočnoj Srbiji.
- Sl. 53—3 Samodreža. Pogled.
- Sl. 54—1 Novo selo na Kosovu.

ISTOČNA I JUGOISTOČNA BOSNA

- Sl. 55—1 Bijeljina. Dr. Vladimir Stanišić, advokat. (VI. M.)
- Sl. 55—2 Bijeljina. Alija Škulić Hero (= Hercegovac). (VI. M.)
- Sl. 55—3 Bijeljina. Doka Samardžić iz Hercegovine. (VI. M.)
- Sl. 55—4 Bijeljina. Suljo Vretenarević, kafedžija, igra na saz, koji ima kod njega šest žica. Pjeva sevdalinke. (VI. M.)
- Sl. 55—5 Bijeljina. Osman-beg Salihbegović, bivši mecena guslara. (VI. M.)
- Sl. 55—6 Bijeljina. Skupina muslimanske inteligencije. Sjede: Zaim-beg Zečević, danas vlasnik svratišta i kafane, kod kojega o ramazan pjevaju »guslači« iz Hercegovine, i Osman-beg Salihbegović. Stoje: učitelj Berberović i Tevfik-beg Bašagić, brat Safvet-bega Bašagića, učenjaka. (VI. M.)

- Sl. 55—7 Bijeljina. Sajam (vašar) na glavnom trgu, koji ima karakter slavonskih gradova. (VI. M.)
- Sl. 56—1 Tuzla. Suljo Grdalić, vrtlar. (VI. M.)
- Sl. 56—2 Tuzla. Turski vojnici s tamburašem. Reprodukcijska iz Ahmet Rasinove »Povijesti Turske« II, str. 878. (VI. M.)
- Sl. 56—3 Kalesija kod Tuzle prema Zvorniku. Ilija Četković, vlasnik i pratilac autobusa, po rodu Crnogorac, koji pjeva sevdalinke lijepim glasom. Vidljivo je želio, da bude fotografiran. (Vidi fonogram br. 8, 16, 17 iz godine 1930.). (VI. M.)
- Sl. 57—1 Zvornik. Tvrdava s južne strane. (VI. M.)
- Sl. 57—2 Zvornik. Dvije kule tvrđave sa sjeverne strane. (VI. M.)
- Sl. 57—3 Zvornik. Dolina Drine južno od Divića. (VI. M.)
- Sl. 58—1 Glumina kod Zvornika. Husein Karić Kordun pjeva i usto »svira« grančicom po čibuku. (VI. M.)
- Sl. 58—2 Glumina. Husein Karić Kordun sa sinom, unucima i praunucima. (VI. M.)
- Sl. 59—1 Srebrenica s juga. (VI. M.)
- Sl. 59—2 Srebrenica. Radovan Ilić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 59—3 Srebrenica. Petko Mijatović, jednoruki pjevač s protezom. (VI. M.)
- Sl. 60—1 Drinjača. Andrija Mitrović, zemljoradnik.
- Sl. 61—1 Kladanj. Momci iz čitava kotara na regrutaciji. Među njima je bilo više pjevača, no javili su se tek tada, kad su saznali, da ćemo ih fotografirati. (VI. M.)
- Sl. 61—2 Kladanj. Braća Laza i Milan Aleksić. (VI. M.)
- Sl. 61—3 Kladanj. Janko Popović, zemljoradnik. Na glavi ima turban, kao što ga često nose pravoslavci i katolici. (VI. M.)
- Sl. 61—4 Kladanj. Braća Ibrahim i Avdo Mašić. Avdo pjeva sevdalinke i »ravne« uz šargiju (četvorostrunu tamburu), ali i junačke pjesme uz gusle. (VI. M.)
- Sl. 61—5 Kladanj. Tamburica sa četiri žice (šargija). (VI. M.)
- Sl. 61—6 Kladanj. Konak iz novijeg, okupacijskog doba; sjedište kotarske oblasti. (VI. M.)
- Sl. 61—7 Kladanj. Kotarski činovnici oko prof. Murka. Među muslimanima se ne nalazi kadija (šerijatski sudac). (VI. M.)

- Sl. 61—8 Kladanj. Pogled na muslimansku kuću iz ulice. Na kući su samo prozorčići, ali sa svakoga gleda žena. (VI. M.)
- Sl. 61—9 Kladanj. Sajam (vašar). (VI. M.)
- Sl. 61—10 Kladanj. Zamjenik kotarskoga načelnika (u tamnom odijelu), Hrvat iz Primorja, priredio je za mene i regrutnu komisiju (pukovnik, kapetan i liječnik) u šumi, nedaleko od izvora, teferić, na kojem ipak nije bilo pjevača. Fotografirao nas je vojni liječnik MUDr. Grudić iz Beograda.
- Sl. 61—11 Kladanj. Pečenje janjca na drvenom ražnju za teferić. (VI. M.)
- Sl. 62—1 Vlasenica s jugozapada. (VI. M.)
- Sl. 62—2 Vlasenica. Kosta Rundić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 62—3 Vlasenica. Ibrahim Vrabac, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 62—4 Vlasenica. Bogdan Cvijetić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 62—5 Vlasenica. Kiril Božić, lugar, i Komljen Bjelaković, koji vozi robu između Vlasenice i Sarajeva. (VI. M.)
- Sl. 62—6 Vlasenica. Slijepi guslar i pratoci. (VI. M.)
- Sl. 62—7 Vlasenica. Milorad Živković, slijepi guslar, i Milan Đurić, slijepi harmonikaš, koji ga prati. (VI. M.)
- Sl. 62—8 Vlasenica. Pavle Đurović, kotarski načelnik, Crnogorac, velik ljubitelj narodne epike, koji se preda mnom stidio zbog slijepaca. (VI. M.)
- Sl. 62—9 Vlasenica. Četiri stara muslimana sa sela. (VI. M.)
- Sl. 62—10 Vlasenica. Šest žena i djevojaka, koje nose na čelu dukate »mandžarije« (u vrijednosti od 135 dinara). (VI. M.)
- Sl. 63—1 Han-Pijesak. Vidak Dragić i Drago Dragić, njegov sin, zemljoradnici. (VI. M.)
- Sl. 63—2 Han-Pijesak. Jovan Mitrović, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 64—1 Sokolac. Vaso Stanišić, Marko Paunić i Ibrahim Vrabac, zemljoradnici. (VI. M.)
- Sl. 65—1 Višegrad. Halil Aljušević, vozar (kiridžija), i Avdija Oprašić, vozar.
- Sl. 65—2 Višegrad. Most, poznat iz narodnih pjesama. Sagradio ga je oko godine 1570. vezir Mehmed Sokolović. Njegova izgradnja nije prošla bez ljudskih žrtava. Oštećen je za svjetskog rata, pa se popravlja djelomično željeznom konstrukcijom.
- Sl. 66—1 Dobrun. Arif Hajdarović, zemljodjelski radnik, sa slušaocima.
- Sl. 66—2 Dobrun. Arif Hajdarović pjeva.

- Sl. 66—3 Dobrun. Arif Hajdarović elegantno puši i pripovijeda.
- Sl. 66—4 Dobrun. Arif Hajdarović zamišljen.
- Sl. 66—5 Dobrun. Arif Hajdarović ostaje miran filozof, premda ga kotarski načelnik zadirkuje.
- Sl. 66—6 Dobrun. Obren Davidović, zemljoradnik.
- Sl. 66—7 Dobrun. Jerinin grad nad Dobrunom.
- Sl. 66—8 Dobrun. Posljednje džamije u jugoistočnoj Bosni prema Srbiji.
- Sl. 67—1 Vardište. Stevan. Pušonja, zemljoradnik i šumski radnik.
- Sl. 67—2 Vardište. Radivoje Raković.
- Sl. 68—1 Rogatica. Borisav Ristić, zemljoradnik.
- Sl. 68—2 Rogatica. Ibro Mušović, zemljoradnik (vidi bilješku uz fonogram br. 28 iz godine 1930.), Milinko Milinković, Šerif Hajdarović, Nik. Kojić.
- Sl. 68—3 Rogatica. Milinko Milinković razlaže.
- Sl. 69—1 Goražde. Arso Stojanović, zemljoradnik.
- Sl. 69—2 Goražde. Ragib Turulja, zemljoradnik, Husein-beg Čengić, zemljoradnik, i Salko Sudić, tesar.
- Sl. 70—1 Foča. Dušan Joković, zemljoradnik, pjeva u nedjelju po podne na travi svojem društvu, koje marljivo pije rakiju.
- Sl. 70—2 Foča. Sokolska svečanost, kojoj su prisustvovala i muslimanke s crnim koprenama. Ova će slika biti jednom vrijedan dokument, koji će dokazivati, kako su se neki muslimanski običaji sačuvali u Jugoslaviji dulje nego u Turskoj.
- Sl. 70—3 Foča. Ulaz u džamiju, sagrađenu godine 1549. To je jedna od najljepših džamija u čitavom islamu i najstarija u Bosni.
- Sl. 70—4 Foča. Stari ornament na džamiji.
- Sl. 70—5 Foča. Muslimanski predsjednik općine nespretno se potpisuje latinicom na koljenima pred džamijom u moju bilježnicu.
- Sl. 70—6 Foča. Pravoslavna crkva.
- Sl. 71—1 Rataji između Foče i Kalinovika. Sijelo Čengića, poznatih iz povijesti, koji su ratovali i u Rusiji pod »Ozijom« u 18. stoljeću.
- Sl. 71—2 Rataji. Glavna kula. Imala je 11 katova, a posljednja tri drvena kata zapalili su Crnogorci godine 1918.

- Sl. 71—3 Rataji. Mala i velika kula.
- Sl. 71—4 Rataji. Velika kula, konvergentna gore, jer je presvođena.
- Sl. 71—5 Rataji. Unutrašnjost velike kule; unutrašnji dio je izgorio za svjetskog rata. Ovdje su bili primani pjevači iz obližnjega Zagorja i Gacka.
- Sl. 71—6 Rataji. Slika Čengićeve kule u Ratajima u Sarajevskom muzeju, koju je slikao godine 1918. Petar Šain. Na slici se vidi prvobitno stanje kule, koju su kasnije u višim katovima uništili Crnogorci vatrom.
- Sl. 71—7 Rataji. Prof. Murko bilježi izraze seljaka, koji prolazi mimo.
- Sl. 72—1 Ustikolina, muslimansko selo pred Fočom.
- Sl. 72—2 Ustikolina. Adem-beg Čengić, pjevač, koji je potpuno spao na seljaka.
- Sl. 72—3 Ustikolina. Skupina oko Adem-bega Čengića. Lijevo od njega načelnik Foče i učitelj Hasan Ljubunčić, rodom iz Livna, pedagoški pisac.
- Sl. 72—4 Ustikolina. Susret s Adem-begom Čengićem na polju.
- Sl. 72—5 Ustikolina. Adem-beg Čengić na radu s vilama. Prirodne vile imaju dvije vilice. (Uspor. M. Murko, Zur Geschichte der Heugabel, Wörter und Sachen XII, 316 i d.)
- Sl. 72—6 Ustikolina. Kuća i kafana Adem-bega Čengića.
- Sl. 72—7 Odžak kod Ustikoline. Kule Čengića.
- Sl. 72—8 Odžak kod Ustikoline. Kule Čengića. Vlasnik Sulejman-beg Čengić.
- Sl. 72—9 Odžak kod Ustikoline. Veća kula Čengića.
- Sl. 72—10 Kula Čengića u Odžaku, prema slici, sačuvanoj u Sarajevskom muzeju, koju je slikao Karlo Mijić godine 1918. (U katalogu pogrešno Matikolina mjesto Ustikolina.)
- Sl. 72—11 Druga slika kule Čengića u Odžaku od istog slikara u Sarajevskom muzeju.
- Sl. 73—1 Kalinovik. Ljetni vojni logor za Austrije i Jugoslavije. Milan Škrkar, zemljoradnik, Trifko Kalajdžić, zemljoradnik, Vaso Lalović, zemljoradnik, i musliman Meša Ahmedhodžić sa svojom publikom.
- Sl. 73—2 Kalinovik. Pjevači Milan Škrkar, Trifko Kalajdžić, Vaso Lalović i Meša Ahmedhodžić sami.
- Sl. 73—3 Kalinovik. Žandarmerijska stanica. U Bosni i Hercegovini žandarmerijske su stanice bile dužne da primaju strance, što je za Jugoslavije bilo preneseno i na čitavu Zetsku banovinu. No ja sam godine 1930. samo ovdje bio prisiljen da iskoristim ovo gostoprimstvo.
- Sl. 74—1 Trnovo pod Jahorinom. Pogled na crkvu i džamiju.

- Sl. 74—2 Trnovo. Nikola Aksentić, Vlado Aškraba, Đorđe Vlaški i Vaso Vitković, zemljoradnici.
- Sl. 74—3 Trnovo. Kuća.
- Sl. 74—4 Trnovo. Druga kuća.
- Sl. 74—5 Trnovo. Pravoslavne žene u hlačama kraj bunara. U Bosni je bilo više krajeva, u kojima su žene nosile hlače.
- Sl. 74—6 Trnovo. Drvena kola bez obruča i s tako širokim jarmom, da vozar može hodati među volovima.
- Sl. 74—7 Trnovo. Popravak kola, koja su osim prednjih kotača sva od drva.
- Sl. 74—8 Trnovo. Vejanje (vidi Rječnik Vuka Karadžića: vijati), t. j. čišćenje žita vjetrom.

HERCEGOVINA

- Sl. 75—1 Ljubuški u Hercegovini blizu dalmatinske granice, u ravnici većinom katolički dio, a nad njom stariji turski dio. Stari grad u razvalinama.
- Sl. 75—2 Humac, katolički samostan kraj Ljubuškoga. Markulin (Marko) Bandur, pjevač. Nije Turčin, ima na sebi običnu odjeću hercegovačkih katoličkih Hrvata.
- Sl. 75—3 Humac. Prilikom pjevanja Markulina Bandura.

CRNA GORA

- Sl. 76—1 Cetinje. Danilov grob i Cetinje.
- Sl. 76—2 Cetinje. Marko (Muho) Asović, kovač, i Labud Simović, pekar. (VI. M.)
- Sl. 76—3 Cetinje. Lakić Pajović, bivši dvorski krojač. (VI. M.)
- Sl. 76—4 Cetinje. Petar Petković, policijski činovnik.
- Sl. 76—5 Cetinje. Sredanović, serdar iz Doborskog sela. U Crnoj Gori je bila najviša titula serdar, a zatim vojvoda. U posljednje vrijeme bio je posljednji serdar Janko Vukotić, ostali su bili samo nasljedni serdari. Sredanović je pričao o epskom pjevanju na crnogorskom dvoru.
- Sl. 76—6 Cetinje Manastir, sjelo crnogorskog mitropolite. Sagrađen godine 1484. i često obnavljan.
- Sl. 76—7 Cetinje. Pravoslavna crkva, koju je na mjestu stare crkve podigao godien 1886. knez Nikola s ruskom potporom. Kupola čuva bizantsku tradiciju, no zvonik podsjeća na katoličke crkve u Dalmaciji.
- Sl. 76—8 Cetinje. Spomenik palim junacima u borbama za ujedinjenje na Božić godine 1918.

- Sl. 76—9 Cetinje. Mahmut-paša Bušatlija (maska glave), koga su Crnogorci porazili godine 1796. Crnogorci su glavu odnijeli na Cetinje, gdje je bila pohranjena u manastiru. Kad je prijetila opasnost, da će se raspasti, neki je dalmatinski umjetnik napravio masku.
- Sl. 76—10 Cetinje. Zastava iz bitke na Vučjem dolu godine 1876. u Cetinjskom muzeju. Oko zastave je palo 11 zastavnika, i na njoj se vidi, kako je prorešetana tanadi.
- Sl. 76—11 Cetinje. Sajam, na kojem se već vidjelo malo narodnih nošnja.
- Sl. 77—1 Podgorica (danas Titograd). Mirko Bošković, pikolo u sasvim evropskom hotelu »Imperial«. (VI. M.)
- Sl. 77—2 Podgorica. Stevan Radusinović, građevni poduzetnik (građevinar), i Radovan Petrović, šofer. (VI. M.)
- Sl. 77—3 Podgorica. Radoje Mirković, činovnik financijske direkcije. (VI. M.)
- Sl. 77—4 Podgorica. Novak Ivanović, bivši pisar (pristav) upravne službe.
- Sl. 77—5 Podgorica. Stanko Mitrović, crnogorski žandar.
- Sl. 77—6 Podgorica. Đorđe Vukotić.
- Sl. 77—7 Podgorica. Miluša Jovanović.
- Sl. 77—8 Podgorica. Stari, većinom turski dio grada.
- Sl. 77—9 Podgorica. Stari turski most.
- Sl. 77—10 Podgorica. Razvaline staroga grada Duklje (Dioclea). »Ljetopis popa Dukljanina« (Presbyteri Diocleatis Regnum Slavorum) daje najstariju usmenu tradiciju Hrvata i Srba iz 11. i 12. stoljeća, tako da je već V. Jagić kazao, da su svakako narodne pjesme i narodne pripovijetke bile većinom izvor ove kompilacije. I posljednji izdavač i kritički komentator »Ljetopisa« Ferdo Šišić (Srpska akademija, Beograd—Zagreb 1928.) misli isto tako (str. 436., 457.). (Usporedi kratku napomenu o ovoj kronici i njezinu srpskom i hrvatskom nastavku u djelu M. Murka »Geschichte der älteren südslavischen Literaturen«, str. 106.—107.). Ova je kronika snažno djelovala na kasnije hrvatske i srpske književnike, a najviše je popularizirana u »Razgovoru« Andrije Kačića Miošića, tako da i danas živi u narodnim pjesmama.
- Sl. 78—1 Spuž. Blago Radetić, zemljoradnik, i Dušan Vukićević, učenik 4. razreda gimnazije u Danilovgradu. Fotografirano po kiši. (VI. M.)
- Sl. 78—2 Spuž. Kuća, u kojoj je godine 1878. noćio Sulejman-paša bježeći iz Crne Gore. (VI. M.)
- Sl. 79—1 Nikšić s crkvenog tornja. (VI. M.)
- Sl. 79—2 Nikšić. Pogled s crkve na noviji dio. (VI. M.)
- Sl. 79—3 Nikšić. Miloš Nikčević, općinski stražar, Jovo Jošanović, Boško Korač, zemljoradnik, Miloš Roganović, poručnik u penziji, Dušan Zeković. (VI. M.)

- Sl. 79—4 Nikšić. Sjede: Vidak Nikčević, zemljoradnik, Sava Zurovac, vojni veterani, Mašan Đukanović, zemljoradnik, Četko Golubović, zemljoradnik i trubač. Stoje: Marko Vujačić i Andrija Luburić, učitelj u p. i skupljač narodnih pjesama. (VI. M.)
- Sl. 79—5 Nikšić. Sjede: Lazar Miljanić, zemljoradnik, bivši zastavnik u crnogorskoj vojsci, Jovica Vučinić, zemljoradnik. Stoje: Marko Nikčević, zemljoradnik, Milan Banović, zemljoradnik, Rade Stojanović, poručnik u penziji, i Četko Janković, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 79—6 Nikšić. Milan Mandić, stražar. (VI. M.)
- Sl. 79—7 Nikšić. Blažo Nikčević, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 79—8 Nikšić. Milivoje Kontić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 79—9 Nikšić. Petar Bošković, odličan đak II. razreda gimnazije, koga ruski učitelj pjevanja nije mogao naučiti skalu. (VI. M.)
- Sl. 79—10 Nikšić. Rade Jošanović, stolar. (VI. M.)
- Sl. 79—11 Nikšić. Marko Bulajić, učitelj iz Grahova. (VI. M.)
- Sl. 79—12a Nikšić. Petar Koprivica, bolničar banovinske bolnice pred fonografom. Sjedi prof. Murko i Mirko Nikčević, stoji dr. Vladimir Murko. (VI. M.)
- Sl. 79—12b Nikšić. »Tužbalica« (narikača) Jovanka Lubarda. (VI. M.)
- Sl. 79—13 Nikšić. Leposava Glušica, »tužbalica«, 33-godišnja udovica dugo se nije dala fotografirati s obrazloženjem: »Koga mogu zanimati stare žene?« (VI. M.)
- Sl. 79—14 Nikšić. Ljudi slušaju na groblju tužbalicu Leposavu Glušicu. Kišobrani se upotrebljavaju protiv sunca. (VI. M.)
- Sl. 79—15 Nikšić. Spomenik na groblju s »junačkim mejdanom«. (VI. M.)
- Sl. 79—16 Nikšić. »Bogumilski« spomenik na groblju s »djevojačkim kolom«. (VI. M.)
- Sl. 79—17 Nikšić. Spomenik kapetana Đukanovića prema starim bogumilskim spomenicima; naročito su sačuvani ornamenti. (VI. M.)
- Sl. 79—18 Nikšić. Pogled na sajam (vašar). (VI. M.)
- Sl. 80—1 Šavnik s juga. (VI. M.)
- Sl. 80—2 Šavnik. Sjede: Petko Vuković, zemljoradnik, pjevač i naš pratilac do Zabljaka, Nikola Ružić, kapetan I. kl. u penz., Arsenije Ružić, poručnik u p., Mihajlo Ružić, poručnik u p. i posjednik. Stoje: Marko Ružić (sin Mihajlov), Andrija Ružić (sin Arsenijev). (VI. M.)
- Sl. 80—3 Šavnik. Učitelj Živko Pekić, pjevač, Vidosava Pekić, učiteljica, Jovan Poleksić, pjevač, Dušan Poleksić. (VI. M.)

- Sl. 80—4 Šavnik. Školska djeca i društvo pred crkvom na Vidovdan, godišnjicu kosovske bitke. (VI. M.)
- Sl. 80—5 Šavnik. Milosav Radović, pjevač iz plemena Piva (v. sl. 84-4). Žandari su ga vodili na sud, pa se dugo nije dao fotografirati s puškom, »jer nisam na slobodi«. (VI. M.)
- Sl. 80—6 Petnica kod Šavnika, odakle je potjecao Vukov otac i Cvijićevi preci. (VI. M.)
- Sl. 81—1 Previš kod Šavnika. Nikola Ružić, kapetan u p., zapovjednik drobnjačkog voda u balkanskom i svjetskom ratu, sa ženom i sinom. (VI. M.)
- Sl. 81—2 Previš. Kuća Nikole Ružića, još nedozidana. (VI. M.)
- Sl. 81—3 Previš. Ljetna koliba kao kuhinja Nikole Ružića. Domaćici se govori »planinka«. (VI. M.)
- Sl. 81—4 Previš. Arsenije Ružić, poručnik u p., sa ženom Leposavom i sinom Andrijom, pjevačem. (VI. M.)
- Sl. 81—5 Previš. Kuća Arsenija Ružića. (VI. M.)
- Sl. 81—6 Previš. Ulište (pčelinjak) Arsenija Ružića. (VI. M.)
- Sl. 82—1 Mljetičak kod Šavnika. Smail-agina glavica sa sjeverozapada, gdje je Smail-aga Čengić poginuo (u pozadini Javorje). (VI. M.)
- Sl. 82—2 Mljetičak. Smail-agina glavica sa zapada. (VI. M.)
- Sl. 82—3 Mljetičak. Ivica planina kod Šavnika, odakle je došla druga crnogorska vojska. (VI. M.)
- Sl. 82—3a Situacioni plan bojišta Mljetičak, na kojem je poginuo Smail-aga. Nacrtao dr. VI. Murko u svoju bilježnicu prema pričanju našeg pratioca Petra Vukovića, čiji je djed učestvovao u ovoj bitki. Prema ovom crtežu nacrtao je mapu bojišta Vladimir Vokálek i dodao je usto ove bilješke: »Mapa je napravljena po narudžbi g. prof. dra. M. Murka, koji je dao nacrt, što ga je izradio njegov sin dr. Vladimir Murko posjetivši mjesto bitke. Prvobitno je ovaj nacrt trebao da služi samo kao pomagalo za vlastit opis mape i za predočenje borbenih položaja, dok je prirodna situacija (teren, vodeni tokovi, putovi i površina raslin-skog pokrova [šumâ]) trebala da bude obrađena prema jugoslavenskim vojnim geografskim kartama (1:25.000 ili 1:50.000). Nažalost, u današnjim prilikama nije bilo moguće pribaviti mape ovoga mjerila, pa se iz mapa g. prof. Murka (u mjerilu 1:100.000 — listovi Nikšić i Šavnik »Karte Vojnoga geografskoga zavoda, Beograd«) to nije moglo uraditi, nego se konačno i za situaciju morao upotrebiti spomenuti već nacrt i samo ga je valjalo kartografski provesti! Zato je mapa bojišta Mljetičak tako jednostavna!«
- Sl. 82—4 Mljetičak. Jakićeva obitelj pred kolibom. Dijete u kolijevci otkriveno je na našu molbu. (VI. M.)
- Sl. 82—5 Mljetičak. Koliba — savardak Jovana Jakića iz »Dobrijež Sela na katunu Mljetičak«. (VI. M.)

- Sl. 83—1 Bukovica. Ekspedicija na konjima. U sredini Arsenije Ružić, desno od njega prof. Mürkó. (VI. M.)
- Sl. 84—1 Zabljak. Milan Žugić, zemljoradnik. (VI. M.)
- Sl. 84—2 Zabljak. Gostionica s Durmitorom u pozadini. (VI. M.)
- Sl. 84—3 Zabljak. Mihajlo Šibalja, predsjednik općine. (VI. M.)
- Sl. 84—4 Zabljak. U kafani. Drugi slijeva je Nikola Stevović, »kmet« (glava sela) sela Podgore. Pet ljudi ucijenilo ga pismom na 5.000 dinara. Pisac pisma umirivao ga, da se poslije ništa ne boji: »Ja sam ti sablja o pojasu«. Na tužbu kmetovu uhapšena su četiri čovjeka, a među njima i pjevač Milosav Radović (vidi sl. br. 80—5, ali su zbog nedostatka dokaza bili oslobođeni. (VI. M.)
- Sl. 84—5 Zabljak. Jovanka Lalović veze guslaru, koji pjeva sinčiću. (VI. M.)
- Sl. 85—1 Pašina Voda kod Zabljaka. Pjevač Rašo Karadžić, rođak Vuka Karadžića, kojega spominje. (Ovdje se naglašuje Karadžić, a ne Kàradžić.) (VI. M.)
- Sl. 85—2 Pašina Voda. Milka Karadžić, žena njegova unuka u narodnoj nošnji. Njezin muž (momče!) služio je u to doba vojsku u Mostaru, pa je dobio od nje ovu fotografiju. (VI. M.)
- Sl. 85—3 Pašina Voda. Kuća Raše Karadžića s »divan-hanom«, balkonom, koji je on dogradio. (VI. M.)
- Sl. 86—1 Kolašin. Pogled na zapad.
- Sl. 86—2 Kolašin. Skupina pjevača sa slušaocima: Bakić Bogić, Božidar Janković, Drago Drljević, Milovan Radojević, Stevan Radosinović, Mašan Dulović, Antonije Četković.
- Sl. 86—3 Kolašin. Bakić Bogić, zemljoradnik.
- Sl. 86—4 Kolašin. Božidar Janković, trinaestgodišnji pjevač.
- Sl. 86—5 Kolašin. Drago Drljević, oficir u p.
- Sl. 86—6 Kolašin. Milovan Radojević, klesar i zidar.
- Sl. 86—7 Kolašin. Stevan Radosinović (vidi i Podgorica, sl. br. 77—2).
- Sl. 86—8 Kolašin. Mašan Dulović, zemljoradnik.
- Sl. 86—9 Kolašin. Antonije Četković, invalid, prije zemljoradnik.
- Sl. 86—10 Kolašin. Pazar.
- Sl. 87—1 Sinjajevina planina kod Kolašina. Pravoslavni »sabor« na Iljindan. Crkva se zove Ružica, a često je spominju narodne pjesme. Prva kuća je »kula Boškovića đenerala«, koji je poginuo 1912.; to je njegov ljetnikovac. Na konjima, koji okolo pasu, dolaze i žene.
- Sl. 87—2 Sinjajevina planina. Pogled prema Kolašinu.

- Sl. 87—3 Sinjajevina planina. Kolo. Ovdje i na drugim slikama vidi se, kako iščezava narodna nošnja.
- Sl. 87—4 Sinjajevina planina. Skupina iz mjesta Donja Polja.
- Sl. 87—5 Sinjajevina planina. Druga skupina iz mjesta Donja Polja.
- Sl. 87—6 Sinjajevina planina. Skupina iz mjesta Gornja Morača.
- Sl. 87—7 Sinjajevina planina. Skupina iz mjesta Mojkovac.
- Sl. 87—8 Sinjajevina planina. Salaši (katuni) Ublina.
- Sl. 87—9 Sinjajevina planina. Skupina pod Jablanovim vrhom.
- Sl. 88—1 Drndari između Kolašina i Andrijevice. Darinka Radunović s majkom, vlasnicom hana, koji je uistinu samo konačište za putnike.
- Sl. 89—1 Andrijevice, sjedište kotara, gradić, koji nastavaju većinom Vasojevići, nastao je tek poslije godine 1877.
- Sl. 89—2 Andrijevice. Trg.
- Sl. 89—3 Andrijevice. Miloš Vojvodić, major u p., i pjevač Arso Arsenijević, kafanar i bivši predsjednik općine.
- Sl. 89—4 Andrijevice. Dušan Dedić, krojač.
- Sl. 90—1 Plav i Gusinje na albanskoj granici dodijeljeni su godine 1878. odlukom Berlinskoga kongresa Crnoj Gori, ali domaći Turci i muslimanski Arnauti spriječili su njihovu predaju, tako da su oba mjesta dospjela pod gospodstvo Crne Gore tek poslije balkanskoga rata. Južni dio Plava, sprijeda tursko groblje.
- Sl. 90—2 Plav. Sjeverni dio.
- Sl. 90—3 Plav. Bojo Guberinić, pravoslavac, zemljoradnik; Amza Šamanović, musliman, zemljoradnik.
- Sl. 90—4 Plav. Radosav Vučetić, kapetan u p., i Vidak Bakić, lugar.
- Sl. 90—5 Plav. Stari grad — Dizdarevića grad. Posljednji je paša u njemu bio Ali-paša (Dizdarević) Redžepašić.
- Sl. 90—6 Plav. Kula Šaban-bega Redžepašića, najstarija u Plavu. Najviši kat je od bukova drva, koje je bilo tvrdo kao zid. Zid je deo 2 m, a u svakom katu je jedna soba. Kuća u dvorištu određena je u gornjem dijelu za obitelj i sluge, a u prizemnom dijelu (izba) za stoku.
- Sl. 90—7 Plav. Kula Omer-bega Redžepašića, sagrađena godine 1899. Danas vlasništvo trgovca iz Plava.
- Sl. 90—8 Plav. Portal novije kule s puškarnicama (puškarice, mazgale); vlasnik Emurla-beg Redžepašić odselio se godine 1913. u Aziju. Godine 193 u njoj je bila pošta.
- Sl. 90—9 Plav. Drvena džamija.

- Sl. 91—1 Gusinje. Pogled.
- Sl. 91—2 Gusinje. Trg.
- Sl. 91—3 Gusinje. Nika Vučelić, kapetan u p., i Dragiša Babović, zemljoradnik.
- Sl. 91—4 Gusinje. Nikol Nikeč Doda, katolički Arnautin iz plemena Nikeč u Albaniji.
- Sl. 91—5 Gusinje. Arnauti (Albanci).
- Sl. 91—6 Gusinje. »Vezirova« džamija.
- Sl. 92—1 Bar. Sulja Šaranović, advokat.
- Sl. 92—2 Bar. Haidar Peročević, musliman, zemljoradnik.
- Sl. 92—3 Bar. Učitelj Marko Vukanović sa ženom o četrdesetgodišnjem jubileju učiteljske službe.

Pjevači Vučić i Barjaktarović

- Sl. 93—1 Glasoviti crnogorski pjevač Tanasije Vučić iz sela Bijela (pleme Drob-njaci, Šavnik). Fotografija, koju mi je darovao o Božiću godine 1927. u Pragu.
- Sl. 93—2 Tanasije Vučić na Cetinju godine 1930.
- Sl. 93—3 Milovan Barjaktarović, crnogorski pjevač. U »Jugoslavenskom kolu« u »Meštanskoj besedi« u Pragu u prosincu godine 1931. Fotografija Centropressa. Na dogovoreno fotografiranje u Slavonski institut pjevač nije došao, jer se nije htio fotografirati u građanskom odijelu, a da se prije podne obuče u narodnu nošnju, to mu nije bilo udobno.

DALMACIJA

- Sl. 94—1 Drniš. Crkva sv. Ante, bivša džamija.
- Sl. 94—2 Drniš. Unutrašnjost crkve sv. Ante, gdje se također vide tragovi bivše džamije.
- Sl. 94—3 Drniš. Ostaci džamijina minareta.
- Sl. 94—4 Drniš. Slijepa pjevačica, katolikinja Jakica Ceronja iz Promine na sajmu na dan pravoslavne crkvene slave.
- Sl. 94—5 Drniš. Na sajmu.
- Sl. 94—6 Drniš. Razvaline grada.
- Sl. 94—6a Otavice, 8 km istočno od Drniša, zavičaj kipara i pjevača Ivana Meštrovića. Ivan Meštrović. Foto Centropress, reproducirano u »Prager Presse« 17. IV. 1932.
- Sl. 95—1 Otavice. Brat Marko, sadašnji gazda, stric u mjesnoj nošnji, brat Pero, inženjer, I. Meštrović, njegova majka, teta i sestra (s djetetom na ruci).

- 7-56 78 Otavice. Gosti kod Ivana Meštrovića. Stric, Stanko Murko, ing. Pero Meštrović, fra Lujko Plepel, župnik i književnik, dr. Adžija, načelnik Drniša, Ivan Meštrović, prof. M. Murko, MU Dr. Filip Marušić, književnik, koji je pratio Meštrovićevo pjevanje guslajući.
- Sl. 95—3 Otavice. Ilija (H)Reljanović, zemljoradnik (gusle), i Đuro Rakitić (gajde).
- Sl. 95—4 Otavice. Toša Meštrović, Meštrovićeva sestra, i Boja Hreljanović, Pjevale su lirsku pjesmu.
- Sl. 95—5 Otavice. Mauzolej, koji je Meštrović podigao za čitavu svoju obitelj.
- Sl. 96—1 Visovac, katolički samostan na otočiću visovačkog jezera, u koje se proširuje rijeka Krka.
- Sl. 96—2 Visovac. Samostan i crkva.
- Sl. 96—3 Visovac. Pavao Perišić, gvardijan, i Šimun Slavica.
- Sl. 96—4 Visovac. Fra Vatroslav Malić.
- Sl. 96—5 Visovac. Mate Sonko
- Sl. 97—1 Etnografski muzej u Splitu ima bogatu zbirku gusala vrlo sploštenog i dugog oblika, većinom sa dvije žice i s različnim ukrasima na glavi. Gusle inv. br. 6407, 5476 i 5800.
- Sl. 97—2 Etnografski muzej u Splitu. Gusle inv. br. 216 (s konjskom glavom) i 7067 (s čitavim konjanikom).
- Sl. 97—3 Etnografski muzej u Splitu. Gusle inv. br. 6407, 5476 i 5800.
- Sl. 97—4 Etnografski muzej u Splitu. Gusle inv. br. 6588 sa dvije strune i sa četiri srpska S.
- Sl. 97—5 Etnografski muzej u Splitu. Gusle (inv. br. 6578), tamburica (br. 2262), gusle (broj 5008 i 6588), dječje gusle (broj 5477).
- Sl. 97—6 Etnografski muzej u Splitu. Lirica (br. 6511), tambura s dvije žice (br. 2261) i tamburica sa četiri žice (br. 2600).
- Sl. 97—7a Klis, bivša tvrđava nad Splitom (pod turskim gospodstvom od godine 1537. do godine 1648.). Kapela sv. Vida, prije džamija. Fotografija Starinarskog ureda u Splitu.
- Sl. 97—7b Klis. Turska česma, bunar na putu iz tvrđave u mjesto Klis.
- Sl. 98—1 Donji Dolac. Pjevači i pjevačice sjede: Mate Banić, Ante Smajić, Mate Jakul, Marko Markić, Šimun Braović, Ivan Sušić, Ivan Vrgoč, Ambroz Radić, Ivan Radić, Jela Markić, Milan Smajić i Marko Banić, sve zemljoradnici i katolički Hrvati.
- Sl. 98—2 Donji Dolac. Jela Markić sa sinovima.
- Sl. 98—3 Donji Dolac. Crkva (s grobljem), u kojoj se katolički obredi obavljaju crkvenoslavenskim jezikom. Sagradili su je domaći klesari godine 1894.

- Sl. 98—4 Donji Dolac. Pavao Banić u svečanoj nošnji, danas već vrlo rijetkoj. Ne pjeva.
- Sl. 98—5 Donji Dolac. Žene rade i nedjeljom hodajući.
- Sl. 98—6 Donji Dolac. Natpis kraj ceste iz Kačićeva »Razgovora« o tome, kako su Poljičani i mjesne žene pogubili i zarobili Turke godine 1686.
- Sl. 98—7 Donji Dolac. Spomen-ploča kraj izvora na uspomenu hiljadugodišnjice hrvatske države sa zanimljivim natpisom: »Spomen i slava Tomislavu, prvom kralju ujedinjene, slobodne, potpuno neovisne hrvatske države, a vječna vjernost misli samostalnosti naše 925.—1925. Dočani«.
- Sl. 99—1 Sinj. Jakov Klarić Kukuz, zemljoradnik, Ivan Žuljević, tesar, financijski stražar u p., Božo Šimac, zemljoradnik, Joso Barać, krčmar, brat nefotografiranog pjevača Ante Baraća, općinskoga stražara, Ante Knez, zemljoradnik. Osim Ante Baraća nisu bili fotografirani Toma Jurela, financijski preglednik u p., Božo Laštre, mesar, Petar Efendić, seljak, i Stipe Milun, posjednik u Sinju.
- Sl. 100—1 Otišić. Miloš Krivošija (sada Krivošijić), gostioničar (s guslama). Iza njega stoje Nikola Zagorac i Todor Jolčić. Fotografirano noću.
- Sl. 101—1 Makarska, središte makarskoga primorja, koje je bilo, a i sada je važno područje epskoga pjevanja u Dalmaciji i susjednoj Bosni i Hercegovini. (Fotografija Arhiva za propagandu Jadrana u Splitu.)
- Sl. 101—2 Makarska. Spomenik Andriji Kačiću Miošiću od I. Rendića. Ludvik Kuba (Čtení o Dalmaciji, str. 158.) veli, da je Kačić zaista zaslužio nešto bolji spomenik. (Fotografija Arhiva za propagandu Jadrana u Splitu.)
- Sl. 101—3 Brist u makarskom primorju rodno je mjesto Andrije Kačića, no ne današnji Brist na obali, nego otprilike $\frac{3}{4}$ sata daleko od mora, gdje su se njegovi pređi skrivali pred gusarima. Razvaline ove kuće fotografirao sam godine 1927., kad sam posjetio samostan Zaostrog, gdje je A. Kačić pokopan, i njegovo rodno mjesto. (Fotografirao M. Murko.)
- Sl. 102—1 Metković. Pogled iz hotela »Zagreb«.
- Sl. 102—2 Metković. Ivan Taslak sa ženom. Vrijedan je pažnje oblik gusala.
- Sl. 102—3 Metković. Mitar Puhalo, pravoslavni seljak iz sela Opličići (kotar Stolica) u Hercegovini, s kojim sam se upoznao na katoličkom proštenju u Metkoviću. — Ispravno je ime Opličići (vidi A. Rj IX, 70), a ne Oplicići, kako navodi Rečnik — imenik mesta kraljevine Jugoslavije (str. 323.).
- Sl. 102—4 Metković. U nedjelju na proštenju pred crkvom.
- Sl. 102—5 Polje Jezerce kraj Metkovića.
- Sl. 102—6 Na putu iz Metkovića u Drač. U luku se doprema vino u mješinama, natovarenim na konjima ili magarcima, kao u Homerovo doba, a ovdje se ulijeva u burad.
- Sl. 103—1 Kula Norinska. Kula iz vremena mletačko-turskih ratova.

- Sl. 103—2 Kula Norinska. Mijo Jerković, radnik iz kamenoloma.
- Sl. 103—3 Kula Norinska. U stanu Mije Jerkovića vise gusle s obadvije strane police. Nalijevo je krevet, na klupama se sjedi i spava.
- Sl. 104—1 Nova sela nad Metkovićem. Joso Grgić s rodbinom. Fotografija snimljena po tami prije jake oluje.
- Sl. 105—1 Mali Prolog, kotar Metković. Ivan Kurun, Ante Vladimir, Milan Božinić, Nikola Kostićević. Svi su radili na gradnji nove ceste (tucali su kamenje).
- Sl. 106—1 Hvar, glavni grad otoka Hvara. Pogled.
- Sl. 106—2 Hvar. Mate Miličić iz sela Brusja, vlasnik vinograda, don J. Dulčić (vidi fonogram br. 13 iz godine 1932.) i Stipan Miličić, vlasnik vinograda i bačvar iz Brusja.
- Sl. 106—3 Hvar. Jela Dorotić, kanonikova majka.
- Sl. 106—4 Hvar. Sima Dujmović, pastirica.
- Sl. 107—1 Starigrad na Hvaru. Fabjan Sanseonović.
- Sl. 108—1 Bol na otoku Braču. Pravdan Katić, ribar, Dinko Marinković.
- Sl. 108—2 Bol. Ante Barhanović.
- Sl. 108—3 Bol. Pravdan Katić, Dinko Marinković, Dinko Karninčić, Ivan Brešković i Ante Marinković pjevaju zajedno čitajući Kačića (fonogram br. 21 iz godine 1932.).
- Sl. 108—4 Bol. Vica Bezerić i njezin muž Ivan Bezerić, radnik i ribar, samostanski mesar i čuvar polja.
- Sl. 108—5 Bol. Kuća Ivana i Vice Bezerić.
- Sl. 108—6 Bol. Samostan dominikanaca s nižom gimnazijom, u kojoj su Vica i Ivan Bezerić pjevali.
- Sl. 108—7 Bol. Učenici gimnazije odvezli su nas od samostana do grada.
- Sl. 109—1 Korčula. Jozo Lendić, koji je služio kod različitih građana.
- Sl. 110—1 Smokvica na Korčuli. Pogled.
- Sl. 110—2 Smokvica. Petar Salečić, zemljoradnik.
- Sl. 110—3 Smokvica. Frana Banićević-Lucić i Mara Salečić pjevaju.
- Sl. 110—4 Smokvica. Mara Salečić i Frana Banićević-Lucić uređene za fotografiranje.
- Sl. 110—5 Smokvica. Odlazak na mazgama s drvenim sedlom.

DUBROVNIK

- Sl. 111—1* Dubrovnik. Janko Milosavić u radnom odijelu na razaraču »Dubrovnik«.
- Sl. 112—1* Slano. Ivo Đurjan, zemljoradnik.
- Sl. 112—2* Slano. Ivo Đurjan, predsjednik općine Kristo Milić, prof. Murko i pjevač Ivo Milić, radnik-ribar, vijećnik općinskog vijeća, koji daje dojam čovjeka iz redova inteligencije.
- Sl. 112—3* Slano. Franjevačka crkva, koju je prema mjesnoj tradiciji podigla bosanska kraljica Katarina, s grobnicama obitelji Ohmučević (jedan natpis iz godine 1581.) i Taisovčić.
- Sl. 112—4* Na putu iz Slana u Šipan. I na parobrodu čovjek nešto dozna.
- Sl. 113—1* Trsteno kod Dubrovnika, poznato po svojim krasnim platanama. Pjevačica Mare Pupovac i njezin gospodar conte Vito Gozze-Gučetić, potomak jedne od posljednjih dubrovačkih aristokratskih obitelji, kod koje je bio u Trstenu u gostima i Byron.
- Sl. 113—2* Trsteno. Conte Vito Gozze-Gučetić i prof. Murko.
- Sl. 113—3* Trsteno. Zapad sunca.
- Sl. 114—1* Čibača. Župa kraj Dubrovnika. Nikola B. Mišić, posjednik.
- Sl. 115—1* Cavtat, zavičaj pravnoga povjesničara i izdavača bugarštica V. Bogišića. Ivo Lujić, zemljoradnik.
- Sl. 115—2* Konavli (Konavle), krasko polje jugoistočno od Cavtata. Konavljanka.
- Sl. 115—3* Konavli. Konavljanka.
- Sl. 115—4* Konavli. Konavljanka jaše.
- Sl. 116—1* Mihanići u Konavlima. Pjevač Pero Šiša, zemljoradnik, Miho Miljas, trgovac i posjednik, Đuro Mantolica, zemljoradnik, Ivo Dimnić, zemljoradnik.
- Sl. 116—2* Mihanići. Pjevač Miho Miljas sa svojom obitelji.
- Sl. 116—3* Mihanići. Kuća gazde, pjevača Mihe Miljasa, gdje smo radili.
- Sl. 116—4* Mihanići. Đuro Mantolica pjeva.
- Sl. 117—1* Čilipi (Konavli). Niko Skurić, učitelj u p.
- Sl. 117—2* Čilipi. Đuro Šabadin sa ženom. Osljepio prije 11 godina po povratku iz Amerike na lovu na prepelice.
- Sl. 117—3* Čilipi. Jozo Zovko, Stjepo Lukov Novak, zemljoradnik, Niko Vezelić, desetgodišnji učenik 4. razreda (otac zemljoradnik).
- Sl. 117—4* Čilipi. Djeca na putu u školu.
- Sl. 117—5* Čilipi. Djeca se igraju pred školom.
- Sl. 118—1* Mrcine (Konavli). Pave Pujić, pjevačica iz plemićke kuće, njezina sinovica Stane Pujić (nalijevo) i Stjepo Perak, zemljoradnik.

- Sl. 119—1 Luka Šipanska na otoku Šipanu. Pavle Kuvelić, domaćica, pjevačica »Hasanaginice«.
- Sl. 119—2 Luka Šipanska. Pavle Kuvelić.
- Sl. 119—3 Luka Šipanska. Pavle Kuvelić.
- Sl. 119—4 Luka Šipanska. Danica Vranjac, domaćica.
- Sl. 119—5 Luka Šipanska. Ljubica Dobud i Vinka Gvozdenović pjevale su obrednu pjesmu »kod radovanja« (vidi fonogram br. 31 iz god. 1932.).
- Sl. 119—6 Luka Šipanska. Vlaho Fortunić, učitelj u p., doveo je Pavlu Kuvelićevu i pjevao je lirsku pjesmu.
- Sl. 119—7 Luka Šipanska. Kate Murat, jedna od najboljih pjevačica »Matice Hrvatske« (Glas »Matice Hrvatske« IV, 1909., 112 i d., 119 i d.). Ulje njezina sina Marka Murata iz godine 1895. u župi u Luci Šipanskoj.
- Sl. 120—1 Savina. Crkva pravoslavnog manastira. (VI. M.)
- Sl. 121—1 Risan. Dvanaestgodišnji Ilija Savov Odalović i njegov učitelj Blažo Pekov Radojčić, devetnaestgodišnji seljak.
- Sl. 121—2 Risan. Ilija Savov Odalović i Blažo Pekov Radojčić, jedini pjevači, koji su se mogli naći u nedjelju po podne za brojnu publiku.
- Sl. 121—3 Risan. Gusle, spremljene kao dar stanovnikâ Risna godine 1932. njihovu velikom dobročinitelju Vasi L. Čukoviću, milijunaru u Americi, koji potječe iz Risna. Na guslama se nalaze slavna lica iz srpske srednjovjekovne i novije povijesti i natpisi iz srpskih pjesnika. Gudalo ima oblik sablje. Gusle je izradio Drago M. Balabušić.
- Sl. 121—4 Na putu u Risan. Šofer, Stanko Murko, pravoslavni pop Cerović, direktor gimnazije Marčić, prof. M. Murko i Pavao Butorac, profesor katoličkog vjeronauka na gimnaziji u Kotoru, danas kotorski biskup, koji je pripremao zbirku neštampanih bugarštica iz Perasta.
- Sl. 122—1 Perast je u 17. stoljeću bio poprište bojeva s Turcima, o čemu su se sačuvala štampane, a i neštampane narodne pjesme.
- Sl. 123—1 Orahovac. Stevan Četković, zemljoradnik, Mirko Lalošević, zemljoradnik, Petar Radanović, zemljoradnik, Petar Daković, zemljoradnik i mornar, Marko Četković, žandar u p.
- Sl. 123—2 Orahovac. Kula Baje Pivljanina, hajduka, koji je opjevan u narodnim pjesmama.
- Sl. 124—1 Muo kraj Kotora. Antun Dončić, ribar.
- Sl. 124—2 Muo kraj Kotora. Antun Dončić priča prof. Murku i njegovu društvu.
- Sl. 125—1 Gornji Grbalj. Stevo Mršula, zemljoradnik, i Savo Četković.
- Sl. 125—2 Gornji Grbalj. Stevo Mršula i Savo Četković pred nedjeljnom publikom do podne u gostionici.

- Sl. 126—1 Budva. Iz susjednog sela Ma(j)inc. Rade Gigović, zemljoradnik, Joko Mašov Radonić, zidar, Marko Ivov Gigović, zemljoradnik, Simo Milić, zemljoradnik. Fotografirano noću.
- Sl. 126—2 Budva. Prof. Murko i ing. C. Stanko Murko, pošto su završili putovanje, godine 1932. na parobrodu između Bara i Budve.
- Sl. 126—3 Ing. C. Stanko Murko u naučnoj opremi: fonografski aparat sa zvukovodom, na ledima naprtnjača s fotografskim aparatom, stativom, valjima, iglama i sl.
- Sl. 127—1 Zagreb. Etnografski muzej. Vitrina sa skupinom narodnih muzičkih instrumenata. Vidi se njihovo bogatstvo. Zbirka gusala dolje razmjerno je mala, ali sadrži vrijedne stare uzorke iz Kuhačeve zbirke. — Muzičke instrumente Etnografskog muzeja u Beogradu prikazao je s mnogo ilustracija Sima Trojanović (Muzički instrumenti Srpskoga etnografskog muzeja, Srp. knjiž. glasnik).

P R I L O Z I

SAN FETI-PAŠINICE

San usnila Feti-pašinica,
Gdje joj golub po kriocu guče,
B'jeli golub krila srebrnijeh,
Pak kako ga mlada milovala,
I goluba k licu privijala,
Njojzi puče đerdan pod grocem,
Prosu joj se biser po njedrima,
Dok je kada biser pribirala,
Golub joj se sa krioca vinu,
I poleće nebu u visine,
Žali je joj bijela goluba,
No bisera i zlatna đerdana,
Pak otrča na tanke čardake,
Rukom maše da goluba smami,
Al se golub smamit ne hoćаше,
Više Skoplja krila razmahuje,
Pak on leti Kumanovu ravnu.
Malo vr'jeme, dugo ne trajalo,
Al navali oblačina crna,
Iz oblaka soko ispanuo,
Zaleće se golubu u krila;
Bježi golub pred sokolom sivim,
No ga sivi brzo prestigao,
Nad Skopljem mu pera pokidao,
Odnese ga u oblake tamne.
Vrisnu kada, iz sna se probudi,
Koliko je sanak prepanuo,
Suzama je njedra okupala;
Tako kada zore dočekala,
Tako prođe tri nedjelje dana,
Nikom kada sanku ne kazuje,
Te da paši kobi ne navrati.
Jedno jutro paša poranio,
U dušeke kadu ostavio,
Pak izodi u čardake gornje,
Hazur sluge tutun priniješe,

Tatli kave u zlatnu fildžanu,
 I ratluka s vodom iz studenca,
 Kad okvasi grlo, da osladi.
 Gleda paša dolje niz čardake,
 Dok mu pogled štuče niza stranu,
 I okrete drumom carevijem,
 Al se ono magla zapodjela,
 A iz magle ulak ispanuo,
 Stiže ulak paši na čardake,
 Čelom bije do zemljice crne,
 Ljubi pašu u skut i u ruke,
 Iz njedara knjigu izvadio,
 Pak je meće paši na koljeno.
 Uze knjigu paša Feti-paša,
 Bješe knjiga iz Stambola grada,
 Carev muhur, careva jazija,
 U knjizi ga care pozdravljaše:
 »Hazarala, padišin većile,
 Šumadiju ti si pohodio,
 O mom hljebu tamo ostanuo,
 Pak joj znadeš staze i bogaze,
 Uvjedžbo si drume svekoliike,
 I brodove na vodama hladnim;
 Sedlaj konja, pripaši oružje,
 Kupi vojsku, na Srbiju pođi!
 Od mene ti izuni i tapija,
 Što potučeš alal neka ti je,
 Što isturčiš nek je isturčeno,
 Ne ostavljaj krsta lipovoga,
 Vezir budi zemlji Šumadiji,
 I komšija bečkome ćesaru!«
 Knjigu štije paša, Feti-paša,
 Koliko se bješe razdragao,
 Od radosti kavu oturio,
 Pak poleće gradu na kapije,
 Sandžak barjak razvi na beđeme,
 Avaz dađe na četiri strane:
 Što je vojske na boj nek se sprema!
 Pak se vrati dvoru gospodskome;
 Dočeka ga pašinica mlada,
 Svome paši na koljeno sjeda,
 Pak je njemu mlada govorila:
 »A moj pašo, moje milovanje,
 Jutros si mi rano izodio,
 Oko ti se od radosti sm'ješi,
 Bog zna, pašo, imaš dobre glase.«
 Njojzi paša knjigu pokazuje,

A kad kada slova razabrala,
 Proli suze niz bijelo lice,
 Obisnu se paši oko vrata:
 »Ne na vojnu, mio gospodaru,
 Jera sam ti čudan san usnila,
 Gdje mi golub s krila odletio,
 Meni puče đerdan pod grocem,
 I rasu se biser po njedrima.
 Goluba mi soko ugrabio,
 Bijela mu pera pokidao!
 O, moj pašo, dobra biti neće,
 Čudan sanak, crno predskazanje!
 Što se prosu biser po njedrima
 To su pašo suze udovičke;
 Što goluba soko ugrabio,
 To je pašo, tvoja pogibija!
 Ne id', dragi, na carevu vojsku!
 Ima care paša i vezira,
 Kad izginu on će nove naći!
 Al ja tebe nikad ni dov'jeka!«
 Gohotom se paša nasmijao;
 Žao njemu ljube rasplakane,
 Pa je rukom hvata oko pasa,
 Privuče je sebi na koljena,
 Mladu ljublu silno zagrljo,
 Pak on njojzi vako progovara:
 »Zumbul-kado, Feti-pašinice,
 A što si se od sna prepanula,
 Gdje je sanak bio od istine?
 Dok je meni Skoplja carevoga,
 Silne vojske, Turske i Mandžuke,
 I Arapa zuba bijelijeh,
 A careve dece Arnauta,
 Koji znadu u krv ogreznuti
 I đauriske zemlje porobiti,
 Nemoj mi se prepadati, ljubo!
 Il ne znadeš meke šumadince?
 Za tri dana i tri noći tavisne,
 Srbiju ću zemlju pregaziti,
 U Nišu ću avdes uzimati,
 Pod Avalom dovu otpjevati,
 Biogradu dvore popaliti,
 Na Dunavu konja napojiti!
 Što je cv'jeća na Kalemejdau,
 Gdjerio šeću srpske paunice,
 Uzabraću, tebi otpraviću,

I stotinu tankih srpkinjica,
 Sve na obred nek ti izmećare!
 Tako paša ljubu razgovara,
 Dok sa grada kliknuše telali:
 »Hazurala ko je za mejdana!
 Skoči paša, sablju pripasuje,
 Seizi mu konja privedoše,
 Al mu ne da pašinica mlada,
 O vrat mu se jadna obisnula,
 Na grudi mu grozne suze lije:
 »Ne id', pašo, moj golube b'jeli,
 Nije sanak zalud dohodio,
 Niti me je zalud prepanuo;
 Na kom ćeš me, jadnu, ostaviti,
 Kako l' ću ti danas preživjeti!
 Al je paša slušat ne mogaše,
 No od vrata ruke odviјаše,
 Dade kadu Rosi robinjici,
 A on strča dolje niz čardake,
 Za njim kada vriskom polećela,
 Ruke pruža kroz suze priziva,
 Da se vojno na čardake vrati;
 Al se paša dvoru ne vraćaše,
 Već pojezdi ravnu Kumanovu,
 Koliko se boja uželjeo,
 Pod sobom je hata pomamio,
 On ne ide na ćemer ćupriju,
 Već na Vardar hata nagonjaše,
 Kolačke je vođu preplovio,
 Za njim jezdi sto hiljada vojske,
 Sve hatlije, paše beratlije,
 I Arapi zuba bijelijeh,
 I careva deca Arnauti.
 Kad je kada vojsku ugledala,
 Pisnu jadna, do Boga se čuje:
 »Avaj meni moga pašovanja,
 I pašina slatka milovanja,
 Crni jade, zavij me u crno,
 Avaj mene sanku prokletoga!
 Jutros mi je golub odletio,
 Soko će mu pera raznijeti!«

Iz knjige: Boj kod Kumanova. Skupio i za narod
 uredio Hadži Đero Jović. Beograd, Naumović i Ste-
 fanović 1913. Str. 20-25. — Pjesma je u tu knjigu
 preuzeta iz »Osvećenog Kosova« Dragutina J. Ilića.

BOJ NA VUČIJEM DOLU

16. jula 1876.

Na hiljade i osme stotine,
Sedamdeset i šeste godine,
Protužjela sirotinja raja,
Jadna raja srpska i bugarska,
Što robuje pet stotina ljeta,
Na sramotu evropskoga svijeta,
Pod Turcima u teške okove,
U evropskom svijetu slobodnome!
Tužno raja proklinje Jevropu:
»O Jevropo pusta ne ostala,
Što si od nas uši zatisnula?
Da ne čuješ žalosne vapaje!
Da pogledaš naše muke teške,
Teške muke u tirjanske ruke,
Osim svijeta što sad robujemo,
Svjet blaguje, a mi tamnujemo!
Pod koranom groznoga tirjana!
Svakom pravo samo nije nama,
Sva Evropa u slobodi živi,
A Slavenin pod Turčinem cmili,
Je li pravo o Evropo mlada
Da ovako samo Sloven strada?
O Rusijo jedino uzdanje!
Kamo tvoje davno obećanje?
Da izbaviš braću od Turaka,
I da satreš silu Agarjana!
Da napraviš slovensku državu,
Za to vječnu da dobiješ slavu!
Ti si naša od starine majka —
A sila je tvoja dosta jaka!
Gospodariš na dve časti svijeta —
Nema toga ko će da ti smeta.
Aleksandre care od svijeta!
Mudra glavo od koljena sveta,
Slavo naša i velika nado,
Silo sveta i velika vlado!
Zar te naše suze ne vredaju?
Zar te naši jadi ne diraju?
Kao rane bratske i sinovlje,
Koji pište s velike nevolje!
Razvi svoja ta orlovska krila,
Pa poleti kao gorska vila,
Digni barjak za braću Slovene,

Iz Evrope ćeraj Agarene,
 Gonitelje krsta Hristovoga!
 Svete vjere tvojijeh Slovena,
 Slaviće te vječna pokoljenja. —
 A ti slavni srpski Biograda!
 što već gledaš ovalike jade?
 O Cetinje mužestvena diko!
 Ogledalo Srbina veliko
 što gledate što ne ustajete?
 Već Kosovo treba da svetite,
 No ustajte dalje ne čekajte
 Knjaz Nikola i knjaže Milane!
 Te stecite slavne uspomene.
 Pa i dalje ako počekate,
 Vaša će se braća isturčiti —
 Pa ni vama neće dobro biti.«
 Ode tužna žalba po svijetu —
 Kako medna čela po cvijetu. —
 Al Evropa haje i ne haje — —
 A Srbija smije i ne smije —
 Od zakona evropskije sila,
 što se nekad za to udružila — —
 Žalba dođe sjevernome orlu
 Koji vlada na ledenom moru,
 Aleksandru caru od Rusije,
 Od Azije i od Sibirije!
 Žalbu čita od braće Slovena,
 Ka stradaju toliko vremena,
 Žalbu čita i suzom poliva,
 A Slovene braću sažaljiva.
 Pa doziva knjaza Gorčakova,
 Najvjernijeg svoga kancelara:
 »Gorčakove, moj pridvorni kneže,
 Od ruskoga plemena viteže!
 Sloveni su u turskome carstvu
 Od vjekova u propast najvišu,
 A odavno jadni i robuju,
 Pod koranom od kako stanuju.
 Sad možemo da ih izbavimo,
 Treba za njih i krv da lijemo.
 Crna Gora moli i Srbija,
 Da kraj tome učini Rusija.
 Piši knjigu u Srbiju knjazu,
 Drugu piši Crnogorskom knjazu,
 Glasitome junačkom vitez,
 Neka dižu pod barjake vojsku,

I na turske zemlje nek' udare
 Dok se spremim nek se sami bore,
 Mi ćemo im pomoć u svačemu,
 I šiljati što god poiskaju.«
 Kad je čuo starac Gorčakove,
 Sve ostavi na stranu poslove,
 Pa otiđe do zlatnoga stola,
 Te izvrši zapovijed cara.
 Jednu knjigu posla na Cetinje,
 Drugu posla bjelom Beogradu,
 Da ustaju Srbi na oružje.
 Još im posla što za boj treba.
 Knjaz Nikoli posla liječnike,
 Knjaz Milanu i ruske vojnike,
 Černjajeva slavna đenerala,
 U Srbiji da vojnom upravlja.
 Kako knjige stigle u plemena;
 Od velikog cara ispolina,
 Knjaz Nikoli i knjazu Milanu,
 Knjige ljube na noge ustaju,
 Knjige šalju svuda na sve strane,
 Da se kupe vojske odabrane,
 Da se sveti Lazar i Kosovo!
 Srbina je svakôg želja ovo.
 Kada knjiga knjaz Nikoli dođe
 Knjige pisat na sve kraje pođe:
 Prvu knjigu Petroviću Božu,
 Drugu posla Petru Vukotiću,
 Treću knjigu Iliji Plamencu,
 A četvrtu Božu Boškoviću,
 Petu knjigu Jolu Piletiću,
 Šestu posla Drekalović Marku,
 Sedmu knjigu Vuković Milanu,
 Osmu posla Zimonjić Bogdanu,
 A devetu Soćici Lazaru.
 Knjige piše na svom prijestolu,
 U knjigama ovako govori:
 »Moji srpski lavi izabrani!
 Već dodoše oni željni dani —
 Željom su se Srbi sjedinili —
 Zeman dođe svetiti Kosovo,
 Ja sam Turskoj rata objavio,
 Da tražimo što je naše bilo, —
 Pomoć' će nam velika Rusija,
 A s nama će u boj i Srbija.
 No kupite vojske izabrane,
 Pa čekajte mene na Banjane,

Pa odatle mislim Sarajevu,
 Da sretemo sestru Šumadiju.«
 Kako knjaže knjige opravio,
 Već se i sam za puta spremio.
 Bože mili, Srbi braćo-draga,
 Će je ljepša i hrabrija snaga?
 Kad se krenu kneže sa Cetinja,
 A prati ga svijetla knjaginja,
 Sa Cetinja sokolova gnjezda,
 Kao kakva sa neba zvijezda.
 Kad iz dvora kneže polazaše,
 Sav u zlato ko sunce sijaše,
 U ruke mu alajbarjak bjaše,
 Na barjaku Hristovo znamenje;
 Knjaz Nikola na dvor izletio
 I s barjakom vojsku pozdravio!
 Barjak dade alajbarjaktaru.
 Iz Njeguša Petroviću Zeku,
 Pa pojaša visoka Gavrana,
 Okrenu se kneginju pozdravlja,
 I Danila mladog nasljednika,
 Poljubi ga reda nekoliko
 S blagoslovom pođe od kneginje,
 Pa poleće uz polje Cetinje,
 Kao zv'jezda na vazдушna krila,
 Mlad i lijep ko na gori vila.
 Kako kneže od svog dvora pođe,
 Zvona ječe od svete Gospođe,
 Zasviraše ubojite trube,
 Crnogorci ostaviše ljube.
 S knjazom pođe dvanejes' stotina,
 Sve gospode na dobrijem konjma.
 A kad kneže na Banjane dođe,
 Tu svu vojsku Crnogorsku nađe.
 Na Banjane logor učinio,
 I od puta malo počinuo,
 Pa razredi vojsku na komande,
 I uredi Ercegovce mlade,
 Pa počеше napadati Turke,
 Gradovi se predavat počеше,
 Knjaz Nikola preko Gacka prođe,
 Dokle polju Nevesinju dođe.
 Svuda mu se predavaše Turci,
 Ne pale ih hrabri Crnogorci,
 Ko se preda na nj' ne dižu ruke,
 Knjaz miluje i dariva Turke.
 Knjaz Nikola dođe do Blagaja,

Tu ga srete aber jednog dana,
 Muktar paša od Bileća prođe,
 S dvije paše Selim i Osmanom,
 Sa dvadeset tabora nizama,
 Nekoliko i bašibozuka.
 Kad je kneže aber razumio,
 Muktara je pašu i tražio —
 Trgnu vojsku i s njom natrag pođe,
 Na Vrbicu za tri dana dođe.
 A Julija šesnajestog dana,
 Pređe zore i bijela dana,
 Muktar paša s vojskom uranio,
 Nebil' Srbe u snu zastanuo,
 Al je ljutu zmiyu probudio,
 što je take nije ni vidio.
 Srpska straža Turke opazila,
 I sa njima boja zametnula.
 Srpske trube glasno zaciktaše,
 I Srbina u boj pozivaše,
 Začu srpska na logoru vojska,
 Da se vojska turska primaknula.
 Poskakaše Srbi ka orlovi,
 Skoči kneže kao soko sivi!
 Pa pojaha visoka Gavrana,
 A izvadi sablju od bedara,
 Brzo svoju vojsku uredio,
 Na lijevo krilo postavio:
 Svoga tasta Petra Vukotića,
 I dade mu Peka Pavlovića,
 A sa njima vojska Ozrinići,
 A pored njih Bjelopavlovići,
 A pred njima Bajo Boškoviću;
 Pored njega Jole Piletiću,
 A sa njime junaci Piperi;
 Do Pipera redom Crničani,
 Pa Njeguši, do njih Grahovljani.
 A na desno redom Krajišnike,
 Župa Rovca i obje Morače,
 Pa Drobnjaci i Vasojevići,
 A pred vojskom hrabri komandiri.
 Tu su devet brata Petrovića!
 Kao devet brata Jugovića!
 Stari vitez Petroviću Krco,
 A do njega brigadijer Đuro,
 šako, Blažo i Filip i Marko,
 Mladi Pero i barjaktar Zeko,
 A sa njima Radonjiću Stanko.

Petroviće braću razdvojio,
 Po komanda sviju opravio,
 Svu za boja vojsku uredio.
 Sva se sila u boj okrenula,
 U četama sve pod barjacima,
 Bataljoni jedan po drugoga,
 A svi glede gospodara svoga.
 Knjaz Nikola glasno komanduje,
 Da sva vojska naprijed sljeduje.
 Glasovite trube zasviraše,
 A viteške trupe polećeše!
 Knjaz Nikola posred vojske prođe,
 I za časak u sred boja dode!
 Š njime vidoh srpskoga viteza,
 Ministera Belimarkovića.
 Bože mio i Bogorodice,
 Da sad vidiš, brate, Crnogorce,
 Kako silu tursku susretoše,
 Kako li se š njima udariše,
 Ko da s neba gromovi padoše,
 Od sile se zemlja tresijaše,
 Od topova i silni plotuna,
 Svuda ječi gora i planina,
 Od junačkog boja žestokoga,
 Sva je brda tama uvatila,
 Boj se bije a junaci viču,
 A topovi ka gromovi riču,
 Al se pusti zašančili Turci,
 Jurišaju na njih Crnogorci:
 Tako traje krvava megdana
 Od svanuća pa do pola dana,
 Dok Turcima muke odolješe,
 Pa već šance ostavljat' počеше,
 A Srbi im vatrom prisnažiše,
 I na šance turske udariše,
 Sve na juriš šance zauzeše,
 Za grla se s Turcim' povataše,
 I puškama toljagačke biše,
 Pune šance mesa napuniše,
 Dok sve šance Turci ostaviše,
 Pa bez svakog rjeda pobjegoše:
 A za njima hrabri Crnogorci,
 A najprije Piperi junaci,
 I junaci Bjelopavlovići,
 A pored njih hrabri Crničani,
 Njegušani i svi Ožrinići.
 Tursku silu mute vitezovi,

Na Vučjemu dolu širokome
 Učini se strašno sraženije,
 Da se priča dok svijeta traje!
 Leš prepuni rupe i doline,
 Za orlove i za gavranove,
 I za spomen na Vučje dolove.
 Već ne puče topa ni pušaka,
 Samo stoji vika od junaka.
 Stoji klepet sablje i noževa,
 Već premače vojska iz dolova,
 Bježe jako u Biliću Turci,
 A za njima lete Crnogorci.
 I Petrović i Filip i Šako,
 I na vitkoj bedeviji Đuro,
 Svi trojica Muktar pašu gone,
 Do na brdo od grada Bileća,
 Dok Filipa rana dopanula,
 Te se na njeg' braća zabavila,
 Oni po tri glave posjekoše,
 I Filipa s tri rane uzeše,
 I tako im Muktar izmaknuo.
 U Bileće Turci utekoše,
 A Srbi se natrag povratiše
 Na logoru kod svojega knjaza,
 Omiljena dičnoga viteza!
 Pobjedu mu slavnu čestitaju,
 I u ruku redom celivaju.
 Dok eto ti jednoga junaka
 Iz Pipera Filipović Luka,
 I on vodi Osman-pašu živa,
 Pošto knjaza u ruku celiva,
 Pašu preda svome gospodaru,
 A knjaz Luki od zlata medalju.
 Dok eto ti Radulović Jova,
 Bjelopavlić s Danilova grada,
 Nosi carski alajbarjak s boja.
 Knjaz Nikola i njega dariva,
 Pobjedom se vojska okitila,
 Knjaz Nikola u veselju pliva,
 Pa u vojsci zapovijed daje,
 Te tri reda šemluk učiniše.
 A pošto se dobro odmoriše
 Knjaz Nikola Osman-pašu spremi
 Na Cetinje, na dar svome sinu,
 Nasljedniku mladom knjaz Danilu!
 A sve žive zarobljene Turke
 Na dar posla knjeginji Mileni!

Pa joj kneže bjelu knjigu piše,
 I knjeginji tako govoraše:
 »Pozdravljam te svijetla knjaginjo!
 Neka živi nasljednik Danilo!
 Mi carevu vojsku pobjedismo,
 Dve hiljade glava posjekosmo,
 Osman-pašu živa zarobismo,
 Selim-paši glavu posjekosmo,
 I uzesmo tri topa Krupova,
 Još orušja i mnogo barjaka.
 Naših nije mnogo poginulo,
 Osamdeset bilo je na mrtvo.
 Sva je vojska zdrava i vesela,
 I pobjedom slavnom okićena.«
 A sad zdravo bane domaćine,
 Zdravo braćo svi i sa mnom bili,
 I za dugo rujno vino pili.

Osveta Kosovska. Junačke pjesme srpske. Spjevao
 i napisao Maksim M. Sobajic. Novi Sad, Stamparija
 A. Pajevića 1879. Str. 94-103.

JELA DOROTIĆ (s Hvara):

Divno se je kolo zametnulo
 U gorici pod jelom zelenom,
 Svaka mlada uza svoga draga
 A samo ne Jugovića Kate.
 Lipoj Kati govorele druge:
 Kate draga zašto ti ne igraš?
 Lipa Kata drugam odgovara:
 Drage druge vi igrajte moje,
 Vi igrajte mene ne gledajte,
 Da bi druga ja u kolu imala
 Spored s Vami kolo bi igrala.
 Jošte Kate tako govoreći
 U to dojde Bungarine Ive,
 Skoči s konja ne dodi se sedla
 On govori od kola deliji:
 Je mi testir od kola delijo,
 Da se fatam ovim kolom divnim
 Uz divojku s kum je meni drago?
 Od kola mu govori delija:
 Ti se hvataj ovim kolom divnim
 Uz divojku ka je tebi draga.
 Pa se hvata onim kolom divnim
 Uz prilipu Jugovića Kate.
 Kolo igraju litnji dan dopodne
 A popodne kada — li je bilo,

Svaka ide bilom dvoru svomu
 I prilipa Jugovića Kate.
 Za njon ide Bungarine Ive,
 Ovako njoj junak govorio:
 Dušo moja Jugovića Kate,
 Da te pitam bi li se udala,
 Da te prosim bi li išla za me?
 Jugovića govori mu Kate:
 Bungarine kad me pitaš Ive,
 Kad me pitaš, ja bih se udala
 Kad me prosiš, ja bih išla za te.
 I s tim Kate na bili dvor došla.
 Lipo ji je majka dočekala,
 Dobro došla Kate ćere moja,
 Jesi li se kola naigrala,
 Pa i lipih pisam napivala?
 Kate majci svojoj odgovara:
 Oj ne luduj mila majko moja
 Draga nimam s kim bi kolo igrala,
 Ma ni sestre s kim bi pivala,
 Al me prosi Bungarine Ive,
 Majko moja hoću poći za nje.
 Lipoj Kati majka odgovara:
 Kate ćeri oj neluduj moja,
 Tvoja braća paše i venziri,
 A tvoj babo spored s carom sidi,
 Majka tvoja spored s cesaricom;
 A da ti ćeš poći za Bungara,
 Kate ćeri bogme nećeš moja.
 Za to Kate hajje i nehaje,
 Kada li je po večeri bilo,
 Kate ide na prozor od kuli*
 I doziva Bungarina Ivo:
 Drago moje Bungarine Ive
 Moja majka ne da mene za' te,
 Da mi braća paše i venziri,
 A moj babo spored s carom sidi,
 Moja majka spored s cesaricom;
 Ma ne boj se Ivo moje drago,
 Ti počekaj jedno molo vrime,
 Dokle petak dojde turski svetac,
 Moj će babo poći u Stamble,
 S njim će poći stara majka moja,
 Majci mojoj pokupiću zlato,
 Babi svome i srebro i zlato

* Izgovor se koleba između i i e.

I s tobom ću ubignuti drago.
 Kako rekli tako učinili:
 Kad je došo petak turski svetac,
 Babo ide s majkom u Stambole,
 Ona majci pokupila zlato
 Babi svomu i srebro i zlato
 I sa Ivom ubignula mlada.

Pjesma, koja se pjeva u »kolu« »pod mož«, t. j. pri proslavi svibnja. Zapisano godine 1932. Bilježnica I, str. 57-59.

JELE BOŠKOVIĆA IZBAVI MUŽA IZ SUŽANJSTVA SMAILAGE

Mili Bože na svemu ti hvala!
 što se bili posrid poja ravna
 Il je snižak il je (!) labutove?¹
 Da je snižak bil bi okopnūo²
 Da je labut bil bi poletio;
 Nit je snižak niti labutove
 Neg tamnice age Smailage³
 U njima je sužanja dvanaste,
 Među njima Boškovića Božo.
 On jih mori i žejom i gladom,
 Božu neda ago na otkupe,
 Ne za srebro ne za suho zlato
 Neg za Jelu ljubū Boškovića.
 Ali Boži dodijalo biše
 Dobavi se pero (!)⁴ i artije
 I bilu je knjigu napisáo:
 A moj brate Boškovića Stipe,
 Ili ne znaš ili malo haješ,
 Da sam brate upal u sužanjstvo,
 U sužanjstvo agi Smailagi⁵
 I s menum je sužanja dvanaste,
 On nas mori i žejom i gladom,
 Mene ago neda na otkupe
 Ni za srebro ni za suho zlato
 Neg za Jelu virnu jubu moju.
 Tog zakona ja postavīt neću,⁶
 Da se jube daju na otkupe.
 Al te molim brate dobro moje,

¹ Arhaistički plural, koji su pjevači teško razumijevali.

² -uo, pri fonografiranju ipak -io. — Zabilježio sam nekoliko ovakvih primjera s vrlo produženim naglašenim pretposljednīm slogom, ali u brzini ne sve.

³ Nejasno.

⁴ Pera; pravilna je konstrukcija s genitivom (vidi A Rj II, 500, 1 b).

⁵ Zmail, Zmial.

⁶ A ja tega zakona postaviti neću — varijanta pri diktiranju, no ima dva sloga više.

Neštij knjigu prid mojom ljubavcom,
 Jer je moja milostiva Jele,
 Porad mene podala bi sebe.
 Kad bi Stipi bila knjiga došla,
 Knjigu štije Boškovića Stipe,
 Knjigu štije i suze prolije.
 Iza plećih gledala ga neve,
 Diveru je svojem govorila:
 Moj diveru, moj zlatni prstene,
 Kaž mi pravo tako bio drago,
 Okle te je knjiga dopadnula,
 Koju štiješ i suze proliješ,
 Ili knjigu od Bože mojega,
 Kad će doći kad mu se nada (!)⁷
 Stipe nevi svojoj govorio:
 Kad me pitaš draga neve moja,
 Kad me pitaš, kazaću ti pravo,
 Okle me je knjiga dopadnula,
 Koju štijem i suze prolijem;
 Ova knjiga od Bože tvojega
 Nit ga čekaj niti mu se nadaj,
 Jer je Božo upao u sužanjstvo,
 U sužanjstvo agi Smailagi⁸
 I š njim ima sužanja dvanaste,
 Božo ago ne da na otkupe
 Ni za srebro ni za suho zlato
 Nego za te Jele moja neve.
 Ka(d) je Jele Stipu razumila,
 Niti emili nit suze prolije,
 Nego ide u svoje komore
 I odriže⁹ žutu kosu svoju,
 I odbaci sve svoje haljine,
 A obuče Božine dolame,
 I na glavu kolpak s bilim perjem
 I pripaše ćordu na pajdašku¹⁰
 I baci se konju na ramena
 I otide uz gore zelene.
 Kad je došla posrid poja ravna
 Gledal ji¹¹ je ago Smailago¹²
 Ispod svoga svilnoga šotora,
 Ovako je junak besidio:

⁷ Stih nije potpun, nedostaje jedan slog.

⁸ Zmail, Zmial.

⁹ Pri fonografiranju: odrezala.

¹⁰ Uspor. A Rj IX, 562.

¹¹ Pjevačica je na nekim mjestima izgovarala glasove i, a, e nejasno i prilično podjednako.

¹² Zmail, Zmial.

Mili Bože na svemu ti hvala,
 Odkad sam se od majke rodio,
 Ja nisam vidil livšega junaka,
 Nit da lipje jaše konja vrana.
 I s tim mu je pod šatore došla,
 Dobar mu je danak nazivala,
 Dobar danak ago Zmial ago,
 (A) ago njoj je zdravljem odvrćao,
 Da si zdravo neznana delijo.
 A ona agi lipo odgovara:¹³
 Ja sam glavom carova delija,
 Poslal me je on sileni care,
 Da mi podaš sužanja dvanaste.
 A njoj ago na to odgovara:¹⁴
 Podaću ti sužanja jednaste,
 A ti Božu Boškovića nedam,
 Jer na domu¹⁵ lipu jubu ima,
 Dovesće je meni u otkupe.
 A kad ga je mlada razumila,
 Srdito je njemu govorila:
 Poslušaj me ago Zmial ago,
 Virom ti se mojon¹⁶ obećijem¹⁷
 Ter mi Božo Boškovića nedaš,
 Ovon éordon osiću ti glavu,
 Care ženi starijoga sina,
 Božu care obisiti hoće
 Na veselje sina starijoga.
 A kad je ago razumio,
 Mudar bio, al se prevario,
 Sve tamnice redom otvorio,
 I povadi sužanja dvanaste,
 Među njima Božu Boškovića.
 A kad vidi juba Boškovića,
 Sve je sužnje slobodne pustila,
 Samo nije Božu Boškovića,
 Njemu ruke veže na opake,
 Kruto veže i lako isteže,
 Da se ne bi ago domislio,
 I vodi jih uz gore zelene.
 Srid zelene kad su došli gore,
 Ona sužnjim mlada govorila:

¹³ Pri fonografiranju: Ovako je njemu govorila.

¹⁴ Pri fonografiranju: A kad je je ago razumio, ovako joj je odgovorio:

¹⁵ Pri fonografiranju: na dvoru.

¹⁶ -om se u takvim nastavcima u dijalektu izgovara -on, ali pjevačica nije bila dosljedna, jer je kao pripadnica viših krugova (majka kanonika) stajala pod utjecajem književnoga jezika.

¹⁷ Pri fonografiranju: obetijem. — Oba oblika neobična.

Bižte sužnji kdikoji možete,¹⁸
 Bižte sužnji moje je veselje.
 A mladomu Boži govorila:
 Boškovića poslušaj me Božo,
 Poznaješ li deliju ti ovu,
 Kad ti ruke veže na opako?
 Božo jubi svojoj odgovara:¹⁹
 Znađem da si carova delija,
 Ali neznam čihova si roda i plemena²⁰
 Ona njemu tiho odgovara:
 Ja sam Jela virna juba tvoja.
 Kad je Božo jubu razumio,
 Velemu je Bogu zahvalio:
 Hvala tebi moj veliki Bože,
 Da si mi dal ovaku jubavcu.²¹
 Pa se metnu konju na ramena
 I otiđu bilom dvoru svomu.²²

¹⁸ Pri fonografiranju: morete.

¹⁹ Pri fonografiranju: Kad je Božo razumio... govorio

²⁰ Prevelik broj slogova. »Roda i plemena« je ustaljena fraza.

²¹ Pri fonografiranju dolazio je prema situaciji potreban stih: Bile mu je ruke oprostila.

²² Sin kanonik je upozorio, da je tekst pri fonografiranju bio bolji, no pjevačica je bila smetana montiranjem novih valjaka, a i primjedbama sina, koji joj je na nekim mjestima bio kritik i šaptalac.

ALBANSKE PJESME ISE IMEROVIĆA¹ IZ BAJGORE, SREZ VUČITRN NA KOSOVU

Profesora Vojislava Dančetovića, koji me je u Vučitrnu pratio, zamolio sam, da mi zapiše tekstove pjesama, koje je pjevao Isa Imerović uz tamburu (fonogram 1930., broj 187) i uz gusle (broj 189). Prof. Dančetović nije dugo mogao dobiti pjevača u Vučitrnu, pa mi je tek 17. XII. 1936. poslao obadviije pjesme i usto treću lirsko-epsku, u kojoj se ogleda nemiran duh Albanaca u Turskoj. Prof. Dančetović je zapisao tri pjesme, kako mu ih je Isa Imerović ili Bajram, kako ga zove u posljednjem pismu, recitirao, a ne pjevao kao pri fonografiranju. Drugu pjesmu »Zenelj-beg iz Peći« nazvao je pjevač pred Dančetovićem »carevom« (sultanovom) pjesmom. Treća pjesma o »Muji i Galjan-kapetanu«, pjevana uz gusle, pripada među »krajine«, t. j. krajiške pjesme iz hrvatsko-bosanske Krajine,² ali unatoč tvrđenju pjevača nije potpuna.

¹ Vidi V. poglavlje, str. 108.

² Tekstove je zapisao prof. Dančetović latinicom, koja je u posljednje vrijeme udešena za albanski jezik. Razlike između albanske i srpsko-hrvatske latinice jesu ove:

ç č	dh ž (zeta)	nj nj	zh ž
q c	ë e (muklo)	rr r (dugo)	x dz
gj đ	l lj	sh š	xh dž
	ll l	th th (engleski)	

1. TON SHIPNIJA

- Ton Shipnija po kufendojin:
»Na me mretin sun liftojm;
Ka nji djal asqer ja çojm,
Thojm: Shipnija sun po shkojm,
5 Për pes vjet — na thojm — sun u l' shojm!
Edhe po na rrejin, edhe po na çurtojm;
Edhe keq talimit po i pritojm,
Me kanxhi po na shumtojm;
Edhe me tesha po na jeshojm;
10 Guhën tyrçe s' po muj e msojm.
Mos na l' shofshin për pes vjet,
Na u ka kput ymidi krejt!
E çojin nji leter në meleqet:
Let' shkojm grat te baba të vet;
15 Let martojm, mos kan dert.
Left nji cik, let e preft azret,
Lefr nei djali, let e pret nona vet
Në qet izmet mos e ndreq!«
She Islami mezhlizit po i flet:
20 »Ruju pej Zotit se po t' vret!
L' shoj asqerin, det shkon n' shpi të vet.
Se qe pes vjet po të bojm izmet,
Natën, ditën, kan rujt nibet.
Oj djl mija, oj djel Shipnis,
25 A u ka mar madhi shpis?
Lutum Zotit edhe prerenis,
Edhe lutum Zotit, qi na ka fal,
Se boll shum nona o mbet pa djal;
Nuse nxonun e u ka mbet pa mar,
30 Teshat e nxerun e madhin e lan,
Edhe vadën e ka të dam.
Kush e ka bab e non, — thojn,
Vajën e brim, kur se projin;
Kur po kthen buk me gron,
35 Po bjen mënd, për gjyst e lon.
(u bo)

2. KONGA E SULLTANIT

- »O sulltan pash postën ton,
Ku pe ço, gjith qet nizam,
Kta nizama, kta ordi?«
»Du me shkel, shkretën Shipni!
5 Se qe nizet vjet, jon rra asi:

- Presin pash e presin axhi;
 Nuk pe din Zotin qi e kan për mi!
 Du m'ja u ço njo dy rixhaxhi —
 — Let i çkrujin dy Shkije zapti —
- 10 Se niqind tabora po rin azbi,
 Se po vjerin, pasho, jabanxhi!«
 Vjen Feriku, njeri zotni,
 Si asllani asqerut po u pri,
 Bash në Pej po don me hin.
- 15 I ka nxerë qito durbi,
 Pe kqyrë sherin me gjith nahi;
 Çkepi çadra për jerin.
 Kur i çhepi çadrat krejt,
 Ka nis Peja po lypin medet:
- 20 »Zo çka bojim pa dovlet?
 Çka bojim tash, Zenel-beg?«
 Zenel-begu, begu i ri,
 I mathi kundrat tu pasha o hi:
 »Ti oshxholldun, Ferik-pasha!
- 25 A po m' kallxo dogri, a t' ka çu baba?
 Buza në gaz, e ka kesh pasha:
 »Ajt e beg, pej mendit axhami,
 Se nuk jom ardhë, me t' vzit ty!
 Mathi kundrat, sikter ajt në shpi!«
 (u bo)

3. EJ! FALA BOGU, FALA JEDINOME...

- Çud e' miš, po serin me pa;
 Tridhet agallar, ni kafe jon mledhë,
 Llaf e xhymbish po bojin mdrmjavet:
 »Pash ni Zot, Bylygbashë e Muja:
- 5 A mi tutesh kuj ne dynja?«
 Çur çka foli, Bylygbashë e Muja:
 »Pasha i Zot qi m' ka fal,
 Fort i tutena, Galan-kapetanit;
 Kur m' bje në mend, Galan-kapetani,
- 10 As buk s' un a, as uj s' un pi!«
 Tridhet ag, Mujës i kan thon:
 »Zoti të vraft, Bylygbashë e Muja!
 Çush me u tut, Galan-kapetanit!«
 At er Mujës inati i ka ardhë:
- 15 »Shum azgina në ket kafe paska!
 Ndashi, Galan-kapetanin me pa,
 tridhet aga mas mee me ardhë.«
 Tridhet aga mas mee me ardhë.«
 Në çet Galanit kokan shkue;

- 20 Kokan shkue bash në çet.
 Gjasht çoban i paskan gjet;
 Aty Muja njo pe thret;
 Pe thret Muja, e i ka kdhxue:
 »Ti Galanit e kije me shkue,
- 25 Edhe Galanit me i kadhxue:
 Po thot Muja në mejdan t' due,
 Thuj mejdanin me da me mue!«
 Fort, fort Galani ish idhnue,
 Se në podrum koka shkue,
- 30 Zharkun e mejdanit e ka shtrngue;
 E ka mar kamxhin me nond rema,
 Edhe në shpind Zharkut ju ka Gjue.
 Fort, fort Zharkun ju ka idhnue,
 Rapllim tokes i ka shkue.
- 35 Tridhet ag me Mujën qi ka çillue:
 »A thu toka po do me na lshue?«
 S' po do toka me na lshue,
 Por po vjen Galan-kapetani!«
 Fjal s' vanojin, Galani dul ni breg,
- 40 Edhe pe çet synin si sahanin.
 Tridhet ag me Mujën qi jon çillue,
 Tridhet met i paskan lshue!
 Vetëm sall, Muja koka mbet.
 Kom-kryç Muja koka ungje,
- 45 Edhe llullën e paska mbushë,
 Tim e mjegull e paska shkue.
 Fjal s'vanojin, Galani e mrini.
 »Mir se të gjoj, Bylygbashë e Muja!«
 Mir se vjen, Galan-kapetani!
- 50 »A ti Mujë, fjal mi ke çue,
 Per me da mejdan me mue?
 Cashtu çobani m' ka kadhxue.«
 »Përzet vet une fjal ti kom çue,
 Se qitash pe dan mejdan me mue!«
- 55 Dy n' shpat paskan lshue,
 Edhe n' ava e paskan çue,
 Sheqi shojt e kan nis' me mshue;
 Te dy shpata jon komcue,
 Cop n' cop jon marue.
- 60 Te dy pej atllarve n' tok jon lshue,
 Xidhit Zoti i kom ndimue!
 Qishtu e kom ndie,
 Qishtu e kom kadhxue.
 Edhe kush e ngoft, edhe kush e kadhxoft,
 Ato Zoti e ruft, edhe i ndimoft!
 (u bo)

- Svi se Arbanasi u tome slažu:
 Mi sa carem ne možemo ratovat.
 Po muškarca za vojsku ćemo dati,
 Kazat ćemo: Svi Arbanasi ne mogu ići,
 5 Za pet ljeta — vele — njih ne puštati;
 A tuku nas i pogrdno nas psuju;
 Zato vježbu strašno mi mrzimo,
 Jer nas batinama ponižavaju.
 U odijela lijepa nas oblače;
 10 Turski jezik ne možemo naučiti.
 Ako nas ne puste za pet ljeta
 Onda za nas više nade nema.
 Poslat ćemo po pismo kućama:
 Nek naše žene očevima idu,
 15 Nek s' udaju i nek se ne plaše.
 Bog ubio kad se dijete žensko rodi,
 Muško dijete majka sama nek ubije.
 Bolje mu je neg ovakav život živjet.
 Derviš Isljam skupu ovo govoraše:
 20 Boj se Boga da te ne ubije!
 Puštaj vojsku neka kući dođe
 Pet je ljeta kako oni tebe služe,
 I po danu i po noći čuvajući stražu.
 O, djeco moja, djeco Arbanije,
 25 Dal vas more brige kuće vaše?
 Molite Boga i svemoguće,
 Mol'te Boga, koji je sve stvorio.
 Dosta majka ostade bez sina,
 Vjerenica snahe neudate,
 30 I sa prvim darom darivana,
 U roku njihovog dana vjenčanja.
 Ko ima oca i majke, — vele:
 Jaukanje i kukanje nikad ne prestaje;
 Kada hljeba sjedaju da jedu,
 35 Sjete li se svojih, odmah se slede.
 (kraj)

2. CAREVA PJESMA

- »Aoj, care, prijestola ti tvoga,
 Kuda dižeš ovoliku vojsku,
 Ovu vojsku, tolike ordije?«
 »Da pokorim pustu Arbaniju;
 5 Dvadeset je ljeta, kako bjesne:

- Kolju paše, kolju i hadžije,
 Nit' priznaju Boga svevišnjega!
 Još ću poslat dvojicu da mole —
 To će biti dva Krišćana žandarma,
- 10 Jer sto pukova su pripravnih,
 Te vješaju, pašo, oni strance.
 Dode Ferik, gospodskoga roda,
 Lafovski je ispred vojske pošo,
 Na Peć pravo, on se uputi.
- 15 Durbine je svoje izvadio,
 Te posmatra varoš i okolo.
 Tu on svoje šatore razapeo.
 Tek kada je šatore razapeo,
 Tada se je Peć počela pitat:
- 20 »Što li ćemo, Bože, sad bez cara?
 Što ćemo mi sad, Zenelj-beže?«
 Zenelj beže mlad i neiskusan,
 Opremi se i kod paše ode:
 »Dobro nam došo, Ferik-pašo!
- 25 Kaži pravo, da l' te otac poslo?«
 Pogleda ga, nasmiješi se paša:
 »Idi, beže, ti još ludo mlado;
 Nisam došo tebe da upitam.
 Obuj cipele i gubi se kući!«
 (kraj)

3. EJ! FALA BOGU, FALA JEDINOME...

- Bože mili čuda golemoga,
 Trijest age u kafani sjede,
 Vesele se, međ' sobom govore:
 »Oj Bogati, Buljugbašo Mujo,
- 5 Bojiš li se koga n' ovom svijetu?
 Ovo njima Mujo odgovara:
 »Kunem ti se Bogom stvoriteljem,
 Ja se plašim Galjan-kapetana;
 Kad se sjetim Galjan-kapetana,
- 10 Niti jedem niti vode pijem!«
 Trijest aga Muji govoraše:
 »Bog t' ubio Buljugbašo Mujo,
 Zar se crna Arapina plašiš?!«
 Tad je Muji vrlo krivo bilo:
- 15 »Mnogo smjelih međ' vama imade!
 Želite li Arapa vidjeti,
 Trijest aga vi za mnom pođite.«
 Trijest aga Muju sljedovaše,
 Te u četu Galjanu pođoše.

- 20 A u četu oni kad dođoše,
Šest pastira prvo tu sretoše.
Jednog Muja od pastira zove,
On ga zove, ovako mu kaže:
»Da otiđeš Arapinu crnom,
- 25 I ovako ti njega pozdravi:
Tebe Mujo na mejdan poziva,
Da sa njime okušate snage!«
Arapina to mnogo rasrdi.
Odmah ide u svoje podrume,
- 30 Žarka konja na megdan opremi:
Priteže ga sa devet kolana;
Pa uzima bič devetostruki,
Te se Žarku na leđima baci.
Koliko se Žarko naljutio,
- 35 Pod njime se zemlja potresala.
»Kaž' te ljudi, da l' se zemlja trese,
Da l' je tutanj zemlje koja tone?
Nije tutanj zemlje koja tone,
Već to ide crni Arapine!«
- 40 To izreče, Galjan na brijeg dođe,
Izbuljio oči kao sahan.
Trijest aga sa Mujom što bješe,
Svih trijest je pamet ostavila,
A sam samcat Mujo ostanuo.
- 45 Skrsti noge, Mujo bješe sjeo;
Lulu svoju bješe napunio,
Magla i dim iz nje izbijaše.
Za tren oka Galjan prispjevaše:
»Zdravo da si, Buljugbašo Mujo!«
- 50 »Dobro došo, Galjan-kapetane!«
»Ti li si mi, Mujo, poručivo,
Da nas dvoje megdan podijelimo? —
Tako pastir meni govoraše.«
»Baš tako je, ja sam te pozivo,
- 55 Sad ćeš megdan sa mnom podijeliti!«
Svaki svoju sablju dohvataše,
I za borbu uvis posukaše,
Jedan drugog počeo udarati.
Ispred glave sablje kada bjehu,
- 60 Te kada se onda sudariše,
Na sitne se komade razbiše.
Tad sa konja oni sjahaše,
Da kušaju čija li je sreća.
Tako sam je čuo, tako je kazivam,
I onoga ko je slušo, i ko je kazivo,
Njega Bog čuo i pomogao mu! (kraj)

SRPSKI PJEVAČ EPSKIH PJESAMA PRIJE STOTINU GODINA

U prijateljski krug Vuka Karadžića u Beču pripadao je i njemački pjesnik i književnik Ludwig August Frankl, rođen u Chrastu u Češkoj. On je jedan od prevodilaca »Srpskih narodnih pjesama« Vuka Karadžića pa je izdao: »Gusle, Serbische Nationallieder« (Wien 1852.). Knjiga je posvećena Vukovoj kćeri »Wilhelmine, der geistvollen Serbin« i nadmašuje druge prijevode svojim uvodom sa samostalnim stvarnim podacima.¹ Razumljivo je, da je u galeriji ovoga poznavao i ljubitelja srpskih narodnih pjesama visjela slika pjevača proslavljenih junačkih pjesama, koju je naslikao Friedrich Schilcher,² vrlo nadaren i plodan bečki slikar iz prve polovine devetnaestoga stoljeća, čije slike ipak nisu jednake vrijednosti, ali ova pripada među njegove dobre radove, kako ispravno tvrdi najstariji Franklov sin, dvorski savjetnik Dr. Bruno Frankl-Hochwart.³ On mi je također saopćio, da je slika prema bilješci njegova oca portret jugoslavenskog junaka i pjevača, čije ime nije zapisano.⁴

Na ponovno pitanje uvjeravao me dr. Bruno Frankl, da slika prikazuje »einem Heldenliedersänger«, kako im je to pričao otac »wohl auf Grund einer Mitteilung Schilchers«.⁵ Slika je prešla u vlasništvo mlađega sina L. A. Frankla, internista i neurologa dra. Lothara Frankla-Hochwart, od godine 1912. izvanrednog profesora medicinskog fakulteta bečkog sveučilišta, koji je umro 19. XII. 1914. u Beču. Za uspomenu na njega poklonio mi je Bruno Frankl ovu sliku kao istraživaču epskoga pjevanja. Lektor srpsko-hrvatskoga jezika dr. Gojko Ružičić rekao mi je, da pjevač ima na sebi »tipični srpski koporan«, t. j. muški kaput bez ovratnika, a izraz i lice predstavljaju »izrazit dinarski tip«.

Ova se slika dakako ne podudara s tobožnjim slikama Filipa Višnjića i drugih ostarjelih tužnih slijepaca (uspor. pogl. VII. ove knjige), kako su pjevače epskih pjesama rado prikazivali; no njezinu istinitost potvrđuju moji izvještaji o pjevačima i brojni fotografski snimci ovih pjevača s mojih prijašnjih i novijih putovanja. Pjevači junačkih čina redovno su i sami junačkog stasa, zdravi su i snažni ljudi većinom srednjih godina i nijesu slijepci.

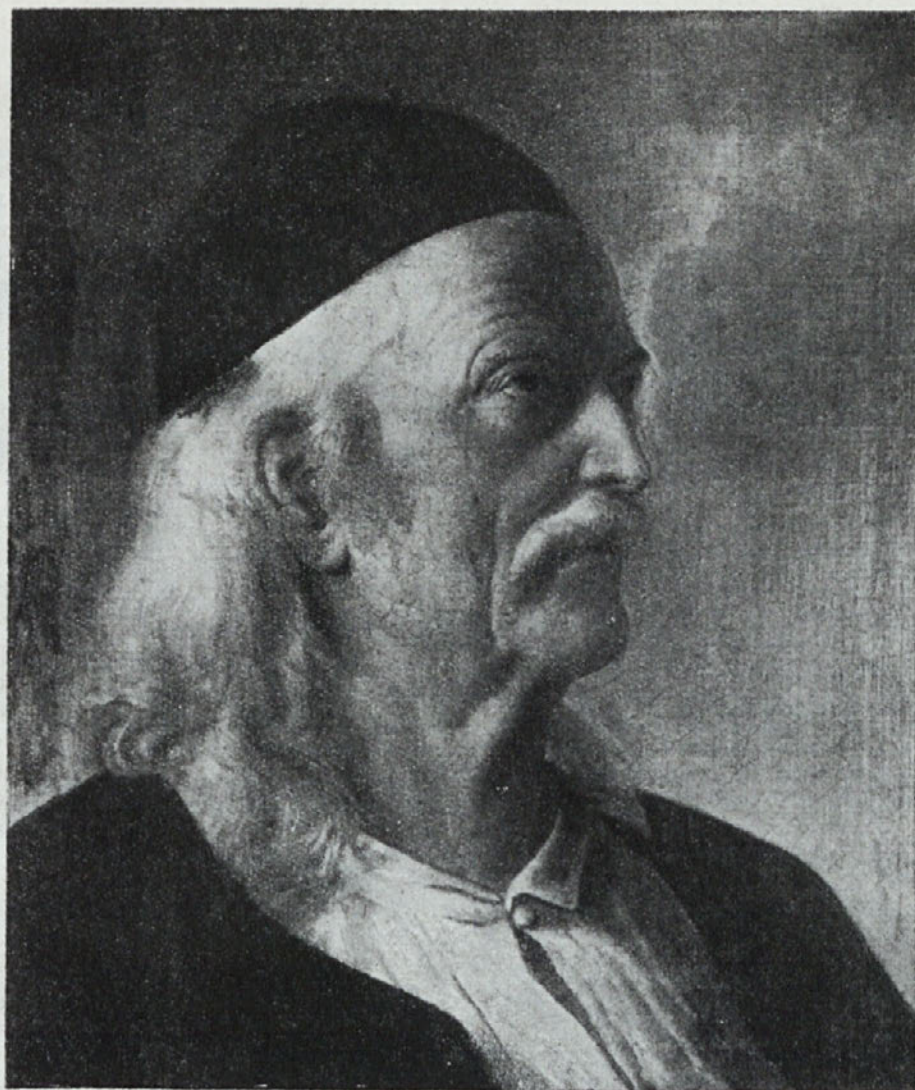
¹ Milan Čurčin, Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur, Leipzig 1905., S. 189.

² Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Von dr. Constant von Wurzbach. Wien 1856.—1891. Bd 29., S. 312 ff.

³ Pismo od 9. V. 1927. L. A. Frankl je zbog svoje socijalne djelatnosti bio promaknut u plemića s pridjevkom von Hochwart, ali sinovi su izostavili »von«.

⁴ Iz pisma Bruna Frankla iz Beča 10. IV. 1915.

⁵ Pismo iz Beča 9. V. 1927.

Srpski pjevač prije sto godina

PRIMJEDBE UZ GEOGRAFSKU KARTU O PUTOVANJIMA MATIJE MURKA »TRAGOM SRPSKO-HRVATSKE NARODNE EPIKE«

Na piščevu želju izradio je ljubljanski kartograf V. Finžgar po uputama dra. Vladimira Murka kartu, koja obuhvata pored putovanja, prikazanih u ovoj knjizi i obavljenih u godinama 1930.-1932., i prijašnja putovanja. Time se dobiva cjelokupna slika piščevih putovanja, o kojima on nije dosada dao potpunog prikaza, nego samo manje izvještaje na raznim jezicima.

Iako je u ovome radu Murko bar djelimično upotrebio i rezultate svojih prijašnjih putovanja te naveo i glavne njihove smjerove, ipak nije stigao da u ovoj knjizi iskoristi čitavu gradu. Da bi se dakle dala slika o svim njegovim većinom dugim i napornim putovanjima po krajevima, koji su nekad bili teže pristupačni nego danas, a ujedno i pregled pokrajina, u kojima je epika za vrijeme tih putovanja još više manje živjela, priređena je ova karta. Sastavljena je uglavnom na osnovu raznih piščevih djela, djelimično i po podacima sina-pratioca.

Radi bolje preglednosti geografske karte dodaje se ovdje popis svih putovanja, koji sadržava sva mjesta, navedena u raznim raspravama. Ovaj popis pokazat će naročito i smjerove putovanja, koje je bilo katkada teško ucrtati naročito na putovanjima, koja su se odvijala istim smjerom u istoj ili u raznim godinama (na pr. Sarajevo-Ustiprača). Osim toga pojavljuju se u djelima nazivi mjesta, koja su danas izmijenjena. U zagradi se navode današnja imena. Neka mjesta, koja su navedena dapače i u Marinkovićevu Rečniku-imeniku mesta u Jugoslaviji ne kao sela, nego čak i kao sjedišta općina, nikako se nisu mogla pronaći niti na specijalnim kartama.

Karta ne prikazuje nekih željeznica, kojih za vrijeme piščevih putovanja još nije bilo, te dakle nisu dolazile u obzir za korišćenje. I broj cesta se u međuvremenu znatno povećao.

Putovanja po godinama

I. 1909.

Zagreb - Senj - Otočac - Gospić i okolina - Ribnik - Ploča - Udbina - (Titova)
Korenica - Priboj (Pribejoj) - Ličko Petrovo selo - Zavalje - Bihać - Spahić - Zagreb.

II. 1912.

Novi (Vinodol) - Bribir - Rab - Senj - Vratnik - Žuta Lokva - Brinje - Modruš - Karlovac - Slunj - Drežnik (Drežnikov grad) - Tržac - Raštela - Cazin - Peći (Peći grad) - Velika Kladuša - Vališino selo kod Cetingrada - V. Kladuša - Vrnograč - Bužim - Otoka - Bosanska Krupa - Ostrožac - Bihać - Ripač - Lika - Kulen Vakuf - Vrtoča (Vrtoče) - Bosanski Petrovac - Ključ - Sanski most - Prijedor - Kozarac - Banja Luka - Brenica - Agino Selo - Jajce - Jezero - Jajce - Donji Vakuf - Travnik - Sarajevo.

Split - Klis - Zadar - Stani - Bokanjac - Zemunik - Škabernja - Nin - Benkovac - Mostine bibrske - Bribir - Gjeverska (Devrska) - Kistanje - Tribanj - Vinjerac - Posedarija - Novi grad - Obrovac - Bilišane - Olujići - Karin - Budim - Islam grčki.

III. 1913.

Bosanski Novi - Bosanska Kostajnica - Bosanska Dubica - Orahovo - Bosanska Gradiška - Derventa - Mišinci - Doboj - Teslić - Blatnica - Jelah - Tešanj - Maglaj - Žepče - Visoko - Kiseljak - Gromiljak - Ostružnica - Fojnica - Kreševo - Kraljevska Sutjeska - Sarajevo - Konjic - Jablanica - Mostar - Blagaj - Buna - Hodbina - Mostar - Zovnice - Knežpolje - Široki Brijeg - Mostar - Nevesinje - Odžak - Rilje - Fojnica - Gacko - Pustopolje - Stepen - Plana - Bileća - Dobrićevo - Miruše - Mosko - Jasen - Trebinje - Lastva - Trebinje - Duži - Ravno - Ljubinje - Stolac - Pileta - Počitelj - Čapljina - Dubrovnik.

IV. 1924.

Sarajevo - Ustiprača - Plevlje (Pljevlja) - Sv. Trojica - Plevlje - Iljino Brdo - Glibači - Mijakovići - Plevlje - Bijelopolje (Bijelo polje) - Sutivan - Bijelopolje - Berane (Ivangrad) - Bioče - Bijelopolje - Šahovići - Pavinopolje - Plevlje - Boljanići - Metaljka - Čajniče - Ustiprača - Sarajevo.

V. 1927.

Makarska - Vrgorac - Ljubuški - Imotski - Studenci (Studenice) - Lovreč - Makarska - Podgora - Zaostrog - Brist.

VI. 1930.

Podaci o ovom putovanju navedeni su u ovoj knjizi na str. 27.

VII. 1931.

Podaci o ovom putovanju navedeni su u ovoj knjizi na str. 28.

VIII. 1932.

Podaci o ovom putovanju navedeni su u ovoj knjizi na str. 29.

Pri izradi karte za drugi dio putovanja u 1930. g. te u 1931. g. kartograf se mogao koristiti i skicama putovanja, koje je bio izradio pok. ing. Stanislav Murko.

BIBLIOGRAFIJA DJELA MATIJE MURKA,
POSVEĆENIH SRPSKO-HRVATSKOJ I SLOVENAČKOJ NARODNOJ EPICI

- Recenzija: Pieśni serbskie o Kosowskim boju w nowym przekładzie przez Izydora Kopernickiego.*
Ljubljanski zvon IX (1889), 575-576.
- Goethe und die serbische Volkspoesie.*
Die Zeit (Beč) XX, 1899, 134-137.
Izvadak iz istog članka: Chronik des Wiener Goethe-Vereins XII, 1898, 50-51.
- Eine Jacob Grimm fälschlich zugeschriebene Rezension serbischer Volkslieder.* Ein Beitrag zur Geschichte der Aufnahme der serbischen Volkslieder in Deutschland. Euphorien XI, 1904, 106-120, češki prijevod u Murko: Rozprawy z oboru slovanské filologie, Práce Slovanského ústavu v Praze sv. IV, Prag 1937, s. 29-42.
- Rec. Die serbokroatische Volkspoesie in der deutschen Literatur:*
1. Dr. Milan Čurčin: Das serbische Volkslied in der deutschen Literatur.
 2. Isti: Peterostopni (srpski) trohej.
 3. Camilla Lucerna: Die südslavische Ballade von Asan Agas Gattin und ihre Nachbildung durch Goethe.
- Archiv für slavische Philologie XXVIII, 1906, 351-385, češki prijevod u Murko: Rozprawy z oboru slovanského národopisu, Práce Slovanského ústavu v Praze, sv. XXI, Prag 1947, s. 66-105.
- Geschichte der älteren südslavischen Literaturen.*
Leipzig, C. F. Amelangs Verlag 1908, X, 248.
- Die Volksepik der bosnischen Mohammedaner.*
Zeitschrift des Vereins für Volkskunde, Berlin 1909, 13-30.
Izvadak iz članka u:
Chronik des Wiener Goethe-Vereins XX, 1909, 36-37.
- Bericht über eine Bereisung von Nordwestbosnien und der angrenzenden Gebiete von Kroatien und Dalmatien behufs Erforschung der Volksepik der bosnischen Mohammedaner.*
Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse. 173. Band, 3. Abhandlung, 1913, 1-52.
- Bericht über phonographische Aufnahmen epischer, meist mohammedanischer Volkslieder im nordwestlichen Bosnien im Sommer 1912.*
Nr. 30 der Mitteilungen der Phonogrammarchivs-Kommission der kais. Akademie der Wissenschaften in Wien (Anzeiger 1913, Nr. VIII, 58-75 i separatno).
- Bericht über eine Reise zum Studium der Volksepik in Bosnien und Herzegowina im Jahre 1913.*
Sitzungsberichte der kais. Akad. der Wiss. in Wien, Phil.-hist. Klasse, 176. Band, 2. Abhandlung, 1-50.
- Bericht über phonographische Aufnahmen epischer Volkslieder im mittleren Bosnien und in der Herzegowina im Sommer 1913.*
XXXVII. Mitteilung der Phonogramm-Archivs-Kommission, Sitzungsberichte der kais. Akademie der Wiss. in Wien, Phil.-hist. Klasse, 179. Band, 1. Abhandlung 1-23.

Das serbische Geistesleben.

Leipzig und München, Süddeutsche Monatshefte 1916, 1-52.

Neues über südslavische Volksepik.

Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur und für Pädagogik XXII. Jahrg., Bd. XLIII u. XLIV (1919), 6. Heft, 273-296; češki u Rozpravy z oboru slovanského národopisu 106-134.

Gusle i tamburica sa dvoje strune.

Bulićev Zbornik 1924, 683-687.

Jihoslovanská národní epika.

Lidové přednášky českých vysokých škol pražských, studijní rok 1924-1925, Období I, Řada LXXIV, 2-3.

Im ehemaligen Sandžak Novi-pazar.

Prager Presse 11, I. 1925.

Epischer Volksgesang im ehemaligen Sandžak Novi-pazar.

Prager Presse 25. I. 1925.

Архива народних pjesama црногорских.

Lovčenski Odjek (Cetinje), G. I, br. 1, 5-8.

Pramen národní písně »Jakišići zkoušejí ženy« ve sbírce Vuka Karadžića.

Sborník věnovaný prof. Janu Máchalovi, Prag 1925, 329-335, češki převod u Rozpravy z oboru slovanského národopisu 57-65.

Ein montenegrinischer Guslar.

Prager Presse 1. I. 1928, 4-6.

Recenzija: Gesemann Gerhard: Studien zur südslavischen Volksepik.

Euphorion, Zeitschrift für Literaturgeschichte, 29. Band, 1. u. 2. Heft, Stuttgart 1928, 297-303.

L'état actuel de la poésie populaire épique yougoslave.

Le monde slave, Paris, V^e année (Tome II), juin 1928, 321-351.

Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami.

Etnolog, Glasnik Etnografskega muzeja v Ljubljani III, 1929, 5-53, zasebni otisak 1-54, češki převod u Rozpravy z oboru slovanského národopisu 135-187.

La poésie populaire épique Yougoslavie au début du XXe siècle.

Travaux publiés par l'Institut d'études slaves X, Paris 1929, 1-77 i XXI list fotografija.

Nynější stav jihoslovanské národní epiky.

(Prvobitní češki tekst predavanja na parišskoj Sorboni u svibnju 1928.).

Národopisný věstník československý XXII, č. 1, Prag 1929, 1-19.

Im slavischen Süden.

Beilage zur Prager Presse Nr. 42, 1930 (19. Okt.).

Vergangenheit, Gegenwart und Zukunft des patriarchalischen Jugoslawiens.

Beilage zur Prager Presse Nr. 45, 1930 (9. Nov.).

Za národní epikou po Jugoslavii.

Československo-jihoslovanská revue, ročník I, 1930, č. 3, 111-114 i 8 slika, č. 4, 154-160 i 21 slika, přestampáno u Rozpravy z oboru slovanského národopisu 3-15 (bez slika).

Auf den Spuren der Volksepik durch Jugoslawien.

Slavisches Rundschau, Prag 1931, III, 173-183. Redakcioni převod članaka iz 1930. g. bez slika.

Tragom naše narodne epike.

Riječ (Zagreb), 25. travnja 1931., god. XXVII, br. 16, s. 12-14. (Redakcioni izvadak češkog članka).

Moderne jugoslavische Guslaren.

Beilage zur Prager Presse, 25. dez. 1931, Nr. 52.

Zpráva o vědecké cestě po Jugoslavii r. 1930.

Ročenka Slovanského ústavu v Praze, III, 1932, 103-104.

Ivan Meštrović als Rhapsode.

Der »Klaggesang von der edlen Frauen des Asan-Aga« in einer neuen Version.
Beilage zur Prager Presse 17. April 1932, Nr. 16.

Domovina Asanaginice.

Goethe: Klaggesang von der edlen Frauen des Asan-Aga.

Goetheův sborník. Státní nakladatelství v Praze, 1932, leks. 252-266, preštampano u Rozpravy z oboru slovanského národopisu 16-37.

Zpráva o vědecké cestě po Jugoslavii r. 1931.

Ročenka Slovanského ústavu v Praze IV, 1932, 107-110.

U domově Ivana Meštroviće.

Radiojournal (Prag) 20. V. 1933, roč. XI, č. 10, sa 4 slike.

Rec. L'Épopée Yougoslave.

Andrée Vaillant: Les chants épiques des Slaves du Sud.

Byzantion Tome VIII, fasc. I, 1933, s. 338-347.

Kod Meštrovića i njegovih. Ivan Meštrović kao pjevač epskih narodnih pjesama.

Nova Evropa 15. VIII. 1933., s. 25-30.

Nouvelles observations sur l'état actuel de la poésie épique en Yougoslavie.

Revue des études slaves XIII, Paris 1933, s. 16-50.

Konstanty Wiskowatyj: Pogłosy historii polskiej w epice jugosłowiańskiej

(Práce Slovanského ústavu v Praze sv. XI, 1933):

Úvod. S. IX-XIX.

Zpěvačky epických písní v Dalmácii.

Československo-jihoslovanská revue, Prag, roč. III. 1933, 297-301, 4 slike, preštampano u Rozprawy z oboru slov. národop. 49-56.

Nekoliko zadaća u proučavanju narodne epike.

Prilozi proučavanju narodne poezije, Beograd 1934., s. 2-5.

Srbsko-hrvatská balada o ženě Asan Agy (Asanaginica) během 150 let.

Międzynarodowy zjazd slawistów. Księga referatów. Sekcja 2. historia literatury. Warszawa 1934, s. 114-118.

Epensängerinnen in Dalmatien.

Slavische Rundschau Jhg. VII, 1935, s. 36-43 (redakcioni prijevod članka iz 1934. g.)

Asanaginica sa Šipana.

Nova Evropa aprila 1935, knjiga XXVIII, br. 4 i 5, s. 112-119, Prilog: Pavle Kuvelić sa Šipana (2 slike). Češki prijevod u Rozpravy z oboru slov. národop. 38-48.

Das Original von Goethes »Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga« (Asanaginica) in der Literatur und im Volksmunde durch 150 Jahre.

Germanoslavica Jhg. III (1935), s. 354-377, Jhg. IV (1936), s. 94-115 i 289-309.

Zpráva o vědecké cestě po Jugoslavii roku 1932.

Ročenka Slovanského ústavu v Praze, V-VII, s. 148.

Zgodovinski podatki o slovenskih narodnih pesmih.

Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor, XXXII (1937.), 300-307.

Češki prijevod u Rozpravy z oboru slov. národop. 188-197.

Glagol knaditi. Prilog leksikografiji i proučavanju narodne pesme. Beličev zbornik, Beograd 1937., 225-229.

Rozpravy z oboru slovanské filologie. Uspořádal Jiří Horák. Prag 1937. S. XIV+619.

Das Original von Goethes »Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Aga« (Asanaginica) in der Literatur und im Volksmunde durch 150 Jahre. Brno 1937., s. 79 + 4 priloga.

Za narodnom epikom na Kosovu. Prilozi za književnost XVIII. 1938, s. 565-576.

Mićun Pavičević. Slavia (Prag) XV, 1938., s. 313-314.

Murko o djelima M. Pavičevića. (Prijevod gornjeg članka). Novosti (Zagreb, 3. IV. 1938.

Predgovor knjizi Mićuna M. Pavičevića: Guslarske narodne pjesme, Zagreb 1939., s. 8-14.

Indija slovenskih narodnih pesmi. Slovenski jezik III, 1939., s. 20-27 i zasebni otisak. Rozprave z oboru slovanského národopisu. Uspořádal Jiří Horák. Práce Slovanského ústavu v Praze, sv. 21., Prag 1947., s. 254.

Paměti. Zapsal Stanislav Petíra. Paměti, knihovna literárních vzpomínek a korespondence, vydává III. třída České akademie věd a umění, sv. 16. Fr. Borový, Praha 1949., s. 252.

Spomini. Prevod po izvirnem rokopisu. Slovenska Matica u Ljubljani 1951., s 314 + XV strana slika.

R E G I S T A R

Registar sadrži: registar opći, registar pjevača i registar riječi, kojih nema u Ukovu Rječniku ni u Rječniku Jugoslavenske akademije.

U opći registar ušla su i lica iz narodnih pjesama.

Registar pjevača sadrži pjevače, pjevače-pjesnike, pjevačice epskih narodnih pjesama i tužilice. U registar pjevača ušle su i neke osobe, snimljene za fonogram, iako nisu pjevale epske pjesme. Kod nesigurnih imena stavljeno je dotično slovo u zagrade. Nije bilo uvijek lako odrediti, u koji registar treba nekog uvrstiti.

REGISTAR OPĆI

- Abdullah-paša 443
 Abdullah sultan 290²⁶
 Abraham (Ibrahim) 352
 Adžija dr. 787, 871
 Ajkuna, staj. ime. 457, 511, 540, 542, 544
 Alačević Ante i Mirosлав 277, 278
 Alačević Frano 459²⁴
 Alaga Dizdar 473¹⁰⁴
 Albus kralj 460
 Aleksandar I. car 234⁹³
 Aleksandar II. car 300, 883, 884
 Aleksandar kralj 48⁸, 61, 71, 83, 124, 128, 129, 138, 141, 145, (regent) 146, 147, 151, 181, 185, 205, 210, 221, 221²⁸, 246, 247, (majka njegova) 269, 318, 318¹⁰⁰, 319, 319¹⁷⁰, 319¹⁷⁸, 366, 388, 504, 512, 537, 538, 539
 Aleksandar Veliki 293, 452, 457
 Aleksići 163
 Ali-beg 437, 438, 439, 440, 441, v. i Mihal-oglu
 Alija v. Halil
 Alil-aga 479
 Alil Gojeni v. Halil
 Alim-beg 441
 Alipaša (istjeran iz Osijeka) 234
 Altarac 119
 Amis i Amil 448
 Andrić Nikola 48, 51, 55, 56, 59, 190, 193, 212, 251¹⁰⁰, 260⁷, 265, 268, 278, 279, 321¹⁰³, 415, 435, 435^{82, 84}, 485, 549⁷
 Andrija(š), brat Kralj. Marka, 228, 249, 256, 404, 453
 Andronik car 429
 Anđelija, dilber A., 246, 248, 256
 Anđelković Dušan 309
 Anna Joanovna carica 443
 D'Annunzio G. 312
 Antonić Grga 280
 Arizanović Svetozar 666, 859
 Arnaudov M. 55¹¹, 202³, 449
 Arsenijević, kot. nač., 850
 Asan Aga 10, 10⁷, 25, 25⁹, 26¹², 51¹⁰, 54^{5, 6}, 170, 359⁹⁸, 401⁴, 402⁷, 534¹², v. i Hasan aga
 Asanaginica 25¹¹, 26¹², 51¹⁰, 54⁵, 170, 402⁷, 534¹², 554, v. i Hasanaginica
 Asbóth I. von 428, 460, 461
 Asembeit (Azem beit) 273, 545, v. i Bejta Azem
 Asimija (Asima) 108, 273, 545
 Atlagića Hajka (Ajkuna) 54, 55, 368, 548, sele Atlagića 409
 Atoklija Ban 248
 Avramović Mika 518, 519
 Azgin Marijan 114, 541
 Baba Novak 428, 429
 Babić hajduk 485
 Babić Jašar 232
 Babukić Vjekoslav 277, 295⁴⁴
 Badanjковиć Deli-paša 472

- Bajagić Alaga 478
 Bajagića Ajka 474, B. sestra 480¹⁸¹
 Bajamonti Julius 276, 402
 Bajazit sultan 541
 Bajković Rade 555
 Bajraktarević Fehim 478¹³⁶
 Bakardžiev G. N. 329⁸⁸
 Bakarević Abdaga 97
 Bakić ministar 367
 Bakota 472
 Bakotić Petar 26
 Balabušić Drago 875
 Bali-beg 441
 Balšići 452
 Banašević Nikola 206, 266⁸⁸, 446, 447, 447¹²⁴, 454, 457⁸
 Banić Jozo 508⁸³
 Banić Pavao 799, 872
 Banović Lazar 258
 Banović Sekula, vidi Sekula
 Banović Stjepan 202, 282, 404¹⁶, 405⁸³, 430⁸⁴, 89, 436, 437, 457⁸, 460^{27a}, 478¹⁴³, 479¹⁴³, 479¹⁴⁴, 145, 482¹⁶⁰, 511⁸³
 Bartonić serdar 483¹⁶⁶
 Bartulović 473¹⁰⁴
 Bašaga Biščanin, Zlatija B-e B-a 546
 Bašagić Safvetbeg Redžepašić 202, 234⁹⁴, 280, 437⁹⁴, 443, 445, 459²¹, 859
 Bašagić Tevfikbeg 670, 859
 Bašić hajduk 239
 Bathory Z. 429
 Batinić Luka 436
 Batrićeva sestra 136, 147¹⁰, 148, 267, 288
 Becking G. 17, 35, 192, 218, 260, 381, 385, 386, 387, 389, 534, 538, 541
 Bédier I. 349, 447, 453
 Begza, staj. ime, 457
 Belić Aleksandar 17, 26, 26¹⁶, 254¹⁷⁴, 403¹³, 407, 497¹⁸
 Behmen Asim 280
 Behmenâ obitelj 407
 Bejta Azem 273, v. i Asembeit
 Belerofont kralj 441
 Beli-beg 441
 Belimarković ministar 888
 Beneš Eduard 226
 Berberović učitelj 670, 859
 Berkopec Oton 411⁸⁷, 419⁴
 Bernecker E. 55¹⁰, 232⁷⁰, 322, 322², 394⁹⁵, 462
 Bethé Erich 207, 207¹⁵, 224, 266, 272¹¹
 Bijelić Jovan 243, 548
 Bilaj barjaktar 550
 Biljen arambaša 548
 od Bioća (Bihaća) paša 247
 Birčanin Ilija 318¹⁶⁹
 Birkeland Harris 393⁴⁸
 Bjelovučić Nikola Zvonimir 195
 Blagojević Omer 248
 Blažević Omer 248
 Bodin kralj 426
 Bogatyrev Petar 347¹⁸
 Bogdan mladi 408, 409
 Bogišić Baltazar 50, 268, 269, 275, 404, 461^{32, 30}, 874
 Bogosav knez 427, 551
 Bojičić Alija 245, 246, 248, 541, 555
 Bojović vojvoda 446
 Bonfini 439
 Borčanin Murat 543
 Borelli porodica 171
 Borišić Smail 121, 550
 Borovský t. j. K. Havlíček
 Borovský, 149
 Bosnić Novljanin 248
 Bošković đeneral 868
 Bošković Bojo 885, 887
 Bošković Božo 892-895
 Bošković Husein 502, 502⁸⁷
 Boškovića Jela 243, 411, 552, 892, 893, 895
 Bošković Manojlo 377, 378
 Bošković Stipe 892, 893
 Bošnjak, brat B., 235⁸⁷
 Boturić, dvoje djece B-čvc, 242, 554
 Božović Gligorije 105, 106, 208, 859
 Branković Đurđe 203, 427
 Branković Vuk, 124, 175, 248, 251¹⁶¹, 424, 428, 446, 454, 459, 547
 Brankovići 231, 233, 233⁸⁸, 454
 Brnjačanin Nestor 511, 545
 Brnjačanin Radule 512
 Brückner Ed. 207¹⁶
 Bubalo - Kordunaš 255, 328
 Buconjić Nikola 313
 Budalina v. Tale
 od Budima ban 247
 Budimir M. 220
 Budimka dievojka 408
 Bueves de Hanstone 448
 Bukovac Vlaho 216
 Bulatić Ibro 248
 Bulatović Mašan 209, 421, 423, 434
 Bulić Branimir 239

- Bulić Fr. 326⁸¹
 Bunaparta (Napoleon) 234⁸³
 Bu(n)garin Ive 260⁸, 410, 412, 552, 890-892
 Buntić fra Didak 272
 Buovo d'Antona 510⁸¹, v. i Bueves ...
 Buslajev F. J. 9
 Bušatlija v. Mahmutpaša
 Butorac Pavao 52, 276, 842, 875
 Byron 195, 874

 Cepelić Milko 292, 296⁸¹
 Cerović han 513
 Cerović Novica 234
 Cerović pop 842, 875
 Cerović S. 250
 Ciba kardinal 451
 Cicmil Obrad 204
 Cmilianić Ivan 187, 245, 246, 247, 255, 256, v. i Smiljanić
 Cosmi Stefan 451
 Crničić Ole 409
 Crnianski Miloš 378
 Crnojević Ivo 258
 Crnojević Maksim 468, 484
 Crnojević Savo 442
 Crnojevići 156, 231, 233
 Crnovići (Crnojevići) Ivo i Uroš 245
 Cvetković Dragutin 34
 Cvijić Jovan 30, 33, 33⁴, 38², 38⁵, 40¹⁴, 194, 219⁵, 236, 259, 259¹, 279, 867
 Cvijović general 511
 Cvjetković ravnatelj 199
 Czartoryjski, porodica C-h, 216⁸⁵

 Čabrinović Nedeliko 313
 Čajkanović V. 350²⁹, 449
 Čaruga hajduk 285
 Čelebija Evlija 439, 441, 479, 479¹⁴⁴
 Čelebija Suzi 438
 Čengiđ Ahmetbeg 442
 Čengiđ Ali-beg (Foča) 125
 Čengiđ Ali-beg, kasnije Petar đeneral, 442
 Čengiđ Ali-paša 122, 364, 445
 Čengiđ Bećirpaša 122, 233, 442, 443, 444
 Čengiđ, beg u Plevljima, 42³
 Čengiđ Dedaga (Derviš-beg) 114, 122, 134, 364, 445
 Čengiđ Džemal 445
 Čengiđ Hajdar-beg 122, 123, 364, 445
 Čengiđ Muhamed-beg 445
 Čengiđ Murat-beg 363

 Čengiđ Osman-beg 348²²
 Čengiđ Osman, pokršten, 442
 Čengiđ Rustenbeg 121
 Čengiđ Smail-aga 28, 114, 122, 134, 135, 163, 234, 263, 280, 285¹³, 292, (Čengijić) 293, 364, 444, 444^{115, 116}, 445, 453, 492, 505, 515, 542, 543, 867
 Čengiđ Smail-beg 125
 Čengiđ Sulejman-beg 863
 Čengiđi 42, 233, 233⁸⁸, 280, 364, 442, 862, 863
 Čermák Jaroslav 216, 216⁸⁰
 Černjajev general 885
 Čohadžić Dimitrije C. 479¹⁴⁴
 Čojković Cernogorac Čubro (S. Milutinović) 285
 Čokić Adil 26, 338
 Čremošnik Gr. 469, 469⁹⁰, 473
 Čubrilović Vaso 425, 430, 431
 Čupić Nikola 213⁴⁷, 385¹², 424²²
 Čupić vojvoda 253, 515
 Čupina MUDr. 250

 Čarim Cur 646, 857
 Čejvan (Mahmet) Dedo 248, 546
 Čelović serdar 185, 511
 Čemen-aga 246
 Čemović Avra 154
 Čipiko Ivo 503
 Čiro od Đirita 242, 546
 Čiro od Morave 244
 Čorović Vladimir 393, 425, 428, 454
 Čosovića zadruga 14, 492
 Čuk Ličanin 858
 Čukić 154
 Čuković 331, 875
 Čuprilić veliki vezir 457
 Čurčić Milan 478¹³⁸
 Čurčić Vejsil 335
 Čurčin Milan 10, 167¹, 168, 169, 170, 277¹⁰, 402, 902¹

 Dajičić-Šobra rječnik 330³⁰
 Daković Marko 145, 503
 Dal' rječnik 330⁴⁰
 Damjanka djevojka 232
 Damjanović Mirko 444
 Dančetočić Vojislav 895, 895⁸
 Dan iz Retimlja 103, 273, 545
 Danev Stojan v. Stojan od Bugarske
 Daničić Đuro 191, 401, 452¹⁸⁵

- Daničić Đuro junak 430, 430⁶⁰
 Daniel prorok 452
 Daniel & A. Kajan, Sarajevo, 313¹⁴¹
 Danilo, knez crnog. 240¹¹², 267⁵, 288, 366,
 490, (žena Darinka) 490, 864
 Danilo, sin kralja Nikole, 139, 513, 886,
 889, 890
 Danilo vladika 288
 Danilovatz slikar 215
 David kralj 59
 Debel-Novak 428, 429
 Debeljak Novak 428
 Dedijer Jevto 43¹
 Demir-Han 470
 Demodok 207, 216
 Derenčin Emerik 438, 439
 Desnica Boško 430, 432, 432⁹⁸, 47, 433, 434
 Desnica Dr. 175
 Desnica Vladan 432⁵⁵
 Despotović Jure 409
 Deželić Đuro 277
 Diels Paul 208²⁰, 320¹⁷⁶
 Digenis Akritas 222
 Dimitrijević Bora J., nakl. pod., 285, 318¹⁶⁰
 Dizdarevića grad (Plav) 869
 Dobrijević kapetan 511
 Dobronić A. 169, 255⁵⁴, 260⁹
 Doczy 426 v. i Dojčin(ć)
 Dojčin Bolen 36, 510⁶⁰, 544, 545, 546, 552
 Dojčić kapetan 94, 243, 545
 Dojčin(ć) Petar 426
 Doležal 119
 Domentjan 451, 451¹⁵⁸
 Domjanić Dragutin 415
 Draganov P. 249¹⁴⁷, 252
 Draga-paša Ali 364
 Dragičević Janko 542
 Dragović-Đuračković Đordija 289
 Drechsler-Vodnik Branko 233⁸³
 Drekalović M. 542
 Drekalović Marko 885
 Drinov M. 214
 Drobnjaković Bor. M. 31¹, 33, 53¹¹
 Dučić Ničifor 289, 289²⁴, 446
 Dukanović (iz Čeva) 417
 Dukljanin, pop D., 453, 453¹⁷⁸, 468, 865
 Dulbaba (Gulbaba) 440
 Dulčić Juraj 219², 281, 383, 495, 553, 553⁴,
 812, 873
 Dunlagić Alaga 486
 Duns Scotus Ioan 293
 Dušan car 80, 231, 242, 245, 246, 285,
 305, 331, 424, 458, 857
 Duzmizbeg Čeljo 122
 Denić Ljubiša R. 31¹, 500
 Đerđez Alija 53, 233, 245, 246, 247, 248,
 (Gjerzelez) 297, (Đerzeles) 297⁶⁰, 437,
 437⁹⁷, 438, 438¹⁰⁰, 494, 515
 Đorđe, grčki kralj, 304¹⁰⁰
 Đorđe V., engleski kralj 310
 Đorđević Jovan 217
 Đorđević Tihomir 148, 223⁴¹, 251¹⁶², 457,
 478¹⁴³, 482
 Đuka iz Dukadina 257
 Đukanović kapetan 866
 Đulagić Ibro 248
 Đulek-beg ban 555
 Đulić barjaktar 466, 546
 Đurđević Mitar 243, 546
 Đurđević, kot. nač. u Prizrenu, 39
 Đurković serdara sestra 447
 Đurović Pavle, kot. nač., 210, 686, 861
 Džidovina Neda 447
 Džinić Mustafa 336, 337¹⁸
 Edip kralj 215
 Edison 24, 533, 533³, 535
 Elezović G. 223⁴⁰, 336¹¹, 337¹⁷, 350⁸²
 Enver-beg 457
 Erben Karel Jaromír 289
 Erdeljanović Jovan 18³⁴, 45⁸, 259¹, 344²,
 347¹⁷, 383, 384, 394⁴⁷, 482¹⁵⁹
 Erzeles Deli aga 441, v. i Đerđez
 Estourmi 446
 Eterović K. 293⁴¹
 Eulenspiegel 477¹³⁵
 Evgen princ 852
 Fata (ljepotica) 232, (staj. ime) 457
 Fauriel Claude 273, 525¹¹
 Fazlipašić Fazilbeg 109, 364, 365, (Fadil-
 pašić) 365⁷⁴
 Ferdinand v. Franjo Ferdinand
 Ferdinand Koburg 304¹⁰⁰, 317, (Ferčo) 385
 Ferdinand I., car i kralj, 467, 470, 471
 Ferik-paša 897, 900
 Feti-paša 308¹¹⁴, 415, 879-882
 Feti-pašunica 254, 304¹⁰¹, 308, 879-882
 Filip Madžarin 248, 257, 511⁴¹, 549
 Filipović Ivan 180, 295
 Filipović Luka 889

- Filipović Mil. S. 36, 271
 Finger (umjesto Fügner) 149
 Finžgar V. karta 903
 Fortis Albert 51, 168, 170, 219, 276, 323, 340, 402, 451, 492
 Foscolo Leonardo 433, 434
 Franjo Ferdinand nadvojvoda 70, 113, 119, 134, 137, 162, 179, 184, 185, 187, 221, 226, 237, 259, 274, 281, 313, 319, 416, 504, 544, 549, 555
 Franjo Josip car 94, 110, 237, 302, 314, 505
 Frankl Ludwig August 902, 902³
 Frankl-Hochwart Bruno 902, 902⁴
 Frankl-Hochwart Lothar 902
 Frankopan Franjo Slunjski, knez, 471
 Frankopani 472²⁷
 Galjan kapetan 545, 895, 897, 898, 900, 901
 Ganellone 447
 Gašpariková Z. 419⁴
 Gavazzi Milovan 181, 219¹², 324⁰, 328³⁵, 342, 533, 539¹⁰, 551
 Gavran kapetan 550
 Gavran Sinjanin 552
 Gavrilov Turo 237
 Georgijević Krešimir 54⁶, 207¹⁴
 Geper general 235
 Gergelez Alija v. Derdelez Alija
 Gerhard W. 285
 Gerlach putnik 428
 Gerz-Eljas 439, 440
 Gesemann Gerhard 16, 17, 35, 35¹⁴, 36, 44⁴, 149, 150, 192, 199⁸, 206, 218, 219⁷, 236, 260, 260³, 271, 276, 279, 281, 366, 436, 444, 501, 508, 533, 533⁰, 538
 Gjivanović don N. 406
 Glavić Baldo Melkov 59, 193, 239¹¹⁰, 250, 278, 279
 Glonar Joža 450¹⁴⁰
 Glušac Vaso 425³²
 Gluščević Jos. 47
 Goethe J. W. 10, 10⁶, 7, 25, 26, 26¹², 13, 43³, 51, 51¹⁰, 54⁵, 55, 144¹¹, 170, 216, 267¹⁰, 276⁰, 285, 323, 401⁴, 402⁷, 534¹²
 Gol Alija 248
 Goleniščev-Kutuzov Ilija 443
 Golović porodica 205
 Goranović Mihajlo 392
 Gorčakov knez 884, 885
 Goretić Pavle 407
 Gorišić beg 163
 Gortan Vlad. 242
 Gozze-Gučetić Vito conte 50, 195, 196, 491²⁰⁹, 824, 825, 874
 Grabčanić Osman 493
 Grabovac Fran 276
 Gradašćević Husein-beg (Zmaj od Bosne) 460
 Grafenauer Ivan 455, 455¹⁸¹
 Grahovljanin Jakov 234
 Grčić fra Stjepan 57²¹, 174, 175, 224, 281, 328, 496, 500, 509
 Grebostrek Novak 429
 Grej Ser Edvard (Sir Eduard Grey) 309
 Grgin Antun 26, 171, 172
 Grgur Ninski 211
 Grgur Slijepac 549
 Grgur na peći (Nahod Simeon) 448/449
 Grimm Jakob 10, 10⁵, 55, 285, 402, 464⁵⁸
 Grisogono Prvislav 250
 Grol Milan 19
 Grudić MUDr. 861
 Grujica dijete 246, 257, 427, 438, 548, (hajduče) 554
 Grujičić Mara 542
 Grujić Jovan 215
 Grujić R. 350, 350²⁰
 Guillaume d'Orange 446, 447
 Gundulić Ivan 52, 196, 197, 245, 275, 344, 420, 520
 Gusić Miladin 512
 Guša Buljukaša 254¹⁷¹
 Gušić Branimir 123, 138, 326⁸⁶
 Hadžagić Mujaga 468
 Hadžibeg paša 98
 Hadžić Stevan 96, 446, 456
 Hadžijahić Muhamed 297, 297⁸⁰, 364⁷³, 449¹⁴³
 Hadžiomerspahić Esad 297, 297⁸⁷
 Hadži-Ruvim 478
 Hak izd. 297
 Halanskij M. 11, 266³⁰, 425, 448, 510⁶¹, 514
 Halija delija 256 v. i Halil
 Halil Hrnjica 69, 99, 110, 144, 169, 223, 243, 245, 246, 247, 248, 256, 257, 259, 261¹², 273, 297, 338, 437, 511⁶¹, 541, 545, 547, 549, 554
 Hamza-beg 248, 471
 Hangi A. 352³⁰, 37, 353³⁰, 42, 355⁴⁵, 357⁶¹
 Harrasowitz, izd. Leipzig, 322¹

- Hartman L. izd. 172, 294⁴⁸, 295, 295⁴⁸, 49, 412³⁸
- Hasan-aga 467
- Hasanaginica 10, 15, 25, 26, 51, 144¹¹, 168, 169, 170, 192, 199, 224, 243, 276, 292, 359³⁸, 402, 411, 467, 493, 534, 537, 538, 875
- Hasanpaša, Hasan vezir 169
- Haumant Emil 147
- Heidenreichová – Holečková Jelena 525¹³
- Heinrich VII, car 463⁴⁷
- Heinzel Richard 9
- Hektorović Petar 220, 220¹⁹, 249, 262, 275, 341, 342, 421, 449, 453
- Heneberg – Gušić Marijana 44¹, 480¹⁵⁸
- Henkalić (Henkalović), ban iz Karlovca, 474, 474¹¹⁷, 475
- Herder J. G. 277
- Heusler Andreas 207¹³, 268
- Hilferding A. F. 58, 213, 248, 451¹⁶⁰, 459, 476, 476¹³⁰, 481
- Himzibeg 108, 110, 336
- Hizir + Iljas (Hizreles) 441, 442
- Hodžić Husein 467
- Holeček Josef 13, 146, 222, 240, (Holaček) 313¹³⁸, 422, 494, 494²²², 498, 506
- Homer 49, 56, 167, 207, 207¹², 207¹⁵, 216, 216⁵⁵, 224⁸⁰, 229, 286, 301, 449, 453, 487, 489, 872
- Horizontov učitelj 134
- Horvat Karlo 430
- Horvat Stj. 210
- Hörmann Kosta 9, 69, 89, 221, 233⁸⁸, 234^{91, 92}, 278, 280, 296, 296⁵⁵, 386, 404, 418², 442, 445, 466, 511⁶¹
- Hraste M. 408³⁰
- Hreljanovići 430
- Hrnjičina Ajka 474
- Hrnjo od Udbine 246, v. i Halil
- Hunyadi János 426, v. i Sibinjanin Janko
- Hus Jan 149
- Husein-beg 433
- Husein sluga 457
- Husref-beg Gazi 440
- Hussarek, austr. ministar vjera i prosvjete, 12
- Chlumský Jos. 24
- Chmelnicki Bogdan 320¹⁷⁶
- Chodkiewicz general 420
- Ibar delibaša 242
- Ibrahim (Abraham) 352
- Igor, ruski knez, 514
- sv. Ilija 348, 441, 442
- Ilijć Drag. J. 309, 882
- Isailović Vasa J. 214
- Isljam Derviš 896, 899
- Ivan-beg 261
- Ivan kapetan 408
- Ivan od Rosna 256
- sv. Ivan (Jovan) 478, 478¹⁴³, 479
- Ivančić Anibal 278
- Ivanić Ivan 39, 39¹⁰
- Ivanišević Frano 271, 487, 488, 492²¹⁵
- Ivica i Ivan, djeca kremenskog kralja, 258
- Ivičević Stjepan 55, 277
- Ivo iz Kotara 246
- Izak 352
- Izmail 352
- Jagić Vatroslav 9, 10, 12, 191, 220, 275⁴, 292³⁷, 301, 420, 426³⁰, 449, 451, 452¹⁶⁷, 453, 865
- Jahja – kapetan 444
- Jaja-paša 443
- od Jajca kadija 243
- Jajčanin Vuk 550
- Jakić Jovan i obitelj 751, 867
- Jakobson Roman 17, 381, 385, 385¹⁶, 538
- Jakobušić Kata 491
- Jakša kapetan 257
- Jakšić Dimitrije 95, 256, 545, 546
- Jakšić Đuro 206
- Jakšići 13, 13²⁰, 233⁸³, 247, 292, 336, 402, 454, 554
- Janja krčmarica 258
- Janko vojvoda 294⁴³
- Janković Božidar general 456
- Janković Stojan 39, 54⁶, 68, 71, 80, 108, 134, 154, 167, 169, 175, 185, 187, 245, 246, 247, 250, 251, 256, 285, 385, 419, 432, 437, 447, 467, 483, 484, 537, 540, 541, 543, 545, 548, 551
- Jankovići 432⁶⁸
- od Janoka ban 69, 79, 243, 246, 247, 248, 248¹⁴⁰, 256, 259, 320, 419, 420, 548, 553
- od Janoka Jana 248, 544
- Janošik, slovački hajduk, 321
- Jarho B. J. 269, 270
- Jastrebov J. S. 38, 38⁴, 6, 7, 39, 249
- Jelačić J. ban 235, 235⁹⁷, 293, 437⁹⁴
- Jelica sestrice 545, 547

Jelisavada, Jelisavka (carica Jelisaveta) 233, 442, 443
 Jelišić Vid 470
 Jensen Alfred 10
 Jerina (Đurda Brankovića) 242, 427, 428, 428⁴⁸, 454, 494, 545, 853, 856, 862
 Jerotije starac (t. j. kralj Petar I.) 315
 Jevrosima, unuka starca Radonje, 304, 305, 307
 Jireček Konstantin 44³, 45⁵, 242¹²⁸, 370⁸⁴, 422, 424, 426, 426³⁷, 449¹⁴³, 453¹⁷⁰, 454, 454¹⁷⁰, 457, 458, 458¹⁶, 459¹⁹, 468, 477¹³³, 478¹⁴³
 Jojić Rad. 82, 209, 210
 Joksimović učitelj 288
 Jole serdar 423
 Jordanov V. 214⁴⁹
 Josip II. 321
 Jovan Bečar 55, 368, 548
 Jovan kapetan 248
 sv. Jovan v. sv. Ivan
 Jovanović Đorđe 216, 852
 Jovanović J., Biblioteka braće J. Jovanovića, 284
 Jovanović Milisav 589, 591, 851
 Jovanović N. izd. 297⁶²
 Jovanović Sava 544
 Jovanović Toma, Toma Jovanović i Vujić, knjižara, 285, 285¹³, 289²⁵, 297⁶², 298⁶⁵, 303⁹⁰, 313¹³⁷, 314¹⁴⁰, 147, 315¹⁴⁰⁻¹³⁵
 Jovanović Zmaj Jovan 226, 226⁶²
 Jovičević 491²⁰⁷
 Jovović Milo 474, 542, 543
 Jug Bogdan 249, 257, 424, 446, 494
 Jugović Damjan 217, 491
 Jugovića, devet J., 245, 249, 424, 446, 494
 Jugovića Kate 260⁶, 410, 552, 890, 891
 Jugovića majka 67, 104, 105, 107, 128, 147, 151, 154, 217, 217⁶³, 246, (Jugovića) 249, 251, 263, 291, (Izgbio Jugovića) 291, 491, 535, 544, 545, 551, 554
 Jukić Ivan Fr. 23³, 69, 171, 173, 230, 250, 251¹⁵⁵, 255¹⁷⁰, 258¹⁰⁶, 291, 291²⁸, 291³⁰, 292, 294, 296⁵¹, 301, 346, 403, 404, 404¹⁷, 434, 435⁸⁴, 436, 509, 552
 Julinac Pavle 454
 Jungmann Josef 320¹⁷⁸
 sv. Juraj 294, 352, 441, 448, 465, 550, 554
 Juriša, drug I. Senjanina, 430

Kacarova Rajna 383³
 Kačići pleme 294
 Kačić Miošić Andrija 10, 15, 15²⁰, 35, 45, 49, 56, 69, 126, 130, 149, 168, 169, 171, 173-180, 183, 185, 192, 196-198, 217, 225, 229, 230, 232, 247, 251, 251¹⁰³, 252, 253, 263, 263²⁵, 264, 264²⁰, 270, 271, 276, 277, 277⁹, 284, 292, 292³⁰, 293, 293⁴¹, 294, 295, 295⁴⁸, 296, 296⁵¹, 301, 302, 313, 320, 321, 342, 342⁹, 343, 389, 395, 402, 405, 408, 411, 411³⁷, 412³⁸, 426, 430, 434, 435⁸⁴, 436, 451, 498, 507⁵⁰, 518, 547, 550, 551-554, 554⁷, 804, 865, 872
 Kajon Daniel A. štamp. 291³¹, 443¹⁰⁰
 Kapetanović beg 364
 Karadorđe 31, 114, 206, 232, 234, 285¹³, 286, 309¹¹⁰, 350, 366, 851, 852
 Karadžić Milka 755, 868
 Karadžić Vuk Stefanović 9, 10⁴, 13, 13²⁰, 16, 19, 25, 30, 37², 39, 40, 40¹⁷, 49, 51-54, 54¹, 55, 55⁷, 55⁹, 56, 57, 57²³, 59, 68, 69, 71-73, 73², 75⁴, 76, 79, 82, 83, 86, 88, 90¹¹, 93³, 106, 118, 139, 143, 147, 150, 151, 154, 168, 169, 170, 172, 189, 192, 194, 203-207, 207¹⁸, 221, 221²³, 222, 223, 226⁶², 230⁷⁰, 232⁷⁰⁻⁸¹, 233⁸⁵, 88, 89, 234⁸³, 235⁹⁵, 96, 236, 236¹⁰³, 239¹¹³, 117, 240, 240¹¹⁸, 242, 244, 246¹³⁸, 249, 250, 250¹⁵⁴, 251, 251¹⁵⁶, 254¹⁷¹, 255¹⁷⁶, 180, 257¹⁹¹, 260⁴, 262¹⁹, 264²⁸, 32, 265³⁰, 266, 269, 270³¹, 278, 279, 283-286, 290-292, 295, 296, 296⁵¹, 321, 322, 325, 325¹⁰, 20, 21, 329, 330, 330⁴⁰, 332, 340, 344, 344¹, 3, 345, 345⁸, 3, 347, 347¹⁸, 349²⁷, 350³², 33, 353, 354⁴³, 356⁴⁹, 358⁵³, 359⁵⁸, 60a, 367, 388³⁶, 37, 38, 401, 401³, 402, 403, 403¹⁴, 404, 405, 407, 413-415, 417, 419, 420, 422, 427, 434, 440, 442, 444, 453¹⁷¹, 468, 469, 469⁸⁸, 470⁹³, 472¹⁰⁰, 473, 473¹⁰², 108, 108, 109, 475¹²², 477¹³⁵, 478¹⁴², 479¹⁴⁰, 480, 482, 483, 483¹⁶⁵, 170, 173, 484, 484¹⁷⁷, 486, 487²⁰⁰, 201, 488²⁰³, 494²²⁰, 497⁹, 13, 16, 508, 509, 510⁵⁶, 59, 60, 61, 511, 525, 525¹¹, 526, 526¹⁶, 541, 545, 864, 867, 868, 902
 Karadžić Wilhelmine 902
 Karadžića Kula 163
 Karajkova Ajka 474
 Karakašević Vladimir 209, 213, 326, 329
 Karanović Milan 116⁵, 337

- Karapandža Pajo 243
 Karić J. 296⁵⁵
 Karlić Petar 288²⁰, 292³⁴
 don Karlo hispanski 275
 Karlo nadvojvoda 468
 od Karlovca ban 243, 551
 Karlović Nikola 475
 Kastrapelli učitelj 393
 Kastrioti Đura 245, 252, Kastriotić Đorđe
 284, 284⁹ v. i Skenderbeg
 Katarina bos. kraljica 874
 Katarina Velika 122, 233, 321, 443
 Katerina ljuba Omerova 409
 Katić Ernest 196
 Kaulicic Konstantin knjižar 284
 Kavaja Ilija izd. 300⁷⁰
 Kerr W. P. 450, 450¹⁵⁰
 Kesar Novak 428
 Kirinčić škol. nadz. 204, 498
 Kiselinović Đorđe 36, 238¹¹⁰, 259²
 Klaić Miho 197
 Klaić Vjekoslav 471⁹⁴, 472⁹⁵
 Klišanin Ivan 430
 Kluge Fr. 464⁸⁸
 Knićanin Vaso 484
 od Koćima ban 420
 Kobilić v. Obilić
 Kodža Novak v. Starina Novak
 Koken H. 118
 Kolessa Filaret 208²⁰, 320¹⁷⁶
 Komenský J. A. 149
 Komnen bariaktar 246, 475, 547
 Koniović Petar 525
 Kopčić Alija 544
 Kopitar B. 10. 273, 273³, 401, 402, 413,
 468, 525, 525^{11, 12}
 Korabinsky I. M. 419⁵
 Korčulović Ibro 494²²³
 Kordunaš v. Bubalo
 Korvin Ivaniš 439
 Korvin Matija 426, 439
 Kosančić Ivan 33, (Kosovac) 225
 Kosara (iz Kačića) 251¹⁰³
 Kosovka djevojka 249, 535, 542, 549
 Kostadin beg 535, 540
 Kostić Dragutin 220, 253, 256¹⁸⁷, 386,
 405, 421, 425⁹², 429, 448, 449¹⁴³, 450,
 451^{158, 161}, 452, 452¹⁶⁶, 453, 455, 457⁶,
 461, 514
 Kostić Petar 39
 Kotaranin Janko 248, 257
 Kotković 420, v. i Chodkiewicz
 Kovačević Ljuba 424
 Kovačević vajar 849
 Kovačina Ramo 232, 247, (od Kovača
 Ramo) 255
 Kozlić Ali-aga 468
 Kozlić Huram-aga 467
 Kraljević Mušan 513
 Krauss Friedrich S. 221, 221²⁷, 226⁶⁰, 229⁶⁰,
 367⁸⁰
 Kravcov N. 220, 385¹¹, 447
 Kreševljaković Hamdija 524
 Krivokuća 87, 610, 612, 853
 Križanić Juraj 360
 Kršić Jovan 524
 Kuba Ludvik 16, 212, 224, 226, 262, 326²³,
 331, 381, 387, 533³, 534, 538, 872
 Kuba, neki Čeh, 119
 Kuburović Damjan 446
 Kueli i Deutsch izd. 295⁴⁸
 Kuhač Fr. Ks. 208, 222, 322, 322³, 324,
 325, 326, 330⁴², 331, 332, 333⁶³, 336⁷,
 337^{14, 16}, 339, 452¹⁸⁵, 876
 Kukuljević Ivan 208, 235⁹⁷, 277, 295⁴⁴,
 321¹⁸⁴
 Kuliuk Salih-beg 364
 Kumalić Mujaga 466
 Kumanudi Kosta 491²¹⁰
 Kumre-general 234
 Kumrija robinja 457
 Kunić Filip 291, 291²⁸
 Kunina Zlatija 447
 Kuripeč(š)ić 449, 449¹⁴³, 453, 461
 Kurtović Alija 296⁵⁵
 Kurtović Vojislav 242
 Kušan Jakša 296⁵⁵, 297
 Laban Rajo 123
 Lajoš (Lauš, Ludovik) kralj 242, 459,
 459²⁶, 460
 Lalević M. S. 45⁶, 141¹⁰, 202, 220, 236,
 240, 270, 289, 299⁷⁴, 360, 397⁴⁰
 Lalović Jovanka 754, 868
 Lamaire fr. konzul 484
 Lamberg Krištof 419³
 Lamberger vitez 469
 Lambertz M. 223
 Lapšin J. I. 151
 Lasić Bogdan 70, 184, 239, 239¹¹⁶, 247,
 385, 485, 493, 555
 Latković V. 423¹⁸
 Laudon Gedeon 321
 Laušević Maksim 853

- Lazar car 72, 80, 81, 145, 145¹⁵, 228, 231,
 246, 247, 248, 251, 252, 257, 284, 284⁷,
 285, 307, 309, 422, 424, 424²¹, 451, 452,
 459, 491²⁰⁸, 540, 547, 852
 Lazarević Branko 153, 226⁶², 379
 Lazarević dr. (Grbalj) 53
 Lazarević Stevan 257, 854
 Lečić Jovo 127
 Lehmann Drag. tisk. 291²⁸
 Leka kapetan 546
 Lekić Juriša 264, v. i Juriša
 Lepušina Vuk 555
 Leskien August 43², 58, 178, 207, 386¹⁹,
 387²⁷, 407, 412, 413, 416
 Lešević Žarko 446
 Lil' arn. junak 108, 273
 Lončarić hajduk 239
 Lopašić Radoslav 430, 437⁸⁴, 468, 468⁸⁰
 Lopusić (Lopusina) Vuk 506, 542, 550
 Lovrić prof. 507
 sv. Lovrinac 211
 Lönrot Elias 282
 Lubarda prof. 204
 Luburić Andrija 16, 98, 123, 131, 134,
 134⁵, 137, 138, 150, 236, 236¹⁰³, 237,
 279, 280, 299, 300, 300⁷⁸, 349, 376, 382,
 734, 866
 Lucerna Camilla 10
 Lucić Hanibal 466
 Lujo pop 211
 Luka barjaktar 551
 Luković Niko 52, 201, 481
 Luman-aga 543
 Ljackij Evgenij Al. 514
 Ljacká Vida 151
 Ljepačić Rade 243
 Ljubić Pero 415
 Ljubić Šime 262¹⁸, 277, 278, 451
 Ljubidrag, zbornik Ljubidraga, 250
 Ljubiša Stj. M. 204
 Ljubomir starac, Lj. Hercegovac (t. j.
 fra G. Martić) 69, 291²⁸, 332
 Ljubović beg 243, 246, 247, 257, 297, 472,
 483, (sestra, Zlatija) 544
 Ljubunčić Hasan 262, 708, 863
 Mackensen 413
 Macpherson 207
 Madžarević štamp. 448¹³⁷
 Maeterlinck M. 216
 Magdić Mile 431⁶⁴
 Mahmud sultan 460
 Mahmut-paša Bušatlija, od Skadra, 144,
 287, 366, 490, 555, 725, 865
 Mahmut-paša od Novog Pazara 352, 365
 Mahumet vezir 543
 Máchal Jan 13²⁰, 55, 402¹¹
 Maksimilijan kralj 471
 Malagrudić 472
 Malevac Grgur 321
 Mam(ilenica) Vuk 436
 Mandušić Vuk 247, 288, 433, 434, 510,
 542, 552
 Manzarovich Nikolo 276
 Manojlović J. 92
 Marčić Bruno 195, 417, 498²², 842, 875
 Mare krčmarica 479
 Maretić Tomo 11, 56, 58, 226⁵⁰, 229⁶⁰,
 231⁷⁸, 255, 255¹⁸¹, 256¹⁸⁸, 257¹⁹², 194, 270,
 291²⁹, 385, 386, 388, 389, 391, 392⁴⁰,
 397⁵¹, 401, 414, 417⁷¹, 425, 427⁴³, 428,
 429, 430⁸⁰, 436, 436⁸⁸, 437, 447, 448,
 449, 450, 453, 457
 Margetić Ivan 472
 Marija kraljica 319¹⁷⁰
 Marija Ognjena 448
 Marinković Josip 145
 Marinković Vlad. 93², 127³, 258¹⁰⁵, 403¹³,
 903
 Marian mladi 196, 243, 247, 257, 395, 436,
 554
 Marjan sin kremenskog kralja 258
 Marjanović Dušan 441
 Marjanović Luka 9, 59³⁰, 221, 222, 222³⁰,
 233, 278, 279, 297, 297⁵⁰, 386, 404, 412,
 418¹, 435⁸⁴, 457, 462⁴³, 463⁴⁷, 51, 464,
 468, 474¹¹⁷, 487, 502³⁰
 Marko Kraljević 9, 11, 38, 72, 80, 91, 103,
 104, 112, 125, 127, 128, 143, 159, 161,
 170, 171, 176, 179, 180, 185, 189, 193,
 196, 214, 214⁴⁰, 219, 225, 228, 231,
 233, 233⁸³, 242, 245-249, 253, 256, 257,
 262-264, 266³⁸, 271, 281, 284, 295, 297,
 303, 318¹⁶⁰, 331, 339, 341, 370, 375,
 397, 404, 409, 412, 420-422, 424²⁸, 425,
 427-429, 437, 440, 446, 446¹²², 447,
 447¹²⁴, 448¹³⁴, 138, 453, 454, 454¹⁷⁸, 457⁷,
 459, 473, 479, 494, 494²²², 510, 511⁸¹,
 514, 514⁶⁸, 515, 516, 525, 535, 541, 542,
 544, 545, 546, 548-550, 552-554, 554⁷
 Marković Stjepan 126
 Marković Zdenka 265

- Markušić izd. 291³⁰
 Marsh laboratories 147¹⁹
 Marsigli L. F. 441
 Martić fra Grga 69, 229, 230, 250, 251¹⁵⁵,
 255¹⁷⁹, 258¹⁹⁶, 291, 291^{28, 30}, 292, 296⁵¹,
 301, 301⁸², 332, 403, 404, 435⁸⁴, 436,
 454, 493, 552, v. i. Ljubomir
 Martinović B. knjižar 312¹²⁰
 Marušić Milovan 542
 Marušić Vid 181
 Masaryk T. G. 91, 145, 149, 150, 151, 226
 Mašanović Jovan 361
 Matić Eugen 404, 405
 Matić Svetozar 254¹⁷¹, 385, 385¹⁶, 451¹⁵⁹,
 484¹⁷⁴, 502²⁵
 Matija Quodvult Deus 282
 Matoš A. G. 312, 501
 Mazarovići 276
 Mažuranić Antun 277
 Mažuranić Ivan 114, 122, 206, 263, 280,
 285¹³, 292, 301, 444, 445
 Mažuranić Stjepan 263²², 264³⁰, 270, 441
 Mažuranić Vladimir 463
 Medakovića pečatnia 295
 Medenica Rad. 34⁸, 92¹², 211, 274, 296,
 296⁸⁴, 369⁸¹, 370⁸², 372, 402⁷, 434, 533⁷
 Medin Luka 281
 Mehmet-paša bos. sandžak 470, 471
 Mejrima v. Omer
 Merhar I. 475¹²⁰
 Méricée Prosper 323
 Meringer Rudolf 461, 462
 Meštrovića I. rodbina 787, 870, 871
 Mickiewicz Adam 54, 54⁶, 207, 323
 Mića bolan 510, 549
 Mićunović Vuk 434
 Mihajil lat. kralj 243
 Mihajlo sin J. Sobieskog 79, 233
 Mihajlović Doksini 304¹⁰¹
 Mihal-oglu Ali-beg 437
 Mihal-oglu porodica 437
 Mihovil sluga 457
 Mijajlo, mladi komendant, 321
 Mijat Harambaša 118, 246, 249, 420, 546,
 548, 550
 Mijić Karlo 863
 Mijušković Radovan 194
 Mijušković serdar 310, 311
 Mikalja J. 229⁹⁰
 Miklosich Fran 9, 10, 55¹⁰, 58, 170, 269,
 273³, 276, 322, 322², 323⁴, 330, 330⁴⁶,
 345⁸, 353⁴¹, 356¹⁸, 401, 402, 402⁷, 414,
 449, 449¹⁴³, 462⁴², 4³, 463, 470⁸³, 477¹³¹,
 477¹³⁴, 487¹⁹⁴, 497⁹
 Milaković Josip 23³, 284⁴, 9, 285¹⁴, 287¹⁹,
 289²⁴, 291³⁰, 540, 544
 Milanović Mihajlo knjižar 297, 311^{123, 124},
 313
 Mi(c)lentiije igumam 568, 849
 Miletić M. 220
 Milica carica 397, 446, 545, 546
 Milić barjaktar 483
 Milić Kristo 822, 874
 Miličević M. Đ. 347, 427
 Milin (Minih) dženeral 442, 443
 Milinović biskup 166
 Miljanov Marko 45, 45⁷, 236, 241, 271,
 273, 281, 282, 323, 339, 360⁶³, 371, 422,
 482
 Miljković, drug Jankovića St., 432
 Millet Gabriel 489, 853
 Milojević Stanko 92
 Miloradović, posl. Petra V. 286
 Miloš v. Obrenović
 Miloš junak 408
 Milošević Ant. 52
 Milovan (t. j. Kačić Miošić) 57²⁰, 301
 Milovan pop 243, 549
 Milovanović Mihajlo 216, 849
 Milunović Mile 481
 Milutin-ban 547
 Milutin đakon 544
 Milutin kralj 242, 429
 Milutin pop 246, 271
 Milutinović Sarajlija Sima 285, 286, 414,
 434, 454
 Mirko, veliki vojvoda v. Petrović
 Mirković Božo 243
 Mirković Lazar 451¹⁵⁸
 Mirković Luka 70, 184
 Mirković Nikola 425
 Mirović Dragomir R. 34
 Mišić vojvoda 446
 Mitar kraljević 243, 549
 Mokranjac St. 145
 Mokrenski Felicitas 444, 445
 Momčilo Vojvoda 245, 257, 422, 494, 543,
 551³
 Momir nahod 73
 Morayka devojka 91, 246, 318, 548, 549
 Mrav Jevto 78, 383
 Mrkela Todor 330

- Mrkonjić Petar, t. j. pretendent Petar, 304, 515
- Mrkonjić Vule 248
- Mrljavčević Gojko 255
- Mrljavčin 256
- Mrvarević Vuk 542
- Mucić Milutin Drag. 304¹⁰¹
- Muhamed prorok 122, 441, 466, 493, 557
- Mujo Hrnjica 69, 94, 99, 106, 169, 175, 223, 242, (Mujina žena) 243, 245-248, 256, 257, 259, 273, 338, 419, 437, 467, 474, 475, 479, 510, 511⁰¹, 545, 546, (Zlatija, sestra Mujova) 547, 549, 550
- Mujo Buljugbaša 545, 895, 897, 898, 900, 901
- Mujo od Kraguja, Kragujeva 256
- Mujović Halil 248, 256
- Muktar paša od Bileća 887, 889
- Murad sultan 94, 233, 257, 259, 424, 510
- Murat Andro 261¹⁵, 278, 415
- Murat Marko 278, 520, 875
- Murat vojvoda 470
- Muratović V. 248
- Murko Matija v. Bibliografiju njegovih djela, posvećenih narodnoj epici na str. 905-908. Za fotografije, na kojima je snimljen, v. 850, 852, 854, 860, 863, 865, 866, 867, 868, 871 i dr.
- Murko Stanko (Stanislav) 20, 28, 34, 47, 198, 349, 380, 383, 384, 387, 395, 398-400 (tekst pisma), 536, 550², 552, 558, 559, 904. Za fotografije, na kojima je snimljen, v. 850, 871, 875, 876
- Murko Vladimir 24, 372, 445, 540, 541, 558, 559, 903. Za fotografije, na kojima je snimljen, v. 866, 867, 874, 875, 876
- Murkova Jela 577, 850
- Muromec Ilija 440
- Murray G. 11
- Musa Kesedžija 103, 143, 297, 473, 541, 542, 544
- Musakadić Suljaga 202
- Mustajbeg iz Like, Lički, 53, 69, 89, 113, 144, 169, 223, 246-248, 253, 279, 280, 388, 426, 437, 466-468, 476, 478, 483, 514, 515, 549, 552
- Mušicki L. 213⁴⁵
- Mušura Ante 201
- Mutap Lazar 366
- Müller Johannes v. 277
- Müller W. 525
- Nahod Simeun 449 (v. i Grgur na peći)
- Nahtigal Rajko 525¹¹
- Nakić, oslobodilac Drniša 169
- Nametak Alija 297, 297⁰¹
- Napoleon 48, 234
- Nasredin (hodža) 477¹³⁵
- Naumović i Stefanović štamp. 303⁰⁰, 308¹¹⁷, 882
- Nedić fra Martin (Žalovan) 235⁰⁷, 302, 302⁸³
- Nekić Husein 248
- Nemanja Stevan 33, 853, 854
- Nemanjići 38, 91, 231, 231⁷⁷, 233
- Nenadović Jaša 146, 359, njegov stric Dobrovoje 146
- Nešić Koja 103, 313, 544
- Niederle Lubor 322², 492²¹³
- Nikac od Rovina(h), (Tomanović), 286, 286¹⁷, 434, 543
- Nikola (oslobađa babu Sibirjanin Janka) 182, 242, 554
- Nikola barjaktar 247
- Nikola ribar 220
- Nikola serdar 544
- Nikolajević Vasa 214
- Nikolić Đura 544
- Nikolić Milija 314
- Nikolić prof. 250
- Nina od Koštuna 280
- Ninković Leontije 243, 280, 426¹⁰, 644, 857
- Novak Debelić 257, v. i Debel-Novak
- Novak Miloš 422
- Novak, sin starca Radonje, 304, 305, 307
- Novaković Grujo 247, 546
- Novaković Stojan 10, 295⁴⁷, 310, 311, 420¹⁰, 425, 437, 449, 457, 458¹⁶, v. i Stojan starac
- Novica, ubica Smail-age Čengića, 444
- od Novog paša 410
- Novotný Miroslav 321¹⁸¹
- Nušić Branislav D. 39
- Njegoš Petar Petrović 44, 45, 69, 89, 136, 147, 147¹⁰, 200, 206, 216, 245, 251, 263, 266, 267, 285, 286, 288, 334, 340, 355, 367, 381, 385, 385¹³, 417, 434, 440, 454, 480, 490, 496, 504, 507
- Obilić Miloš 80, 91, 112, 143, 159, 242, 245-249, 251¹⁰¹, 257, 273, 284, 295, 295⁴⁰, 315, 318⁰⁰, 331, 421, 424, 446,

- (Kobilić) 453, (Kobilić, Kobilović) 454, 510, 515, 543, 545, (Kobilić) 547, 549
- Oblačić Rade čelnik 453
- Obod štamp. 296⁵⁵, 300⁷⁶
- Obrenović Aleksandar 74, 85, 215
- Obrenović Mihajlo 145, 217, 235, 477
- Obrenović Milan 73, 445, 884, 885
- Obrenović Miloš 76, 90, 114, 232, 235, 346, 350
- Obrenovići 76, 235
- od Odaka ban 247
- Odžaković Niko 175
- Ognjenov Hr. 252
- Ohmućević porodica 874
- Okrugić-Srijemac Ilija 208, 213, 215
- Olesnicki A. 437-441, 515
- Omer-beg (Budim) 463
- Omer mladi 409
- Omer-paša 235⁹⁸, 288, 460, 542, 545
- Omer-paša od Zagorja 442, njegov sin Muhamed 442
- Omer trgovac 246
- Omer i Mejrima 147, 147¹⁰
- Orbini Mavro 468
- Orgašić Meho i Miloš Pocerac 154
- Orhanović S. M. 452, 452¹⁰³
- Orlovski knez 442, 443
- Orugdžijć Meho v. Miloš Stojičević
- Osijek Osmanaga 248
- Osman (Gundulić) 52, 196, 197, 245, 275, 344
- Osman barjaktar 465, 472
- Osman-paša 541, 887, 889, 890
- Ossian 207, 216, 277, 286
- Ostojić Tihomir 284, 284^{10, 11, 12}
- Oth-Negri Anastazija 201
- Otmanović car 233
- Otta (Ottův slov. nauč.) 463⁴⁷
- Pajević A. 355
- Pajević A. štamp. 890
- Palacký František 145, 146, 149, 289
- Paljetak Jozo 239, 247, 259, 555
- Palmotić Đono 151
- Palunko Vice 199, 415
- Parisević Mile 472
- Pašić Muharem-beg 363
- Pašić Nikola 361
- Pauly-Wissow 207¹²
- Paunčev 858
- Pavle mladi 459
- Pavlinović Marin 292⁸⁵
- Pavlinović Mihovil 16, 173, 279, 292, 292⁸⁵, 488
- Pavlovica 459, 548
- Pavlović Dobrica 577, 850
- Pavlović Peko 887
- Pavlovitz Herzog von Radasel 461
- Pecirep Lazo 542
- Peco L. 350³⁰
- Pečevića Ibrahim-beg Alajbegović 438, 440
- Pećanac vojvoda 91, 238, 421, 549
- Pegam vitez 469
- Peharnik vitez 321
- Pekić Vidosava 743, 866
- Peković Radovan 506
- Pelagić Omer 409
- Pelegrićević Miša 421
- Penelope 68, 167, 246, 340
- Percy 277
- Perin begovica 410
- Perović Batrić 540
- Perović Jovan 279
- Pertev Izet A. 296⁵⁵, 297
- Perunovići bratstvo 144
- Pešić Petar 314
- Petar I. kralji 145, 185, 237, 274, 304, 304^{100, 101}, (pretendent) 304¹⁰², 312, 315, 331, 367, 446, 512, 544, v. i Mrkonjić
- Petar I. vladika crnogorski 444, 285
- sv. Petar vladika crnogorski 241, 300
- Petar i Filip general (osvajali Zvornik) 234
- Petranović Bogoljub 292, 292⁸⁷
- Petrović Božo 885
- Petrović Blažo 887
- Petrović Dragoljub 34
- Petrović Đoko 359
- Petrović Đuro 887, 889
- Petrović Filip 887, 889
- Petrović Krco 887
- Petrović Marko 887
- Petrović Pero 887
- Petrović Petar Z. 312, 213, 327, 414
- Petrović Sako 300, 887, 889
- Petrović Veljko 130
- Petrović vojvoda 359
- Petrović Zeko 885, 887
- Petrovići 280, 288
- Petrović-Njegoš Mirko 69, 247, 251, 288, 289, 289²⁴, 367, 371, 501
- Petrovskij N. 220
- Petrušić Petar 127
- Piletić Jole 885, 887

- Pivić Mijat 251, 552
 Pivljanin Bajo 52, 243, 435, 485, 875
 Plamenac Ilija 885
 von Platen A. 525
 Pletersnik M. 348²¹, 464⁵⁴
 Pletikosa Rade 436
 od Plevanja paša 246
 Ploška Stjepan 366
 Pocerac Miloš 154, v. i Orgašić M.
 Podunavac Beg 441, v. i Ali-beg
 Poleksić Dušan 743, 866
 Polenaković H. 36
 Poljanić dr. 334
 Pološka, Da Pološka, 337, 544
 Popović Aleksa 27, 40¹⁵
 Popović Dragomir S. 26, 86, 244, 244¹³¹
 Popović Draško 237
 Popović Dušan J. 457
 Popović Laza 47
 Popović Milan M. 304¹⁰¹
 Popović Pavle 26, 170⁵, 213, 233, 233⁸³, 84,
 275, 290, 430⁵⁴, 450
 Popović Stojan 510
 Popović Vlado 106
 Popović Vuk 446
 Popovića, Braća M. Popovića, knjiž. 284,
 289²⁵
 Porča od Avale 453
 Porfirogenet Konstantin 426⁸⁷
 Possart 333
 Potiorek general 446
 Pozze Orsat 239
 Preka Nikola 127, 373
 Preradović Petar 206, 217, 331
 Prešern France 206
 Pretner D. 296⁵⁴, 302⁸³
 Princip Gavriilo 113, 162, 313
 Prodanović Jaša 426⁸⁸, 526¹⁵
 Pucić Medo 496
 Pucić Niko 239
 Pugačev 321
 Puratić don Serafin 176
 Puškin Aleksandar 286, 323
 Putnik vojvoda 446
 Pypin A. N. 9

 Rabadan dr. 198, 409
 Račić porodica 167
 Rački slikar 216
 Rade neimar 457
 Rade, Radovan seiz 478
 Rade, Vladika R., v. Njegoš
 Radičević Branko 147, 147¹⁹, 331
 Radić čelnik 452
 Radić Stjepan 70, 84, 127, 242, 373, 500,
 512, 515
 Radimović Mirko 315
 Radivoje, Deli R., 257, 438, 546
 Radman o. Frano 294, 550, 554⁷
 Radojica Mali 134, 193; (Soko Radojica)
 545
 Radojčić Nikola 214, 427⁴⁴
 Radonić Jovan 426³⁸
 Radonjić Stanko 887
 Radonja starac 304, 307
 Radosav 461, v. Vlatko
 Radosavljević Paja 147
 Radovan, t. j. fra G. Martić 301
 Radovan uskok 542
 Radovanović Voj. S. 36, 249¹⁴⁷
 Radoslav, pisma od R-a i Bodina 426
 Radović Radovan 140, 254
 Radul dite 408
 Radulović Jovo 889
 Radunović Mirko 361
 Radunović Obren 194
 Rahman-paša Abdar 235⁹⁸
 Rajić Jovan 321
 Rajković i Čuković izd. 303
 Rajna Pio 446
 Rajnvajn A. knjižar 312¹²⁹, 312¹²⁹
 Rakocija - ban 234⁹¹
 Rapajić Rade 255
 Rasim Ahmet 338, 860
 Raško Nikola 53
 Ratkalić Ibrahim 364
 Ravijojla vila 544
 Ravnar general 465, kći Mara 465
 Redžepašić Alipaša 869
 Redžepašić Emurlabeg 869
 Redžepašić Omerbeg 869
 Redžepašić Šabanbeg 869
 Relja Krilati 245, 246, (Krilatica) 387,
 510, (Relja od Pazara) 549
 Reljković J. S. 464
 Rejković Matija Antun 13, 319, 320¹⁷⁵, 336,
 402, 498²⁴
 Rendić I. 872
 Rendeo Ivan 295, 295⁵⁰, 435, 435⁸², 436
 Resavac Mika 92
 Rešetar Milan 207, 207¹⁰, 403¹³, 406, 417⁷¹,
 480¹⁵³
 Rešid-paša 310, 311

- od Ribnika (Ribnjaka) Aga 250, 255, 547, 551
- Risantićević Dragutin V. 238¹¹¹, 500²⁶
- Rizvanbegović Ali-paša 235⁹⁸
- Rodić general 51
- Rogan knez 135
- Rohrer Rudolf M. 107, 261², 511⁰, 1707
- Roksanda 457
- Roland 447
- Rother 455
- Rovinskij P. 19, 44², 55, 57, 189, 236, 240, 283, 287, 345, 423, 457, 481¹⁵⁸, 490²⁰⁵
- Rubić Stojan 230, 435
- Rudan Mehmed-aga od Udbine 483, Zlatija kćerka 555
- Rudelić kneže 409
- Rudolf prijestolonasljednik 177
- Rustembegović Ešer-beg 363
- Ruvarac Dimitrije 214
- Ruvarac Ilarion 349, 424, 424²¹, 27, 427⁴⁴, 428
- Ružičić Gojko 35, 36, 120⁸, 225, 538, 902
- Rypka Jan 274
- Rückert Fr. 525
- Sachs C. 322³
- Sali(h)begović Osman-beg 363, 670, 859
- Saković Ivan 321
- Samardžići Ivan i Jovan 849
- Sandali 452
- Saran Franz 17, 385, 389, 394⁴⁴
- Sava od Pošavlja 436
- sv. Sava 43, 131, 134, 146, 160, 351, 367, 451¹⁵⁸, 452, 541, 548, 853, 856
- Savković Miloš 206, 207, 454, 459
- Savković učitelj 89, 854
- Scherer Wilhelm 505⁴⁷
- Schilcher Friedrich 902
- Schmaus A. 93⁴, 94, 94⁵, 6, 7, 9
- Smaus 212, 213⁴⁰, 220, 541
- Schmidt Erich 9
- Schneeweis Ed. 266¹, 269
- Sedlák J. V. 216⁸⁷
- Sehidija Ahmed-paša 436
- Sekula Banović 426, 550, 551, 555
- Sekula dijete 81, 247
- Sekulović hajduk 239
- Selimanbeg 407
- Selim-paša (Gor. Vijenac) 288
- Selim-paša (Bitka na Vučjem dolu) 887, 890
- Seljaninović Nikola 440
- Senjanin Đure 258
- Senjanin Ivan 80, 175, 179, 245, 247, 255, 419, 431, 467, 546, 552
- Senjanin Ivo 58, 169, 187, 197, 203, 246, 247, 249, 251, 255, 257, 263, 264, 370, 372, 407, 409, 410, 420, 429, 430, 437, 472, 475, 479, 515, 551-554, 554⁷
- Senjanin Maksim 246, 255, (Sejanin) 255, 420, 545
- Senjanin Mate 408
- Senjanin Tadija 80, 175, 258, 419
- Senjanin Vilslav 268
- Sen(i)ković Ivo (Ivan) 175, 250, 255
- Senjkovi Tadija i Juro 255, 429, 547
- Serdanović Ilija 491
- Sever-paša 445
- Sibinjanin Janko 39, 81, 182, 197, 231, 242, 247, 256, (Sibinjić) 256, 257, 264, 285, 409, 411, 412, 426, 440, 510, 551, 553, 554, 554⁷
- Sibinović Radivoje 79
- Sijerčić Avdibeg 122
- Sijerčić Smailbeg 364
- Simetin liječnik 49
- sv. Simeton 451¹⁵⁸
- Simović bratstvo 128
- Skarica izd. 291⁸⁰
- Skenderbeg Kastriotić 232, 247, 252, 253, 282, 553, v. i Kastriota
- Skerlić Jovan 286¹⁰, 290, 345¹⁰
- Skok Petar 273³
- Slavejkov Penčo 482¹⁶²
- Smailaga 243, 411, 552, 892, 893, 894
- Smailagić Meho 221²⁷, 226⁶⁰, 229⁶⁰, 297
- Smiljanić ban 151
- Smiljanić Ilija 80, 106, 171, 228, 250, 256, (S. Jela) 261¹², 432-434, 483, 550-552, (S. Anđelija) 554, 555
- Smiljanić Milan 74
- Smirnov K. I. 457
- Smodlaka Jos. 173
- Smiljanić general 124, 366, 446, 541, 550
- Sobieski Jan 233
- Sočica Lazar 367, 493, 515, 885
- Sočica Mujo 435, 493, 519
- Soerensen A. 10, 253, 449, 450
- Sofija, nadvojvotkinja 313
- Sokolović Mehmedpaša 118, 861
- Soprona I. K. Knjigopечатnja 284⁹
- Sorguč Omerbeg 248, 248¹⁴⁰
- Spaho dr. 365

- Sredanović serdar 505⁴⁵, 723, 864
 Sreznjevskij I. I. 452¹⁰⁵
 Stanković Borisav 521
 Stanojević Stanoje 428, 519
 Starina Novak 245, 246, 249, 257, 285,
 427, 428, (Stari Kodža) 428, 546, 548,
 551
 Stefanija, nadvojvotkinja 177
 Stefanović nakl. pod. 285
 Stefanović Svetislav 448–450, 454
 Stepanović Stepa vojvoda 446
 Stevan iguman 216
 Stevan Prvovjenčani 853
 Stevan Visoki, v. Lazarević Stevan
 Stevanović prof. 251¹⁰³
 Stevović Nikola 137, 754, 868
 Stevović St., njegova majka 288
 Stipčević, šef prosvjete, 47², 488
 Stjepan car 219, 351, 397, 405, 406, 457,
 468, 541, 547
 Stjepan Vukčić Kosača herceg 43, (Herceg
 Stipan) 251, 426⁹⁶
 Stoilov A. P. 214, 214³⁰
 Stojan od Bugarske (Danev St.) 310
 Stojan (Stole) starac, (Novaković Stojan)
 310, 310¹²¹
 Stojanović kipar 481
 Stojanović Ljubomir 269, 283, 401, 403¹⁴,
 418¹
 Stojičević Miloš 154, 546
 Strahinjić ban (Banović Strahinja) 80, 199,
 245, 246, 264, 473, 546, 554⁷
 Stránská Draž. 151
 Stražnicki posl. 183
 Strmšek P. 456, 473, 484¹⁷⁶
 Strossmayer J. J. 168, 292
 Subotić Dragutin 219, 450¹⁴⁶
 Subotić J. 217
 Sulejman-paša 234, 865
 Sulejman Sultan 297, 439, 440, 546
 Sulić Juro 332
 Suller D. štamp. 312¹³²
 Suppantšitsch (Župančič) I. A. 469⁸⁹
 Suvorov vojskovođa 92
 Svilajin ban 242, 545
 Svilojević Mihajlo 426, 438
 Sykora Grete 35, 50, 131, 144¹², 179, 203,
 214, 338³, 360, 389
 Székely Ivan 426, v. i Banović Sekula
 Szylágyi Mihajlo 426, v. i Svilajin, Svi-
 lojević
 Šaban beg 248
 Šabjan Suljo 858
 Šahinagić obitelj 488
 Šahinpašić beg 113, 363
 Šain Petar 863
 Šamšalović rječ. 325, 330³⁹, 470⁸³
 Šandić Aleksandar 289⁸⁵
 Šapkarev 449
 Šarac Mahmudaga 126, 248
 Šaulić Anica 151
 Šaulić Novica 138, 204, 226, 244, 249, 253,
 266, 267, 267⁵, 7, 8, 268–270, 282, 324,
 324¹⁵, 326²⁸, 330⁴¹, 331⁴⁹, 54, 55, 340, 498
 Šemši-beg 486
 Šibalja Mihajlo 753, 868
 Šilobadović o. Pavle 253¹⁰⁵
 Šimčik Ante 26, 212, 472⁸⁰
 Šimić Andrija 169, 175, 178, 239, 239¹¹⁴,
 296, 321, 490, 502³³, 553
 Šimunović Dinko 168
 Širola Božidar 225⁵⁴, 263²², 324⁹, 328³⁵,
 533, 534, 539¹⁸
 Šišić Ferdo 453, 459²³, 469⁸⁷, 472⁸⁷, 865
 Šišman 262
 Šišmanov I. 220
 Škarpa Mih. 198
 Šljivić Čedomir 303⁹⁶
 Šmaus v. Schmaus
 Šobajić Maksim M. 69, 74, 118, 132, 235,
 247, 297⁸², 298, 298⁸⁵, 68, 299⁷¹, 300,
 300⁷⁸, 316, 366, 367, 378, 395, 413, 423,
 505, 513, 890
 Šobajić Simo 383⁷
 Šobajići braća 298
 Šorić pop 433
 Šoškić Milorad i žena mu 644, 857
 Špiro Srbijanac 116
 Štefan car 249, v. i Stjepan car
 Štrekelj Karel 464⁵³, 469⁸⁸
 Suhaj Nikola 321
 Sukri-paša 302⁸⁷
 Šuman J. izd. 320¹⁷⁹
 Šumanova Anna izd. 320¹⁸⁰
 Šundić Voja 78
 Šunjić Marijan 58, 291, 296⁵¹, 404, 405,
 435⁸⁴, 479
 Šurmin Đuro 235⁹⁷, 301⁸¹
 Taisovčić porodica 874
 Tale (Budalina, Ličanin) 144, 169, 223,
 245, 247, 248, 297, 364, 437, 475, 476,
 477, 511

- Talvj (Therese Albertine Luise v. Jacob) 55
 Tandarić Jovan 429, 502³⁵
 Tanković Osman 169, 246, 247, 555
 Tartaglia dr. 173
 Tegethoff admiral 296, 500
 Teiresias 215
 Telletier René 221²⁶
 Temišvarka Janja 411
 Tesla Nikola 147
 Theiner histor. 451¹⁵⁷
 Thiersch Fr. 273
 Tille Václav 349²⁶
 Tirš (umjesto Tyrš) 149
 Tirtej 206, 425
 Todor hajduk 243
 Todor od Zadra 108, 201, 246, 247, 250, 366, 547, 548
 Todorović Luka 243
 Todorović Vukoje 92, 421¹⁵, 505
 Tolinger muzičar 144
 Tomanović Lazar 424
 Tom(an)ović učitelj 96, 493
 Tomanović v. Nikac od Rovina(h)
 Tomaseo E. 498
 Tomašić Roko 192, 199, 200, 281
 Tommaso Nikola 250, 277
 Tomić Božidar 206, 253¹⁶⁹
 Tomić Jovan 424, 430, 435, 449, 469, 470⁸²
 Tomić Mijat (Mihovil) 171, 239, (Tomičić) 247, 251, 257, 291, 295, 296³², 321, 370, 404, 405, 435, 435^{82, 85}, 436, 511, 552
 Tomić Miodrag 151
 Tomislav kralj 872
 Toplica Milan 33, 245, 246, (od Toplice) 255, 256, 257, 421
 Tordinac N. 278
 Trajan car 428, 429
 Trautmann R. 116
 Tresić-Pavičić A. 173, 312
 Trifonov J. 428
 Tripković Vuk 187
 Trojanović Sima 876
 Truhelka Ćiro 437⁸⁴, 467⁷⁷
 Třeštík J. 494²¹⁹
 Tudor, Deli Tudor, 472
 Tukulja ban (Tököly) 234, 234⁹¹
 Tunguz-Perović Danilo 286¹⁷
 Tyrš 226
 Ugrenović S. izd. 297⁵⁷
 Ugričići 233⁸³
 Ulama-paša bos. sandžak, 471
 Ungnad baron kapetan 470, 471
 Urbanová Anna 204, 267
 Uroš car 248, 424, 424²³, 446
 Urošić Janko 546
 Uzak Radovan 243, 551
 Vaillant André 26, 437, 447
 Valozić V. 505
 Valvasor I. W. 475, 475¹²⁰, 484
 Varnava patrijarh 181
 Vasić major 315¹⁵⁰
 Vasilevskij A. 209²⁸
 Vasmer Max 149, 273³
 Vasojević Stevo 426
 Veljko, Hajduk V., 253, 285, 285¹³, 318¹⁶⁹ 515
 Veljković Momir 203, 216⁵⁵, 408, 425
 Vener kapetan 409
 Venizelos 311
 Verdika divojka 409
 Vesclinović Miloško V. 39
 Veselovskij Aleksandar N. 9, 11, 448
 Vešović R. V. 236
 Vid barjaktar 550
 fra Vid iz Kotora 857
 Vida, Lepa V., 455, 455¹⁸²
 Vidaković Milovan 213
 Viktor arhimandrit 32
 Viljem (Vilim) car 229, 237, 314, 316, 505
 Viskovatij Konstantin 26, 26¹⁹, 79⁷, 233⁸⁰, 275³, 276, 419⁶, 424, 424²⁰, 435, 443
 Vitanović Josip 295⁴⁰
 Viteazul Mihail 429
 Vitković Simo 242, 542, 554
 Vivien 446
 Vladačić 243
 Vladeta vojvoda 545
 Vladimir kralj 251¹⁶³
 Vladimir, Sužanj V., 554
 Vladimirović Vukotin 547
 Vladislav Jagello kralj 439
 Vladislav Varnenčik kralj 231
 Vlah-Alija 246
 Vlahović Mitar S. 33³, 34, 35, 39¹³, 202, 213^{39, 40}, 219¹⁰, 224
 Vlahović V. 211
 Vlasanović Cvetko 243
 Vlatko, bugarštica o Vlatku i Radosavu 461
 Vlatković Ivan (Ivo) 430, 431, brat Mi-hajlo 430

Vodnik Branko 293⁴¹, 295, v. i Drechsler-
 Vodnik
 Vodnik Valentin 469⁸⁹
 Vodopić don Vice 50
 Vojnović Ivo 217, 312, 417, 491²⁰⁸, 494
 Vojsava (Vojsava) kraljica 251¹⁶³
 Vojvodić Miloš 767, 869
 Vokálek Vladimír 867
 Vrabac hajduk 429, 502²⁵
 Vrana Ivo 477
 Vrančić putnik 428
 Vrančić Tadija 434
 Vranić Zlata Alibega 466
 Vrbić Vilago 409
 Vrdanka devojka 71, 540
 Vrhovec Alija 248
 Vučelić Niko 143, 423, 544
 Vučković Božo 174, 551
 Vučković Marko i Zane 201, 281
 Vuić Jovan 82
 Vujačić Marko 734, 866
 Vujadin, Stari V., 75, 85, 147, 148, 239,
 239¹¹³, 246, 262, 436, 540
 Vujić ravnat. gim. 334
 Vujović Niko St. 423¹⁷
 Vujović Simo (Kozjošija) 237
 Vuk Despot (Jajčanin) 438, 440, 441
 Vuk Ličanin 263
 Vukanović Marko sa ženom 778, 870
 Vukanović Tatomir 204, 268, 268²⁰
 Vukašin kralj 248, 424, 424²³, 428
 Vukčević Milo 428
 Vukičević Milenko 437
 Vukičević Velja 376
 Vukotić dr. (Grbalj) 53
 Vukotić Janko serdar 864
 Vukotić Petar serdar 253, 361, 366, 885,
 887
 Vuković Jovan 492
 Vuković Milan 885
 Vuković Vojin 498, 203, 226⁵⁸
 Vuksan Dušan 60, 63, 64, 67, 68, 155, 156,
 164
 Vuletić-Vukasović Vid 457¹⁵
 Wagner general 186, 187
 Wagner Richard 224
 Walzel Oskar 207¹³, 268¹⁵, 272¹¹
 Weigand G. 345
 Welser Filipina 467

Wesely Evžen 208
 Willame 446
 Wiskowatyj Konstanty v. Viskovatyj
 Wolfdietrich 448
 Wolkan Rudolf 320¹⁷⁷
 Wollman Frank 20, 28, 94, 208²¹, 217²¹,
 373, 381, 385-387, 392, 393, 398, 417,
 544, 644, 857
 Wurzbach Constant v. 902²
 Wünsch Walther 213, 322¹, 324, 324¹⁴, 325,
 328³⁴, 329, 330⁴⁴, 331⁵³, 332, 332⁵⁹, 333
 Zach Franjo Aleks. general 88, 237¹⁰⁸, 445
 Zadrinan ban 248, Andelija Z-a bana 419
 Zadrinan Janko 550
 Zadrinan Ivan 552
 Zadrinan Todor v. Todor od Zadra
 Zajmović Salih-beg 486
 Zaničić don Ivan 321
 Zečević Zaim-beg 670, 859
 Zeka buljubaša 446
 Zemljic Stipan 409
 Zeneljbeg iz Peći 108, 545, 895, 897, 900
 Zeno Antonio 432
 Zibrt Čeněk 320¹⁷⁸
 Zima Luka 9, 270
 Zimonjić Bogdan 515, 885
 Zimonjić pop 550
 Zlatović S. 253¹⁶⁵
 Zmaj Ognjen Vuk 246, 256, 318¹⁶⁸, 440
 Zmaj Despot Vuk 257
 Zoltán Vilmos 419³
 Zore Luka 520
 Zorić Andelija 544
 Zorka kneginja 269
 Zrinović ban 56, 245, 247, 553, v. i Zrinski
 Nikola
 Zrinski Nikola 431, 470, 471, 471⁹⁴, 535,
 554
 Zrinski Petar 275, 472
 Zrinski porodica 472⁹⁷
 Zukan Barjaktar 256
 Žalovan v. fra Martin Nedić
 Žampier kapetan 409
 Žanković Nikola 263
 Žeravica Vid 436
 Žitek Jos. 9
 Živaljević Danilo A. 293⁴²
 Živković Mih. gen. 308¹¹⁷

Zivković Petar gen. 83, 501
 Žižić ppuk. 506
 Žižka Jan 145, 149
 Žuj Selman 544

Zujević nar. posl. 79, 520
 Župan Lavoslav 284
 Župančić Oton 354
 Županić Niko 211³³

REGISTAR PJEVAČA

Abek Marko 213, 214
 Abramović Lazar J. 157
 Adžić Vuk 226, 314, 504, 505
 Agačić Gusto 212
 Ahmedhodžić Meša 124, 407, 419, 550, 714, 863
 Aksentić Nikola 125, 716, 864
 Aleksandrić Rade 74
 Aleksić Laza i Milan 113, 677, 860
 Aleksić Miloje 79
 Aleksić Mirko 135, 234
 Aleksić Rade 135, 542
 Alibašić Hamza 94
 Alihadžić Rešo 37, 95, 96, 546, 626, 855
 Aljušević Halil 116, 549, 689, 861
 Amitović Jetula, arn. pj., 108, 545, 664, 859
 Andesilić Marijan 163
 Andesilić Šaban M. 163
 Andrija, slijepi pj. u Plevljima, 212
 Andrijašević Manda p-ca 203
 Andrijašević Mare p-ca 199
 Andelković Jordan 663, 859
 Arambašić Blagoje 80, 395, 499, 504, 548, 592, 851
 Ardšilić Milovan 138, 340
 Aritonović Stajko 105, 545, 657, 858
 Arsenijević Arso 141, 504, 544, 767, 869
 Asotić Rašid 96, 546, 626, 855
 Asović Marko (Muho) 128, 379, 542, 722, 864
 Aš(s?)anović Adem 545, 652, 858
 Aškraha Vlado 125, 550, 716, 864
 Atija, udata za Sulfagu Cicu, p-ca, 202
 Avramović Dragoljub 303³⁵
 Babinić Janko 113
 Babović Dragiša 143, 544, 774, 870
 Bacetić Jelenka p-ca 194
 Bacetić Zarija 75, 194, 574, 850
 Badnjanin Stevan 138

Bajkić Ognjen 102, 333, 544, 647, 857
 Bajramović Emin 100
 Bakić Bogić 139, 333, 543, 757, 868
 Bakić Mato 140
 Bakić Vidak 143, 314, 544, 770, 869
 Balać Gajo 206
 Baluk Marija p-ca 198
 Baluki p-ca 191
 Bandur Markulin 126, 543, 720, 721, 864
 Banić Marko 172, 329, 507, 552, 798, 871
 Banić Mato 173, 798, 871
 Banićević Đuro 309
 Banićević-Lucić, Antunova kćerka, p-ca 200
 Banićević-Lucić Frana p-ca 199, 395, 550, 819, 820, 873
 Banjović Mirko 71, 540, 563, 849
 Banović Mil(j)an 134, 543, 735, 866, otac mu Šunda 134
 Banović stud. fil. 132
 Barač Aleksandar 93
 Barač Ante 173, 872
 Barač Jozo 173, 395, 551, 802, 872
 Barbarić 127
 Barhanović Ante 179, 500, 507, 553, 814, 873
 Barjaktarović Milovan 25, 68, 144, 148, 152, 153, 154, 155, 246, 250, 379, 388, 394, 395, 405, 780, 870
 Bartulović Stipe G. 302, 302⁸⁴
 Basor Ivo 184
 Bastač iz Crnojevića Rijeke 505
 Batistić M. 180
 Batrićević Ilija V. 157
 Batrićević Marko L. 157
 Bauk Ahmed, barjaktar Smail-age Čengića, 122, 445
 Bećirović Trebješki Radovan 130, 151, 194, 226, 314, 504
 Began, barjaktar Smail-age Čengića, 280, 445
 Begin Anica p-ca 185, 199

Bego Dianja, barjaktar Ded-age Čengića, 114
 Begov Ivanović Pero 129
 Begović Stanoje 222, 313
 B(j)elaković Komljen 114, 541, 684, 861
 Belavita Antonija p-ca 191, 201
 Belić Marin 180
 Belić Stjepan 176
 Beloš Mare p-ca 196
 Beširović Salih 88, 340, 547, 608, 853
 Bešović Soko 99
 Bezerić Ivan 179, 815, 816, 873
 Bezerić Vica p-ca 179, 198, 243¹³⁰, 397, 408, 554, 815, 816, 873
 Bikotić Smail 87
 Bilbija arhimandrit 110
 Bjelovučić Mare p-ca 195
 Blagojević Milinko 73, 257, 358, 549, 566, 849
 Blagojević Trif(v)un 73, 566, 849
 Boban Marija p-ca 196
 Bogdanović Pavle 86, 246, 547, 607, 853
 Bojanić Antica p-ca 203
 Bojanić Lukra p-ca 203
 Bojanić Zorze 178
 Bojanović Milica p-ca 193
 Bojević Vukoman 89
 Bojić Krsto 112
 Bojović Bojo 74, 572, 573, 850
 Boljević B. Pavić 158
 Boras(k) Dane 127
 Boreta 188
 Borozan Nikola 174
 Borisavljević Milan 98
 Bošković Mirko 129, 542, 727, 865
 Bošković Petar 134, 543, 737, 866
 Botica Šanje 180
 Božić Kiril 114, 684, 861
 Božić Radovan Š. 139
 Božinović Milan 47, 177, 500, 547, 548, 810, 873
 Božović Ilija 104
 Božović Ivan 85
 Božović Krsta 81, 281
 Božović Milan R. 158
 Božović Nikola 106, 545, 660, 661, 662, 858, 859
 Božović Petar 95, 546, 624, 855
 Brajević (Dobud) Metilda p-ca 199
 Brajović Puniša R. 162
 Braović Šimun 173, 798, 871
 Bratićević Niko 500

Brešković Ivan 553, 815, 873
 Brešković Luka 178
 Brkić Mirko i Niko 126
 Brkić Stanko 126
 Budrović Šimun 178
 Bukić Veličko 504
 Bulajić Blagoje 90
 Bulajić Milko (Marko) 135, 542, 738, 866
 Burić Mujo 97
 Ceronja Jakica p-ca 212, 783, 870
 Cveo 504
 Cvijetić Bogdan 114, 541, 684, 861
 Cvitanović Ivan 554
 Cvitan(ov)ić Marija p-ca 198, 554
 Cvjetković Marija 199
 Čakarević Jevrem 74, 85, 224, 313, 374, 548, 569, 849
 Čolaković Hazir 89
 Čampara Omer-aga 123
 Ča(u)ković Sakija 93
 Čavor Božo N. 157
 Čengiće Adem-beg 123, 362, 541, 550, 708-710, 863
 Čengiće Huso (Huseinbeg) 121, 550, 699, 862
 Čengiće Smailbeg, Ratajac, 122, 123, 383, 442, 445, 550
 Čević Milorad 73
 Čičarević Marko 158
 Čičmir Visko 171, 172
 Čović fra Mirko 174, 281²⁰, 496, 500, 509
 mali Čučak 184
 Čulić fra Petar 166
 Čutović Nedeljko 73, 347, 548, 569, 849
 Četković Antonije 140, 543, 757, 760, 868
 Četković Đuro P. 159
 Četković Ilija 110, 540, 541, 672, 860
 Četković Jovan P. 159
 Četković Marko 186, 843, 875
 Četković Radoje P. 159
 Četković Savo 53, 187, 555, 845, 846, 875
 Četković Stevan 186, 843, 875
 Četković Vukašin Ž. 139
 Čiparis Vandel 36
 Čor Huso v. Husović Huso
 Čorović Petar 422
 Čurčić Zaka 104

- Dacić Pujo i Novak 139
 Dagelić Ivan 552
 Daglar Huso 89
 Dajković Milo A. 156
 Dakovića dr. baba, p-ca 200
 Daković Petar 185, 843, 875
 Damjanović Milosav 87
 Davidović Obren (Dedina) 82
 Davidović Obren (Dobrun) 117, 549, 694, 862
 Dedić Dušan 141, 544, 768, 869
 Dedić Petar 103, 544, 651, 857
 Degetuša Mare p-ca 198
 Demović Ivo 184, 555
 Derikonja Mir(l)osav 99, 546, 637, 856
 Derviš Miriš 103
 Derviš Nimon 544, 645, 857
 Dervišević Dervo 117
 Didović Todor 181
 Dimitrijević Aleksa 76, 242
 Dimitrijević Laza 125
 Dimitrijević Mića 86, 393, 547, 608, 853
 Dimitrov Pera 213
 Dimnić Ivo 183, 829, 874
 Dobrić(č)anin Ljubomir 89, 405
 Dobrić(č)anin Sekula 89, 348, 350, 360, 382, 535, 548, 614, 854
 Dobrić(č)anin Stojan 89, 382
 Dobud Ljubica p-ca 554, 837, 875
 Doda Nikol Nikeč, ar. pj., 143, 544, 775, 870
 Domazet Ivan 174
 Domnjak Božo 57, 174, 496, 500, 509
 Dončić Ante 52, 186, 187, 247, 500, 523, 844, 875
 Donin Mihajlo ml. 92
 Dorotić Jela p-ca 191, 197, 243, 410, 411, 412, 513, 812, 873, 890
 Dosić Jovo 123
 Dragić Drago 115, 397, 504, 541, 687, 861
 Dragić Vidak 115, 541, 687, 861
 Dragičević Janko 130
 Dragičević Marko 158
 Drašković Đordije 157
 Drijenčević Ane p-ca 199
 Drinosavić (Dušan Mil. Sijački) 318, 512⁸⁶
 Drljević Drago 139, 323, 543, 757, 758, 868
 Drljević Ivan 140
 Dukanac Mirko 87
 Dujmović Sima p-ca 197, 198, 409, 412, 553, 813, 873
 Dulanović Rade 98, 546, 635, 856
 Dulović Mašan 140, 544, 757, 760, 868
 Dumović Marko 158
 Dunjić Vidosav 75, 572, 850
 Durković Jagoš 139
 Đapović Jovan 74
 Đedić Božo 127
 Delošević Milutin 93
 Delošević Pavle 86
 Đenadić Jerotije 502
 Đokić Marko 104
 Đoković Radun 87
 Đorđević Jerotije 106, 545, 660, 858
 Đorić Velimir 84, 546
 Đuka Frano 184, 554
 Đukanović Mašan I. 135, 542, 734, 866
 Đukanović Nikola 129
 Đukanović Radovan 132
 Đukić Đoka 143
 Đukić Milutin 159
 Đukić Novka M. p-ca 202
 Đuranović Radovan 161, 162
 Đurđević Nikola 72, 281, 499
 Đurić Milan 210, 685, 861
 Đurić Miloš 106, 545, 662, 859
 Đurić Radivoje 303⁸⁵
 Đurić Stanko 112
 Đurišić (Danilovgrad) 131
 Đurišić Stojan 130
 Đurjan Ivo 182, 341, 554, 821, 822, 874, stric mu Nikola 182
 Đurović Miloš T. 158
 Đurović Nešo 106, 545, 660, 858
 Đurović Savo 158
 Džabasanović Đoko (Đorde) 93, 210, 545, 621, 854
 Džagarija Sima 96, 546, 626, 855
 Džinović Ibro 297
 Efendić Petar 173, 872
 Elaković Uroš 109, 540
 Elčić Risto 123, 550
 Eraković 131
 Fazlija Mađun 102, 544, 645, 857
 Fejzija Fejzić 113, 121
 Fičović Molović Dobrosav 107, 246, 359, 362, 501, 545, 663, 859
 Filipić Živan 79

Filipović Dobrosav 87
 Filipović Dragiša 161
 Filipović Dragomir 79
 Filipović Đorđija 161
 Filipović Krsto 161
 Filipović Milivoj 85, 606, 853
 Filipović Niko 129
 Filipović Vidak 161
 Fiorović Đuro 184
 Fortunić Vlaho (lir. pj.) 199, 554, 838, 875
 Franetović Ante 178
 Frankić fra Anđel 166

Galić Salko 89
 Galić Zeko 89
 Gavrilović Radojlo 87
 Gigović Marko I. 188, 846, 876
 Gigović Rade 188, 846, 876
 Glava Miho 178
 Glašević Boško 115
 Glušica Ljeposava tužilica 205, 543, 739, 740, 866
 Gojanović Laza 125
 Gojanović Vaso 124
 Golubović Četko 135, 360, 538, 542, 734, 866
 Gordić Nikola 406
 Grahić Alija 110
 Grbavac Ante 127
 Grdalić Suljo 109, 333, 541, 671, 860
 Grgić Joso, Ivan i Petar 176
 Grgić Matić Joso 176, 547, 810, 873
 Grgić Mato 176
 Grujičić-Pješivac Vaso 30
 Grujić Ljubisav 72, 333, 422, 541, 564, 849
 Guberinić Bojo 142, 419, 544, 769, 869
 Gudurić Veljko 87
 Gvozdenović Vinka p-ca 554, 837, 875

Hadžić Đero Jović v. Jović
 Hadžibegović Bećiraga 98, 359, 546, 635, 856
 Hadžić Rešo v. Alihadžić
 Hadžović Šaban (Zabrđe) 100
 Ha(o)đžović Šaban (Rudo) 118, 419
 Hajdarović Arif 117, 248, 422, 691-694, 861, 862
 Hajdarović Šerif 120, 413, 535, 549, 697, 862
 Hasanbegović Omer 122
 Hasum Kolašinac 95
 Havić Mujo 108

Hazirović Šerifaga 98, 546, 637, 856
 Herenda Rašidbeg 121
 Herić Ibrahim 113
 Hodžić Sinan 248
 Hreljanović Boja (lir. pj.) 552, 789, 871
 Hreljić Mujo 116
 Hukić Jakup 279
 Huzbalija v. Uzbalija
 Husović Čor Huso (Husein) Kolašinac 37, 94, 94^a, 101, 212, 363

Iborović Omer 87
 Il(j)ić Radovan 111, 281, 456, 541, 675, 860
 Ilić Vaso 118
 Imamović Ahmed Hero 116
 Imer Pero 127, 373, 512
 Imer(ović) Isa, arn. pj., 108, 545, 664, 859, 895
 Islamović Bećir 11, 280, 335
 Ivandić fra Ivan 166
 Ivandić fra Mijo 166
 Ivanošić Antun 321
 Ivanović Aleksa 303⁹⁵
 Ivanović Budimir 92, 549, 619, 854
 Ivanović Milan 84, 499, 546, 600, 601, 852
 Ivanović Miloš 92, 549
 Ivanović Novak 130, 250, 543, 728, 865
 Ivić Milorad 303
 Ivo iz Like 110

Jablan Mato A. 156
 Jaćimović Svetislav (Tisa) 77, 83, 84, 85, 184, 243, 281, 314, 351, 379, 388, 394, 405, 418, 499, 501, 505, 508, 546, 600, 601, 852
 Jakšić Mihajlo 500
 Jakšić Rašo 138
 Jakul Mate 173, 552, 798, 871
 Janjušević Đorđe 100, 546, 639, 856
 Janković Blagoje 102, 333, 388, 544, 648, 857
 Janković Božidar 140, 333, 536, 544, 757, 758, 868
 Janković Četko 134, 543, 735, 866
 Janković Jakov 507
 Janković Jefto 73
 Javorac Jovan 85
 Ječmenica Jovan 99, 639, 856
 Jelčić Marko 126
 Jelinčić o. Šimun 174
 Jeremić Nestor 511
 Jerinić Dušan 96, 501, 546, 626, 855

- Jerković Mijo 176, 389, 547, 809, 873
 Jeftić Radomir 80, 548, 595, 852
 Jevtović Milan 86
 Jojić Rade 98, 635, 856
 Jokić Antonije 81, 419, 548, 596, 852
 Joković Dušan 123, 501, 550, 699, 862
 Joković Marko 91, 421, 549, 615, 854
 Joković Živojin 75
 Joksinić Japa 104
 Jolčić Todor 174, 551, 802, 872
 Jošanović Jovo 134, 542, 734, 865
 Jošanović Rade 135, 385, 542, 737, 866
 Čiča Jovan 117
 Jovanović Milan (Kuršumlija) 91, 548, 615, 854
 Jovanović Milan (Dobrotin) 654, 858
 Jovanović Miluša p-ca 194, 543, 730, 865
 Jovanović Niko D. 157
 Jovanović Radovan 93
 Jovanović Radosav (isti ?) 92
 Jovanović Samča 87
 Jovanović Savo 122
 Jovanović Vitomir 83, 499, 547, 600, 852
 Jović Hadži Đero 254¹⁷², 302, 302⁸⁶, 304, 304¹⁰¹, 308¹¹⁷, 882
 Jovičević Ivo Bojčin 212, 366
 Jovović Milo 129
 Jupić Osman (lir. pjesme) 545, 652, 858
 Jurela Toma 173, 500, 872
 Jurenović fra Vjekoslav 166
 Kalaba Avdo 97
 Kalafato Kate p-ca 191, 199
 Kalajdžić Trifko 124, 550, 714, 863
 Kalezić Marko V. 162
 Kaltak Osman 100
 Kandić Vladimir 90, 548, 613, 854
 Kapić Juraj 168, 174, 236, 313, 551
 Karadžić Boško 139
 Karadžić Miro 138
 Karadžić Rašo 139, 755, 756, 868
 Karadžić Risto 122
 Karadžić Šujo 367
 Karavlah Pero 499
 Karić Huso Kordun 110, 332, 366, 388, 674, 860
 Karninčić Dinko 553, 815, 873
 Kasalica Mileta D. 163
 Kastrat Mazo 143
 Katanić Zaharije 85
 Katarić Veselin 185, 247
 Katić Aleksa 551
 Katić Nina Marica p-ca 193, 196, 243, 281, 391, 395, 537, 554
 Katić Pravdan 178, 553, 814, 815, 873
 Kavaja Jovan M. 156
 Kavaja Mišo I. 156
 Kekić Nedjeljko 134
 Kilibarda Marko 90, 508, 548, 613, 854
 Kisić Miho 182
 Klaić Miše 182
 Klarić Pave 513
 Klempo Milisav 74
 Knez Ante 173, 551, 802, 872
 Knežević major 314, 504
 Kojić Nikola 119, 249, 371, 549, 697, 862
 Kokić Gavro 124
 Kokorina Vladimir 74, 548, 571, 850
 Kolaković Džafer 279
 Kolaković Mehmed 279, 494²²³
 Koldžić Mihajlo 99, 100, 639, 856
 Koldžić Simo 99, 100, 546, 639, 856
 Kolić Jela p-ca 196
 Komarčević Dobrosav 72
 Komarica Osman 94°, 101, 212, 248, 371, 373, 419, 544, 641, 856
 Kompir Nasta 106
 Kontić Ilija 133
 Kontić Milivoj 133, 395, 396, 542, 736, 866
 Koprivica Petar Krsto 135, 543, 738, 866
 Korač Boško 132, 542, 734, 865
 Korković Arsa 104
 Kosović Bariša 511
 Kostanić Mara p-ca 203
 Kostić Petko 104
 Kostićević Nikola 177, 810, 873
 Košanin Ljubomir 106, 511, 545, 660, 858
 Kovač Ivan 127
 Kovačević Anica p-ca 197
 Kovačević Miko 178
 Kovačević Radosav R. 162
 Kovarić Savo I. 160
 Kraljević Lazo 112
 Kreho Zulfo 116
 Krivošija Miloš 174, 802, 872
 Krmpotić Joso 321
 Krstović Simo 131, 543
 Kuburović Filip 75
 Kucalović Vojko 112
 Kukuz Klarić Jakov 174, 551, 802, 872
 Kulunžić 124
 Kurti Isidora p-ca 191, 201
 Kurun Ivan 177, 810, 873

- Kuvelić Pavle p-ca 25, 25¹¹, 51, 170, 198, 199, 224, 534, 554, 835, 836, 875
Kuzelj Sreten 97, 500
- Lakićević Mirko 185
Lakš(č)ević Dimitrije 133, 542, 543
Lalošević Mirko 186, 500, 843, 875
Lalović Mitar 124
Lalović Vaso 124, 549, 714, 863
Laštre Božo 173, 872
Lazarević Jovan 100, 639, 856
Lazarević Vido 542
Lazetić Vidak 367
Lazić Kosta 105
Lazić Petar (lir. pj.) 540
Lazović Marko 160
Lazović Velimir 130, 542
Lekić Jevrem 141
Lendić Ilija 180
Lendić Jozo 180, 494, 550, 818, 873
Letica mitropolita 58
Liman Hamza (Bidak) 103, 545, 651, 858
Lizde Osman 126, 371
Lubarda Jovanka (Joka) tužilica 205, 543, 739, 866
Luca Nazif 113
Lučić Rahela p-ca 201
Lugonja Halil 99
Lujčić Ivo 183, 555, 826, 874
Lujčić Pero 183
Luković Avram 94
Luković Tiodor A. 94, 545
- Ljajić Sait 95, 546, 624, 855
Ljatić Džama (tamb.) 652, 858
Ljutić Jev(f)to »Dilber« 105, 250, 389, 545, 660, 661, 858, 859
- Madžarević Uroš 76
Magaš Šimun 500
Makijanić Josip 178
Maksimović Blago 105
Maksimović Milentije 76, 547, 576, 850
Maksimović Svetomir 31, 76, 254, 348, 499, 547, 576-583, 850
Malić fra Vatroslav 166, 171, 242, 792, 871
Malu(a)š Imer (bugarija) 544, 645, 857
Mandić Marko i Mitar 124
Mandić Milan 132, 542, 735, 866
Manojlović Radovan 161
Manović Borisav 100
- Mantalica Đuro 53, 183, 238, 500, 509, 555, 829, 831, 874
Marić Đordija 161
Marić Ivan 127
Marinković Ante 815, 873
Marinković Dinko 178, 553, 814, 815, 873
Marinković Svetislav 82
Marjanović Batrić 73, 396, 548, 570, 849
Marjanović Miloš 114
Marjanović Tadija 77
Markić Jela p-ca 173, 195, 397, 399, 536, 551, 552, 798, 871
Markić Marko 173, 798, 871
Marković Ilija 500
Marković Ivo M. 314, 314¹⁴²
Marković Miloje 79, 405, 548, 589, 590, 851
Marković Radovan 158
Marković Radule J. 158
Marković Vukalica 131
Martinović L. Marko i Ivo 129
Martinović Milan 90
Martinović Miloš 89, 548, 613, 854
Martinović Sava M. 296, 296⁵⁴
Marun Lujo, fra Vjekoslav, 165, 168, 376
Marušić dr. Filip 166, 167¹, 168, 382, 552, 787, 871
Maslač Ivo 182
Mašić Avdo 113, 248, 541, 678, 860, brat Ibrahim 678, 860
Matić Dudaš Ivo 180
Matić Ljubomir 81
Matićević Mara p-ca 196
Matićević Marija p-ca 196, 281
Matulović Jakov 180
Medić Abid 109
Mehonjić Jusuf 15, 238, 502, 502³⁷, 503
Mendušić fra Ivan 165, 171, 344, brat Marko 166
Meštrović Ivan 20, 25, 25^{9, 10}, 26, 29, (brat kipara) 45, 66, 144¹¹, 165, 166, 167, 167¹, 168, (Gavrilo(ve)vić-Meštrović) 168, (otac Mate) 168, 169, 170, 170³, 239, 250, 264, 280, 349, 357, 358, 382, 493, 500, 521, 525, 536, 786, 787, 790, 870, 871, sestra Toša (lir. pj.) 167, 552, 789, 871
Micić Ljubomir A. 79, 405, 548, 592, 851
Mičić Tane 111
Mićun v. Pavićević
Mihailović (Mihanović?) Jagoš 158
Mihajlović Dimitrije 75, 77, 193, 585, 851,

- njegova majka p-ca 193, 251
 Mihajlović Dragiša 75
 Mihajlović Dušan 81, 445, 548, 596, 852
 Mihajlović Miloš 303⁹⁵
 Mihajlović Vladimir 82
 Mijatović Marinko 99, 637, 856
 Mijatović Petko 111, 541, 676, 860, djed
 Mijat 111
 Mijatović Radovan 77
 Mijušković Andrina p-ca 194
 Milačić Aleksandar 499
 Milačić Miladin 141, 544
 Miladinović Cvetko 107, 545, 664, 859
 Miladinović Rade 303⁹⁵
 Milanović Radivoje 303⁹¹
 Milas Jakov 127
 Milena, kneginja, kraljica crnogorska, tuži-
 lica 269, 889
 Milenković Mališa 210
 Milenković Milan 91, 615, 854
 Milenković Panto 96, 626, 855
 Milenković Petar 107, 545, 662, 859
 Milentijević Dragiša 75
 Miletić Petko 112
 Miletić-Popovac Ivan 181
 Miličić Mate 177, 178, 197, 395, 411, 553,
 553⁴, 812, 873
 Miličić Mirko 412
 Miličić Stipan 178, 553, 553⁴, 812, 873
 Milić Ivo 182, 195, 554, 822, 874, njegova
 baba p-ca 195
 Milić Janko 366
 Milić Milan 34
 Milić Milisav 93
 Milić Obrad 138
 Milić Radivoje 101
 Milić Simo 188, 555, 846, 876
 starac Milija 40
 Milinković Milinko 120, 249, 419, 549, 697,
 698, 862
 Milinović fra Jakov 166
 Milisavljević Stojan 82
 Milivojević Ajdučica Kata p-ca 202
 Miljanić Lazar 333, 543, 735, 866
 Miljas Antun 182
 Miljas Miho 183, 555, 829, 830, 874
 Miljković Radojko 82, 546
 Milković Pero 161
 Milosav (Crkvenac) 34
 Milosavić Janko 181, 821, 874
 Milosavljević Izidor 84, 85, 395, 546, 601,
 852
 Miloslavić Vlaho 182
 Milošević Miloš 161
 Milovančević Arandel 78, 362, 509, 547,
 586, 851
 Milun Stipe 174, 872
 Milutinović Đuro 206
 Milutinović Miljko 87
 Milutinović Milutin 78, 548, 587, 588, 589,
 851
 Minić Jagoš 161
 Minićević Milovan 144
 Mira (Mirić) Trajko 105
 Mirković Radoje 129, 542, 728, 865
 Mišić Nikola 182, 281, 335, 554, 826, 874
 Mišković Radovan J. 162
 Mitar (Resnik) 108
 Mitković Jovo 281, 504
 Mitrović Andrija 112, 501, 541, 676, 860
 Mitrović Božidar 72, 333, 565, 849
 Mitrović Jovan 115, 541, 688, 861
 Mitrović Nikola 115, 541
 Mitrović Stanko 128, 129, 130, 423, 543,
 729, 865
 Mladenović Borisav 82, 546, 600, 852
 Mrkolja Relja 116
 Mršula Stevo 187, 483, 555, 845, 846, 875
 Mucić Martin 127
 Mučić Luka 319¹⁷⁰
 Muhović A. 155
 Mujačić Ivo 280
 Mulina Petar V. 312¹³³
 Munitlak Nenad 87
 Munlo Asan 118
 Murat Kate p-ca 265, 278, 415, 838, 875
 Muratović Sulfan 100
 Musić-Veselinović Svetolik 303⁹⁵
 Mustafa (Zvornik) 110
 Mustitić Istref M. 163
 Mušović Ahmed 97, 546, 632, 855
 Mušović (Muhić) Ibro 120, 541, 549, 697,
 862
 Nedeljковиć Svetozar 80
 Nedović Milan 87
 Nikčević Blažo 133, 333, 501, 543, 736, 866
 Nikčević Jovan 542
 Nikčević Marko 133, 543, 735, 866
 Nikčević Miloš 133, 542, 734, 865
 Nikčević Mirko 738, 866
 Nikčević Vidak Z. 133, 542, 734, 866
 Nikčević Zaviša J. 133
 Nikić Lazar 500

- Nikoč(g)ević Veliša 161
 Nikola, knez kralj crnogorski, 45, 68, 120, 128, 129, 138, 140, 145, 145¹⁰, 150, 163, 174, 174⁹, 187, 188, 205, 212, 221, 226, 241, 247, 250, 253, 261, 263, 288, 290, 297⁸², 298⁸³, 299, 300, 304¹⁰⁰, 318, 366, 367, 417, 422, 456, 490, 493, 500, 504, 505, 513, 513⁸⁷, 520, 544, 555, 864, 884-886, 888, 889
 Nikolić Jakov 129
 Nikolić Savo J. 162
 Nikolić Srećko 565, 849
 Nikolić Vuksan 237, 314, 505
 Ninčić Cvijo 74
 Ninković Miloš 124
 Ninković Pero 125
 Nišić Jovan 124
 Nišić Staja 104
 Novak Stijepo L. 184, 554, 833, 874
 Novaković Živko 85
 Novković Mile 87, 88, 547, 608, 853
 Novićevid Radule 142, 504
 Novosel Živan 139
 Obradović Radovan 138
 Obrčina Savo 87
 Odalović Ilija S. 185, 839, 840, 875
 Odsokolić Kata p-ca 194
 Omer iz Grivina 363
 Oprašić Avdija 117, 356, 549, 689, 861
 Osman Abdullah 44²
 Osmanović Jusa 103, 544, 649, 857
 Ott p-ca 201, 281
 Pajevid Lakić 156
 Pajović Lakić 127, 496, 542, 722, 864
 Palević V. Mitar 160
 Pantelija, slijepac, 213, 215
 Papić Amir 89
 Paraćak Murat 121
 Pašić Nikola 75
 Paunić Marko 116, 688, 861
 Paunović Rade 303⁸²
 Pavić Perkan Karaivan 292
 Pavić Zafir 105
 Pavićević Mićun M. 26, 130, 238, 271, 272, 311, 312, 312¹²⁸, 312¹³¹, 312¹³², 314, 314¹⁴³, 504, 542
 Pavličević Milorad 77, 547, 586, 851
 Pavlinović (Podgora) 500, 507
 Pavlović Božidar 500
 Pavlović Obrad 74
 Pavlović Radisav 74
 Pejzulo Alil, arn. pj., 664, 859
 Pecotić Todor 550
 Pečenica Ilija 115
 Pejović Drago 162
 Pekić Živko 137, 743, 866
 Pelemiš (Čaklović) 110
 Pera (Bijeljina) 212
 Perak Stijepo 184, 555, 835, 874
 Perić David 84
 Perić Vasa 104, 249, 545, 653, 858
 Perišić Aleksandar 79, 548, 589, 590, 851
 Perišić-Lazar Bogomir 78
 Perišić Ljubomir 79
 Perišić Pavao 171, 542, 792, 871
 Pero iz Dubnice 110
 Pero iz Gojčina 363, 365
 Peročević Hajdar 144, 555, 777, 870
 Peročević Sulijo 144
 Perović Nedjeljko 115, 541
 Perović Radovan (Tunguz-Nevesinjski) 361
 Perun v. Perunović P.
 Perunović Filip 129, 144¹³
 Perunović Petar 80, 90, 95, 100, 124, 129, 144, 144¹³, 145, 145¹⁰, 146, 147, (Perunovich-Perun) 147¹⁰, (majka Savica) 147¹⁰, 147²¹, 148, 153, (Perunić) 309, 313, 318, 361, 366, 379, 422, 504, 506, 535
 Pešterac M. 313
 Pešterac Salih v. Ugljanin
 Petković Petar 128, 129, 253, 361, 367, 513, 723, 864
 Petković Raško 150
 Petronijevid Pajo 110
 Petronijevid Rajo 73
 Petrović Jovan 79
 Petrović Nikola (Priboj) 99, 638, 856
 Petrović Nikola (N. Varoš) 546
 Petrović Radovan 130, 542, 727, 865
 Petrović Rajko 96, 413, 501, 546, 626, 855
 Petrović Svetozar 79
 Petrović Tihomir 80, 592, 851
 Pijevac Željko 126
 Pinović Pere 507
 Pišta Ivo 183
 Planijevid Kosta 85
 Plazibat Jakov 174
 Plepel fra Lujo 167, 167¹, 552, 787, 871
 Podrugović Tešan 57, 223, 420
 Pokimica Sveto 95
 Poleksić Dušan 743, 866

- Poleksić Jovan 137, 743, 866
 Poleksić Nikola 135, 497¹¹, 542
 Popavić Mijajlo J. 158
 Popivoda Radoje Z. 157
 Popović Alekša 157
 Popović Đordije 158
 Popović Janko 113, 678, 860
 Popović Jelena p-ca 39
 Popović Milentije 106, 545, 660, 858
 Popović Milutin 129
 Popović Puniša 158
 Posinković, majka učitelja, p-ca 198
 Poskić Dimitrije 83, 499, 512, 547, 600, 852
 Preljević Đordija I. 160
 Preljević Marko 161
 Puhalo Mitar 47, 126, 806, 872
 Pujić Pajka (Pave) p-ca 197, 835, 874, i
 rodak Vuk 197
 Pupovac Mare p-ca 195, 824, 874
 Pušonja Stevan 118, 696, 862

 Račić Ivan 101, 544, 644, 857
 Radak Laza 150, 184
 Radanović Petar 186, 318, 843, 875
 Radetić Blago 131, 542, 732, 865
 Radić Ambroz 172, 329, 500, 508⁵³, 552,
 798, 871
 Radić Ante 252
 Radić Ivan 173, 798, 871
 Radić Vladimir 83, 499, 547, 600, 852
 Radićević Branko 361, 503
 Radić(č)ević Radovan 107, 545, 662, 859
 Radisavljević Ljubomir 79
 Radišević Nikola 158
 Radivojević Blagoje 73
 Radivojević Milan 107, 388, 389, 405, 545,
 664, 859
 Radojčić Blažo P. 185, 555, 839, 840, 875
 Radojčić 90
 Radojević Milovan 139, 281, 544, 757, 759,
 868
 Radonić M. Joko 187, 247, 499, 555, 846,
 876
 Radovanović Miloje 303⁹³
 Radovanović Pavle 107, 545, 662, 859
 Radovanović Stojan 129
 Radović Dušan 100, 639, 856
 Radović Milosav 137, 513, 744, 866, 868
 Radović Milutin 86, 88, 283, 445, 547, 608,
 853
 Radović Rade K. 318
 Radović Todor 100, 504⁴⁴, 640, 856

 Radulović Boško 162
 Radulović Krsto 162
 Radulović Radovan 161
 Radulović Savo 162
 Radulović Tomica 162
 Radulović Vidak 161
 Radunović Darinka p-ca 194, 202, 544,
 766, 869
 Radunović Luka 158
 Radunović Nikola 158
 Radunović Novak 158
 Radu(o)sinović Stevan M. 129, 139, 542,
 544, 727, 757, 759, 865, 868
 Rajković Sretko 96, 546, 626, 855
 Rakić Stojan 82
 Rakitić Đuro (gajde) 552, 788, 871
 Raković Radivoje 118, 696, 862
 Rašović Milovan M. 160
 (H)Reljanović Ilija 167, 170, 395, 396, 500,
 552, 788, 871
 Ristanović Miloš 72, 333, 540, 564, 849
 Ristanović Zarija 74, 573, 574, 850
 Ristić Borišav 119, 379, 533, 549, 697, 862
 Ristić Damjan 73
 Ristić Marijan 86, 547, 608, 853
 Riza Imer (šarkija) 544, 645, 857
 Roganović Andrija 133, 385, 542
 Roganović Miloš 135, 542, 734, 865
 Romandić (Romanda) Milan 98, 635, 856
 Rosić Ane p-ca 199
 Rubinić Manda p-ca 203
 Rundić Kosta 113, 541, 683, 861
 Ružić Andrija 137, 543, 743, 747, 866, 867
 Ružić Arsenije J. 136, 137, 477, 482, 543,
 743, 747, 748, 752, 866, 867, 868
 Ružić Marko M. 137, 543, 743, 866
 Ružić Mihajlo J. 137, 382, 543, 743, 866
 Ružić Nikola J. 136, 543, 743, 745, 746,
 866, 867

 Salečić Jakov 180
 Salečić Mare p-ca 180, 199, 550, 819, 820,
 873
 Salečić Petar 180, 550, 819, 873
 Salih v. Ugljanin
 Samardžić Đoko 108, 668, 859
 Samardžić Mujo 113
 Sanseonović Fabjan 178, 813, 873
 Sarajlić 349²⁴
 Savić Jole 515
 Savić Mihajlo 112
 Savić Ognjan 84, 499, 547, 600, 852

- Savić Timotije 112
 Savić Vukosav 85
 Seferović, njegova baba p-ca 200
 Sekulić Đuro 162
 Sekulić Ivan 162
 Sekulić Stojan 162
 Simatović Pero 182
 Simić Stojan 518
 Simić Vidoje 79, 548, 589, 590, 851
 Simović Ilija 123
 Simović Labud 128, 129, 538, 542, 722, 864
 Simović Luka 172
 Skarp Ivan 178
 Skurić Gligo 184
 Skurić Niko 50, 183, 188, 191, 218, 264, 343, 377, 382, 535, 554, 831, 874
 Slavica fra Šimun 166, 171, 552, 792, 871
 S(l)avić Živko 72, 565, 849
 Smaić (Tuzla) 109
 Smajić Ante 173, 798, 871
 Smajić Milan 173, 251, 496³, 552, 798, 871
 Sojević Stola 105
 Soldatović Tihomir 87, 244
 Sonko Mate 171, 552, 793, 871
 Spasić Vukadin 105, 249, 545, 654, 858
 Srbatović Obrad 319
 Sredanović Stevan L. 156
 Sreten (Arandelovac) 212
 Sreten (Čajetina) 75
 Stamanić Nikola 73
 Staničić fra Ante 166
 Stanić(š)ić Vasika Dragić 116, 362, 497, 541, 688, 861
 Stanišić Milorad 112
 Stanišić dr. Vladimir 108, 250, 541, 667, 859
 Stanko (Tršić) 30
 Stanković Adam 92, 333, 394, 395, 510, 549, 620, 854
 Stanković Laza 129
 Stanojlović Dobrovoje 84, 547, 600, 852
 Stanulović Dragan 303⁸⁹
 S(š)tavički Behtula 103, 545, 651, 857
 Stefanović, dadilja gde St. p-ca 200
 Stefanović Mirko 303, 303⁹⁰, 308¹¹⁴, 315, 315¹⁴⁹, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 316, 416
 Stefanović Nik. 303, 303⁸⁸
 Stefanović (Stojanović?) Rade 132, 543, 735, 866
 Stepanja iz Jadra p-ca 206
 Stevanović Radenko 90, 274, 503, 616, 854
 Stijepović Jakov 138
 Stojan iz Lazarice 212
 Stojanović Arso 120, 246, 549, 698, 862
 Stojanović Jovo 129
 Stojanović Maksim 105, 249, 333, 545, 654, 858
 Stojanović Petar M. 158
 Stojanović (?) Rade v. Stefanović
 Stojanović Risto 158
 Stojković Đorđe 102, 333, 544, 648, 857
 Stojković Živojin 303⁹⁵
 Stožinić Puniša 91, 499, 509, 549, 616, 854
 Sudić Salko 121, 550, 699, 862
 Sušić Ivan 173, 798, 871
 Šabadin Đuro 211, 247, 395, 554, 832, 874
 Šabanović Me(h)met arn. pj., 664, 859
 Šabović Đorđe 132, 542
 Šakotić Veljko 132
 Šamanović Amza 142, 544, 769, 869
 Šaranović Sulija 143, 144¹¹, 392, 555, 777, 870
 Šarčević Milisav 79, 589, 590, 851
 Šeravola p-ca 198
 Šerif Redžep, arn. pj., 664, 859
 Šibalić Milutin 138
 Šikmanović Milo I. 160
 Šiljeg Mato 176
 Šimac Božo 173, 551, 802, 872, otac mu Jure 173
 Šimić Dinko 179
 Šimunković Mare 192⁹, 203
 Šiša Pero 183, 500, 555, 829, 874
 Škiljević Lazar 112
 Škrb(k)ar Milan 124, 454, 714, 863
 Škulić Alija 108, 668, 859
 Šobajić Danilo 132, 378
 Šofranac Petar F. 156
 Šoškić Akso R. 318
 Šoškić Ljubomir R. 142, 163, 501, 544
 Šoškić Vaso 95
 Šubara Stevan 105
 Šubarić Marko 105
 Šubarić Steva 105
 Šubarić Živa 105
 Šurbatović Obrad 132, 505, 543
 Šurjak Marija p-ca 197
 Šutalo Pero 183
 Tadić (Stari grad) 178
 Tadić Velisav 73
 Talajić Ante 176
 Tanović Tajnaga 110

- Tarić Medo 89
 Taslak Ivan 175, 211, 349, 353, 374, 393,
 407, 500, 547, 806, 872
 Telebanović Jovan 71, 540
 Teokarević Jovan 309
 Terzić Điko 122
 Terzić (Rodenice) 81
 Tijanić Nikola 91, 615, 854
 Tisa v. Jaćimović
 Todorović Vasilije 85
 Todorović Vukašin 102
 Tomašić Ivan 550
 Tomašić Mihovil 551
 Tomić Jakov 118
 Tomić Mate 513
 Tomić Milorad 72, 499, 508, 541, 565, 849
 Tomićević Svetislav 80, 395, 548, 592, 851
 Topić Ibro 271^a
 Tosić Vaso 77
 Tošević Nedeljko, njegov napoličar – odli-
 čan pjevač 85
 Trbović Sinan 99, 637, 856
 Trebješki Radovan v. Bećirović
 Trifunović Miloje 75
 Tripić Luka 182
 Tunguz-Nevesinjski v. Perović Radovan
 Turulja Rage(i)b 121, 549, 699, 862

 Ugljanin Salih Pešterac 37, 93, 94, 364,
 545
 Ušćumlić Jevrem Mašan 74, 90, 101, 119,
 121, 124, 137, 152, 188, 226, 378, 382,
 396, 534, 535, 549, 555
 Uzbališa s Peštere 94⁷, 95

 Vasić Sreten 565, 849
 Vasiljević Svetislav 86
 Vasiljević Vule 87
 Vasojević Mašika 500
 Vasović Drago 101, 505⁴⁸, 544
 Vasović Radoje 101
 Veličković Miloš 500
 Veljković Milivoj 303⁹⁵
 Veljković Serafim 82, 546, 600, 852
 Veljović Jerotije 95, 545, 624, 855
 Veljović Todosije 95
 Veljović Života 81
 Veselinović Janko M. 76, 345
 Vesković Aleksije 80, 548, 596, 852
 Vesković-Krajevčan Žika 303⁹⁵
 Vezi(e)lić Niko 184, 833, 874
 Vidaković Risim 87

 Vidović Mate 176
 Vilić Mare p-ca 199
 Višnjić Budimir 87
 Višnjić Filip 30, 206, 206⁶, 207, 215, 216,
 216⁶⁵, 226⁸², 236, 253¹⁰⁹, 425, 425³², 515,
 902
 Višnjić Todor (Ivanjica) 86
 Višnjić Todor (Javor) 88
 Vitković Vaso 125, 504, 716, 864
 Vladimir Ante 177, 548, 810, 873
 Vladović Živan 79
 Vlahović Božo 143
 Vlaški Đorđe 125, 716, 864
 Vodanović Ivan 179
 Vojniković Salko 277
 Vojnović Mihajlo 88
 Vrabac Ibrahim 113, 114, 363, 388, 427,
 429, 537, 541, 683, 688, 861
 Vranić Ilija 96, 626, 855
 Vranjac Danica p-ca 199, 246, 256, 554,
 837, 875
 Vretenarević Suljo 108, 541, 669, 859
 Vrgoč Ivan 173, 798, 871
 Vučelić Niko 143, 501, 501⁸³, 774, 870
 Vučetić Radosav 142, 544, 770; 869
 Vučić Slavko 105, 333, 654, 858
 Vučić Zaka 105
 Vučićević Marko 80
 Vučićević Stevan 88
 Vučinić Ja(n)ko 107, 664, 859
 Vučinić Jovica 133, 333, 543, 735, 866
 Vučković Jana p-ca 201
 Vučković Milutin 102
 Vučković Stevan 90, 393, 548, 613, 854
 Vučić Tanasije 16, 17, 74, 83, 134, 137,
 144, 149, 150, (djed Jovan, majka
 Savka) 150, 151, 152, (otac Nedeljko,
 djed Stevan) 152, 162, 163, 184, 226,
 236, 271, 279, 280, 351, 366, 379, 380,
 385, 386, 387, 396, 398, 499, 533, 538,
 778, 779, 870
 Vujačić Andrija 132
 Vujačić Jovan N. 163
 Vujačić Milan 504
 Vujović Petar I. 156
 Vujović Savo J. 159
 Vujošević Niko R. 160
 Vukadinović Simo N. 160
 Vukajlović Kosta 80, 361, 548, 595, 852
 Vukajlović Ranko 112
 Vukanović Todor 103, 544, 648, 857
 Vukčević Ilija T. 159

- Vukčević Jovan B. 159
 Vukčević Marko St. 159
 Vukčević Mihajlo F. 159
 Vukčević Risto 129
 Vukčević Stevan Đ. 159
 Vukić Spiro P. 156
 Vukićević Dušan N. 131, 542, 732, 865
 Vukićević Ilija 158
 Vukićević Toma 319¹⁷²
 Vukmanović Nikola S. 163
 Vukomanović Sava 238¹¹¹, 500, 500²⁸
 Vukotić Đordije (Podgorica) 130, 543, 729, 865
 Vukotić Đordije (Potpeće) 159
 Vukotić Sofija p-ca 200
 Vuković Boško D. 156
 Vuković Dušan 139
 Vuković Ilija 152, 351, 379
 Vuković Iva p-ca 195
 Vuković Luka 95
 Vuković Pavle 159
 Vuković Petko 136, 162, 355, 445, 503, 543, 743, 866, 867
 Vuković Sava 492, 493
 Vuković Šogo B. 157
 Vuković Veko 101
 Vuksan, bivši hajduk, 82
 Zagorac Nikola 174, 551, 802, 872
 Zanetić Ivan 181
 Zdravković Vladislav 91
 Zečević Mihajlo 74, 572, 850
 Zečirović Muharem (sevdalinke) 546, 636, 856
 Zeković Dušan 499, 542, 734, 865
 Zeković Ljubomir Uskočki 237, 314, 504, 506
 Zelenković Stjepan 126
 Zimonjić general 120
 Zogović Bogdan 142
 Zogović Rade 142, 544
 Zoračić (Zornić) Smail 87, 88, 547, 608, 611, 853
 Zovko Jozo 185, 554, 833, 874
 Zuber Mitar B. 157
 Zuber Petar B. 157
 Zuličić Mujo 118
 Zurovac Jovan 136⁹
 Zurovac Sava 136, 542, 734, 866
 Zuvic Života 91, 548, 615, 854
 Zvicer Rista A. 155
 barjaktar Zvizdić 366
 Zvonić dum Andrija 276, 323⁶
 Žanić Pave 172
 Žarić Jovica 161
 Žerajić dr. Milan 544
 Žiga Hilmo 121
 Žigo(a) Osman 121
 Živana p-ca 206
 Živanović Luka 80
 Živić Hra(Sta)nislav 82, 546, 600, 852
 Živković Milorad 210, 685, 861
 Žugić Milan 138, 752, 868
 Žugić pop 137
 Žuljević Ivan 173, 333, 551, 802, 872
 Žuvić Krsta 499

REGISTAR RIJEČI, KOJIH NEMA U VUKOVU RJEČNIKU NI U ARJ

- alak, tur. r., 306¹⁰⁸
 basrdan, tur. r., 307¹¹⁰
 besar tur. r., 90¹¹
 čutora 332
 doskočnica za poskočnica 264⁸²
 gačica za priča 55, 55¹⁰, 172, 198, 272
 huncut 464⁸⁹
 izventati 497¹⁵
 jamin 503⁴²
 Janjuš 100¹²
 kačak 238¹⁰⁰
 kazivač, kazivačica 59, 198
 Koćim, Hoćim 420
 komita 238¹¹⁰
 Kuripečić ne Kuripešić 449
 navijati u mito 359⁵⁹
 nazar, tur. r., 503⁴¹
 ojčevina 494²²⁰
 pjevka 374⁸⁸
 podvikivati, u smislu dizanja glasa, 229
 podvoda 40¹⁵
 povije 413, 414, radi etimologije
 privintač 330⁴⁶
 sklepati 497¹³, 15

SADRŽAJ

XX. Fonografiranje	533
Popis fonograma	540
Fotografije	556
Reprodukcije	561
Popis slika	849
Prilozi	877
Primjedbe uz geografsku kartu o putovanjima Matije Murka	903
Bibliografija djela Matije Murka	905
Registar	909

Tehnička redakcija i oprema
RADOSLAVA N. HORVATA
Korekturu izvršila prof. BRANKA HORVAT
Štampano u tiskari
Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije
Strojni slog LEO SMREKAR
Prelom FRANJO MESAROŠ
Štampali VJEKOSLAV ČEPIN i BRANKO STAROVEŠKI
Uvezano u knjigovežnici
Izdavačkog zavoda Jugoslavenske akademije

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJILNICA

00000480390

